میکاڤالتاری

سینۆهە

پزیشکی تایبەتی فیرعەون

و: سەیدا شێخ زرار

بەرگی یەکەم

دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی موکریانی
کوردستان/هەولێر ت. (٢٢٢٩٩٩٢)

e.mail:mukriani@yahoo.com

- کتێبی ژمارە: (٤٥)
- کتێب: سینۆهە پزیشکی تایبەتی فیرعەون
- نووسینی: میگاڤالتاری
- وەرگێڕانی: سەیدا شێخ زرار
- هونەرکاری: قاسم قادر
- چاپی یەکەم: هەولێر – ٢٠٠١
- ژمارەی سپاردن (١٧٨)ی ساڵی ٢٠٠١دراوەتێ.
- چاپخانەی وەزارەتی پەروەردە/ هەولێر

پێڕست

بەشی یەکەم

سەردەمی منداڵی 23

بەشی دووەم

چوونە قوتابخانە 39

بەشی سێیەم

فێرگەی ئامادەیی پزیشکی 51

بەشی چوارەم

خوێندن لە خانەی ژیان 59

بەشی پێنجەم

ئامۆژگاری هونەرمەندی پەیکەرتاش 73

بەشی شەشەم

چووین سەری فیرعەون بقلیشێنین 87

بەشی حەوتەم

جێنشینی میسر و فێدارییەکەی 101

بەشی هەشتەم

بوومە پزیشکی هەژاران 115

بەشی نۆیەم

گریێنەرترین رووداوی جەوانیم 125

بەشی دەیەم

نەخۆشییەکی پەرەسێن و نەناسراو 165

بەشی یانزدەهەم

(هورم هەب) ئاشنای رابردوو 159

بەشی دوانزدەهەم

خوایەکی نائاسایی (بۆ میسرییەکان) 197

بەشی سیانزەیەم

سەفەرە درێژ خایەنەکەم 215

بەشی چواردەهەم

چاوپێکەوتن لەگەڵ پاشای بابل 227

بەشی پانزدەهەم

پێشبینی رووداوەکانی ئایندە 237

بەشی شانزدەهەم

جەژنی رۆژی درۆ کردن 247

بەشی حەڤدەیەم

بۆ رزگار کردنی دوو کەس 273

بەشی هەژدەیەم

مینا و، بەهۆش هاتنەوەی کاپتا 285

بەشی نۆزدەیەم

بووینە سێ گاڵتەچی گەڕۆک 303

بەشی بیستەم

لە وڵاتی «هاتی» 313

بەشی بیست و یەکەم

(بەرەو سەر زەمینی «کریت») 325

بەشی بیست و دووەم

لە کریت چیم بینی 335

بەشی بیست و سێیەم

لە گۆڕەپانی گابازیی (کریت)دا 353

بەشی بیست و چوارەم

چوونە ژوورەوەی من و بەندەکەم بۆ خانەی خوا 375

بەشی بیست و پێنجەم

گەڕانەوە لە کریت و بارودۆخی تازەی ئەزمیر 389

بەشی بیست و شەشەم

نەخۆشیی منداڵێک 397

بەشی بیست و حەوتەم

گەڕانەوە بۆ میسر بۆ بینینی هورم هەب 413

بەشی بیست و هەشتەم

نیگەرانی خەڵکی تەبەس بۆ داهاتوو 437

بەشی بیست و نۆیەم

سەرەتای فیتنەیەکی گەورە لە میسر 353

بەشی سییەم

کوشتار لە تەبەس 473

بەشی سی و یەک

(«ئەخناتوون» فیرعەونی میسر) 505

بەشی سی و دوو

ئەو شارە تازەی کە فیرعەون دروستی کرد 439

بەناوی یەزدانی مەزنی میهر و نەوا

سوپاس بۆ خوا، کە ئارەزووی دێرینم بۆ وەرگێڕانی ئەم کتێبە و حەزی ئاشناکردنی رۆشنبیران و خوێنەرانی کورد، بە زانیاری و رووداوە مێژووییە گرنگەکانی ئەم سەرگوزەشتەیە، هاتەدی و بە بڵاوبوونەوەو کەوتنە بەردەستی ئازیزانی کورد زوبان، بەشێکی زۆری ماندووبوون و شەکەتی کاری وەرگێڕانەکەیم لە یادچووەوەو ئومێد دەخوازم کە هەنگامەیەکی باش بێت بۆ دەوڵەمەندکردنی کتێبخانەی کوردی و خزمەتکردن و بەرەوپێش بردنی رەوشی رۆشنبیری و هونەری لە کوردستان.

لێرەدا، ئەگەرچی نامەوێت لە گرفتە ماددی و مەعنەویەکان و ئەو ئاستەنگانە بدوێم کە دێتە سەر رێی نووسەران و رووناکبیران و هونەرمەندانی کورد، بەڵام وەرگێڕ لە نزمی ئاستە رۆشنبیری و هونەرییەکانی کۆمەڵ و پاشکەوتەیی لە گرنگیدان بە پەرتووک و خوێندنەوەو مۆتالاکردن، رەنج دەبات و ئەو فاکتەرانە تاڕادەیەک ئاکامی ڕوخێنەر و ساردکەرەوەی دەبێت.

ئەمە لە کاتێکدا کە لە زۆربەی وڵاتانی دەوروبەر ئەم گرفتانە نییە. بۆ نموونە وڵاتی ئێران لە زۆربەی ئەو بوارانەدا پێشکەوتنێکی بەرچاوی هەیە، جا چ لە بەرهەمە ناوخۆییەکانیان بێت یان لەوەرگێڕانی نووسینە بیانییەکان و ئەمە لە سەرنجی یەکەمدا هەست پێ دەکرێت وەلەبەر ئەوەی. بەهۆی ئاوارەبوونی بەشێکی زۆری برا کوردەکانمان لە ئێران، کەسانێکی زۆر هەن کە ئاشنای رۆشنبیری فارسین، جێی خۆیەتی کەلەم رۆژەدا جێدەستیان لە خزمەتکردنی ئاستە زانستی و رۆشنبیرییەکانی ئەم نیشتمانە بەدیار بکەوێت و ئەوەش

لەبیرنەکەین کە هەڵبژاردنی بابەتی وەرگێڕان کاریگەرێتییەکی زۆری هەیە لەسەرکەوتن و ئاکام دانەوەی کاری وەرگێڕ.

هەروەها ئێمە لە وەرگێڕاندا دەتوانین سوود لە زانیاری و تەکنیک و هونەری وەرگێڕی یەکەمیش وەربگرین و ئەگەر زمانێکی وەکو فارسی بێت، ئەوا لەو رووەوە کە رەگی زمانی ئێمە و ئەوان زۆر لە یەکەوە نزیکە، سوودی زیاتری لێ بەدی دەکرێت. واتە مەرج نیە ئەو بابەتە تەنها لە زمانە ئەسڵییەکەیانەوە، یان لە زمانێکی ئەوروپی و... بێت، ئەمەش ئینکاری لێ ناکرێت کە وەرگێڕان لە زمانی نووسەرە ئەسڵییەکە ئیجابیاتی تایبەت بەخۆی هەیە.

سەبارەت بەم پەرتووکەی کە لە بەردەستتان دایە، ئەمە بەرگی یەکەمی (بەرگی دووەمیشی پەنابەخوا لەداهاتوودا دەکەوێتە بەردەستتان) سەرگوزەشتەو بیرەوەرییەکانی (سینۆهە - پزیشکی فیرعەون)ە کە بە زمانێکی شیرین و کار تێکەر باس لە ڕووداوەکانی ژیانی خۆی و خۆشەویستی و شێوەی ژیان و داب و نەریت و بیروباوەڕیان و خوایەکانیان (بتەکانیان) و فیرعەونەکان و زۆر شتی سەرنجڕاکێشەری تری ئەو سەردەمە دەکات و لەگەڵ ئەوەشدا کە نزیکەی (٣٣٥٠) ساڵ لەمەو بەر (سینۆهە) ئەم یادداشتانەی نووسیوەتەوە، بەڵام هەندێ لەو کارەسات و بەسەرهاتانە لە ناخەوە دەروونی مرۆڤ دەهەژێنێت و لە زۆر شوێنی تر خوێنەر چێژێکی تایبەت لە وتەکانی وەردەگرێت.

لە بارەی چۆنیەتی وەرگێڕانەکەشەوە، ئەوەندەی لە توانامدا بووبێ هەوڵم داوە نۆبەرەبوونی پێوە دیار نەبێت و لە زۆر شوێنیشدا سوودم لە وشە هاوبەشەکانی نێوان فارسی و کوردی وەرگرتووە و لە جێگای پێویستدا ئاماژەم بۆ ماناو مورادیف و زاراوەکان کردووەو هەندێ جاریش بەمەبەستی ئاشناکردنی خوێنەر بەو وشانە و هەروەها بۆ زانینی چۆنێتی بەکارهێنانی هەندێ لەو دەربڕین و شێوازانە لە زمانی فارسی و دەوڵەمەندکردنی خەرمانی وشەی کوردی، خودی زاراوە فارسییەکەم وەرگێڕاوەو وەک خۆی نووسیوەتەوەو ماناو ڕوونکردنەوەشم

لەسەر نووسیووە.

بۆیە لەگەڵ ئەمانەشدا، بەخۆشحاڵییەوە گوێ لە ڕەخنەو تێبینی و پێشنیاری خوێنەرانی بەڕێز دەگرم و حەز دەکەم گوێ بیستی بیروبۆچوونیان بم. چونکە لە راستیدا هەڵسەنگاندنی چۆنیەتی کاری نووسین و وەرگێران بۆ خوێنەران دەگەڕێتەوە، نەک بۆ کەسێکی تر و هیوادارم سوودی لێ وەربگیردرێ و بە نەزەری لوتفەوە لێی بڕوانن.

هەروەها بە پێویستی دەزانم پێتان رابگەیەنم کە ئەم کتێبە (کە دوو بەرگە)، لە ئێران تاوەکو ئەمساڵ (٣٥) جار لە چاپ دراوەتەوە.

لە کۆتاییدا دەمەوێت سوپاس و پێزانینی خۆم ئاراستەی ئەم بەڕێزانە بکەم کە بە تەرتیب لە پشتگیری و هاندان وتایپ و چاپکردندا هاوکاریان کردم و پێمەوە ماندوو بوون:

× باوکی بەڕێزم

× خاڵە حەمرین (شاعیر و نووسەر)

× هەژار شێخ زرار-ی برام

سەیدا شێخ زرار

٢٠٠٠/١١/٢١

پێشەکیی چاپی سێ و پێنجەمی وەرگێڕی فارسی

چەند ڕوون کردنەوەیەک
سەبارەت بە نووسینی پەرتووکی سینۆهە

ئێستا، کە ساڵی ١٣٦٤ی هەتاوی سەدەی چواردەیەمی ئیسلامییە (١٩٨٥ی زایینی)، باوەڕناکەم کە تاکو کۆتایی ئەم سەدەیە لە بازاڕی ئەدەبی جیهانیدا پەرتووکێک پەیدا بێت کە لە رووی مێژووی کۆنی وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و شیکردنەوەی کومەڵایەتی و دەروونناسیی ئەو سەردەمە (سەردەمی فیرعەونەکان)، بگاتە هاوشانی ئەم پەرتووکە کە لە (١٣٥٠) ساڵ بەر لە لەدایکبوونی مەسیح نووسراوەتەوە.

ئێمە ئەم مێژووەمان لە سەرەتای پاشایەتی دامەزرێنەری سیلسیلەی نوزدەهەمی فیرعەونەکانی میسرەوە وەرگرتووە بە شێوەیەک کە (سینۆهە) نووسەری ئەم پەرتووکە ئاماژەی پێ دەکات، شەش ساڵ دوای دەست پێ کردنی پاشایەتیی ئەو پاشایە، سینۆهە لە میسر دوور دەخرێتەوە و دەست دەکات بە نووسینی ئەم پەرتووکەو بۆ ئەوەی ئێمە تووشی هەڵە نەبین مێژووی نووسینی ئەم کتێبەمان بە (١٣٥٠) ساڵ بەر لە زایین دانا، کە دەکاتە سەرەتای پاشایەتی دامەزرێنەری سیلسیلەی نوزدەهەم و، ئاشکراشە کە بۆ دۆزینەوەی مێژووی راستەقینەی نووسینەوەی ئەم پەرتووکە دەبێ شەش ساڵ لە مێژووی هاتنەسەر تەختی ئەو پیاوە کەم بکەینەوە.

خوێنەرانی ئەم پەرتووکە چ گەنج و چ پیر، لە خوێندنەوەی ئەم مێژووە دێرینە، سوودوەردەگرن، کە لە هەمان کاتدا مەعجوونێکی شیکردنەوەی

کۆمەڵایەتی و دەروونناسیشە.

بەڵام ئەگەر گەنجن ڕایان دەسپێرم کە ئەم پەرتووکە دوای خوێندنەوە لە کیس نەدەن و هەڵیبگرن بۆئەوەی کاتێک کە گەیشتنە تەمەنی شەست ساڵی یان زیاتر سەر لەنوێ بیخوێننەوەو لەو کاتەدا هونەری (سینۆهە) نووسەری ئەم پەرتووکە دێتە بەرچاویان و زیاتر هەست بە بایەخی کومەڵایەتی و دەروونناسیی ئەم پەرتووکە دەکەن.

یەکێک لە سوودەکانی تری ئەم پەرتووکە، ئاگاداربوونە لە مێژووی کۆن و شوێنەواری ئاسەوارناسی هەندێ لە وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست کە لە هەندێ لە مێژووە گشتییەکاندا تەنانەت ناوی ئەو وڵاتانەش نەبراوەو لە هەندێکی تر ناویان هاتووە، بەبێ ئەوەی لەرووی مێژووییەوە لێی بکۆڵنەوە. بەڵام ئێمە لەم پەرتووکەدا لە مێژووی کۆنی وڵاتێک وەکو (هاتی) و (میتانی) و (کووش)، زانیاری بەرچاومان دەست دەکەوێت.

وەرگێڕ بە پێویستی دەزانێت بە خوێنەران بڵێت کە شێوەی نووسینی ئەم پەرتووکە بە پێنووسی (سینۆهە) لەشێوەی نووسینی باووباپیرانی کۆن ئەچێت و لەم جۆرە داڕشتنەدا هەندێ لە ڕستە کورتەکان دووبارە دەکرێنەوە بەبێ ئەوەی کار لە جوانیی نووسینەکە بکەن.

هەروەها لە سەردەمە تاریکەکانی سەدە و هەزارەکانی بەر لە زایین، گەلانی دواکەوتووی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست شەرابیان دەخواردەوە و خواردنەوەی شەراب لە لایەن ئەوانەوە، نیشانەی ئەوە نییە کە وەرگێڕ یان لایەنی بڵاوکەرەوە نەفرەتیان لەم مایەی زەرەرو زیانە نەبێت کە دەبێتە هۆی داڕزاندنی لەش و گیانی مرۆڤ.

یەکێک لە بەشە سەرسوڕهێنەرەکانی ئەم پەرتووکە ئەوەیە کە لە میسری کۆندا، فیرعەونەکان بەدەستی پزیشکەکانی خۆیان دەکوژران. بەشە بەسوودەکانی تری ئەم پەرتووکە لە بارەی پێشکەوتنی زانستی پزیشکییە لە وڵاتانی

ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و بەتایبەتی وڵاتی میسر.

بەبێ موبالەغە لەم پەرتووکەدا هیچ بەشێک نییە کە لە ڕووی دەوڵەمەندی زانیاری مێژوویی کۆن بەسوود نەبێت و، دیسانەوە بەبێ موبالەغە سەرجەمی ئەم پەرتووکە (دائرة المعارف)ێکی گەورەیە بۆ خوێندنەوەی مێژووی وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست لە سەدەو هەزارەکانی بەر لە زایین و هەندێ لە باسە مێژووییەکانی ئەم کتێبە هەمیشە لە یاددا دەمێنێتەوە.

بۆمیرزا بنووسێکی وەکو من جوان نییە کە کاتێک پەرتووکێک وەردەگێڕێت خۆی مەدحی بکات، بەڵام بەبێ ئەوەی زیادەڕۆیی لە پیاهەڵدانی بکەم دەڵێم: پەرتووکی (سینۆهە پزیشکی فیرعەون) کە ئێستا لە بەر دەستیان دایە پەرتووکێکە کە دوای خوێندنەوەی بۆتان دەردەکەوێت کە ئەرزشی ئەوەی هەبووە بیخوێننەوە.

زەبیحوڵڵا حەکیم ئیلاهی دەشتی

نازناو (زەبیحوڵڵا مەنسوری)

خاوەن ناز ناوی نووسەری (زبيح الله منصوري)

چەند وتەیەک لەبارەی وەرگێڕان
لە خەتی میسرییەوە
بۆ یەکێک لە خەتە نێودەوڵەتییەکان

لە پاش ئەوەی کە چاپی یەکەمی ئەم کتێبە (سینۆهە پزیشکی تایبەتی فیرعەون) بڵاوکرایەوە، چەند کەسێک لە خوێنەران بە نامە داوایان لە وەرگێڕ کرد کە پێیان بڵێت، کتێبی (سینۆهە) کە بەخەتی وێنەیی (تصویری) میسری نووسراوە، لە چ کاتێکدا وەرگێڕدراوەتە سەر یەکێک لە خەتە نێودەوڵەتییەکان و وەرگێڕەکەی کێ بووە.

وەکو هەمووان دەزانن، خەتی ئەسڵی میسری، خەتی (هیروگلیف) واتە خەتی وێنەیی بووە و میسرییە کۆنەکان شێوەی مرۆڤ و گیانەوەران و ڕووەکەکان و کەل و پەلەکانیان دەکێشاو مەبەستەکانی خۆیان بەهۆی ئەو وێنانەوە لە یەکتری دەگەیاند.

مامۆستا میسرییەکان کە خەتی وێنەییان فێری قوتابیان دەکرد، تەنها خەتەکانیان دەکێشاو سەرنجیان نەدەدایە سێبەر و ڕووناکیی وێنەکان، بۆیە ئەو شتەی کە بەدەستی قوتابیان دەکێشرا نووسین و وێنە بوو نەک وێنەکێشان. مێژووی هاتنەکایەی خەتی هیرۆگلیف (خەتی وێنەیی میسری) لەلای مێژوونووسان ئاشکرا نییەو دەڵێن کاتێک کە یەکەمین زنجیرەی (سلسلە) فیرعەونەکانی میسر لەو وڵاتەدا فەرمانڕەواییان دەکرد، خەتی وێنەیی هەبووە و بەقسەی مێژوونووسان خەتی وێنەیی لە بیروباوەڕی ئایینی خەڵکی میسرەوە هەڵقوڵاوە.

لەگەڵ ئەوەشدا مێژوونووسان لە مەڕ ژمارەی سیلسیلەی فیرعەونەکانی میسردا لەگەڵ یەکتری کۆک نین، بەڵام بیرۆکەکەیان سەبارەت بە سێ چاخی گەورە، کە لە مێژووی فیرعەونەکانی میسردا هاتە ئاراوە، چون یەکەو ئەو چاخانەش بریتین لە (کۆن و ناوەڕاست و نوێ).

لەسەردەمی کۆندا کە لە ساڵی (٣٤٠٠ تا ساڵی ٢٤٧٥ ی بەر لە زایین) بوو خەتی هیرۆگلیف-ی میسری گۆڕانکاری بەسەردا نەهات. بەڵام لەسەردەمی ناوەڕاست (لە ساڵی ٢٤٧٥ تا ساڵی ١٧٨٨ ی بەر لە زایین) و لەسەردەمی نوێدا (لە ١٧٨٨ تا ساڵی ١٠٩٠ی بەر لە زایین)، شێوەی خەتی وێنەیی میسری گۆڕانکارییەکی زۆری بەسەرداهات. گۆڕانکاری لە شێوەی خەتەکە، بەم جۆرە دەستی پێکرد، کە خەتنووسەکان (یان وێنەکێشەکان) فراوانی گۆشەکانیان کەم کردەوەو گۆشەی کراوەیان کردە گۆشەی وەستاو و پاشانیش ئەو گۆشانەیان کردە گۆشەی تیژ و لە کورت کردنەوەی خەتەکان بەرەوپێش چوون و هەندێ لە خەتەکانیان وەک خاڵێک لێ کرد و ئەگەر نووسەرێک بیویستایە شێوەی باڵندەیەک بکێشێت، وەک باو و باپیرانی خۆی وێنەی باڵندەیەکی تەواوی نەدەکێشا، بەڵکو بەدوو هێڵی ئاسۆیی کورت، هەردوو باڵی باڵندەکەیان دەکرد و بە دوو هێڵی ستوونی کورت، قاچەکانیان دەکێشا.

نووسەرە میسرییەکان ئەوەندە لە گۆشەو قەوس و هێڵی نووسینی هیرۆگلیفیان کەم کردەوە، هەتا خەتێک دروست بوو کە ناویان نا (دێموتیک)و ئەو ڕۆژەی کە (سینۆهە) هەروەکو خۆی لەم پەرتووکەدا دەنووسێت، لە قەراغی دەریای ڕۆژهەڵاتدا نیشتەجێ بوو و دەستی بە نووسینی بیرەوەرییەکانی خۆی کرد، خەتی میسری هەمان خەتی وێنەیی کۆن نەبوو و میسرییەکان بەخەتی (دێموتیک) کە تەقریبەن بە خەتێکی ئەلف و بێیی لە قەڵەم دەدرێت، شتیان دەنووسی و سینۆهە بیرەوەرییەکانی خۆی بەهەمان خەت نووسیوەو (میکاڤالتاری) نووسیوبەتییەوەو لە خەتی (دێموتیک)یەوە وەریگێڕاوەتە سەر

زمـانی فـینلەندی و پاشـان ئەم پەرتووکـە وەرگـێـڕدرایە سـەر هەمـوو زمـانە ئەوروپییـەکـان و خوێنەران ئەوەی سەبارەت بە گۆڕانی خـەتی وێنەیی مـیسـری دەیخـوێننەوە لە دوو سـەرچاوەوە وەرگـیـراوە کـە یەکـێـکـیـان (دائرە المعـارف)ی کۆلۆمبیایە و ئەوەی تریان لە دەقی پێشـەکی فـارسی کتـێبی (سینۆهە پزیشکی تایبەتی فیرعەونی) وەرگیراوە.

(وەرگێڕی فارسی)

کورتە پێشەکیی نووسەر

ناوی من نووسەری ئەم کتێبە، (سینۆهە)یە و، من ئەم کتێبە بۆ ستایشکردنی خوایەکان نانووسم، چونکە لێیان بێزاربوومە. ئەم نووسینانە بو مەدح کردنی فیرعەونەکان نانووسم، چونکە لە فیرعەونەکانیش بەداخم. ئەم کتێبە تەنها بۆ خۆمی دەنووسم بەبێ ئەوەی چاوەڕوانی هیچ پاداشتێ بم یان بمەوێ ناوم لە جیهاندا بمێنێتەوە.

ئەوەندە لە فیرعەونەکان و لە خەڵک ئازارم چێشتووە کە لە هەموو شتێ تێرم، تەنانەت لە بەدەستهێنانی ناوێکی هەمیشەیی و نەمریش. من تەنها بۆ ئەوە دەنووسم کە خۆمی پێ ڕازی بکەم و لەو باوەڕەدام کە تاکە نووسەرێک بم کە بەبێ هیچ مەبەستێکی ماددی و مەعنەوی کتێب دەنووسم.

ئەوەی تا ئەمرۆ نووسراوە، یان بۆ ئەوە بووە بەخێرهاتنی خوایەکان بکات ، یان بۆ ئەوەی کە مرۆڤ ڕازی بکات. من فیرعەونەکان بە مرۆڤ دەزانم، چونکە هیچ جیاوازییەکیان لەگەڵ ئێمەدا نییە و ئەم بابەتە بە باوەڕەوە دەڵێم.

من لەبەرئەوەی پزیشکی فیرعەونەکانی میسر بوومە لە نزیکەوە شەوو ڕۆژ لەگەڵ فیرعەونەکاندا هەڵسوکەوتم هەبووە و ئەزانم کە ئەوان لە ڕووی لاوازی و ترس و زەبوونی و هەستە دەروونییەکانەوە وەکو ئێمەن. تەنانەت ئەگەر فیرعەونێک هەزار جار گەورەتر بکەنەوە و بیخەنە ڕیزی خوایەکان، دیسانەوە هەر مرۆڤەو وەکو ئێمەیە.

تا ئیمرۆ پەرتووکێکم نەدیوە کە ڕاستی تێدا نووسرابێ. لە کتێبەکاندا یان

مەراییان بۆ خوایەکان کردووە، یان بۆ خەڵکی، واتە فیرعەونەکان. لەم دنیایەدا تا ئەمرۆ لە هیچ پەرتووک و نووسراوێکدا ڕاستی بوونی نەبووە و لەو باوەڕەش دام کە لەمەو بەدواش لە پەرتووکەکاندا ڕاستی بەدی ناکرێت.

لەوانەیە جل و بەرگ و زمان و داب و نەریت و بیروباوەڕی خەڵک بگۆڕدرێت، بەڵام نەفامی خەڵک ناگۆڕدرێ و لە هەموو سەردەمێک دەتوانرێ بە وتەو نووسراوی درۆ خەڵک لە خشتە ببرێ. چونکە وەکو چۆن مێش حەز لە هەنگوین دەکات، خەڵکیش ئەوها حەز لە درۆ و ڕیایی و وەعدە پڕوپووچەکان دەکەن کە هەرگیز نایەتەدی.

ئایا نابینن کە خەڵکی چۆن دەورە لە چیرۆک بێژی جلوبەرگ دڕاو دەدەن و گوێی بۆ دەگرن کەلەسەر خۆڵ دانیشتووە، بەڵام باسی زێڕ و زیو و گەوهەریان بۆ دەکات و پەیمانی دەستکەوتنی گەنجینەیان دەداتێ.

بەڵام من کە (سینۆهە)م لە درۆکردن لەم کۆتایی تەمەنەمدا بێزارم، هەربۆیەش ئەم پەرتووکە بۆ خودی خۆم دەنووسم، نەک بۆ کەسێکی تر. نامەوێ کەس ئەم پەرتووکەم بخوێنێتەوە و پیایدا هەڵبدات و نامەوێ منداڵان لە قوتابخانەکاندا نووسراوەکانی من لەسەر تەختە بنووسن و ڕاهێنانی لەسەر بکەن.

من نامەوێ زاناکان لەکاتی قسەکردن نووسراوی پەرتووکەکانم بە شایەدی بهێننەوە و بەم شێوەیە بیانەوێ زانست و ژیریی خۆیانی پێ بسەلمێنن، هەرکەسێ شتێ دەنووسێ هیوادارە کە کەسانی تر لە دوای ئەودا کتێبەکەی بخوێننەوە و بە چاوی ڕێزەوە سەیری بکەن و ناوی فەرامۆش نەکەن. لەبەر ئەوە باوەڕی خۆی دەخاتە ژێر پێوەو هاوڕەنگی هەموان دەبێت و بێبایەخترین و سووکترین وتەکانی دەنووسێت کە تەنانەت خۆشی باوەڕی پێیان نییە، بۆ ئەوەی خەڵک دەستخۆشی و ئافەرینی لێ بکەن.

بەڵام من لەبەرئەوەی نامەوێ کەس پەرتووکەکەم بخوێنێتەوە، نامە هاوڕەنگی

هەمووان و ڕێز لە خورافات و خەیاڵپڵاوەکانی ئەوان نانێم. من لەو باوەڕەدام کە مرۆڤ ناگۆڕێ تەنانەت ئەگەر هەزاران ساڵ بەسەریدا تێپەڕێت، ئەگەر مرۆڤێک بخەینە ڕووبارێکەوە، هەرئەوەندەی هاتەدەرەوە و جل و بەرگەکەی وشک بووەوە هەرئەوەیە کە پێشتر بووە. ئەگەر مرۆڤێک گیرۆدەی خەم و خەفەت بکەی لەکردەوەکانی ڕابردووی پەشیمان دەبێتەوە، بەڵام هەرئەوەندە کە خەم و پەژارەکەی نەما ئەگەڕێتەوە دۆخی جاران و هەروەک خۆی، خۆپەرست و بێ بەزەیی دەبێت. لەبەرئەوەی شکڵ و شێوەی هەندێ شت و وشەی هەندێ لە میللەتان دەگۆڕدرێ و هەندێ خواردن و جل و بەرگی ئەمڕۆ دێتەکایەوە کە دوێنێ نەبووە، خەڵک وادەزانێ کە ئەمڕۆ جیایە لە دوێنێ. بەڵام من دەزانم کە وانییە و لە داهاتووشدا هەروەک ئەمڕۆ و وەک دوێنێ کەس ڕاستی خۆش ناوێ.

کەواتە نامەوێ کەس پەرتووکەکەم بخوێنێتەوە و حەز دەکەم لە داهاتوودا بە نەناسراوی بمێنمەوە. من ئەم پەرتووکە بۆ ئەوە دەنووسم کە دەزانم زانینەکەم وەک تێزاب دڵی مرۆڤ دەسووتێنێ و ئەگەر مرۆڤ ئەوەی دەیزانی بەکەسی نەڵێ لەناو دەچێت. من ناتوانم زانستەکەم بەکەس بڵێم لەبەر ئەوە بۆخودی خۆمی دەنووسم بۆ ئەوەی بەم شێوەیە ئارام بگرم.

من لەماوەی تەمەنمدا زۆر شتم بینی، بینیم کە کوڕێ لەبەرچاوی من باوکی خۆی کوشت. بینیم کە هەژارەکان لە دەوڵەمەندەکان هەڵگەڕانەوە تەنانەت لە خوایەکانیش. بینیم ئەوانەی بەکاسەی زێڕین شەرابیان دەنۆشی لە کەناری ڕووباردا بەدەست ئاویان دەخواردەوە. بینیم ئەوانەی زێڕەکانیان بە قەپان دەکێشا ژنەکانیان بۆ بازنگێکی مسی دەفرۆشتە ڕەش پێستەکان بۆ ئەوەی نانی پێ بکرن بۆ منداڵەکانی ئەو ژنەیان.

کاتی خۆی جێگای من کۆشکی فیرعەون بوو و لەلای ڕاستی فیرعەون دەوەستام و ئەو گەورە پیاوانەی کە سەدان بەندەیان هەبوو مەراییان بۆ ئەکردم و دیارییان بۆ دەناردم و چەندەها ملوانکەی زێڕم هەبوو.

ئەمڕۆ لێرە لە جێگایەک کە کەوتۆتە قەراغ دەریای ڕۆژهەڵات ژیان بەسەر دەبەم، بەڵام دەوڵەمەندییەکەم لەکیس نەچووە و وەک زوو بەتوانام و بەندەکانم هەردوودەست لەسەر ئەژنۆ بەرامبەرم سەر دادەنوێنن.

هۆی ئەوەی کە منیان لە میسر و شاری (تەبەس) دوورخستەوە و ناردمیانە ئێرە ئەوەبوو کە من لە ژیاندا هەموو شتێکم هەبوو، ئەمویست شتێک بەدەست بهێنم کە پێویستی بەدەست هێنانی ئەو شتە ئەوەبوو کە مرۆڤ هەموو شتێکی خۆی لەدەست بدات.

من ئەمویست دادپەروەری فەرمانڕەوایی بکات و ڕیا و درۆ و ڕواڵەت سازی لەناوبچێ، نەمدەزانی کە فەرمانڕەوایی کردنی راستەقینە (حەقیقەت) لە ژیانی مرۆڤدا کارێکی مەحاڵە و هەرکەس ڕاستگۆبێت و بیەوێ بەڕاستگۆیی بژێ دەبێ هەموو شتێ لە کیس بدات و من دەبێ زۆر خۆم بەبەختەوەر بزانم کە هێشتا دەوڵەمەندییەکەم ماوە.

بەشی یەکەم

سەردەمی منداڵی

ئەو پیاوەی کە من بە باوە بانگم دەکرد لە شاری (تەبەس) واتە گەورەترین وجوانترین شاری دنیا ، پزیشکی هەژاران بوو و، ئەو ژنەی کە من بەدایکی خۆمم دەزانی خێزانی ئەو پیاوەبوو.

ئەم ژن و پیاوە تا کاتی پیربیان منداڵیان نەبوو، بۆیە منیان وەک کوڕێکی خۆیان راگرت و بەخێویان کردم . ئەوان لەبەرئەوەی زۆر سادەبوون دەیانوت کە خوایەکان منیان بەدیاری بۆ ئەوان ناردووە و نەیان دەزانی کە ئەم دیارییەی خوایەکان تا چ ڕادەیەک دەبێتە هۆی چارەڕەشیی ئەوان.

دایکم بە (سینۆهە) بانگی دەکردم، چونکە ئەم ژنە، کە حەزی لە حەکایەت بوو ئەو ناوەی لەیەکێ لە چیرۆکەکان بیستبوو. یەکێ لە چیرۆکە بەناوبانگەکانی میسر ئەوەیە کە (سینۆهە) بەرێکەوت لەناو خێمەی فیرعەوندا نهێنییەکی ترسناک دەبیستێ و لەبەرئەوەی زانی کە فیرعەونیش زانیویەتی ئەو نهێنییەکەی زانیوە، لە ترسی ئەوەی بیکوژێ ڕای کرد و ماوەیەک لە بیابانەکان تووشی زۆر تەنگ و چەڵەمەهات تا لە دواییدا سەرکەوت.

دایکیشم وای بیردەکردەوە کە من لە تەنگ و چەڵەمەکان ڕزگارم بووە و بەو گەیشتووم و لەمەو بەدواش هەرتەنگ و چەڵەمەیەکم بەسەردابێت دەتوانم خۆمی لێ ڕزگار بکەم.

کاهینەکانی[١] میسر دەڵێن ناوی هەموو مرۆڤێ دیاریکەری چارەنووسیەتی و بەناو دەزاندرێ کە مرۆڤ چی بەسەردا دێت . لەوانەیە هەر لەبەر ئەوەش بێت

کە من لە ژیانمدا تووشی زۆر گرفت بوومەتەوە و سەفەرم بۆ وڵاتانی بیانی کردووە و لە نهێنی فیرعەونەکان و ژنەکانیان (ئەو نهێنییانەی دەبوونە هۆی کوژرانیش) ئاگادار بوومەوە. بەڵام من وابیردەکەمەوە کە من ئەگەر ناوێکی تریشم هەبووایە هەر تووشی ئەم گرفتانە دەبوومەوە و ، ناو لە ژیانی مرۆڤدا کاریگەرێتی نییە.

بەڵام کە بەدبەختی یان بەختەوەری ڕوو لە هەندێ کەس دەنێت بەم بیر و باوەڕانە دڵی خۆیان دەدەنەوەو لە بەدبەختیدا ئارامی دەدەنە خۆیان و لە بەختەوەریشدا خۆیان بەشیاوی ئەو بەختەوەرییە دەزانن کە پێی گەیشتوون.

من لە ساڵێکدا لە دایک بووم کە کوڕی فیرعەونیش لەو ساڵەدا هاتە دنیاوەو ژنی فیرعەون کە ماوەی بیست و دوو ساڵ نەیتوانی کوڕێک پێشکەش بە مێردەکەی بکات، لەو دەمەدا کوڕێکی بوو. بەڵام کوڕی فیرعەون لە وەرزی بەهار، واتە سەردەمی وشکی، لەدایک بوو و، من لە وەرزی پاییز کاتی ئاوی زۆر هاتمە دنیاوە.[٢]

من نازانم کە چۆن و لە کوێ چاوم بەدنیا هەڵهێناوە، لەبەرئەوەی کاتێ دایکم منی لەکەناری ڕووباری (نیل)دا دۆزیەوە من لە سەبەتەیەکدا بووم کە لە داری (جەگن) دروست کرابوو و کونەکانی ئەو سەبەتەیەیان بە جیوەی درەخت گرتبوو بۆ ئەوەی ئاوی تێ نەچێ.

خانووەکەی دایکم لە کەناری ڕووبار بوو و، لەوەرزی پاییز کە ئاو سەری دەکرد ئیتر مەجبوور نەدەبوو بۆ هێنانی ئاو لە ماڵەوە دوور بکەوێتەوە. ڕۆژێک کە بەرامبەر بە ماڵەوە ڕاوەستابوو ئەو سەبەتەیە دەبینێ کە منی تێدابووم و دەڵێ پەڕەسێلکەکان لەبان سەرتەوە دەفڕین و دەیانخوێند، چونکە بەرزبوونەوەی ئاوی نیل ئەوانی لەماڵی ئێمە نزیک کردبووەوە.

دایکم منی بردە ماڵەوە و لە نزیک ئاگردان دانیام بۆ ئەوەی گەرم ببمەوە و دەمی خستە سەر دەمم و قایم فووی تێدەکرد بۆ ئەوەی هەوا بڕواتە ناو

سییەکانمەوە و هانایەکم بێتەوە. لەوکاتەدا من هاوارێکم کرد بەڵام هاوارێکی بێ هێز.

باوکم کە بۆ چارەسەری نەخۆشی خەڵکی چووبووە گەڕەکی هەژارەکان، بەدەستهەقی ئەو ڕۆژەی کە دوو مراوی و دەفرێ ئاردبوو گەڕایەوە و کاتێ کە گوێی لە دەنگی من بوو، وای زانی دایکم بەچکە پشیلەی هێناوەتە ماڵەوە ، بەڵام دایکم پێی وت کە ئەمە بەچکە پشیلە نییە بەڵکو کورێکە و تۆ دەبێ بەختەوەربی کە بووینەتە خاوەنی کوڕ.

باوکم سەرەتا ڕەنگی تێک چوو و بە تووڕەییەوە بەدایکمی وتبوو (کوندەبەبۆ) بەڵام دوایی کە منی بینی زەردەخەنەیەکی هات و ڕازی بوو کە من بکەنە کوڕی خۆیان و بەخێوم بکەن. ڕۆژی دوایی دایک و باوکم بەجیرانەکانیان وت کە خوایەکان کورێکی پێ بەخشیون، بەڵام من لەو باوەڕەدانیم کە ئەوان سەلماندبێتیان، چونکە هەرگیز دایکمیان بە دووگیانی نەبینی بوو.

دایکم سەبەتەکەی بەو لانکەیەوە هەڵواسی کە منیان تێدا دانابوو و باوکم کاسەیەکی مسی بۆ پەرستگا بەدیاری برد، بۆ ئەوەی لە پەرستگا ناوم بنووسرێ کە کوڕی ئەو و خێزانەکەیم. ئەوسا باوکم چونکە خۆی پزیشک بوو خەتەنەی کردم، چونکە دەترسان بمبەنە لای پیاوە ئایینییەکانی پەرستگا، لەبەرئەوەی دەیانزانی کە چەقۆکانیان دەبێتە هۆی برین و هەوکردن و کێم. بەڵام باوکم تەنها لەبەر تووشبوون بەبرینەکە نەبوو کە خۆی منی خەتەنە کرد و نەیبردم بۆ مەراسیمی خەتەنەکردن، بەڵکو لەبەرئەوەی دەیزانی کە جگە لە کاسە مسیەکە دەبێ دیاردەیەکی تریش ببات بۆ پەرستگا و باوکم دەست کورت بوو و کاسەیەکی مسیش بۆ ئەو شتێکی گرانبەها بوو.

ئاشکراشە کە من ئاگام لە ئەم ڕووداونە نەبووە و ئەم شتانەم دوایی لە دایک و باوکمەوە بیستووە. تا ئەو کاتەی کە منداڵ بووم ئەوانم بە باوک و دایکی خۆم دەزانی، بەڵام لە دوای ئەوەی کە سەردەمی منداڵیم تیپەڕی و چوومە قوناغی

گەنجییەوە و پرچمیان بە بۆنەی چوونە ناو ئەم قوناغەوە بڕی، دایک و باوکم ڕاستییەکەیان پێ وتم، چونکە لەخوایەکان دەترسان و نەیاندەویست من بەردەوام لەگەڵ ئەو درۆیەدا بژیم.

من هەرگیز نەمزانی کە دایک و باوکی ڕاستەقینەی من کێن ، بەڵام دەتوانم بەمەزندە و بڕوای خۆم بڵێم کە ئایا دایک و باوکم لە چینی هەژارەکان بوونە یان لە چینی دەوڵەمەندەکان و من یەکەم کۆرپە نەبوومە کە بەنیل سپێردراوم و بەدوا کۆرپەش لەقەڵەم نەدەدرام.

لەو کاتەدا (تەبەس) کە لە وڵاتی میسرە، ببوو بە یەکێک لە شارە پلە یەکەکان یان گەورەترین شاری جیهان و لەو شارەدا کۆشکی زۆر لەلایەن دەوڵەمەندەکانەوە بیناکرابوون. ناوبانگی (تەبەس) ببووە هۆی ئەوەی کە بیانییەکی زۆر لە وڵاتانی ترەوە بێن و لەوێ نیشتەجێ بن و زۆربەیان هەژاربوون، کە دەهاتن بۆ ئەوەی لەوشارەدا دەوڵەمەند بن.

لەتەک کۆشکی دەوڵەمەندەکان و پەرستگەکاندا، لە ئەمبەر و ئەوبەری نیل تا چاوبڕی دەکرد خانووی هەژارانی لێ دروست کرابوو کەلەو خانووە بچووکانەدا یان هەژارە میسرییەکان دەژیان یان هەژارە بیانییەکان.

زۆرجار ڕووی دەدا کە ژنە هەژارەکان لەکاتی منداڵبوونیان کۆرپەکەیان دەخستە ناو سەبەتەیەکەوەو بە ڕووباری نیلیان دەسپارد کە بەرەو دەریا بڕوات. هەروەها جاری واهەبوو ژنی دەوڵەمەندەکان منداڵە ناشەرعییەکانی خۆیان دەکردە ناو سەبەتەیەکەوە و دەیان خستە نیلەوە. بەڵام لەبەرئەوەی میسرییەکان لەدوای منداڵبوون کۆرپەکەی خۆیان خەتەنە دەکردو من خەتەنە نەکرابووم لەو باوەڕەدام کە دایک و باوکی ڕاستەقینەم بیانی بووبێتن.

کاتێ کە سەردەمی منداڵیم بەجێهێشت و چوومە ناو تەمەنی لاوێتییەوە، واتە سەرەتای گەنجێتیم، قژیان بریم و دایکم قژە براوەکان و یەکەمین پێڵاوی منداڵیمی کردە ناو سندووقێکی دارەوە و ئەو سەبەتەیەی نیشان دام کە من

تیایدا بەسەر نیلەوە تێپەڕی بووم.

کە سەیرم کرد هەندێ لە دارەکانی سەبەتەکە زەرد بووبوون و هەندێکیان شکابوون و، هەندێکیشیان بەپەت بەیەکەوە بەسترابوونەوە و، دایکم دەیگوت کاتێ کە سەبەتەکەم دۆزییەوە ئەم پەتانەی پێوەبوو.

لە وەزعی سەبەتەکە وادیاربوو کە دایک و باوکم دەوڵەمەند نەبووبێتن ، چونکە ئەگەر دەوڵەمەند بوونایە منیان دەخستە سەبەتەیەکی باشترەوە و منیان نەدەدایە دەست شەپۆلەکانی نیلەوە. ئەمڕۆ کە پیربوومە سەردەمی منداڵیم بەڕوونی لەپێش چاودا دەدرەوشێتەوەو لەم ڕووەوە لە نێوان هەژار و دەوڵەمەند جیاوازی نییە و پیرەمێردێکی هەژار وەک دەوڵەمەندێکی پیر سەردەمی منداڵی خۆی بەڕوونی لەبەرچاوە، چونکە لە دیدی هەمووان وا دەردەکەوێت کە سەردەمی منداڵی باشترە لە ئەمڕۆ.

خانووەکەی ئێمە لەکەناری نیلەوە نزیک پەرستگاکە، لەگەڕەکێکی هەژارنشین بوو و لە پاڵ خانووەکەمان دارەڕایەکی لێ بوو کە کەشتییەکانی ڕووباری نیل لەوێوە کەل و پەلیان بار دەکرد یان دایاندەگرت.

لە کۆڵانە تەسکەکانی ئەو گەڕەکە دەیان دوکانی مەی فرۆشی لێ بوو کە مەلەوانەکانی ڕووباری نیل لەوێ دەیانخواردەوە. هەروەها لەو کۆلانانەدا هەندێ خانووی بۆ ڕابواردن لێ بوو و دەوڵەمەندەکانی چەقی شار بەسواری کەژاوەوە بۆ خۆشگوزەرانی و ڕابواردن دەهاتنە ئەوێ. لەو گەڕەکە فەقیرنشینانەدا ئەوانەی کە لە گەڕەکدا دیاربوون بریتی بوون لە کاربەدەستانی وەرگرتنی باج (سەرانە) و ئەفسەرانی بەش و سایەقی بەلەمەکان و چەند کاهینێک لە کاهینە پلە پێنجەمەکانی پەرستگاکانی ناوشار، باوکی منیش یەکێک بوو لەوانە کەلە ناو گەڕەکدا دیاربوو.

خانووەکەی ئێمە لە چاو خانووی هەژارەکانی گەڕەک کە بە قوڕ دروست کرابوو وەک کۆشک وابوو. لە خانووەکەماندا باخچەیەکمان هەبوو کە باوکم

دارێکی (نارۆەن)ی لێ چاندبوو و ئەم باخچەیە بەڕیزێک داری (ئاقاقیا) لە کۆڵانەکە جیادەبووەوە و لە ناوەڕاستی باخچەکەدا حەوزێک هەبوو کە جگە لە وەرزی پاییز، واتە وەرزی بەرزبوونەوەی ئاوی نیل نەماندەتوانی ئاوی لێ هەڵبهێنجین. خانووەکەمان چوار ژووری هەبوو کە دایکم لە یەکێکیاندا چێشتی لێ دەناو ژوورێکیشیان عەیادەی باوکمی تێدابوو.

هەفتەی دووجار کارەکەرێک دەهات و لە ئیش و کاری ماڵدا یارمەتی دایکمی دەداو، هەفتەی جارێکیش ژنێک دەهات جل و بەرگەکانی ئێمەی دەبرد و لە قەراغی نیل دەیشوشتن.

من بەڕۆژ لەژێر سێبەری دارەکەدا ڕادەکشام و کاتێ دەچوومە کۆڵانەوە تیمساحێکی داریم هەبوو کە یاریم پێ دەکردو بە پەتێکەوە دەمبەست و بەدووی خۆمدا بەسەر بەردەکانی کولانٔدا ڕامدەکێشا و هەموو منداڵەکان بە ئێرەییەوە(حەسودی) سەیری تیمساحەکەمیان دەکرد کە دەمێکی سووری هەبوو و ئارەزوویان دەکرد کە شتێکی وایان هەبوایە بۆ یاریکردن. منیش چونکە دەمزانی تەنیا منداڵی خانەدانەکان ئەو جۆرە کەل و پەلی یاریکردنەیان هەیە دەمهێشت کە منداڵانی تریش یاریی پێ بکەن. ئەو تیمساحەی من، دارتاشی فیرعەون دابووی بە باوکم، لەبەرئەوەی باوکم چارەسەری دوومەڵی ئەو دارتاشەی کردبوو کە نەیدەتوانی دابنیشێ.

بەیانیان دایکم منی لەگەڵ خۆیدا دەبردە بازاڕ، ئەگەرچی شتێکی زۆری نەدەکڕی، بەڵام خووی وابوو کە ماوەی یەک سەعاتی ئاویی لەسەر شتێ مامەڵەی دەکرد.[٣]

لە قسەکردنەکەی دایکم وەها دیاربوو کە دەیویست وا بنوێنێ کە هەیەتی، بەڵام لەبەر ئەوە مامەڵەی زۆری دەکرد کە ماڵداری و کەم خەرجکردن فێری من بکات و ئەیوت: دەوڵەمەند ئەوە نییە کە زێڕ و زیوی زۆری هەبێ، بەڵکو ئەوەیە کە بەکەم هەڵبکات و ڕازی بێت.

ئەگەرچی ئەو قسانەی دەکرد، بەڵام کاتێ کە چاوی بە کەل و پەلی بازاڕدا دەخشاند بۆم دەردەکەوت کە حەزی لە پارچە خورییە رەنگاو رەنگەکان و ملوانکەی عاج (شفرەی فیل) و پەڕی (وشتر مورغ)ە. من تا ئەو کاتەی گەورە نەبووم نەمزانی دایکم حەزی بە دەوڵەمەندییەو لە هەموو تەمەنیدا لەو ئارەزووەدا بووە، بەڵام چونکە ژنی پزیشکێکی گەڕەکە هەژارەکان بوو، ناچار بەکەم دەیبردەسەر.

شەوان دایکم چیرۆکی بۆ دەوتم و لە بیرم ناچێ کە لە گەرمای هاویندا جارێکیان باوکم نارەزایی دەربڕی و وتی: بۆچی فکری ئەم منداڵە پڕ دەکەی لە شتی پڕ و پوچ؟

دایکم لە دوای تووڕەبوونەکەی باوکم بێدەنگ دەبوو، بەڵام هەرئەوەندە کە دەنگی پرخە پرخی باوکم بەرزدەبووەوە دایکم دەستی دەکردەوە بە گێڕانەوەی درێژەی چیرۆکەکەی. جاری وا هەبوو لە بارەی سینۆهە و جاری واش بوو لە بارەی فیرعەونەکان و دێوەکان و جادووگەرەکان ئەفسانەی بۆ دەگێڕامەوە و من ئێستا تێدەگەم کە ئەو خۆشی لە وتنی ئەو داستانانە چێژی وەردەگرت.

من ئەو داستانانەم لەبەر ئەوە حەز لێ بوو کە لە کاتی بیستنیدا وام بیردەکردەوە کە لە جێگایەکی تردام و لەو کۆڵانە پیس و پڕ لە مێشوولە و زبڵانەدا ناژیم. بەڵام جاری وابوو بۆنی ئەو دارە سەوز و بریقەدارانەم دەکرد کە لە کەشتییەکان دایان دەگرت و کاتی وا دەبوو کە بۆنی عەتر دەهات، لەو کاتەی کە کەژاوەی ژنێ بە تەکمەوە تێدەپەڕی.

خۆرئاوابوون کاتێ کە کەشتی زێڕینی خوایەکەمان ئاموون (هەتاو) دوای پەڕینەوە بەسەر نیل و تێپەڕین بەسەر دەشتەکانی خۆرئاوادا دەیویست لە خاورووی گردەکانەوە خۆی بزربکات، لەو کاتەدا لە ماڵەکانی کەناری نیل بۆنی نانی گەرم و ماسی سوورەوەکراو دەهات و من ئەم بۆنەم لە منداڵییەوە حەز لێ بوو و ئێستاش کە پیر بوومە هەر حەزم لێیەتی.

یەکەمین قوتابخانە کە من وانەی ژیانی تێدا فێربووم هەیوانی ماڵەکەمان بوو. شەو، کاتی نان خواردن لە هەیوانەکەمان لەسەر سەکۆ دادەنیشتین و دایکم چێشتەکەی بەش دەکرد و لە پێش ئەوەی باوکم دەست بە خواردن بکات ئاوی بەدەستیدا دەکرد. هەندێ جار ڕووی دەدا چەند مەلەوانێکی مەست کە شەڕاب یان ئاوی جۆیان خواردبووەوە بە کۆڵاندا تێدەپەڕین و لە ژێر دارە (ئاقاقیا)کانی ئێمە بۆ دەست بەئاو گەیاندن دادەنیشتن و باوکم کە کابرایەکی دووربین بوو لەو کاتەدا قسەی نەدەکرد، بەڵام کە ئەڕۆیشتن دەیوت: بەس ڕەش پێستەکان یا سریانییەکان لە ناو کۆڵاندا دەڕیێن و میسرییەکان هەموو کات لە ماڵەوە ئەو پێویستییانە دەکەن. هەروەها دەشی وت: کاتێ کە گۆزەیەک شەڕاب دەخۆنەوە دەکەونە جۆگەیەکەوە و، کاتێ بە ئاگادێن دەبینن جلوبەرگەکانیان دزراوە.

هەندێ جار بۆنی عەترێکی تیژ لە ناو کۆڵانەوە دەهات و کە دەگەیشتە ئاست داڵانەکەمان ژنێ دەردەکەوت کە کراسی ڕەنگاوڕەنگی لەبەردا بوو و دەم و چاو و لێو و مژۆڵەکانی ڕەنگ کردبوو و لە چاوەکانی شتێکی نائاسایی هەست پێ دەکراو من دەمزانی کە ئەو جۆرە ژنانە لەگەڵ ژنە ئاساییەکاندا جیاوازن و لەو خانووانەوە دەردەچن کە بۆ مەبەستی ڕابواردنە.

باوکم دەیوت: لەو ژنانە بەدوور بە کە پێت دەڵێن تۆ کوڕێکی جوانی و هەرگیز بەدەم بانگهێشتیانەوە نەچی و مەچۆرە ماڵەکانیان، چونکە دڵیان بۆسەیە و ئاگرێک لەناو سینەیاندا هەیە کە دەتسووتێنێ.

لە ژێر کاریگەرێتی ئەم قسانەی باوکم من لە منداڵییەوە لە گۆزەی شەراب و ئەو ژنە جوانانەی کە وەک ژنە ئاساییەکان نەبوون، دەترسام. کە منداڵ بووم باوکم ئەیبردمە عەیادەکەی خۆی، بۆ ئەوەی شێوەی چارەسەری نەخۆشییەکان ببینم. من بە زوویی هەموو ئەو کێرد و مەقاش و مەڵحەمانەی بەکاری دەهێنا ناسیم و کاتێ کە دەیویست چارەسەری نەخۆشێ بکات، من دەرمان و پەڕۆی پێچانەوە و ئاو و شەڕابم دەداپێی.

دایکم وەکو هەموو ژنان لە برین و دوومەڵ و جەراحەت دەترسا و هیچ کات نەدەهاتە عەیادەکەی باوکمەوە، مەگەر کاتێ کە باوکم بۆ هەندێ ئیش بانگی بکردایە.

من ئاگام لێ بوو کە باوکم بە سێ جۆر وەڵامی نەخۆشەکانی دەدایەوە، بە هەندێکیانی دەوت (نەخۆشیەکەت چارەسەر دەکرێ) و بە هەندێکی تری دەوت (چارەسەرکردنی نەخۆشییەکەت پێویستی بە کات هەیە) و هەندێ نەخۆشی تر پارچە کاغەزێکی پاپیروسی ((کاغەزی بەناوبانگی میسری)) پێ دەداو دەیوت: ئەمە ببە بۆ (خانەی ژیان)[٤] تا لەوێ چارەسەرت بکەن.

(خانەی ژیان) جێگایەک بوو کە ئەوانەی بەسەختی نەخۆش بکەوتنایە لەوێ چارەسەر دەکران و هەرجارێ کە باوکم یەکێک لەو نەخۆشانەی رەوانەی ئەوێ دەکرد دوای رۆیشتنی بە بەزەییەوە دەیوت: ئەی بێچارە..!

هەر چەندە باوکم پزیشکی فیرعەونەکان نەبوو، بەڵام هەندێ جار خەڵکی دەوڵەمەندیش دەهاتنە لای و هەندێکات لە سۆزانیخانەکانەوە خەڵک دەهاتن بۆ چارەسەرکردن کە کراسێکی گرانبەها، یان کەتانیان لەبەردابوو.

کاتێ کە تەمەنم گەیشتە ٧ ساڵان، دایکم پێڵاوەکانی منداڵی لە پێ کردم و منی بردە پەرستگای (ئاموون) کە گەورەترین و جوانترین پەرستگای خوایەکانی میسر بوو، بۆئەوەی لەوێ سەیری قوربانییەک بکەم. شەقامێکی دوور و درێژ کەلە ئەملا و ئەولایەوە لەمەودای دیاریکراودا، «ئەبولهەول»[٥] بە درێژایی پەرستگاکە دانیشتبوون و کاتێ گەیشتینە پەرستگاکە سەیرم کرد دیوارەکانی دەوری ئەوەندە بەرزە کە سەرەوەیم بە زەحمەت لێوە دیارە. کاتێ چووینە ناو حەوشەی پەرستگاکەوە فرۆشیارەکان پەرتووکی مردووەکانیان[٦] (کۆنترین پەرتووکە کە لە جیهاندا نووسراوەتەوە)ئاراستەی دایکم دەکرد کە بیکڕێ، بەڵام ئێمە لە ماڵەوە هەمان بوو و پێویستمان پێی نەبوو.

دایکم حەڵقەیەکی مسی لە پەنجەی خۆی دەرهێنا و بۆ حەقی ئامادەبوون لە

مەراسیمی قوربانیدا، بەخشی و بینیم کاهینەکانی پەرستگاکە، کە کراسی سپییان لەبەردابوو و سەرە تاشراوە چەورکراوەکەیان بریقەی دەدایەوە، دەیانویست مانگایەک سەرببڕن کە مۆرێ لە نێوان دووشاخەکەیدا هەڵواسرابوو کە نیشانی دەدا لە هەموو لەشی ئەو مانگایەدا یەک تاڵە موویەکی ڕەشی تێدانییە.

من بینیم کاتێ مانگاکەیان سەربڕی دایکم چاوی بە فرمێسک بوو، بەڵام من سەرنجم نەدایە سەربڕینەکە و سەیری کۆڵەکە گەورەکانی پەرستگا و شێوە و وێنەی شەڕەکانم دەکرد کەلەسەر دیواری پەرستگاکەدا نەخشێنرابوون.

دوای ئەوەی لەپەرستگاکە هاتینە دەرەوە، دایکم پێڵاوەکانی لە پێ داکەندم و پێڵاوی تازەی لە پێ کردم و کاتێ گەڕاینەوە ماڵ دوای نان خواردنی نیوەڕۆ باوکم دەستی خستە سەر سەرم و پرسی: تۆ ئێستا بوویتەتە کوڕێکی حەوت ساڵان و دەبێ پیشەیەک هەڵبژێرێ، بڵێ بزانم ئەتەوێ ببی بەچی؟

وتم: بەتەمام ببم بە سەرباز، چونکە باشترین یاری کە من لە کۆڵان لەگەڵ منداڵاندا دەمکرد یاریی سەربازی بوو و ئەمبینی کە سەربازەکان چەکی بریقەداریان هەیە و گالیسکەکانیان بە دەنگێکی زۆرەوە بەسەر بەردە ڕاخراوەکانی کۆڵانەکاندا دەڕۆن و ئاڵا ڕەنگاو ڕەنگەکانیان لەسەر گالیسکەکان دەشەکێنەوە.

هەروەها دەمزانی کە سەربازەکان پێویستیان بە خوێندن نییەو من لە منداڵە گەورەکان کە دەڕۆیشتن بۆ قوتابخانە، بەسەرهاتی ترسناکم لەبارەی ئازارو ئەشکەنجەی خوێندن دەبیست و دەیانوت مامۆستا تووکی سەری ئەو قوتابییە یەک یەک هەڵدەکەنێ، ئەگەر لەبەر کەمتەرخەمی لەوحە قوڕینەکەی بشکێنێ.

باوکم لە وەڵامەکەی من کەوتە بیرکردنەوە، وا دیاربوو ئەم بۆچوونەی منی بەدڵ نەبوو. دوایی بەدایکمی وت کە گۆزەیەکی بداتێ و دایکم گۆزەکەی دایێ و باوکم دەستی گرتم و بەدەستێکی تر گۆزەکەی گرت و منی بردە کەناری نیل و

بینیم کە هەندێ لە کرێکارەکان خەریکی داگرتنی کەل و پەلی کەشتین و یەکێ بە قامچی ئەکێشێت بە پشتیاندا و ئەوان ئارەقە دەرێژن و هەناسە برکەیان پێ کەوتووە و بارەکان دادەگرن.

باوکم وتی: سەیرکە.. ئەمانە باربەرن و پێستی لەشیان ئەوەندە بەر خۆرو با کەوتووە کە لە پێستی تیمساح ئەستوورتربووە و ناچارن تا خۆرئاوابوون لە ژێر لێدانی قامچی ماندووبن و شەو کە دەچنە خانووە قوڕەکەیانەوە خواردنیان تەنها کەرتە نانێک و پیازێکە. باری ژیانی جووتیاریش هەروەهایە و بەگشتی هەرکەس کە بەدوو دەستەکانی خۆی کاردەکات ئەوها دەژیت...

وتم: باوە .. من نامەوێت ببمە کرێکار یان جووتیار، من دەمەوێت ببمە سەرباز و سەربازەکان چەکی بریقەداریان هەیە و ملوانکەی زێڕ لە ملی هەندێکیانە و لە شەڕەکاندا زێڕ و زیو و بەندە و کەنیز دەهێننەوە و خەڵکی باسی شەڕەکان و قارەمانێتییەکانیان بۆ یەکتر دەگێڕنەوە.

باوکم بێ دەنگ بوو و منی لەگەڵ خۆی برد و لەوێ دوورکەوتینەوە و گۆزەکەی پڕکرد لە شەراب کە لە شەراب فرۆشێکی کڕی و بەرێکەوتین تا گەیشتینە هۆدەیەکی لەقوڕ دروستکراو لە کەناری نیل. باوکم سەری کرد بەناو هۆدەکەدا و بانگی کرد: (ئین تب)... (ئین تب).

پیاوێکی پیری پۆخل کە تەنها دەستێکی هەبوو و پێڵاوەکانی لە چڵکنیدا دیار نەبوو چ ڕەنگێکی هەبووە، لە هۆدەکە هاتە دەرەوە و من بەسەرسوڕمانەوە وتم: باوکە ئایا (ئین تب)ی سەربازی بەناوبانگ و ئازا ئەمەیە؟

باوکم سەلامی لە پیرەمێردەکە کرد و ئەویش دەستی بەرزکردەوە و بەسەلامێکی سەربازی وەڵامی دایەوە. لەبەرئەوەی کورسی و تەختەی دانیشتن لەبەردەم ماڵەکەیدا نەبوو، هەرلەسەر زەوییەکە دانیشتین و باوکم گۆزەی شەرابەکەی لەبەرامبەر پیرەمێردەکە دانا، ئەویش بەیەک دەستەکەی گۆزەکەی بۆ دەمی برد و بەتامەزرۆییەکی زۆرەوە هەڵی قوڕاند.

باوکم وتی: (ئین تب) ئەم کوڕەی من (سینۆهە)، حەز دەکات ببێتە سەرباز و منیش هێناومەتە لای تۆ بۆ ئەوەی تۆ ببینێ و لە زمانی تۆی قارەمانەوە بەسەرهاتی ئەو شەڕانە ببیستێ.

(ئین تب) گۆزە شەرابەکەی دانا و بە تووڕەییەوە سەیری کردم و بەو دەمە بێ ددان و چارە ناشرین و برۆ سپی و زۆرانەی هاتە ئاخاوتن و وتی: سوێندت دەدەم بە (ئاموون) کە واز بێنە لەم بۆچوونە، مەگەر شێت بوویتە؟

دوایی دیسان بەو دەمە بێ ددانانەی خۆی پێکەنی و وتی : ئەگەر من بەرامبەر هەر نەفرەت و جنێوێ کە بە خۆمم داوە کە بۆچی بوومەتە سەرباز، قومێ شەرابم وەربگرتایە بەو هەموو شەرابە نەک هەر دەمتوانی دەریاچەکەی فیرعەون پڕبکەمەوە کە بۆ خۆشگوزەرانیی ژنەکەی هەڵیکەندووە، بەڵکو دەمتوانی شەرابی هەموو دانیشتووانی شاری تەبەس تایەک ساڵ دابین بکەم.

من وتم: ئاخر من بیستوومە پیشەی سەربازی چاکترین پیشەیە لە دنیادا.

(ئین تب) وتی: ناوبانگی شانازی سەربازی لەم وڵاتەدا بریتییە لە زبڵ و پاشماوەی ئاژەڵان کە مێش لەسەری کۆدەبێتەوە. تەنها سوودێک کە من لەو کارە وەرمگرتووە ئەوەیە کە ئەمڕۆ دەبێ ئەو شتانە بۆ خەڵکی باس بکەم تا تیکە نانێ یان کەمێ شەرابم بدەنێ ئەویش لەسەد نەفەر، یەک کەس دەیدات. لەبەرئەوە من پێت دەڵێم کوڕم لە نێوان هەموو پیشەکانی دنیادا هیچ پیشەیەک لەسەربازی خراپتر نییە و کۆتایی هەموو پاداشتەکانی سەربازی ئەم هەژارییەیە کە منی تێدام.

لە پاشان گۆزە شەرابەکەی تا دوا قەترە نۆشی و تینی شەرابەکە دەم و چاوی سوورکردەوە و سەری هەڵبڕی و وتی: ئایا ئەم گەردنە باریک و چرچەی من دەبینی؟ ئەمە گەردنێکە کە رۆژگارێ پێنج ملوانکەی پێوەهەڵواسرابوو و خودی فیرعەون ئەو ملوانکانەی کردە ملم. هەرکاتێ لە مەیدانی شەڕ دەگەڕامەوە ئەوەندە دەستی براوەم دەهێنایەوە کەلەبەردەم خێمەکەمدا کەڵەکە دەبوو، بەڵام

ئەمڕۆ لەو هەموو سەربەرزی و دەسترۆییە هیچم بۆ نەماوە. زێڕەکانم لە ناوچوون و بەندەکانم و کەنیزەکانم لەبرسا مردن یا ڕایان کرد و دەستی ڕاستیشم لە مەیدانی شەڕدا بەجێ ما.

لەکاتی لاویمدا شەو و ڕۆژ لە بیابانەکان لەگەڵ برسێتی و تینوێتی مەیدانی شەڕ دەجەنگام، ئێستاش بەم پیرییەم برسی و تینووم. ئەگەر لە باوکت بپرسی کاتێ کە دەستی برینداری سەربازێ ئەبڕنەوە و بەداخکردن برینەکەی چارەدەکەن، پێت دەڵێ کە چی بەسەردێت، چونکە ئەو پزیشکەو دەزانێ.

هەرپارچەیەکی لەشم لە شەڕێکدا بەجێ ماوە و ددانەکانم و قژی سەرم لە کیس چووە و ئەمڕۆ ئەگەر چەند پیاوێکی خێرومەندی وەک باوکت یارمەتیم نەدەن دەبێ لەبەردەم پەرستگای ئامون-دا دەرۆزەبکەم.

دوای ئەم قسانە (ئین تب) سەیرێکی گۆزەکەی کرد و وتی: بەداخەوە تەواو بوو...

باوکم بازنێکی مسی لە دەستی خۆی دەرهێنا و دای پێی بۆ ئەوەی شەڕابی پێ بکڕێ و (ئین تب) لە خۆشیا هاوارێکی کرد و بانگی منداڵێکی کرد و بازنە مسەکەی پێداو وتی: ئەم گۆزەیە ببە و شەڕاب بکڕە و بە فرۆشیارەکە بڵێ پێویست ناکات شەڕابی زۆر چاکمان بداتێ، بڵێ با شەڕابی مام ناوەند بێت و گۆزەکە پڕ بکات و باقی مسەکەت بداتەوە.

منداڵەکە ڕۆیشت و من وتم: باشەی سەربازی ئەوەیە کە سەرباز پێویستی بە خوێندن و نووسین نییە و ئەتوانێ ئەرکی چوونە قوتابخانە لە کۆڵی خۆی بکاتەوە.

(ئین تب) وتی: ڕاست دەکەی، سەرباز پێویستی بە خوێندن و نووسین نییە و تەنها دەبێ شەڕ بکات، بەڵام ئەگەر خوێندەواری هەبێ بەسەر ئەوانەی تردا فەرمانڕەوایی دەکات و ئەوانەی تر لە ژێر فەرمانی ئەودا شەڕ دەکەن. هەرگیز نەخوێندەوارێ نابێتە خاوەن پلەوپایە و یەکێک کە نەتوانێ بنووسێ تەنانەت

کۆمەڵێکی سەد کەسیشی پێ ناسپێرن و بەردەوام وابووە و لە داهاتووشدا هەر وادەبێ. کەواتە ئەگەر ئەتەوێ لەداهاتوودا فەرماندەی سەربازان بیت، دەبێ نووسین فێربی، ئەوساکە ئەوەی ملوانکەی ئاڵتونی لە ملدایە سەری ڕێزت بۆ دادەنەوێنێت و لەکاتی شەڕ سواری کەژاوە دەبی و بەندەکانت ئەتبەنە مەیدانی جەنگ.

ئەو منداڵەی کە چووبوو شەڕاب بکڕێ بە گۆزەیەکی پڕەوە هاتەوە و چاوی پیرەمێردەکە لە خۆشیدا بریسکەی دەدایەوە و وتی : باوکی تۆ قەت شەڕی نەکردووە و ناتوانێ ژێی کەوانێ ڕابکێشێ و شمشێرێ لە کێلانەکەیدا دەربێنێت، بەڵام چونکە ئەتوانێ بنووسێ، ئەمڕۆ بەئاسوودەیی ژیان بەسەردەبات و لەبەرئەوەی کە پیاوێکی ڕەوشت بەرزە من گومانی خراپی لێ ناکەم.

من کاتێ کە بینیم پیرەمێردەکە گۆزەی شەڕابەکەی بەرزکردەوە، لەترسی ئەوەی کە سەرخۆشی ئەو کار لە ئێمەش بکات و بکەوینە جۆگەی ئاوەکەوە و جل و بەرگەکانمان بدزن، قۆڵی باوکمم ڕاکێشا بۆ ئەوەی لەوێ دوورکەوینەوە. کاتێ کە دوور کەوتینەوە (ئین تب) یەکێ لە سروودەکانی شەڕی ئەخوێندەوە و ئەو منداڵەی شەڕابی بۆ کڕیبوو بەدیاریەوە پێدەکەنی.

بەڵام من کە (سینۆهە)م لە بڕیاری خۆم کە ببمە سەرباز پەشیمان بوومەوە ، ڕۆژی دوایی منیان بردە قوتابخانە.

***

١ - کاهین : پیاوی ئایینی، مەلای جوولەکە - وەرگێڕی کوردی.

٢ - ڕووباری نیل لە پاییزان ئاوەکەی زیادی دەکرد و خەڵکی دەیانکرد بە جەژن ، چونکە کێڵگەکانی تێرئاو دەکرد و چینێک پەینی سروشتی بەسەر زەوی و زارەکاندا بەجێ دەهێشت کە بۆ بەروبوومی جووتیاران زۆر بەسوود بوو - وەرگێڕ .

٣- کاتژمێری ئاوی: قاپێک کە کونێکی بچووکیان تێ دەکرد و دەیان خستە ناو تەشتێ ئاو و لە ماوەی سەعاتێکدا قاپەکە لە کونەکەیەوە پڕ دەبوو لە ئاو و دوایی ئاوەکەیان بەتاڵ دەکردەوە و

سەرلەنوێ دایان دەنایەوە سەرئاوەکە.. تا ٧٥ ساڵ لەمەوبەر ئەو سەعاتانە لە شاری (تەبەس) و لە خوراسانی ئێران باوبووە و بەکار هێنراوە.

٤- (دار الحياة)

٥- ابو الهول

٦- کتێبی (أموات)

بەشی دووەم

چوونە قوتابخانە

باوکم نەیدەتوانی بمنێرێتە ئەو خوێندنگایانەی کە لە پەرستگاکاندا دامەزرابوون، لەبەر ئەوەی ئەو خوێندنگانە تایبەت بوو بە کوڕ و کچی خانەدانەکان و کاهینە پلە بەرزەکان و جگە لەوەش خەرجیی فێرکردن لەوێ گران بوو.

مامۆستاکەم کاهینێکی پلە پێنج بوو کە لە هەیوانی ماڵەکەی خۆیدا قوتابخانەیەکی کردبووەوە. ئێمە لە کاتی بەهار و هاویندا لە هەیوانەکەی وانەمان دەخوێند و لە زستاندا دەچووینە ژوورەوە. قوتابییەکانی بریتی بوون لە کوڕی ئەفسەرانی بەش و مامەڵەچییەکان و کاهینە بچووکەکان کە باوکیان بە هیوابوون کوڕەکانیان بتوانن لەسەر تەختە بنووسن و حیسابی کەل و پەلی دوکان بکەن. یان بتوانن لێکی بدەنەوە کە گوێدرێژەکانی سوپا لە تەویلە(پشتیر)ەکان و، هەروەها ئەسپەکانی هەر گالیسکەیەک لە مەیدانی شەڕدا چەندە ئالیکیان پێویستە.

لە شاری (تەبەس)، کە پایتەختی گەورەی دنیابوو لەم خوێندنگانەی کەلە ماڵەکاندا کرابوونەوە زۆری لێ بوو و، ئەرکی خوێندنی قوتابییان لەمانەدا گران نەبوو، چونکە قوتابییەکان حەڵقەی مسیان نەدەدایە مامۆستاکانیان، بەڵکو جاری وا دەبوو خواردن یان کووتاڵیان بۆ دەهێنان، بۆ نموونە.. کوڕی خەڵووز فرۆش لە زستانان خەڵووز و داری بۆ مامۆستا دەهێنا و، کوڕی نەساج هەموو ساڵێ چەند پارچە قوماشێکی بۆ دەهێنا و، کوڕە جووتیار گەنمی بۆ دەهێنا. بەڵام باوکم لە بری خوێندنی من داو و دەرمانی پێدەدا و جاری وادەبوو کولاوەی

هەندێ گیام بۆ مامۆستا دەبرد کە بەشەڕاب تەڕ کرابوو.

لەبەرئەوەی ئێمە کەل و پەلی ژیانی مامۆستامان دابین دەکرد ئەویش زۆری لێمان نەدەکرد و ئەگەر منداڵێ لەسەر لەوحەکەی خۆی بخەوتایە سزاکەی ئەوەبوو کە دەبوو رۆژی دوایی کەمێ هەنگوین یان پاقلە بۆ مامۆستا بهێنێ.

ئەگەر رۆژێ قوتابییەک گۆزەیەک ئاوی جۆی بهێنایە، ئەو رۆژە دەبووە جەژن، چونکە مامۆستاکەمان هەر ئەوەندە کە بیرەکەی دەخواردەوە ئیتر خوێندن و فێرکردنی لەبیر نەدەما و بە دەمە بێ ددانەکەی حەکایاتی پێکەنیناوی لە بارەی خوایەکان بۆ دەگێڕاینەوە، ئێمە وا پێدەکەنین کە ئەوانەی بە کۆڵاندا تێدەپەڕین دەوەستان و گوێیان هەڵدەخست بۆ ئەوەی بزانن ئێمە بەچی پێدەکەنین.

بەڵام کاتێ کە گەورەبووم ئینجا تێ گەیشتم کە مامۆستاکەمان لەم کارە مەبەستێکی گرنگی هەبووە و دەیویست بەهۆی ئەو چیرۆکە پێکەنیناویانەوە ئێمە بەئەرکەکانی ژیان ئاشنا بکات و تێمان بگەیەنێت کە لە نێوان خوایەکاندا خوایەک هەیە کە سەری وەک چەقەڵەو بەردەوام ئاگای لە کردەوەکانی مرۆڤەو هەر کەسێ کردارێکی خراپ بکات دەرخواردی گیانەوەرێکی دەدات کە نیوەی لەشی وەک تیمساحەو نیوەکەی تری وەک ئەسپی ئاوییە.

دەیوت: خوایەکی تر هەیە کە لە ناو رووبارەکان کەشتی لێدەخوڕێ و دوای مردن، مرۆڤ دەباتە ئەو جێگایەی کە دەبێ بۆی بڕوات و تیایدا بەختەوەر بێت.

پاش ئەوەی ماوەیەک لەو خوێندنگەیەدا خوێندم شتێکی سەیر رووی دا و ئەویش ئەوەبوو کە کاتێ دوو وێنەم لێک نزیک دەکردەوە لە ماناکەی تێدەگەیشتم.

کاتێ کە وێنەیەک بە پەیکان[١] لەسەر لەوحەیەک دەنەخشێنن ، نەفامترین کەسیش دەتوانێ لە ماناکەی تێ بگات ، بەڵام تەنها یەکێکی خوێندەوار دەتوانێ لە مانای چەند وێنەیەک کەلە تەنیشت یەکەوە ڕیزدەکرا تێ بگات .

ئەگەر ئێوە شێوەی مرۆڤێ لەسەر لەوحە بکێشن و بیدەنە نەخوێندەوارێ

دەزانی ئەوە مرۆڤە و ئەگەر شێوەی تیمساحێکیش بێت دەزانیت تیمساحە ، بەڵام ئەگەر یەکێ بتوانێت لە مانای چەند وێنەیەکی بەیەکەوە نووسێندراوی مرۆڤێک و تیمساحێک و دارێک و گالیسکەیەک تێ بگات و بزانێ کە مەبەستی بەرامبەرەکەی چییە ، ئەوە پێی دەڵێین خوێندەوار .

لەو رۆژەی کە توانیم لە مانای دوو شکڵی پێکەوە لکێندراو تێبگەم ئیتر پێویستم بە هاندان و دەستخۆشی مامۆستا نەبوو، چونکە زۆر پێی دڵشادبووم و کە دەگەڕامەوە بۆ ماڵێ داوام لە باوکم دەکرد کە شێوەکان پێکەوە بنووسێنێ بۆ ئەوەی ماناکانیان تێ بگەم.

لەو کاتەی کە لە خوێندندا بەرەوپێش دەچووم ، هەستم کرد کە من وەک ئەوانی تر نیم، چونکە شێوەی دەم وچاوم هێلکەیی و دەست و قاچم ناسکە و رەنگی دەم و چاوم لە هی خەڵک روونترە و هەر لەبەر ئەمەش هەندێ لە قوتابییان ئازاریان دەدام و، کوڕی عەلافەکە[٢] قوڕگی دەگرتم و دەیگوشی و پێی دەوتم: تۆ وەکو کچی و.. من ناچار بووم نووکی پەیکانەکەمی پێدا بکەم بۆ ئەوەی بەرم بدات.

سەرەڕای ئەمانە یەکێ لە قوتابییان کە باوکی ئەفسەری بەش بوو منی خۆش دەویست و هەموو رۆژێ هەندێ خۆڵی سووری دەهێنا بۆ فێرگەکە و لەوێ پەیکەری ئاژەڵانی لێ دروست دەکرد و رۆژێ شکڵی منی بە قوڕ دروست کرد و دای پێم . بەڵام کە بردمە ماڵەوە دایکم خەمباربوو و ، وتی: ئەمە جادووگەرییە..

بەڵام باوکم لەو هەلەدا تێی گەیاند کە ئەگەر دروستکردنی بت جادووبێت ئەوا ئەو هەموو بتەیان لە کۆشکی فیرعەون دانەدەنا.

ماوەیەک تێپەڕی بەسەر خوێندنم لە قوتابخانەدا، تاکو ڕۆژێ باوکم جلکە نوێیەکەی خۆی لەبەر کرد و دەستی گرتم و بردمیە پەرستگای ئاموون و وتی: ئەمەویت تۆ بنێرمە (خانەی ژیان).

بۆ وەرگیرانی من لە (خانەی ژیان)، دەبووایە کاهینەکانی پەرستگە رازی بوونایە، بەڵام باوکم کەلە هەموو تەمەنیدا بەس گەداکانی چارەسەر دەکرد لە هەڵسان و دانیشتن لەگەڵ کاهینەکان بێبەش بوو و نەناسینیان زیانێکی زۆری لە ژیانی باوکم دا، چونکە لەمیسر هەموو ئیش و کارێ بەدەست کاهینەکان بوو و ئەوان قوتابییەکانیان هەڵدەبژارد کە بچن لە خانەی ژیان بخوێنن و هەر ئەوان سەرانە (باج) یان دادەنا و کاتی بەرزبوونەوەی ئاوی نیل ڕادەی بەرزبوونەوەکەیان ئەپێوا و ئەوەندە دەسەڵاتیان زۆر بوو کە ئەگەر فیرعەون حوکمی بەسەر یەکێکدا بدایە و ئەو کەسە لەنێو کاهینەکان دۆستێکی هەبووایە فەرمانەکەی فیرعەونیان هەڵدەوەشاندەوە .

لەبەرئەوەی باوکم لەپەرستگە کەسی نەدەناسی ناچار لە حەوشەکە لەسەر زەوی دانیشتت بۆ ئەوەی وەکو ئەوانی تر بە نۆبە لەلایەن یەکێ لە کاهینەکانەوە بانگهێشت بکرایە، ئێمە کە بەیانی زوو چووبووین بۆ پەرستگە تا پاش نیوەڕۆش سەرەمان نەهات.

لەو کاتەدا پیاوێک هاتە پەرستگاکەوە و باوکم هەر کە بینی ناسییەوە و وتی: ئەمە (پاتوور)ە کەبەیەکەوە لە خانەی ژیان دەمانخوێند و لەیەک پۆل بووین و ئەو ئێستا کاسەی سەری فیرعەون کون دەکات.

من ئەوسا نەمدەزانی کە کاسەی سەر کون کردن چییە و بۆچی ئەو شیاوییەی ئەو کەسە هەیەتی ئەوانی تر نییانە و ، لە دواییدا کە خۆم بوومە پزیشک زانیم کون کەری کاسەی سەر ئەو کەسەیە کە کاسەی سەری فیرعەون یان کەسانی تر (لە کاتی نەخۆشی)دا کون دەکات و ئەو (غودە) زیادانە لە نوا سەریدا دەردەکات کە لەسەر مێشکی دروست بووە. سەرەڕای ئەمە، ئەوەی کاسەی سەر کون دەکات بو ئەوەش وادەکات کە گازە ترسناک و ژەهراوییەکان دەربچێ کە لەنێو کاسەی سەردا کۆبوونەتەوەو دەبنە هۆی نەخۆشی.

باوکم کاتێ کە (پاتوور)ی بینی هەڵسا و سەلامی لی کرد و پاتوور

ناسییەوە و دەستی خستە سەرشانی باوکم و وتی: چۆنە هاتوویتە بۆ ئێرە؟ ئایا ئیشت هەیە؟

باوکم وتی: هاتووم کەلە کاهینەکان ڕوخسەت وەربگرم کە ئەم کوڕەم لە خانەی ژیان وەربگرن.

پاتوور وتی: ئەم کارەتان بێ سوودە، لەبەر ئەوەی کە داواکارییەکەتان ڕەت دەکەنەوە، من خۆم دوایی دێمە ماڵەوەتان و لەم بارەیەوە گفتوگۆ دەکەین.

سەر لە بەیانی ڕۆژی دوایی باوکم چووە بازاڕ و بۆ میوانداریێتی پاتوور قازێک و چەند ماسییەک و هەندێ هەنگوینی کڕی و هێنایەوە بۆ دایکم کە قازەکە لێ بنێ و ماسییەکان سوور بکاتەوە و بە هەنگوینەکەش نانێکی شیرین دروست بکات.

کاتێ کە بۆنی قازەکە بڵاوبووەوە، دەرۆزەکەرەکان و کوێرەکان لەبەردەم دەرگای ماڵمان کۆبوونەوە و هەرچەندە دایکم دەری دەکردن نەدەڕۆیشتن و ناچار هەندێ لە نانەکەی لە چەوراوی قازەکە وەردا و دای پێیان کە لەوێ نەمێنن.

باوکم گۆزەیەکی پڕ کرد لە گوڵاو و دایە دەستم و وتی: کە پاتوور هات بەمە ئاوبەدەستیدا بکە و، دایکم پارچەیەک کەتان، کە بۆ (ڕووپۆشی) تەرمی خۆی هەڵی گرتبوو لەتەک منەوە دانا و وتی: کە ئاوت بەدەستیدا کرد بەمە دەستی وشک بکەرەوە.

ئێمە وامان دەزانی پاتوور وەکو جاران کاتی عەسر دێت بو ماڵمان ، بەڵام تاریک داهات و پاتوور هەر نەهات. من چونکە برسیم بوو دواکەوتنیم پێ ناخۆش بوو، چونکە دەمزانی هەتا ئەو نەیەت نان نادەن بە من.

باوکم ئەوەندە دڵگران بوو کە کاتی تاریکیش داهات، چرای هەڵ نەکرد و هەردووکمان لە هەیوانەکە لەسەر تەختە چوارپێیەکان دانیشتبووین و نەماندەوێرا سەیری یەکتر بکەین. ئەو ڕۆژە من بۆم دەرکەوت کە کەم تەرخەمی یان گوێ نەدانی گەورەکان لە ئاستی ژێر دەستەکانیان چەند دەبێتە هۆی دڵ ڕەنجانی

هەژارەکان و ئەوانەی لەوان بچووکترن.

هەر چۆنێ بێ مەشخەڵی لە کوڵانەکەدا دەرکەوت و لەدوایەوە کەژاوەیەک دەبینرا کە دوو ڕەش پێست هەڵیان گرتبوو، بەڵام ئەوەی مەشخەڵەکەی پێ بوو میسری بوو.

کاتێ پاتوور ویستی دابەزێ، باوکم دەستەکانی خستە سەر ئەژنۆی و داچەمیەوە و پاتوور بۆ دەربڕینی خۆشەویستی یان بۆ ئەوەی نەکەوی دەستی خستە سەرشانی باوکم. ئینجا هەردووکیان هاتن بەرەو هەیوانەکە و دایکم بەپەلە دارێکی لە چێشتخانەکە هێنا کە ئاگری پێوەبوو و هەردوو چراکەی هەڵکرد.

باوکم پاتووری لەسەر کورسیەی دانیشاند و من ئاوم بە دەستیدا کردو بەکەتان دەستیم سڕییەوە. کەس قسەی نەدەکرد، تاوەکو پاتوور سەیرێکی کردم و وتی: کوڕەکەت جوانیشە... دوای ئەوە وتی تینوومە و داوای شەڕابی کردو باوکم شەڕابی بۆ تێکرد و ئەویش کەمێ بۆن و تامی کردو کە دڵنیا بوو شەڕابێکی باشە خواردییەوە. کاتێ کە ئەو خەریکی نۆشینی شەرابەکەبوو، من بە دیقەت سەیرم دەکرد، پیاوێکی بەساڵاچوو بوو کە قژی سەری کەم بوو و قاچەکانیشی کورت بوون و سینگی بەناودا چووبوو و سکی گەورە بوو و ملوانکەیەکی زێڕی بەملەوە بوو و، کراسەکەی لەکەی زۆری پێوە بوو.

دوای شەڕاب خواردنەوە باوکم نانی شیرین و ماسی بریانی و قاز و میوەی لەبەردەمی دانا. هەرچەندە وا دەردەکەوت کە پاتوور پێش هاتنی بۆ ماڵی ئێمە لە میوانداریەکی تر بووبێ، بەڵام بۆ دەرخستنی ژیری و تێگەیشتوویی خۆی لە خواردنەکانی خوارد و باسی بەتام و لەزەتی خواردنەکەی کرد و، ئاگام لێ بوو دایکم ئەو مەدح کردنەی پێخوش بوو.

پاتوور وتی: مەشخەڵدارەکەم ئەوەندەی خواردووە باوەڕ ناکەم هیچی تری پێ بخورێ، بەڵام ئەگەر هەندێ چێشت و بیرە بۆ ڕەش پێستەکان بەن خراپ نییە.

من نان و چێشتم بۆ بردن و ئەوان لە جیاتی ئەوەی کە خۆشحاڵ بن هەندێ جنێویشیان داو وتیان: ئایا نازانی ئەم پیرەمێردە کەی هەڵدەستێ بڕۆین؟

وتم: من ئاگام لێ نییە و نازانم... گەڕامەوە و بینیم میسرییەکە لەژێر دارەکان خەوی لێ کەوتووە.

ئەو شەوە باوکم بەبۆنەی میوانەکەیەوە لە خواردنەوە زیادەنۆشیی کرد، بۆ ئەوەی هانی ئەویش بدات کە بخواتەوە و دوای ئەوەی ئەو شەڕابەی کەلە بازاڕ کڕیبوومان هەمووی خورایەوە، دەستیان بە خواردنەوەی ئەو شەڕابەش کرد کەباوکم بۆ چارەسەرکردن بەکاری دەهێنا و گۆزەیەک ئاوی جۆ کە لە ماڵەوە هەمان بوو خواردیانەوە و ئیتر کەوتنە کەیف و خۆشی و لەبارەی ساڵەکانی خوێندنیان لەخانەی ژیان گفتۆگۆیان دەکرد و ڕووداوەکانی ئەوسایان وەبیر یەک دەهێنایەوە.

پاتوور وتی: ئەم پیشەیەی من کە کون کردنی سەری فیرعەونە بۆ یەکێکی تەمبەڵی وەکو من زۆر لە بارە، چونکە لە نێوان هەموو بەشەکانی پزیشکی هیچ بەشێک لەبەشی کاسەی سەر و مێشک ئاسانتر نییە، جگەلە ددان و گوێ و قوڕگ کە ئەمانە پێویستی بە پسپۆری تایبەتی خۆی هەیە.

پاتوور ئەیوت: من ئەگەر کابرایەکی تەمبەڵ نەبوومایە و بچوومایەتە بەشێکی تر، پزیشکێکی ئاسایی وەکو تۆم لێ دەردەچوو کە دەبووایە چارەسەری خەڵکیم بکردایە و ژیانم پێ ببەخشینایە، بەڵام ئەمڕۆ ئیشی من ئەوەیە کەخەڵک بمرێنم. کاتێ کە خەڵک لەپیر و پەککەوتە و ئەوانەی چارەسەر ناکرێن بێزار دەبن، دەیهێنن بۆ لای من کە سەریان هەڵدڕم و منیش کاسەی سەریان هەڵدەتلێشێنم بۆئەوەی هەڵمە ئازارگەیەنەرەکان دەربچێ و لە ئەنجامدا ئەو نەخۆش و بەساڵاچووانە دەمرن.

دوایی وتی: ئەگەر وەک تۆ ببوومایە بە پزیشکی هەژاران ئەم سکە زلەم نەدەبوو و، ئەم ورگە تەنانەت ناهێڵێ بەباشی بەڕێدا بڕۆم، لەبەر ئەوەی

پزیشکی فیرعەونم و هەموو جۆرە خواردنێکی بە هێز و نایاب دەخۆم. ئەم ورگەم پەیدا کردووە، بەڵام تۆ چونکە کەم دەرامەتی تەنها ئەو خواردنانە دەخۆی کە بۆ لەش ساغیت پێویستە و ورگت پێی گەورە نابێت و دوو ئەوەندەی من ئەژیت چونکە. بۆ کورت کردنەوەی تەمەن هیچ شتی لەوە کاریگەرتر نییە کە مرۆڤ ئەو خواردنانە بخوات، کە پێویستە پێش خواردن بکولێنرێ.

پاتوور دەمی باوکمی کردەوە و سەیری ددانەکانی کرد و دوایی دەمی خۆی نیشانی باوکم داو وتی: سەیرکە من لە سیانزدە ددان زیاترم نەماوە و ددانەکانم بوونەتە بەڵاوگێڕی خواردنە کوڵاوەکان و تۆ لەبەر نەبوونیت زۆربەی کات خواردنی سروشتی و سادە دەخۆی و ددانەکانت پاراستووە.

دوایی سەرێکی باداو بەپەرۆشەوە وتی: وام لێ هاتووە زور لەش قورس و کەم توانا بوومە و لەبەر زێڕ و زیو و پارەی زۆر وەک ئاژەڵم لێ هاتووە.

باوکم وتی: کوڕم سینۆهە، بەم قسانە باوەڕ مەکە، چونکە پاتوور ئێستا گەورەترین نۆژداری مێشکە و ئەم پیاوە ئەوەندە لە هونەرەکەی خۆیدا کارامەیە کە دەتوانێ لوویەک بەقەدەر هێلکەیەک لە مێشکی نەخۆشێ بهێنێتە دەرەوە و سەدان کەس لە کاهینەکان و گەورەپیاوانی لە مردن ڕزگار کردووە و ئەوان دوای چاک بوونەوەیان ملوانکەی زێڕ و کاسەی مسی زۆریان داوەتێ.

بەڵام پاتوور وتی: لەجیاتی هەر کەسێ کە چاک دەبێتەوە، دەیان و بگرە سەدان کەس بە دەستی من دەمرن. ئایا تۆ قەت بیستووتە فیرعەونێ لەدوای نەشتەرگەریی کاسەی سەری لە سێ ڕۆژ زیاتر ژیابێت؟

ئەوانەی کە دەڵێین کێردی نەشتەری کردنەکەم کە لەبەردی (سماق)ـە بەختەوەری ئەبەخشێ، لە لایەکەوە راست دەکەن، چونکە کاتێک کە کاهینێ یان شازادەیەک یان یەکێ لە خانەدانەکان، دوای هەڵکەندنی کاسەی سەریان بەم کێردە دەمرن، زێڕ و پارە و مەڕ و ماڵات و عەمباری دەغڵ و دانەکەیان بەر میراتگرەکان دەکەوێ و، ئەو میراتگرانە پێی بەختەوەر دەبن. یان هەر کاتێ

فیرعەون لە یەکێ لە ژنەکانی خۆی بێزار دەبێت دێتەلای من بۆ ئەوەی کە من بەم کێردە بەردینەم کۆتایی بە ژیانی بهێنم و هەندێ جار خودی فیرعەونیش هەروا...

بەڵام پاتوور لەم کاتەدا وەک بڵێی تێگەیشتبێ خەریکە شتێ بڵێ، کە دوایی لێی پەشیمان ببێتەوە، ئیتر بێدەنگ بوو و دوای چەند ساتێکی تر وتی: من زۆرشت دەزانم.. زۆر نهێنی لە دڵی مندا شاردراونەتەوە و خەڵکی کە ئەم بابەتە دەزانن لێم دەترسن، بەڵام من کابرایەکی چارەڕەشم، چونکە زۆرشت دەزانم و هەتا زانیاری مرۆڤ زیاتر بێت پتر هەست بە خەم و پەژارە دەکات.

لەم کاتەدا کەوتەگریان و فرمێسکەکانی چاوی بە پارچە کەتانەکەی دایکم سڕییەوە و بە باوکمی وت: تۆ پیاوێکی هەژاری ، بەڵام شەریفی و من پیاوێکی دەوڵەمەندم و لە بری ئەوە خراپم و لە ڕیخە مانگای سەرەڕێ کەمترم.

لەو کاتەی ئەم قسانەی دەکرد ملوانکە ئاڵتوونەکەی لە ملی لێکردەوە و خستییە ملی باوکمەوە، بەڵام باوکم وەری نەگرت چونکە دەیزانی ئەوەی لە کاتی سەرخۆشی ببەخشرێ دیارییەکی ڕاستەقینە نییە و لەوەیە ئەوەی دیارییەکە دەبەخشێ دوایی پەشیمان بێتەوە و ڕۆژی دواتر لێی بستێنێتەوە.

باوکم و پاتوور لە تەنیشت یەکەوە لە ژوورەکە نووستن و منیش لە هەیوانەکە خەوم لێکەوت. سبەینێ زوو لە خەو هەڵسام و سەیرم کرد پاتوور بەخەبەرە و دانیشتووەو بەهەردوو دەست سەری خۆی گرتبوو و دەیوت: ئێرە کوێیە؟ من بۆ لێرەم؟

من لێی نزیک بوومەوە و دەستم بە ئەژنۆمەوە گرت و داچەمیمەوە و وتم: پاتوور ئێرەماڵی پزیشکی هەژارانە و تۆ دوێنێ شەو لێرە میوان بوویت و ئێستا لە خەو هەڵساوی.

لە قسەکردنەکەی ئێمە باوکیشم بەخەبەرهات و دایکم کە لە پێش ئێمەوە بەخەبەر بوو، گۆزەیەک دۆ و ماسیی سوێر کراوەی بۆ میوانەکەمان هێنا.

جارێکی تر ئاوم بەدەستی پاتووردا کرد و ئەو سەری دانەواندو وتی ئاو بەسەرمدا بکە و، دوایی دەست و سەریم بە کەتان وشک کردەوە.

(پاتوور) پێش ئەوەی پاروویەک ماسی و قومێ دۆ بخواتەوە بەرەو باخچەکە ڕۆیشت و مەشخەڵدارەکەی خۆی بەلەقەیەک بەخەبەر کردەوە و بەدەنگی بەرز وتی: ئەی (جەعل)[3]ی پۆخڵ ئاوها پارێزگاری لە گەورەکەت دەکەی؟ کوا ڕەش پێستەکان؟ کەژاوەکەی بۆ لێ نەماوە؟

مەشخەڵدارەکە هەڵسا و پاتوور پێی وت بیاندۆزێتەوەو، دوایی دەرکەوت کە قوڵە رەشەکان شەوی ڕابردوو دوای خەوتنی ئێمە چووبوون بۆ یەکێک لە ماڵە سۆزانییەکان و کەژاوەکەیان بە بارمتە دانابوو و بەو پشت ئەستوورییەوە تا درەنگ خەریکی رابواردن بووبوون و هێشتا بەخەبەر نەهاتبوون.

پاتوور حەڵقەیەکی مسی دایە مەشخەڵدارەکەی کە ئەم هەواڵەی هێنا، بۆ ئەوەی بچێ رەش پێستەکان و کەژاوەکە، کە بەبارمتە مابوونەوە بهێنێتەوە.

دوای ئەوە پاروویەک ماسی-ی خواردو قومێ دۆی خواردەوەو وتی: ئێمە دوێنێ شەو نەمانتوانی لەبارەی ئەم کوڕە بدوێین و، من بۆ ئەم مەبەستە هاتبووم.. کوڕم.. ناوت چییە؟

وتم: ناوم سینۆهەیە

(پاتوور) وتی: خوێندن و نووسین دەزانی؟

وتم: بەڵێ

وتی: بڕۆ کتێبی (مردووەکان) بێنە

من ڕۆیشتم و دەستەیەک (پاپیروس) کە کتێبی (مردووەکان)ی تێدا نووسرابووەوە هێنام و ئەویش هەندێکی دەست نیشان کردو منیش بۆم خوێندەوە. پاشان چەند رستەیەکی وت و من نووسیم و چاوی لێکرد و پەسندی کرد و وتی: زۆر باشە پێم بڵێ حەز دەکەی ببی بە چی؟

وتم: ئەمەویت لە خانەی ژیان بخوێنم بۆ ئەوەی وەک باوکم ببم بە

پزیشک...

پاتوور وتی: سینۆهە هەندێ ئامۆژگاریت دەکەم، دەبێ باش گوێی لێ بگریت و لە یادی نەکەی، بەڵام من لەبیر بکە، کە ئەم شتانەت پێ دەڵێم و هەرگیز باسی ئەوە مەکە کە ئەم ئامۆژگارییانەت لە پزیشکی تایبەتی فیرعەون بیستووە. ئەو شوێنەی بۆ فێربوونی پزیشکی دەچیتە ئەوێ، جێگای کاهینەکانەو ژیان و پێشکەوتنی تۆ بەستراوەتەوە بە ویستی ئەوان و تۆ کە چوویتە ئەوێ دەبێ ملکەچ و گوێڕایەڵ و بێدەنگ بیت. هەرگیز نەکەی رەخنە لەشت بگری و بیروباوەڕی دەروونی خۆت ئاشکرا بکەیت و هەر چیشت پێ دەڵێن دەبێ رازی بی و ئەوەش بزانە کە مرۆڤ دەبێ لە ژیانیداو بەتایبەتی لە خانەی ژیان، وەکو ڕێوی فێڵبازو وەک مار بێ دەنگ بێ، بەڵام لە ڕواڵەتدا وەک کۆترێکی غەدر لێ کراو و مەڕێکی بێ ئاگا خۆی نیشان بدات.

لە بیری مەکە کە مرۆڤ تەنها لەو کاتدا دەتوانێ شێوەی ڕاستەقینەی خۆی دەربخات، کە هێز و دەسەڵات و زیرەکییەکی زۆری هەبێت و تا ئەو رۆژەی کە دەگەیتە ئەو هێز و دەسەڵاتە گوێڕایەڵ و لەسەرخۆ و مل کەچ بە.

پاشان پاتوور وتی: ئەمڕۆ دەچم کاهینەکان رادەسپێرم کە لە قوتابخانەکەی پەرستگای ئاموون وەرت بگرن و پاش تەواوکردنی خولێکی سێ ساڵە دەتخەنە خانەی ژیانەوە.

پاشان پاتوور خواحافیزی لە باوکم و دایکم کرد و سواری کەژاوەکەی بوو و ڕۆیشت.

***

١ – پەیکان: بەردێکی نووک تیژ کە بۆ نووسین و وێنەکێشان بەسەر لەوحەکەدا دەیانهێنا – وەرگێڕی کوردی

٢– عەلاف: دانەوێڵە فرۆش ... ئەوەی دەغڵ و دان لە جووتیاران دەکڕێ و دەیفرۆشێتەوە –

وەرگێڕی کوردی.

٣– جەعل : قالۆنچە – سیسارک – زیندەوەرێکی وردە کەلەسەر شەقامەکان پاشماوەی ئاژەڵان کۆدەکاتەوە – وەرگێڕ .

فێرگەی ئامادەیی پزیشکی

لەو سەردەمەدا خوێندنی باڵا لە (تەبەس) بەدەست کاهینەکانی (ئاموون)ـەوە بوو، خانەی ژیان بە قوتابخانە و نەخۆشخانەیەک لەقەڵەم دەدرا کەلە ناو پەرستگاکەدا ئەرکەکانی جێبەجێ دەکرد. هەموو قوتابخانە باڵاکانی تەبەس بەهۆی دەستی کاهینەکانەوە بەڕێوە دەچوون و ئەوانیش لە هەڵبژاردن و وەرگرتنی قوتابییان زۆر وریا بوون، بۆ ئەوەی هەرکەسێ دژایەتییان بکات، لەو خوێندنگە باڵایانە دووری بخەنەوە و بێ بەشی بکەن.

جگەلە قوتابخانەی پزیشکی، قوتابخانەی ماف و بازرگانی و ئەندازیاری و بیرکاری و ئەستێرەناسیش لە ناوپەرستگای (ئاموون)دا هەبوون[١].

کاهینەکان لەبەر ئەوە لە وەرگرتنی قوتابییان وردبین بوون، چونکە نیوەی خاکی میسر هی پیاوە ئایینییەکان بوو ، واتە بەڕواڵەت هی (ئاموون) بووەو ئەوان نەیاندەویست جگە لە لایەنگرانی خۆیان کەس ببێتە پزیشک و مافپەروەر و بازرگان و ئەندازیار و ئەستێرەناس.

هەروەها لەبەر ئەوەی ئەفسەرەکانی سوپا پێش چوونە ناو لەشکرەوە دەبوایە خولێکی قوتابخانەی مافیان تەواو بکردایە، کاهینەکانی پەرستگەی (ئاموون) دەسەڵاتیان بەسەر هەموو دەزگاکانی بەڕێوەبردن و سەربازی میسردا سەپاندبوو. لەم قوتابخانانەدا دووانیان لەوانی تر بە بایەختر بوون کە یەکێکیان قوتابخانەی پزیشکی و ئەویتریان ماف بوو.

خولی ئامادەیی ئەم دوو قوتابخانەیە سێ ساڵ بوو، قوتابییان دەبووایە سێ ساڵ لەوێدا بمانایەتەوە تا لە دوای تاقی کردنەوە، ئەگەر خوا (ئاموون)یان

بینیایە ئەوسا رێگایان دەدا کە لە قوتابخانەی پزیشکی یان ماف وەربگیرێن.

من لە بەشەکانی داهاتوودا باسی ئەوە دەکەم کە قوتابییان چۆن خوا (ئاموون) یان دەبینی. مەبەستی سەرەکی کاهینەکانی میسر لەوەی کە قوتابییانیان سێ ساڵ لەو خولە دەهێشتەوە، ئەوەبوو کە هەموو بیرو بۆچوونێکی سەربەخۆی قوتابییەکان لەناو ببەن، کە لەگەڵ بەرژەوەندییەکانی ئەواندا نەدەگونجا.

لەماوەی ئەم سێ ساڵە قوتابی لەم خولانەدا هیچ کارێکی نەبوو، جگەلە خواپەرستی و فێربوونی گێڕانەوە ئایینییەکان. کاهینەکان دەیانزانی کە ئەوانەی دێنە ئەو خولەوە هێشتا منداڵن و تازە هەنگاو دەنێنە قۆناغی لاوی. سەرەڕای ئەوەش تا پێش ئەو کاتە هەر یارییان کردووە و بیر و باوەڕێکی سەربەخۆیان نییە و لەو تەمەنەدا بۆ ئەوە دەچنە ئەو فێرگە ئامادەییانە کە ببنە خاوەن بیروڕا. کەواتە دەبوایە لەم خولانەدا ئازادیی بیروڕایان لە ناو ببەن و بیانکەنە بوونەوەرێک کە بەبێ چەند و چوون هەرچییان پێ وتن بیسەلمێنێ.

قوتابی کاتێ کە ئەم قۆناغەی بڕی و چووە قوتابخانەی ماف یان پزیشکی و خوێندنی ئەوێشی تەواوکرد، دەبێتە گەنجێکی تەواو بەڵام جگە لەوەی کاهینەکان فێریان کردووە هیچی تری نەخوێندووە و نەبیستووە و بەشێوەیەک بیرکردنەوەی تەسک دەبێتەوە کە لەدوای دەرچوونی لەو قوتابخانە باڵایانە ناتوانێ بەشێوەیەکی تر جگە لەوەی کاهینەکان پێیان وتووە بیربکاتەوە.

ئێمە کۆمەڵێکی بیست و پێنج کەسی بووین کە لەو خولە ئامادەییە دەستمان بە خوێندن کرد و هەموو بەیانیانێ زوو دەچوومە قوتابخانە و نانی ئەو رۆژەم لەگەڵ خۆم دەبرد و پێش خۆرئاوابوون دەگەڕامەوە ماڵی خۆمان.

لەدوای چوونم بۆ ئەو قۆناغە، زوو تێگەیشتم کە (پاتوور) ناهەقی نەبوو دەیوت دەبێ ملکەچ و گوێڕایەڵ بی و هەرگیز رەخنە نەگری و بیروباوەڕی خۆت نەدرکێنی. هەستم کرد کە کاهینەکان لە نێو قوتابییاندا جاسووسیان دانابوو و

هەر ئەوەندە قوتابییەک گومانی لە بابەتێ هەبووایەو بیوتایە وانییە و کاهینەکان درۆدەکەن، یەکسەر ئەو قوتابییەیان دەردەکرد و ئیتر مەحاڵ بوو بتوانێ بچێتە قوتابخانەیەک لەو قوتابخانە باڵایانەی تەبەس و بۆ دەرکردنیشی بەهانەی تەواویان هەبوو و دەیانوت کە (ئاموون) دەڵێ ئەم قوتابییە لێهاتوو نییە.

ئەو رۆژەی داخڵی قوتابخانە ئامادەییەکە کرام، تەمەنم سیانزە ساڵ بوو، ئەگەرچی یەکێک بووم لە قوتابییە کەم تەمەنەکانی ئەوێ، بەڵام لەهەموو قوتابییەکانی تر کە زۆربەیان کوڕی کاهینە گەورەکان و خانەدانەکان بوون لێهاتووتر بووم و دەتوانم بڵێم ئەگەر هەر ئەو کاتە منیان بخستایەتە قوتابخانەی پزیشکی، دەمتوانی بە ئاسانی بخوێنم و تێبگەم، چونکە جگە لە خوێندەواری، زانیاریی زانستیشم هەبوو، لەبەر ئەوەی باوکم پزیشک بوو و من لەژێر دەستیدا ناوی زۆر لە داو و دەرمانەکانم دەزانی و، دەمزانی برینێ کە کێمی نەبوو چۆن بەرۆن چارەسەر دەکرێ و بە چ شێوەیەک برینێ کە چڵک و کێمی دەکرد دوای دەرهێنانی کێم و جەراحەت و دەرمان کردن، بەئاگر داخی بکەم، کە ئیتر جەراحەت نەکات.

هەروەها من بینیبووم کە باوکم کاتێ بە هانای مامانێکەوە دەچوو، چۆن بەو کەرستە تایبەتییە کەلە داری (سەدر) دروست کرابوو، منداڵەکەی لەسکی دایکیدا لەت لەت دەکرد و دەیهێنایە دەرەوە، بۆ ئەوەی گیانی دایکی لە مردن رزگار بکات.

بەڵام سەرەڕای ئەوەی لە زۆربەی قوتابییانی ئەوێ لێهاتووتربووم بۆچوونە خانەی ژیان، منیان سێ ساڵ لەو ئامادەییە بەخۆڕایی ڕاگرت. ئەو قوتابییانەی کە باوکیان لە کاهینەکان و دەسەڵاتداران بوون دوای چەند هەفتەیەک دەنێردران بۆ خانەی ژیان و کاهینەکان دەیانوت (ئاموون) ئەمری کردووە کە بیانگوازینەوە بۆ خانەی ژیان . ئەگەرچی کاتەکانمان بە خواپەرستی و فێربوونی گێڕاوەی

ئایینی دەبردەسەر، بەڵام هەندێ کاتمان دەما کە تیایدا کاهینەکان کتێبی (مردووەکان) یان پێ دەنووسینەوەو لە حەوشەی پەرستگاکە دەیانفرۆشت. پاش بەسەرچوونی سێ ساڵ لەتەمەنم و کۆتایی خولەکە بەو قوتابییانەی کەلە گەورەکان نەبوون (منیش لەوان بووم) راگەیەندرا کە خۆیان بۆ خانەی ژیان ئامادە بکەن.

دەبوایە پێش رۆیشتن بۆ ماوەی هەفتەیەک لە پەرستگا بەرۆژوو بووینایە و لەوێ دەرنەچووینایە. لەشەوی کۆتاییدا دەبوایە خوا (ئاموون) خۆی نیشانی ئێمە بدایە و لەگەڵماندا بدوایە و ئەگەر بمانبینیایە و لەگەڵی قسەمان بکردایە ئەوسا شیاوی وەرگیران بووین لە خانەی ژیان وەکو باسم کرد دوای ئەو هەموو مێشک شۆرینەوەو پڕ کردنەوەیە لەبارەی (ئاموون)، ستەم بوو کە یەکێک بڵێ نەمبینیوە و قسەم لەگەڵ نەکردووە.

لە نێوان قوتابییاندا من لە هەموویان چاو کراوەتربووم، چونکە لەگەڵ باوکمدا دەچووینە دیار سەری زۆر نەخۆش و مردنیانم بەچاو دەدی و لە منداڵییەوە تا تەمەنی شانزدە ساڵی زیاتر لە پەنجا نەخۆشم بینی کەلە پێش چاومدا گیانیان دەرچوو.

من هەر چەند منداڵ بووم هەر لەو کاتەدا هەستم بەوەکرد کە هیچ شتێ وەکو مردن مرۆڤ ئاگاداری هەندێ قسەی پڕوپووچی کاهینەکان ناکاتەوە، چونکە بەچاو دەبینرێ کە مردنی مرۆڤ جیاوازی نییە لەگەڵ مردنی گیانەوەرانی تر و تێدەگات کە ئەگەر کاهینەکان وەکو خۆیان دەڵێن نوێنەر و هەڵبژێردراوی (ئاموون) ن لەسەر زەوی، بۆچی جڵەوی مردن ناگرن و هەر نەبێ وا بکەن خۆیان نەمرن.

مرۆڤ کاتێ مردن دەبینێ، ئینجا تێدەگات کە ئەو بیروباوەڕانە پڕوپووچن و بگرە بەبێ مانا دەڕوانێتە هەمووشتێ. قوتابییەکانی تر وەکو من چەندەها جار مردنیان نەدیبوو، بۆیە نەیاندەتوانی وەک من بیر لە گێڕانەوەی کاهینەکان

بکەنەوە. دوای تەواوبوونی ڕۆژی حەوتەم کەلە پەرستگاکە بەرۆژوو بووین، سەریان تاشین و ئێمەیان لە حەوزی گەورەی پەرستگاکەدا شۆری و جلکێکی تایبەتی خانەی ژیانیان لەبەرکردین.

کاتی خۆرئاوابوون کە (ئاموون) لە پشت گردەکانی ڕۆژئاوا بزر بوو (لێرەدا مەبەست لە ئاموون خۆرە کە خوای گەورەی میسرییەکان بووە - وەرگێڕ) پاسەوانەکان فوویان کردە کەڕەناکانیان و دەرگای پەرستگاکە داخراو لەو کاتەدا یەکێ لە کاهینەکان کە ئەوەندەی خواردبووەوە بەلادا دەهات، بانگی کردین و ئێمە بەدوای کەوتین و لە دالانێکی (ڕێڕەو) درێژ تێپەڕ بووین و دەرگایەکی بۆ کردینەوە و چووینە ژوورێکی گەورەوە کە فەرشێکی تێدا ڕاخرابوو و، بینیم هۆدەکە تاریک بوو، بەڵام لە ناوەڕاست هۆدەکە پەردەیەک هەڵواسرابوو کە کەمێ تیشکی رووناکی لە پشتییەوە دەهاتە ئەم دیو. من تا ئەو کاتە نەچووبوومە ئەو ژوورەوە، بەڵام زانیم کە ژووری ئاموونە.

کاهینەکە پەردەکەی لابرد و لەوکاتەدا من بۆ یەکەمین جار چاوم بە خوا (ئاموون) کەوت کە وەک مرۆڤ وابوو و چونکە گەنج بووم و باوەڕم بە خوا (ئاموون) هەبوو لەشم لەرزی.

ئاموون کراسێکی لەبەردابوو و ئەو هەموو چرایە لە دەوری ئاموون داندرابوون و زێڕ و بەردە گرانبەهاکان لەسەر سەر و ملی ئەدرەوشاندەوە.

کاهینەکە وتی: ئێوە دەبێ ئەمشەو تا بەیانی بەخەبەربن و خواپەرستی بکەن، بەڵکو خوا (ئاموون) قسەتان لەگەڵ بکات و، ئەگەر لەگەڵتان دوا نیشانەی ئەوەیەکە ئێوە بەشیاو دەزانێ بۆ چوونە ناو قوتابخانەی خانەی ژیان و ئەگەر ئەم شەرەفەتان پێ بەخشرا ئەوا سبەینێ بەیەکەوە (ئاموون) دەشۆین و جلەکانی دەگۆڕین و ئەوسا دەچینە خانەی ژیان.

دواجار پەردەکەی بەڕووی ئاموون-دا دادایەوە و بەبێ ئەوەی دەست بخاتە سەر ئەژنۆی و سەردانەوێنێ لە ژوورەکە چووە دەرەوە و دەرگای داخست.

هەر ئەوەندە کاهینەکە چووە دەرەوە ئیتر ئەو قوتابییانەی کە لە من گەورەتر بوون، دەستیان کرد بە پێکەنین و قسەکردن و گۆشت و نانیان لە گیرفانیان دەرهێنا و کەوتنە خواردنی.

یەکێکیان چووە دەرەوە و، قوتابییەکان وتیان دەچێتە ژووری کاهین کە لەوێ نان بخوات و هەر لەوێش دەنوێت، چونکە ناتوانێ لەسەر بەرد بخەوێت.

بەڵام من بەرۆژووبووم و ئامادەنەبووم کە لە خواردنەکەی ئەوان بخۆم و، نان خواردنم لە کاتێکداکە ئاموون لەو دیو پەردەکەوە بوو بە کوفر دەزانی.

گەنجەکانی تر دوای گۆشت خواردن ، بە ئێسکەکان یارییان دەکرد و پاشان هەریەکەیان لەسەر بەردە سافەکانی ژوورەکەدا ڕاکشان و خەوتن، بەڵام من نەمدەتوانی بنووم و بەردەوام لە بیرکردنەوەی ئاموون-دا بووم و نزا ئایینییەکانم دەخوێند و هەستم راگرتبوو کەلە چ کاتێکدا گوێم لە دەنگی ئاموون دەبێت.

تا ئەو کاتەی سپێدەی بەیانی دەرکەوت من گوێ بیستی هیچ دەنگێک نەبووم و نزیکی خۆرهەڵاتن بە شێوەیەکی نادیار هەستم کرد کە پەردەکەی پێش ئاموون کەمێ جووڵایەوە.

بەرەبەیان پاسەوانەکانی پەرستگاکە نەفیریان لێداو دەرگاکانی پەرستگا کرانەوە و خەڵکی هاتنە ژوورەوە و گوێم لە دەنگە دەنگیان بوو کە وەک دەنگی شەپۆلەکانی دەریا وابوو کەلە دەرەوە ئەبیسترێ.

کاتێ هەتاو هەڵهات کاهینەکە لەگەڵ ئەو کوڕەی کە شەو چووە دەرێ لە جێگایەکی ئیسراحەت پشوو بدات و بخەوێ، هاتنە ژوورەکەوە و لەسەرو چاوی هەردووکیان هەستم کرد کە خواردوویانەتەوە. پاشان رووی کردە ئێمە و وتی: ئەی ئەو کەسانەی کە ئارەزوو دەکەن بچنە خانەی ژیان، ئایا شەو بەخەبەر بوون و خواپەرستیتان کرد؟

هەموو بەیەک دەنگ گوتمان بەڵێ کاهینەکە گوتی: ئایا (ئاموون) لەگەڵتان دواو دەنگی ئەوتان بیست؟ پاش کەمێک بێ دەنگی یەکێ لە قوتابییان کە

ناوی (مووسا) بوو وتی: بەڵێ، قسەی لەگەڵ کردین ... قوتابییانی تریش ئەم وتەیەیان دووبارە کردەوە ، بەڵام من هیچم نەوت، چونکە ئاموون قسەی لەگەڵم نەکردبوو و سەرم سوڕمابوو کە چۆن ئەوان دەیانوێرا ئەو درۆیانە بکەن.

ئەو کوڕەی کە شەو چووبووە هۆدەی کاهینەکە و لەوێ نووستبوو بەبێ شەرمییەکی سەرسوڕهێنەرەوە وتی: (ئاموون) هاتە لای منیش و چەند نهێنییەکی پێ وتم، بەڵام جەختی کرد کە لای کەس نەیدرکێنم و من بە بیستنی ئەو دەنگە هێمن و بەسۆزەی زۆر کەیف خۆش بووم.

مووسا وتی: کاتێ کە ئاموونم بینی دەستێکی بەسەرما هێناو وتی ئەی مووسا من فەڕ و پیرۆزی دەڕژێنم بەسەرخۆت و خێزانەکەتدا و تۆ لە داهاتوودا دەبیتە یەکێ لە پزیشکە بەناوبانگەکانی میسر.

لە دوای مووسا هەریەکە لە قوتابییان کورتە چیرۆکێکیان ڕێکخست، سەبارەت بە بینینی ئاموون و قسەکردن لەگەڵیدا، تا سەرە گەیشتە سەرمن و کاهینەکە لێی پرسیم: سینۆهە ئایا تۆ ئاموونت بینی و گفتوگۆت لەگەڵدا کرد؟

وتم: نا... من نە بینیم و نە گوێم لە دەنگی بوو و، تەنها بەرەبەیان هەستم کرد پەردەکەی کەمێ دەجوولێتەوە.

کاهینەکە بەگرژی سەیرێکی کردم و بێ دەنگی دایگرتین. یەکێک لە گەنجەکان کەلە سەرەتای هاتنە قوتابخانەوە ببووە هاوڕێم دەستی کاهینەکەی گرت و بردییە پەنایەک و بە هێواشی قسەی لەگەڵیدا کرد و کاتێ گەڕانەوە لام، کاهینەکە بە رقەوە وتی: سینۆهە چونکە بێگومانم لە باوەڕی پاکی تۆ، وەرە لەوانەیە ئاموون قسەت لەگەڵدا بکات.

ئینجا بە ئیشارەتی ئەو کوڕە پەردەکەی لابرد و منی بردە بەرامبەر بتەکەی (ئاموون) و ناچاری کردم کە سەرم بخەمە سەرزەوی و هەر بەو حاڵە بەجێی هێشتم.

لە ناکاو بانگێک لە ژوورەکەدا دەنگی دایەوە و پێی وتم: سینۆهە...

سینۆهە... من دوێنێ شەو ویستم ئاخاوتنت لەگەڵدا بکەم، بەڵام تۆی تەمبەڵ خەوت لێکەوتبوو.

من سەرم هەڵبڕی و، وا تێگەیشتم کە دەنگەکە لەدەمی ئاموونەوە دێتە دەرێ و دواجار هەر ئەو دەنگە وتی: سینۆهە... من ئاموونم و لەسزای کەم تەرخەمییەکەی دوێنێ شەوت ویستم دەرخواردی خوای (تایبەت بە) قووت دانت بدەم، بەڵام چونکە دەزانم بیرو باوەڕت بە من پتەوە ئەمجارە لێت خۆش بووم و...

من ئیتر تێنەگەیشتم کە لەوە بەدواوە چی تری وت، چونکە زانیم کە ئەو دەنگەی من بە ئاموونم زانی بوو دەنگی کەس نەبوو جگە لە دەنگی کاهینەکە و لەم لێکدانەوانەدا تووڕەیی و نەفرەت و سەرسوڕمانێکی زۆر دایگرتم.

لە دواییدا کاهینەکە هات و منی لە زەوی بەرزکردەوە و وتی: وەرە لە شۆرین و جلک گۆڕینی ئاموون بەشداری بکە.

من بە تەواوی نایەتەوە یادم کە چۆن خەریکی شوشتن و جل و بەرگ گۆڕینی ئاموون بووین، چونکە فکرم پەرێشان بوو و وام هەست دەکرد پیاکێشانێکی بەهێزم بەرکەوتووە و کەلێنێک کەوتۆتە باوەڕمەوە کە بە هیچ شتێ پڕ نابێتەوە.

ئەو رۆژە رۆنی پیرۆزیان لەسەری من و ئەوانی تر داو (پاپیروس)ێکیان داپێم کە بڕیاری وەرگرتنم بوو لە خانەی ژیان.

کاتێ مەراسیمی ئەو رۆژەی وەرگیرانمان لە خانەی ژیان تەواو بوو، لە پەرستگا هاتمە دەرەوە کە بەرەو ماڵ بڕۆمەوەو لە بێزاری و کارتێکردنی ئەو رۆژەدا دڵم بەیەکدا دەهات .

***

١ – ئەو قوتابخانانە ڕۆڵی کۆلێژەکانی ئێستایان دەبینی و لە وەرگێڕانە فارسییەکە هەر بە قوتابخانە ناوبراوە – وەرگێڕی کوردی

بەشی چوارەم

خوێندن لە خانەی ژیان

مامۆستاکانی خانەی ژیان، ئەو پزیشکانەبوون کە تایبەت بوون بە دەرباری فیرعەون و کەمتر دەهاتنە قوتابخانەکە، لەبەر ئەوەی سەرقاڵی چارەسەری ئەو دەوڵەمەندانەبوون کە دەهاتنە لایان و زۆربەی کاتەکان بە بینینی ئەوان خەریک دەبوون، بۆیە نەدەپەرژان لەوێ، وانەی پزیشکی بڵێنەوە.

هەندێ جار پزیشکە ئاساییەکان چارەسەری هەندێ لە نەخۆشییەکانیان پێ نەدەکرا، بۆیە داوایان لەو نۆژدارە تایبەتی و پسپۆرانە دەکرد کە بێنە خانەی ژیان و ئەو نەخۆشانە ببینن و بەم شێوەیە تەنانەت کەم دەرامەتترین نەخۆشەکان جارجار لەلایەن پزیشکە تایبەتییەکانی کۆشکەوە چارەسەر دەکران.

هەرچەندە لە تەبەس هەژارترینی خەڵک دەیانتوانی بێنە خانەی ژیانەوە و لەوێ چارەسەر بکرێن، بەڵام من قەت حەزم نەدەکرد لە جیاتی ئەوان بوومایە و بەخۆڕایی چارەسەربکرامایە، چونکە پزیشکە گەنجەکان و قوتابییانی ئەوێ هەموو جۆرە دەرمانێکی نوێیان لەسەر ئەم بیمارانە تاقی دەکردەوە، بۆ ئەوەی کاریگەرێتی ئەو دەرمانانە بزانن، هەروەها ئەگەر بیانویستایە برینێ نەشتەرگەری بکەن یان کاسەی سەری یەکێک کون بکەن یان سکی نەخۆشێکیان هەڵدڕیبایە بەبێ بەنج ئەم کارەیان دەکرد. ئەو دەرمانانەی بۆ نەهێشتنی ئازار و بەنج بەکار دەهات گران بوون و هەموو کەسێ توانای کڕینی نەبوو و زۆربەی کات لە خانەی ژیاندا ئەو دەرمانانەیان بۆ نەخۆشەکان بەکارنەدەهێنا، بۆیە جاری وابوو کە دەهاتییە ئەو نەخۆشخانەیە گوێت لە هاوار و ناڵەی ئەو بریندارانە دەبوو کە نەشتەرگەری دەکران و هاواریان دەروونی

مرۆڤیان دەهەژاند.

خولی فێربوون لە خانەی ژیان درێژخایەن بوو، چونکە قوتابی جگەلەوەی دەبووایە فێری زانستی پزیشکی و هونەری قلێشاندنی سەر و هەڵدڕینی سک و چارەسەری سی و جگەر و گورچیلە و میزڵدان و نەخۆشی ژنان و نەخۆشییەکانی زگ و زابووایە، دەبووایە کارتێکردنی هەموو جۆرە دەرمانێکی بزانیبایە و بزانێ چۆن ئەو دەرمانانە لەگیایەکان دروست دەکرێن و کەی دەبووایە ئەو گیایەت هەڵبکەندایە و چۆن وشکیان بکەیتەوە. قوتابی لەوێ دەبوو جێگا و شوێنی ئەو گیایانە و وەرزی هەڵکەندنیانی بزانیایە و بەیەکەم بینین گیایەکە و وشکەوەبووەکەی بناسێتەوە.

بۆ نموونە سی جۆرە ڕەگی گیای پزیشکییان تێکەڵ دەکرد و لەبەردەم قوتابی دایان دەناو دەیانوت ئەم ڕەگە گیایانە لێک جیابکەرەوە و من دڵنیاتان دەکەمەوە کە جاری واهەبوو، پزیشکە تایبەتییەکانیش لەو لێک جیاکردنەوەیەدا هەڵەیان دەکرد، چونکە ڕەگی زۆر لەو گیایانە وەکویەک بوو و بە ئاسانی لێک جیانەدەکرانەوە. لەم کاتانەدا تەنها ڕێگەیەکی لێک جیاکردنەوە ئەوەبوو کە پزیشکەکە گیایەکەی بە ددان بجوویایەو بەتام بیزانیبایە کە چ جۆرە گیایەکە.

هەندێ لە پزیشکە بەساڵاچووەکان کە ددانیان نەبوو ناچاربوون ڕەگەکەیان بکوتایە و ئینجا بیکەنە دەمیانەوە و بە تامەکەی بیانزانیایە چ گیایەکە.

لە خانەی ژیان قورسترین بابەت ئەوەبوو کە ئێمە بتوانین بە پەنجەکان و چاوەکانمان هۆی نەخۆشییەکە بزانین و شوێنە بەئازارەکە لە لەشی نەخۆشەکەدا دەستنیشان بکەین و هەروەها ئەو ئازارە نیشانەی چ نەخۆشییەکە.

من لەم باوەڕەدام کە پزیشکی ڕاستەقینە ئەو کەسەیە کە سەیری دەم و چاوی نەخۆشەکەی کرد و چاوی بڕییە ناوچاوی هەست بە نەخۆشییەکەی بکات و کاتێ کە پەنجەکانی بەسەرلەشیدا دێنێ هەست بە ئازارەکە بکات. هەر لە بەرئەوەش بوو کە ئەو قوتابییانەی لە خانەی ژیان بوون جگەلە چەند کەسێکیان ئەوانی تر

هەر بەناو پزیشک بوون و تەنانەت ئەگەر ببوونایە بە پزیشکی فیرعەونیش هەر توانای ناسینی نەخۆشییەکانیان نەدەبوو.

لە خانەی ژیان دوو جۆرە نەخۆشی دەخوێنراو لێکۆڵینەوەی لەسەر دەکرا کە یەکێکیان نەخۆشییەکانی لەش کە بەهۆی خواردنی چێشتی کوڵاو و بە ساڵاچوون تووش دەبوون و دووەمیان ئەو نەخۆشییانەی کە بەهۆی رووحەوە تووش دەبوون، چونکە رووح دەبووە هۆی نەخۆشی و بۆ ئەوەی نەخۆشی دروست بکات ئەم ئەرکەی بە رووحە بچووکەکان دەسپاردو ئەو رووحانە ئەوەندە وردن کە سەد هەزار دانەیان لەسەر نینۆکێکی دەست جێیان دەبێتەوەو هەریەکە لەو رووحانە بەتەنها دەتوانێ ببێتە هۆی نەخۆشییەک.

ئێمە دەبووایە بزانین چۆن بە دەرمانە هێورکەرەوەکان ئێش و ئازاری نەخۆشەکە کەم بکەینەوە، بۆئەوەی لە کاتی نەشتەرگەری هەست بەئازار نەکات. هەروەها دەبوو بمانزانیایە کە چۆن ئازاری نەخۆشەکە زیاد بکەین، چونکە هەندێ نەخۆشی هەتا ئازارەکەت زیاد نەکردایە چارەسەر نەدەکرا. یەکێکی تر لە بەشەکانی خوێندن ئەوەبوو کە چۆن بەتووش کردنی نەخۆشییەک ، نەخۆشییەکەی تر لە ناوببەین بە شێوەیەک کە نەخۆشییەکی ترسناکمان بە تووش کردنی نەخۆشییەکی بێ مەترسی چارەسەر دەکرد و دواجار بەئاسانی نەخۆشییە دروست کراوەکەمان دەرمان دەکرد.

ئێمە دەبووایە دەربڕینەکانی نەخۆشمان لێک جیابکردایەتەوە کە کامیان راستەقینەیە و کامیان لە ئەنجامی بیرکردنەوە و خەیاڵاتدا بەسەر دەمیدا دێت . لەبەر ئەوەی نەخۆش وەک بوونەوەرێک کە گرفتاری گیانە ئازار گەیەنەرەکان بووبێ تووشی خەیاڵات و واهیمەی ترسناک دەبێت و ئەو دەردە خەیاڵییانە لەلاشەیدا دروست دەبێت و لەگەڵ دەردە راستەقینەکاندا تێکەڵ دەبێت و بەوشێوەیە دەربڕینەکانی نەخۆش پزیشکەکە دووچاری هەڵەدەکات و بەبێ ئاگایی چارەسەری بۆ دادەنێت و لە ئەنجامدا نەخۆشەکە گیانی لەدەست دەدات.

کاتێ کەلە خانەی ژیان بووم هەستم بەو راستییە کرد کە زانایی و لێهاتوویی لە پێگەیاندنی پزیشکدا زۆر گرینگە و بۆم دەرکەوت کە ئەو لێهاتوویی و کارامەییە تەنانەت لە خودی خوێندنەکەش بەبایەخترە لە پەروەردەکردنی پزیشک و ئەگەر قوتابی ئەو زانایی و شیاوییەی نەبێ، ئەگەرچی لەو خوێندنگە گەورەیەشدا بخوێنێ ناتوانێ ببێتە پزیشکێکی ڕاستەقینە.

ئەوەی بیەوێ بێتە خانەی ژیانەوە دەبێ عاشقی پزیشکی بێت و ئامادەبێت لە پێناویدا هەموو شتێکی خۆی بەخت بکات و بە پلەی یەکەم پشوودان و حەسانەوە لە خۆی ببڕێ.

هەروەها هەستم بەوە کرد کە باوەڕی نەخۆشەکە بە پزیشکەکەی خۆی لەڕووی چارەسەرەوە زۆر گرنگە و نەخۆشەکە دەبێ ئیمانی بەوە هەبێ کە ئەو پزیشکەی چارەسەری دەکات زۆر زیرەک و بلیمەتە و لە کارەکەیدا هەڵە ناکات. لەبەر ئەوە پزیشک نابێ هەڵەبکات، چونکە ئەگەر کردی نەخۆشەکان ئەو متمانەیەیان پێی نامێنێ و هەر دەرمانێکیان بۆ ببڕێتەوە کاریگەرێتی نابێ.

من بە تێپەڕینی ئەو ماوەیەی خوێندنم لەم رستەیەی کە دەیانوت (پزیشکەکان هەموویان بەهاودەستی یەکتری، نەخۆشەکانیان دەنێژن) تێگەیشتم، چونکە کاتێ چەند پزیشکێ دەچنە دیارسەری نەخۆشی لە ماڵە دەوڵەمەندەکان، پزیشکی دووەم و سێیەم کە هەڵەی پزیشکی یەکەم دەبینن نایدرکێنن، بۆ ئەوەی کار لە باوەڕی خەڵکی نەکات. ئەوانەی داوایان لێ دەکرا بێن بۆ چارەسەری نەخۆشە دەوڵەمەندەکان پزیشکانی تایبەتی کۆشک بوون و ئەگەر خەڵکی بیانزانیبایە هەڵەیەکیان کردووە ئیتر باوەڕیان بەهیچ پزیشکێ نەدەما . بە تێکڕایی نابێ خەڵکی هەرگیز هەست بەهەڵەی پزیشک بکەن، چونکە ئەگەر هەستی پێ بکەن واتێ دەگەن کە هەموو پزیشکێ لەوەیە هەڵەبکات.

ئەمەیە کە هەر پزیشکێ بە وریاییەوە کاردەکات کە بێ دەنگ بێ لە هەڵەی

ئەوەی تر، بۆ ئەوەی هەر نەبێ پارێزگاری لە متمانەی خۆی بکات و هەر لەبەر ئەوەشە ئەو قسەیەیان بەسەردا دابڕاوە کە بەیەکەوە نەخۆشەکان دەنێژن.

ئەگەرچی لە خانەی ژیاندا خزمەتکار هەیە، بەڵام ئەوان ئیشیان نەدەکرد و هەموو کارەکانیان بە قوتابییە تازە وەرگیراوەکان دەکرد. ئەو گەنجەی کە بۆ خوێندن دەهاتە ئەوێ لە کەمترین کارەکەرەکان سووکتر بوو و خراپترین و پیس و پۆخڵترین کارەکانیان بەو دەکرد. تەنها کوڕی خانەدانەکان و دەوڵەمەندەکان بەبۆنەی دەوڵەمەندییەکەیان کاریان نەدەکردو، تەنانەت کارەکانی خۆشیان بە کوڕە کەم دەرامەت و فەقیرەکان دەسپارد، بۆیە قوتابیی هەژار لەوێ هەم خزمەتکاری خوێندنگەبوو، هەم خزمەتکاری کوڕە دەوڵەمەندەکان.

پێش ئەوەی توێژینەوەی پزیشکی دەست پێ بکات، دەبووایە قوتابییان لە هونەری پاک و خاوێنی ئاگاداربوونایە و ئەم گرنگییە بچووایەتە مێشکیانەوە کە هەرگیز لە هیچ کاتێکدا کێردێکی بەردین یان ئاسنین بەکار نەهێنن تا لە ئاگردا داخی نەکەن و، هیچ کاتێ پەڕۆییێک بەکارنەهێنن هەتا لەناو (شۆرە)[1] و ئاودا نەیکوڵێنن و هەموو کەرەستە دارییەکان کە نەدەکرا بخرێنەناو ئاگرەوە دەبووایە بۆ هەموو بەکارهێنانێ لە ئاودا بیکوڵێنن.

ئەم بابەتەی داخ کردنی کێردە بەردین و ئاسنییەکان و کوڵاندنی پەڕۆ لە ناو ئاو و شۆرەدا، ئەوەندە هەستمی پەرێشان کردبوو کە شەوان لەترسا لەخەو ڕادەپەڕیم و وام دەزانی کێردێکم بەبێ داخ کردن بەکارهێناوە. ئەم بابەتە لەهەموو پەرتووکە پزیشکییەکاندا باسی لێوە کراوە و لەوە زیاتر لێی نادوێم و ئاساییە هەرکەسێ کتێبی لەم بابەتانە بخوێنێتەوە دەتوانێ هەست بەمانە بکات، بەڵکو باس لە هەندێ شت دەکەم کە لەهیچ کتێبێک نەنووسراوە و لە داهاتووشدا باوەڕ ناکەم بنووسرێ.

لەخانەی ژیان جلێکی تایبەتی هەبوو و کە دەچووینە ژوورەوە ئەو جلکەمان لەبەردەکرد کە ئەویش وەک هەموو شتەکانی کە لەوێدا بەکاردەهێنران لە ئاو و

شۆرەدا گەرم کرابوو. هەموو قوتابییەکانی ئەوێ یەک جۆرە کراسیان لەبەردا بوو، بەڵام ملوانکەکانیان جیاواز بوو و قوتابی هەرچەندە لە ئاستەکانی خوێندنیدا بەرەوپێشتر دەچوو ملوانکەیەکی تریشی بە ملەوە زیاد دەکرد.

من وام لێ هاتبوو کە دەمتوانی ددانی زەلامێکی بەهێز دەربهێنم و دوومەڵ بکەمەوە و کێم و جەراحەتەکەی دەرکەم و ئێسکی شکاوم وەها دەهێنایەوە یەک کە بەزوویی لحێم دەبووەوە و لەگەڵ ئێسکی ساغدا فەرقی پێ نەدەکرا.

هەروەها بەشێوەیەکی باش لاشەکانم مۆمیایی دەکرد و مۆمیایی کردنی ئەو تەرمانە لەلای ئێمە کارێکی پزیشکی نەبوو، بەڵکو خەڵکی ئاسایی کە خوێندەواریشی نەبوو دەیتوانی لەژێر چاودێریی پزیشکدا لاشەیەک مومیایی بکەن.

من لە هیچ کارێکی سەخت ڕووم هەڵنەدەسووڕاند، چونکە حەزم بە پیشەکەم بوو و لەسەرداوای خۆم کاتی نەشتەرگەری و تیمارکردنی ئەو نەخۆشانەی کە چارەسەرنەدەکران پیسترینی ئەو کارانەم دەکرد بۆ ئەوەی بزانم کە پزیشکە تایبەتییەکان چۆن چارەسەری ئەو نەخۆشانەیان دەکرد کە چارەسەریان زۆر زەحمەت بوو، هەرچەند لە دە نەخۆش نۆیان دەمردن.

پزیشکە تایبەتییەکان بۆ چارەسەری ئەو جۆرە نەخۆشانە بەشێوەیەک نەشتەرگەرییان دەکرد کە تیمساحیش بەو دڕندەییە چارەسەر نەدەکرا و من باش تێگەیشتم کە خەڵکی بەخۆڕایی لەمردن دەترسن، چونکە خودی مردن ترسی نییە و بگرە بۆ هەندێ کەس خەڵاتێکی خواییە و وەک شەرەفی بینینی خوا (ئاموون)ە.

ئەو نەخۆشانەی چارەسەر نەدەکران تا ئەو ڕۆژەی زیندوو بوون لە ئازاردا ئەتلانەوە، بەڵام کاتێ کە دەمردن لە دەم و چاویاندا حەسانەوە و ئارامی بەدی دەکرا بەشێوەیەک کە هەرکەس بیانی ببینیایە ئەیزانی کە ئیتر ئاسوودە بوونە.

لەو کاتەی خەریکی فێربوونی هونەرەکانی پزیشکی بووم و لەژێردەست

پزیشکە تایبەتییەکاندا نەخۆشەکانم چارەسەر دەکرد لەناکاو هەستم بە شتێکی زۆر گرنگ کرد وەک ئەو هەستەی ڕابردوو کە لە قوتابخانە بەرەنگارم بووەوە و لە رووحمدا پرسیاری (بۆ چی؟) دروست بوو. من تا ئەو کاتە بیرم لە (بۆ چی؟) نەکردبووە و لەو کاتەدا تێگەیشتم کە (بۆچی؟) کلیلی هەموو نهێنییەکانە و ئەگەر کەسێ بتوانێ بەخۆی بلێ (بۆ چی؟) و جوابی بۆچییەکەشی بەدڵنیایی بداتەوە هەموو نهێنییەکان و نەزانراوەکانی لەلا ئاشکرا دەبێت.

ئەو هۆیەی وای لێ کردم هەست بە بوونی (بۆ چی؟) بکەم دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی:

ڕۆژێک ئافرەتێ چل ساڵان کە تائەو تەمەنە منداڵی نەبوو بوو هاتە خانەی ژیان و بە پەرۆشەوە وتی عادەی مانگانەکەم وەستاوە و ئێستا کە گەیشتوومەتە تەمەنی چل ساڵان ئیتر بەیەکجاری منداڵم نابێت و، پرسیاری دەکرد ئایا عادە نەبوونەکەی هی بەساڵاچوونەکەیەتی یان رووحێکی ئازارگەیەنەر چووەتە لەشیەوە.

من پێم وت: بە پێی ئەوەی لە کتێبەکەدا هاتووە تاقی دەکەمەوە بۆ ئەوەی بزانم ئەو عادەنەبوونە هۆیەکەی دووگیانییە، یان نا. بەڵام دەبێ هەموو ڕۆژێ بێیت بۆ ئێرە و نموونەی میزەکەت بهێنی.

ئافرەتەکە پرسیی: ئێوە میزی منتان بۆچییە؟

من وتم: بەو میزە تاقی کردنەوە لەسەر چاندنی گەنم دەکەین.

دوایی بەو شێوەیەی کە لە کتێبدا نووسرابوو دوو دەفری بچووک لەگەنم لە دوو جێگا لەبەر هەتاودا چاند و ڕۆژانە یەکێکیان ئاوی ئاساییم پێدا دەکرد و ئەویتریان میزی ئافرەتەکە و بە وریاییەوە نیشانەم کردبوو کە ئەو دوو کێڵگەیەم لێ تێک نەچێ، پاش ئەوەی چەند ڕۆژێ ئەم کارەم دووبارە کردەوە گەنمی ئەو کێڵگەیەی بە میزی ژنەکە ئاودێری کرابوو قەدی گەنمەکەی بەهێز بوو و گەنمی

کێڵگەکەی تر لاواز بوو و من بەژنەکەم وت دەبێ خۆشحاڵ بی لەبەر ئەوەی عادەنەبوونەکەت پەیوەندیی بە بەساڵاچوونەوە نییەو (ئاموون) سکی پێ بەخشیوی و تۆ ئێستا دووگیانی. ژنەکە لەخۆشی ئەم مزگێنییە هاتە گریان و حەڵقەیەکی زیوی داپێم کە کێشەکەی دوو (دنیە)[2] دەبوو.

ئەو داماوە ئومێدی منداڵ بوونی نەمابوو و وای دەزانی هەرگیز منداڵی نابێت. دوایی لێی پرسیم: منداڵەکەم کچ دەبێ یان کوڕ؟

منیش چونکە دەمزانی دایکان حەز لە کوڕ دەکەن، وتم: منداڵەکەت کوڕە..

بەڵام ئەمەی دواییم هەر لە خۆمەوە وت و لە کتێبدا لەم بارەیەوە هیچ شتێ نەنووسراوە و من وام بیردەکردەوە کاتێ کە ژنێ دووگیان بێت شانسی کچ و کوڕ بوونی وەک یەکە.

لە دوای ئەوە کە ژنەکە بەشادمانییەوە لە خانەی ژیان چووە دەرەوە لە ناکاودا بیرم کردەوە کە (بۆچی؟) دەنکە گەنمێ توانای زانینی شتێکی هەبێ کە پزیشکی نەتوانێ ڕێی پێ ببات و بیزانێ؟

هیچ پزیشکێ ناتوانێ لە مانگی یەکەم و دووەمی دووگیانی ئافرەت و پێش هەڵاوسانی سکی بزانێ کە باردارە. مەگەر ئافرەت خۆی بەبۆنەی ڕاوەستانی عادەی مانگانەی بزانێ و ، مەرج نییە هەموو ئافرەتێ وەک ئەو ژنە هەست بەم شتانە بکات.

جا لەو ڕۆژەدا بۆ یەکەم جار واتای (بۆ چی؟) لە بیرمدا گیرسایەوە و چوومە لای یەکێ لە مامۆستاکان و لێم پرسی: بۆچی دەنکە گەنمێ ئەتوانێ بزانێ کە ژنێک دووگیانە یان نا، بەڵام ئێمە ناتوانین بزانین؟

مامۆستاکە بە سەرسوڕمانەوە سەیرێکی کردم و وتی: لەبەر ئەوەی کە ئەم بابەتە لە کتێبدا وەها نووسراوە.

بەڵام ئەم وەڵامە ڕازیی نەکردم و چوومە لای مامۆستایەکی تر کە منداڵانی کوشک بە دەستی ئەو لەدایک دەبوون و لێم پرسی: بۆچی مشتێ گەنم کەلە

زەویدا چێندراوە پێمان دەڵێ ژنێ دوو گیانە یان نا؟

ئەویش وتی: لەبەر ئەوەی ئاموون کە خوای هەموو خوایەکانە، وەهای داناوە کە ئەگەر گەنم بەمیزی ژنی دووگیان ئاو بدرێت باشتر گەشە دەکات.

کاتێ کە ئەم وەڵامەی دامەوە تێگەیشتم کە وەک لادێییەکی نەخوێندەوار سەیرم دەکات و بەم پرسیارە لەلای ئەو زۆر کەم بوومەتەوە، بەڵام وەڵامەکەی دڵنیای نەکردم و تێگەیشتم کە ئەویش وەک پزیشکەکانی تر هەر ناوەرۆکی کتێبەکانیان دەزانێ و لە هۆکارەکان و بۆچی بەکارهێنانی دەرمانەکان بێ ئاگابوو و هیچیان نەگەیشتبوونە ئەو ئاستەی لە خۆیان بپرسن بۆچی دەبێ کێردە بەردی و ئاسنییەکان پێش بەکارهێنانیان بەئاگر داخ بکرێن..؟

ڕۆژێکیان لە یەکێ لە پزیشکەکانی کۆشکم پرسی: بۆچی تاڵی هێلانەی جاڵجاڵۆکە و کەڕوو دەخرێتە سەر برین و چاک دەبێتەوە؟

لە وەڵامدا وتی: لەبەر ئەوەی کە لە کتێبدا وا نووسراوە و هەر واباوبووە.

لە کتێبەکەدا ڕوخسەت درابوو کە ئەوەی کێردی بەردی یان ئاسنی بەکاردێنێ دەتوانێ (١٨٢) نەشتەرگەری لەلەشی مرۆڤدا بکات و شێوەی هەر یەکە لە (١٨٢) نەشتەرگەرییەکەش لە کتێبەکەدا باس کرابوو و، کاتێ دەمپرسی بۆچی ناتوانرێ (١٨٣) نەشتەرگەریی پێ بکرێ؟ وەڵامیان دەدامەوە کە لە کتێبدا وا نووسراوە و هەروا باو بووە و دەبێ شوێن کەوتووی نووسینەکانی کتێب بین.

کەسانێ هەبوون کە لەڕو لاواز دەبوون و دەم و چاویان سپی هەڵدەگەڕا و پزیشکەکان نەیاندەتوانی نەخۆشییەکەیان بدۆزنەوە، بەڵام لە کتێبدا نووسرابوو کە ئەو کەسانەی بەبێ نەخۆشی لەڕ دەبن و ڕەنگیان سپی دەبێ، دەبێ جگەری ئاژەڵان بەکاڵی (بێ کوڵاندن) بخۆن و، کاتێ دەمپرسییەوە بۆچی ئەوانەی جگەری خاوی ئاژەڵان دەخۆن قەڵەو دەبن و سپێتی دەم و چاویان نامێنێ؟

دەیانوت: لەبەرئەوەی لە کتێبدا وا نووسراوە و رێ و ڕەسمی هەمیشەیی هەر وابووە...

من حاڵی بووم کە پرسیارەکانی من کاری کردۆتە سەر قوتابییان و مامۆستاکان و بە شێوەیەکی تر سەیرم دەکەن و وەک بڵێی گومانیان لە ژیری مندا هەبێ یان بە بێ عەقڵ و نەزانم تێ بگەن کە پرسیار لەو شتە ڕوون و ئاشکرایانە دەکەم.

ئێمە قەت لە خانەی ژیان نەدەچووینە دەرەوە، چونکە ئیش و کارەکانمان ئەوەندە زۆر بوون کە دەرفەتی چوونە دەرەوەمان نەبوو و، جگەلەوەش لە ساڵی یەکەم و دووەم چوونە دەرەوەی قوتابی قەدەغە بوو و پاسەوانەکان نەیاندەهێشت کەسمان بچینە دەرەوە ، بەڵام لەساڵی سێیەمەوە مەجالی قوتابییان دەدرا لە خانەی ژیان بچنە دەرەوە، بە مەرجێ کار لە خوێندنەکەیان نەکات.

ساڵی یەکەم و دووەم تەواوبوو و ساڵی سێیەم دەستی پێ کرد و لەم ساڵەدا بوو کە ئەو ژنە حەڵقە زیوەکەی داپێم و بۆ یەکەمین جار لە بیرمدا (بۆچی؟) گەڵاڵە بوو.

لە ساڵی سێیەمدا من لەڕووی دەرامەتەوە لەهەموو قوتابییان دەست کورتتر بووم و هەرلەبەر ئەمەش گواستنەوەی لاشەکانیان بەمن سپارد و کاتی نەشتەرگەری سەرێکیان دەکرد یان سکێکیان هەڵدەدڕی و ئەو کەسە دەمرد، دەبووایە لاشەکەیم لەخانەی ژیان دەربکردایە، بەڵام هیچ کەس جگە لەوانەی لەوێدا کاریان دەکرد نەیاندەزانی کەمن لاشەیەک دەبەمە دەرەوە، چونکە تەرمەکانم لە دەرگای دواوەوە دەردەکرد و دوای دەرکردنی هەر لاشەیەک لە حەوزی پشتەوەی خانەی ژیاندا کە بەردەوام ئاوی نیلی بەسەرەوە بوو خۆم دەشۆرد.

ڕۆژێکیان دوای دەرکردنی لاشەیەک لە حەوزەکە خۆم شۆری و جلەکانم لەبەرکردەوە و ویستم بگەڕێمەوە، لە ناکاو گوێم لە دەنگی ژنێک بوو کە وتی: کوڕە جوانەکە ناوت چییە؟

کە سەیرم کرد ئەو ژنەی لە ناوم دەپرسێ کراسێکی کەتانی لەبەردایە و

کـراسـەکـەی ئەوەندە ناسک بوو کـە سـینگی دیاربوو دیاربووکـە ژنێکی دەوڵەمەندیشە، چونکە زیاتر لە دە حەڵقەی زێڕ و زیوی لەدەستدا بوو و لێوی سـوور بوو و چاوەکـانی ڕەش بوو و لەپرچی سـەری کـە بە ڕۆن چەور کـرابوو بۆنێکی خـۆش دەهات. نازانم بۆچی منی کـە لە خـانەی ژیان ئەو هەمـوو ژنە نەخۆشەم بینیبوو کاتێک کە ئەو ژنەم بینی شەرم دایگرتم، کەچی شەرمم لەو ژنانە نەدەکرد کە کێردە بەردییەکانم بەسەر لەشیاندا دەهێنا.

ژنەکە نرەیەکی هاتێ و وتی: بۆ وەڵامم نادەیتەوە؟ ناوت چییە؟

وتم: ناوم (سینۆهە) یە...

وتی: ناوەکەت چەند خۆشە، تۆ بەم سەرە تاشراوەوە ئەوەندە جوان بی دەبێ بەقژەوە چەند جوانتر بی؟

وام هەست کرد بە بیستنی ئەم قسەیە لە شەرما سوور هەڵگەڕام ، چونکە یەکەم جار بوو کە ژنێ بەو شێوەیە قسەی لەگەڵ دەکردم و بۆ ئەوەی تەریقیی خۆم بشارمەوە و قسەیەکم کردبێت وتم: ئایا تۆ نەخۆشی و بۆ چارەسەر هاتووی؟

ژنەکە بە پێکەنینەوە وتی: بەڵێ.. من نەخۆشم، بەڵام نەخۆشی ئاسایی نا، لەبەر ئەوەی کەسم نییە لەگەڵیدا ڕابوێرم، ئەمڕۆ هاتوومەتە ئێرە کەبزانم کام یەک لەگەنجەکانی ئێرە سەرنجی من ڕادەکێشێت. کاتێک کە ئەو ژنە ئەم قسەیەی کرد من ئەوەندە تەریق بوومەوە، کەترسام و ویستم بڕۆم و ئەو پرسی: (سینۆهە) بۆ کوێ دەڕۆی؟ وتم ئیشم هەیە و دەبێ بگەڕێمەوە. ژنەکە پرسییەوە(سینۆهە) تۆ خەڵکی کوێیت؟ وتم من خەڵکی ئێرەم. ژنەکە وتی درۆدەکەی چونکە ڕەنگی لەش و دەموچاوی تۆ سپییەو گوێچکەو لووت و دەستەکانت بچووک و جوانن و کاتێک کەمن تۆم لەدوورەوە بینی، وام زانی کە کچی و جلکی قوتابییەکانی خانەی ژیانت لەبەر کردووە.

کاتێک کە ئەم قسانەم بیست، نازانم بۆچی دڵم کەوتە لێدان و بارێکی نائاسایی و سەرسوڕهێنەرم لەخۆمدا هەست پێکرد و ئەو وتی (سینۆهە) ئایا تۆ

قەت لێوەکانت خستۆتە سەر لێوی ژنێکی گەنج و دەزانی چەندە لەزەتی هەیە. . وتم نا... من هەرگیز لێوەکانم نەخستووەتە سەر لێوی ژنێکی گەنج. ... ژنەکە وتی ناوی من (نەفر)ە و لەبەر ئەوەی کەهەمـووان پێم دەڵێن جوانی، بە (نەفر نەفر نەفر)[٣] بانگم دەکەن وەمن لەدوای هاتنم بۆ ئێرە جوانییەکەی تۆم پەسند کردووە و بانگهێشتت دەکەم کە بێیت بۆ ماڵی من بۆ ئەوەی بەیەکەوە بخۆینەوەو من فێرت دەکەم کە چۆن لەگەڵ ژنێکی گەنجدا رابوێریت.

هاتەوە یادم کەباوکم پێمی وتبوو ئەگەر ژنێک بەتۆی وت جوانی، دەبێ خۆتی لێ بپارێزی، چونکە لەسینەی ئەم جۆرە ژنانە ئاگرێک بڵێسە دەدات کە دەتسووتێنێ و وتم: (نەفر نەفر نەفر)(لە دووپات کردنەوەی ناوەکەشی چێژم وەردەگرت) لەسینەی تۆدا ئاگرێک هەیە کەمن دەسووتێنێ . ژنەکە پێکەنی و وتی کێ بەتۆی وتووە کە لەسینەی مندا ئاگرێک هەیە کەتۆ دەسووتێنێ. وتم باوکم ئەم قسەیەی کردووە. ژنەکە دەستی منی گرت و نای بەسینەی خۆیەوە واتە سەر کراسەکەی و وتی ئایا تۆ لێرەدا هەست بە بوونی ئاگردەکەیت و دەست دەسووتێ؟ وتم نا... ژنەکە کراسە کەتانەکەی بردەدواوەو دەستی خستە سەر سینەی خۆی و وتی لەوانەیە کراسەکەی من نەیهێشتبێ هەست بەو ئاگرە بکەیت و... دەستت لێرە دابنێ و بڕوانە ئایا ئاگر لەسینەی مندا هەیە یان نا؟ من نەتەنها هەستم بەئاگر نەکرد، بەڵکو هەستم کرد کاتێک کە دەستم خستەسەر سینگی، لەخۆمدا هەستم بە لەزەتێکی بێ هاوتاکردو ژنەکە کاتێک کە زانیی خۆڕاگریی منی تێک شکاندووە، وتی(سینۆهە) وەرە با بڕۆین بخوێنەوەو من وەکو کەنیزێ کە خۆی دەخاتە بەردەست خاوەنەکەیەوە، خۆم دەدەمە دەستتەوە. من کە لەپێشنیاری ژنەکە ترسا بووم، وتم (نەفر نەفر نەفر) چاوپۆشی لەمن بکە، چونکە من دەترسێم.

ژنەکە وتی لەچی دەترسیی؟ وتم لە تۆ دەترسێم و ناوێرم بێم بۆ ماڵت.

ئەو بە پێکەنینەوە وتی کوڕی فیرعەون لەئارەزووی مندایەو گەنجە

دەوڵەمەندەکان حەڵقەی زێڕم دەدەنێ کە ڕۆژێک یان شەوێک لەگەڵ مندا بەسەر ببەن و من داواکارییەکەیان ڕەت دەکەمەوەو لەبەر ئەوەی خوازیاری تۆم و تۆ جوانترین لاوی میسری و من هەرگیز پیاوێکم نەدیوە وەکو تۆ قۆز بێت.

وتم (نەفر نەفر نەفر) بەزەییت پێمدا بێتەوە و ڕازی مەبە کە من خۆم وەکو پیاوەکانی تر لێ بکەم و پاکیی خۆم لەدەست بدەم. چونکە پیاوێک کەلەگەڵ ژنێکدا کە (ئاموون) بۆی دانەنابێت، بنوێت، پاکی خۆی لەدەست دەدات. ژنەکە بەپێکەنینەوە وتی (سینۆهە) تۆ زۆر سادەی و من پێم سەیرە کە ژنەکانی(تەبەس) چۆن هەتاوەکو ئێستا یەخەیان نەگرتووی. چونکە مەحاڵە کوڕێکی جوانی وەکو تۆ لەکۆڵانەکانی ئەم شارەدا پیاسە بکات و چەند کچێ شوێنی نەکەون، مەگەر ئەوەی کەبەردەوام لەگەڵ دایک و باوکتدا بسووڕێیتەوە.

پاشان وتی (سینۆهە) ئێستا کە ناتەوێت بێیت بۆ ماڵی من، کە لەوێ لەگەڵتدا ڕابوێرم، دیارییەکم بدەرێ. ویستم هەڵقە زیوەکەی کە ژنە دووگیانەکە دابووی پێم، بیدەمە ئەو، بەڵام ئەو وتی ئەم دیارییە شایستەی من نییە و تۆ دەبێ دیارییەکم بدەیتێ کەشایانی یەکێکی وەک من بێت.

وتم من گەنجێکی هەژارم و دایک و باوکیشم هەژارن و ناتوانم دیارییەکی گرانبەهات بدەمێ . ژنەکە وتی کەواتە تۆ دیارییەک لەمن وەربگرەو ئەنگوستیلەیەکی لەپەنجەی خۆی دەرهێناو ڕوانیم ئەنگوستیلەکە نقێمێکی سەوزی لەسەرەو پێشکەشی منی کرد. ویستم ئەنگوستیلەکەی لێ وەرنەگرم، بەڵام ئەو وتی من ژنێکی دەوڵەمەندم و ئەگەر ئەم ئەنگوستیلەیە بدەم بەتۆ، کار لەمن ناکات بەڵام دەبێتە هۆی ئەوەی کە تۆ من فەرامۆش نەکەیت و بەڵکو ڕۆژێک بێت و تۆ واز لەم شەرم کردنە بهێنیت و بێیتەلام و لەو ڕۆژدا دەتوانی لەبری ئەم ئەنگوستیلەیە دیاریی گرانبەهام بدەیتێ. ئەنگوستیلەکەم لێی وەرگرت و ئەو بەبزەیەکەوە لێم جیا بووەوەو هەستم کرد کە لە دوای دەرچوون لەپەرستگا، سواری کەژاوەیەک دەبێت و دەگەڕێتەوە ماڵی خۆی.

***

(١) شۆرە: مادەیەکی سپی و بلوورینە کە وەکو خۆی وایەو لە زەوییە شۆرەکاندا بەدی دەکرێ و بە شێوەیەکی کیمیاویش دروست دەکرێ و بۆ دروست کردنی باروت بەکار دێت -ئەزۆتانی پۆتاسیۆم- و. کوردی.

(٢) دنیە: یان دین -کەمێک کەمتر لە یەک گرام واتە نۆسەد میلی گرام وە لەوانەیە هەر ئەم وشەیە بێت کە دواتر بووە بە دینار- و.

(٣) وشەی (نەفر) لە زمانی میسری کۆن بە واتای جوانەو، (نەفر نەفر نەفر) کە دووبارە کردنەوەی وشەی (جوان)ە، موبالەغەی سیفەتی جوانییەو ئەم جۆرە زێدە ڕۆییە لە زمانی فارسیشدا هەیە. وەک ئەوەی کە دەڵێین (زۆر زۆر وریا)، بەڵام لە نووسیندا ئەم جۆرە زیادە وەسف کردنە لە (فصاحە)ەوە دوورە تەنها لە قسەکردندا بەکار دێت - وەرگێڕ.

ئامۆژگاری هونەرمەندی پەیکەرتاش

(پاتوور)پزیشکی دەسەڵاتدار کە بە سەرقڵیشێن ناوی دەرکردبوو ئەو ڕۆژەی کە هاتە ماڵمان و نانەکەی خوارد، لە لای باوکم پێی وتم لە خانەی ژیاندا دەبێ ملکەچ و گوێ رایەڵ بێ و هیچ کاتێ رەخنە نەگرێ و هەرچییان وت وەری بگرێ، بەڵام من کە نەمدەتوانی هەستی بە دووی راستی وێڵ بوونم دامرکێنم هەر دەموت (بۆچی؟).

پزیشکەکانی پاشایەتی کە لە خانەی ژیان بوون و مامۆستامان بوون، هەروەها قوتابییەکانیش لەم لەشوێن گەڕان و پرسیارکردنەی من بێزار بوو بوون و ساڵی سێیەمی خوێندنم بە تەواوی تێگەیشتم کە (پاتوور) بۆچی ئەیوت نابێ رەخنە بگری و هەرچییان وت بێ چەند و چوون بیسەلمێنە. بەڵام باسم کرد کە زانایی وەک تێزابە و دەروونی مرۆڤ دەسووتێنی و پیاوی ژیر ناتوانێ وەک خەڵک خوی بێ عەقڵ بکات و وەک ئەوان نەزان بێت. یەکێک کە لە بنەڕەتدا نەفامە لە نەفامییەکەی خۆی دڵگران نابێ، بەڵام ئەو کەسەی هەست بە راستییەکان دەکات ناتوانێ خۆی هاوڕەنگی ئەو نەفامانە بکات.

کاتێ کە من دەمدی ئەو پزیشکانەی لە هەموو جیهاندا ناوبانگیان دەرکردبوو و نەخۆش لە نەینەوا و بابلەوە بۆ چارەسەرکردن دەهاتنە لایان و ئەوان ئەوەندە تێگەیشتووییان نەبوو کە بزانن بۆچی ئەم جۆرە دەرمانە دەدەنە ئەو نەخۆشە و هەر دەڵێن لە کتێب وانووسراوە، ئیتر من نەمدەتوانی بێدەنگ بم و خۆم پێ رانەدەگیرا. ئەنجامی رەخنە گرتن و پرسینەوەکانم وای کرد لە خانەی ژیان بەربەستیان خستە بەردەم پێشکەوتن و قۆناغ برینەکانم و نەیانهێشت

بچمە قۆناغی بەرزتر.

ئەوانەی پێکەوە قوتابی بووین پێش من کەوتن و چەند قوناغێکیان بری، بەڵام من لە ساڵی سێیەمدا لە خانەی ژیان بە جێ مام ئەگەرچی ئەتوانم بڵێم لەناو هەموو قوتابییانی ئەوێ هیچیان وەک من کارامە و لێهاتوو نەبوون و هیچیان ئەوەندەی من شەیدای کارەکەی نەبوو. بە خوشحاڵییەوە دەڵێم لەو ماوەیەی کە بە ئەمری پزیشکە تایبەتییەکان دووا کەوتبووم، ناوی (ئاموون)م بەسەر دەمدا نەهات و تەنها لێیانم دەپرسی (بۆچی؟).

چونکە ئەگەر باسی (ئاموون)م بکردایە و بموتایە کە (ئاموون) نەیزانیوە و هەر لە بەر ئەو نەزانینەشی خەڵکیشی دووچاری هەڵە کردووە، لە خانەی ژیان دەریان دەکردم و ئیتر نەمدەتوانی لە تەبەس بخوێنم و ناچار دەبووم بڕۆم بۆ سووریا یان بابل لە ژێر دەست پزیشکێک هەتا کۆتایی ژیانم کارم بکردایە. بەڵام ئەو پزیشکانە بۆ دەرکردنی من هیچ بەڵگەیەکیان نەبوو و تەنها شتێ کە لە دەستیان دەهات ئەوەبوو کە نەهێڵن قۆناغی بەرزتر ببڕم.

پاش ئەوەی چەند ساڵێ بەسەر مانەوەم لەوێدا تێپەڕی، ڕۆژێکیان جل و بەرگی قوتابخانەم لەبەر داکەند و خۆم خاوێن کردەوە و بە جلکی ئاسایی چوومە دەرەوەی خانەی ژیان، بۆ ئەوەی سەرێک لە دایک و باوکم بدەم. کاتێ بەسەر شەقامەکانی ناوشاری تەبەس-دا تێدەپەڕیم، بینیم وەزعی شار زۆر گۆڕاوە و خەڵکێکی زۆر لە دانیشتووانی سووریاو ڕەش پێستەکان بە جل و بەرگێکی کەشخە بەناوشاردا دەسووڕانەوە، لە کاتێکدا کە پێشتر ژمارەیان نەدەگەیشتە ئەو هەمووە.

هەروەها لە هەرلایەکەوە دەنگی مۆسیقای سریانی (مۆسیقای وڵاتی سووریا-وەرگێڕ) دەهات کە تایبەت بوو بەو خانانەی ڕابواردنی تێدەکرا. ئەگەرچی لەشاردا ئاسەواری دەوڵەمەندی وخۆشگوزەرانی زیاد بوو بوو، بەڵام خەڵکیم پەرێشان دەبینی، وەک بڵێی چاوەڕوانی تووش بوونی کارەساتێک بن

و لەبەر ئەوە ناتوانن کەڵک لەم کاتەی ئێستا وەربگرن و دڵخۆش بن. منیش وەک ئەو خەڵکە دڵتەنگ بووم، چونکە دەمزانی تەمەنم بەخۆڕایی لەو خوێندنگەیەدا بەسەر دەچێ و ناهێڵن بۆ قۆناغی بەرزتر دەرچم.

کەچوومە ماڵەوە بە بینینی دایک و باوکم کە هەردووکیان پیر بووبوون زۆر خەمباربووم. باوکم لەبەر بەساڵاچوویی نەیدەتوانی بەئاسانی کاغەز بخوێنێتەوە و دەبووایە کاغەزەکەی بە لووتیەوە بنووساندایە و دایکم بەس باسی مردنی خۆی دەکرد و زانیم کە ئەوو باوکم بە لەدەم خۆ گرتنەوەیەکی زۆر و کەم خەرج کردن توانیویانە قەبرێ لەلای رۆژئاوای رووباری نیل بکڕن و منیان لەگەڵ خویاندا برد کە قەبری دایکم ببینم کە باوکیشم دەبووایە هەر لە ناو ئەو گۆڕەدا بشاردرایەتەوە، قەبرەکە بەخشت دروست کرابوو لە خانوویەکی بچووک پێک هاتبوو کە دیوارەکانی شکڵ و شێوە و وشەی ئاسایی پێوە بوو.

دایک و باوکم لە سەرەتای ژن و مێردایەتییەوە لە ئارەزووی ئەوەدابوون کە گۆڕێکی لەبەرد دروست کراویان هەبێ بۆ ئەوەی لە ئایندەدا هەتاو و باران و لافاوە نائاساییەکانی رووباری نیل کاری تێ نەکات و تێکی نەدات ، بەڵام بەو ئارەزووە نەگەیشتبوون و ناچار گۆڕەکەیان لە خشت دروست کردبوو.

ئەو شوێنەی گۆڕەکەی دایک و باوکمی لێ بوو قەبری فیرعەونەکانی میسر لە دوورەوە وەک قووچەک هەرەم ئەبینرا و، هەر کاتێ قووچەکەکانیان دەبینی هەناسەیەکی ساردیان هەڵئەکێشا، چونکە دەیان زانی ئەو ئەهرامانە هەرگیز وێران نابن و باران و خۆر و هەڵسانی لافاوی نیل کار لە دیوارەکەی ناکات.

من کتێبێکی (مردووەکان)م بۆ دایک و باوکم نووسیبووەوە کە لە نووسیندا هەڵەی تێدانەبوو، بۆ ئەوەی دوای مردنیان ئەو کتێبە لە قەبرەکەیاندا بێت و لەو دنیا بەهۆی هەڵەی نووسینەکە رێگا ون نەکەن. کاتێ لەسەیر کردنی گۆڕەکە بووینەوە بەرەو ماڵ گەڕاینەوە و دایکم خواردنی بۆ هێناین و باوکم لە بارەی خوێندنەکەمەوە پرسیاری لێ کردم و وتی: کوڕم لە بارەی مردنی خۆت چ بیرێکت

کردۆتەوە؟[1]

وتم: باوکە من هێشتا هیچ دەرامەتێکم نییە کە جارێ بیرلە مردن بکەمەوە و هەر کاتێ شتێکم هەبوو ئەوسا بیر لە ژیانی ئەو دنیا دەکەمەوە.

کاتی رۆژئاوا دایک و باوکم بەجێ هێشت و پێم وتن دەچمەوە بۆ خانەی ژیان، بەڵام دوای دەرچوونم لە ماڵەوە بەرەو قوتابخانەی هونەرە جوانەکان کەلە پەرستگەیەکدا بوو کەوتمەڕێ، چونکە یەکێ لە هاورێ کۆنەکانم لەوێ بوو. ئەم هاورێیەم کوڕێک بوو ناوی (توتمس) بوو کە لێهاتووییەکی زۆری لە هونەرەجوانەکان هەبوو و ماوەیەک بوو نەمدیبوو.

کاتێ کە چوومە ژوورەوە بینیم کە قوتابییان بە رێنمایی مامۆستاکەیان خەریکی کارکردنن و بە بیستنی ناوی (توتمس) کە من پرسیم، بە رقەوە هەموویان تفیان کرد و یەکێکیان وتی: لێرە دەریان کردووە.

یەکێکی تر وتی: ئەگەر دەتەوێ بیدۆزیتەوە بچۆ بۆ جێگایەک کە جنێو بە خوایەکان دەدەن، چونکە توتمس جنێو بە خوایەکان دەدات. یەکێکی تر وتی هەر شوێنێک کە مشتومڕی تێدا دەکرێ توتمس لەوێدایەو لە دوای هەموو پێک دادانێک زامداری دەکەن.

بەڵام کاتێ مامۆستا چووە دەرەوەو قوتابییان زانییان لەوێ نەماوە وتیان: دەتوانی لە خواردنگەیەک کە ناوی (گۆزەی سووریا)یە بیبینی و ئەم دوکانە لە کۆتایی گەڕەکی هەژارەکان و سەرەتای گەڕەکی دەوڵەمەندەکانە و هونەرمەندە نەبووەکان و ئەوانەی لێرە دەردەکرێن شەوان لەوێدا کودەبنەوە و جێگای دانیشتنیان ئەوێیە.

من بەبێ ماندووبوون دوکانەکەم دۆزییەوە و سەیرم کرد توتمس بە کراسێکی کۆنەوە لە سووچێ دانیشتووە و وادیاربوو تازە بە شەڕ هاتبێ، چونکە نێو چاوانی ئاوساوییەکی پێوە دیاربوو. توتمس کە منی بینی دەستی هەڵبڕی و وتی: سینۆهە تۆ لە کوێ و ئێرە لە کوێ و چۆنە رێت کەوتۆتە ئێرە؟ من وام زانی بووی

بە پزیشكێكی گەورە.

وتم: زۆر دڵتەنگم و پێویستیم بە هاوڕێیەكە لەگەڵیا دانیشم و كەمێ بخۆینەوە، چونكە باوكم دەڵێ كەمێ نۆشینەوە بۆ لابردنی خەم و پەژارە بەسوودە و لەو ڕووەوە دڵگرانم كە كەس نییە وەڵامی (بۆچی؟)یەكانم بداتەوە و كاتێ ناتوانن جوابم بدەنەوە بە چاوی شێتێ سەیرم دەكەن.

(توتمس) دەستەكانی نیشان دام كە پێم بڵێ بۆكڕینی خواردنەوە كانزای پێ نییە. بەڵام من دووحەڵقە زیوەكەی كەلە دەستمدا بوو نیشانم دا كە یەكێكیان هی ژنەدووگیانەكە بوو. بانگی خاوەن دوكانمان كردو كە هاتە پێشەوە دەستی بەئەژنۆیەوە ناو داچەمیەوە و من لێم پرسی: چ جۆرە خواردنەوەیەكتان هەیە؟

وتی: لێرەدا هەموو جۆرە خواردنەوەیەك هەیە و خواردنەوەكان لە پێكی ڕەنگاو ڕەنگ دێتە بەردەستتان بۆ ئەوەی بە سەیر كردنەكەی دڵتان زووتر شاد بێت.

توتمس پێی وت: خواردنەوەیەكمان بۆ بێنە كە عەتری نێرگسی تێكەل كرابێ.

بەندەیەك هات و ئاوی بەدەستدا كردین و دوایی قاپێ ناوكە شووتی برژاویان لەسەر مێزەكە دانا و دوایی خواردنەوەی هێنا. ئەو پێكانەی شەرابەكەی تیا بوو تەنك و ڕەنگا و ڕەنگ بوو. توتمس خواردنەوەكەی بە یادی ئەوەی قوتابخانەی هونەرەجوانەكان و مامۆستاكانی تووشی خوای مرۆڤ قووتدەر بن نۆشی و منیش بە یادی تووش بوونی كاهینەكانی (ئاموون) بە هەمان خودا نۆشیمەوە، بەڵام بە هێواشی قسەم دەكرد. توتمس وتی: مەترسە هەموو موشتەرییەكانی ئەم دووكانە وەك ئێمە خاوەن بیروڕای ئازادن. لە دوای دوو پێك خواردنەوە نووری شەرابەكە دڵی ڕووناك كردینەوەو من وتم: لە خانەی ژیان من لە ڕەش پێستەكان زۆر سووكتر سەیر دەكرێم و هەڵسوكەوتیان لەگەڵ مندا وەك تاوانبارێك وایە.

توتمس وتی: بۆچی ئەو ڕەفتارەت لەگەڵدا دەكەن؟

وتم: لەبەر ئەوەی كە دەپرسم (بۆچی؟).

توتمس وتی: تۆ شایانی گەورەترین سزاكانی، چونكە كاتێ كە دەڵێی (بۆچی؟) بە گژ ئایین و باوەڕ و سامان و توانای ئەو كەسانەدا دەچی كە لە میسردا فەرمانڕەوایی دەكەن و ئەوان دەزانن كە پرسیارەكەی تۆ بناغەی دەسەڵات و دەوڵەمەندی و بەختەوەرییان ئەلەرزێنێ و ناچار دەبن دەرت بكەن و پێم سەیرە چۆنە هێشتا دەرنەكراوی و چارەنووست وەك ئێستای منی لێ نەهاتووە. ئەمانەی تۆ دەیبینی ئەگەر چی لە ڕووی ڕووخسارو ڕەنگ و باڵایان و تەنانەت باوەڕە ئایینیەكانیشیان لێك جیاوازن، بەڵام لە یەك ڕووەوە باوەڕیان وەك یەكەو لەسەری كۆكن، ئەویش ئەوەیە كە ئەم خەیاڵ و بیروباوەڕە پووچە و ئەم پێكهاتەیە رابگرن، چونكە ئەم پێكهاتەیە بەردەوام لە بەرژەوەندی خۆیان ومالّ و منداڵیاندایەو ئەوان لە مێژە دەسەڵاتیان ڕۆیشتووە بەسەر ئەم بارودۆخەداو هێز و توانا و دەوڵەمەندییان لە حیساب دەرچووە. جا تۆ كە دەڵێی (بۆچی؟) دەتەوێ بناغەی ئەم پێكهاتەیە بڕووخێنی و نەفامیی ئەوان ئاشكرا بكەی.

دەبێ بزانی ئەوان ئەگەرچی لە ناو یەكیشدا ناكۆك بن، بەڵام زۆر ئاساییە دژی تۆ یەك بگرن و لە ناوت ببەن، چونكە مەترسی تۆ لە ناكۆكییەكانی نێوانیان زیاترە. هەتا میسر ببێ و قووچەكەكان لەم وڵاتەدا بمێنێ ئەوان ئەم پێكهاتەیە بە هەموو بیروباوەڕە پووچەكانیانەوە دەپارێزن ئەگەرچی سەدهەزار كەسی وەكو تۆش لە ناو ببەن، چونكە دەستەبەری پایەداری و دەسەڵاتیانە و هەر كەسێ دژیان بوەستێ بە ناوی ئاموون یان بە ناوی فیرعەونەوە دەیكوژن.

دوایی توتمس وتی: كاتێ كە چوومە خوێندنگەی هونەرەجوانەكانەوە ئەوەندە دڵخۆش بووم كەوام دەزانی لە دوای مردنم لە ئەهرامدا دەمنێژن. دەستم بەكار كردو بە پێنووس لەسەر لەوحەكان وێنەم دەكێشا و دوایی خاكی (ڕۆس)م[٢] بۆ

دروست کردنی پەیکەر بەکاردەهێنا، لە پێشا قاڵبی هەر پەیکەرێکم بە مێو پڕدەکردەوە بۆ ئەوەی لەسەر ئەو قاڵبە پەیکەرە بەردییەکەی دروست بکەم، من وەک تینویەک وابووم کە گەیشتبێتە ئاو و هەموو کارێکم بە تامەزرۆییەکی زۆرەوە ئەنجام دەدا. تا ئەو رۆژەی کە ویستم بە حەز و ئارەزووی خۆم وێنە و پەیکەر دروست بکەم، بەڵام لە پڕێکا مامۆستاکانی ئەوێ ناڕەزاییان دەربڕی و وتیان ئەم پەیکەرەی تۆ دەتەوێ دروستی بکەی پێچەوانەی یاسایەو، وەک چۆن پیتەکانی ئەلف و بێ یەک شێوەیان هەیە و بە جۆرێکی تر نانووسرێ، ئەو وێنە و پەیکەرانەش لە هونەرەجوانەکاندا شێوەیەکی دیاری کراوی هەبوو و نەدەبوایە لەوانە لات بدایەو شێوەیەکی تازەو رەنگێکی نوێت بەکاربهێنایە. لە سەرەتای دروست بوونی هونەرەجوانەکان شێوەی دانیشتنی پیاوێ کەلەسەر زەوی دانیشتبێ یان وەستابێ دیاری کرابوو و ئێمە دەبووایە وەک باوکانمان و پێشینەکانمان شێوەمان دروست بکردایە و لەسەرەتای دروست بوون، هونەرمەندان شێوەی هەڵبڕینی دەست و پێی گوێ درێژیان لە کاتی بەرێ رۆیشتندا دیاری کردبوو و ئەگەر پێچەوانەی ئەو شێوەیە وێنەیەکمان دروست بکردایە بە کوفر لە قەڵەم دەدرا و بەو کەسەیان نەدەوت هونەرمەند، بەڵکو پێیان دەوت هەرکەس بە پێی یاسا وێنە بکێشێت و پەیکەر داتاشێ لێرەدا جێی دەبێتەوە و، کاغەزی (پاپیرۆس) و خاکی رۆست و بەرد و رەنگ و پێنووس و کەرستەی بەردتاشی دەدەینێ و، ئەوەی ئەمانە رەچاو نەکات و چاو لە پێشینەکان نەکات لە قوتابخانە دەری دەکەین.

سینۆهە، منیش وەک تۆ بووم و بەمامۆستاکانم دەوت بۆچی دەبێ وابێ؟... بۆچی ئاوها نەبێ؟ بۆچی دەبێ سینەی پەیکەر هەموو کاتێ رەنگی شین بێت و چاوەکانی سوور بێت...؟

ئایا باشتر نییە چاوی (بتەکە) رەش بکەین و کراسەکەی هاوڕەنگی پارچەکانی بەری بکەین؟...، بەڵام کاهینەکان کە لە هەموو جێگایەک مامۆستا

و فێرکەرن، لەو قوتابخانەیە دەریان کردم و بۆیەش ئێستا لەم دوکانەدا بەسەرو چاوی شینەوەبوو دەمبینێ.

سینۆهە، هەرچەندە کاهینەکانی پەرستگە لەو قوتابخانانەی کە لە ناو ئەو پەرستگایانەدا دروستیان کردووە بەهەر دوو دەست بیروباوەڕ و رێ و رەسمەکانی خۆیان لە باوەش گرتووەو دەیپارێزن و هەوڵ دەدەن هەموو هزرێکی نوێ لە منداڵداندا بخنکێنن و هەموو هەنگاونان و گۆڕانێکی بەرەوپێش چوون بوەستێنن، بەڵام من بە باشی هەست دەکەم کە ئەم دنیایە بەشێوەیەکی سەرسوڕهێنەر گۆڕاوە. ئەم خەڵکەی ئەمڕۆ بەشەقامەکانی شاردا دەسووڕێنەوە ئەگەرچی هێشتا باوەڕیان بە ئاموون و خوایەکانی تر ماوە، بەڵام ئێستا لێیان ناترسن و لە جل و بەرگ پۆشین زۆر کەم تەرخەم بوونە و ئەم گوێ نەدانە گەیشتۆتە رادەی بێشەرمی، لەبەر ئەوەی خەڵکی بە بێ ئابڕووییەکی زۆرەوە سنگ و سکی خۆیان بە پارچەی رەنگاو رەنگ دادەپۆشن. خوایەکان مرۆڤیان بە رووتی دروست کردووە بۆ ئەوەی بەردەوام رووت و قووت بن و هەرگیز لەشیان دانەپۆشن، تەنانەت ژنەکانیش وەک پیاوان بێشەرم بوونە و جلکەکانیان سینگ و سکیان دادەپۆشێ[٣].

من هەرکاتێ بیر لەم بارودۆخە دەکەمەوە لەو گومانەدام کە ئێمە لە کۆتایی دنیاداین و بەزوویی ئاخر زەمان (رۆژی دوایی) دێت. ئەگەر پەنجا ساڵ لەمەوبەر ژن یان پیاو کراسێکی لەبەر بکردایە کە سینگ و سکی دابپۆشیبایێ، بەتاوانی رێز لێ نەنانی خوایەکان بەردباران دەکران و ئێستا هەمان ژن و پیاوانە بەئازادی لەشاردا دەسووڕێنەوە. ئاە..! کە ئەم دنیایە چەند کۆن بووە و خۆشی لەوانەی کە دوو هەزار ساڵ بەر لە ئێستا ئەم قووچەکە گەورەیەی فیرعەون و هەزار ساڵ بەر لە ئێستا ئەم قووچەکە بچووکانەیان دروست کردووەو رۆیشتن و نەمان کە ئەم بارودۆخە ببینن.

پێکەکانی شەراب جگەلەوەی دڵی رووناک کردبووینەوە گیانیشی سووک

کردبووین و دەتوت پەڕەسێلکەین کەلە پاییزاندا دەردەکەوتین.
توتمس وتی: وا باشترە کە هەڵسین و بچینە شوێنێ، سەماکردنی چاو لێ بکەین، بۆ ئەوەی ئەمشەو چی دی بیر لە (بۆچی؟) نەکەینەوە.
بانگی دوکاندارەکەم کردو کە نزیک کەوتەوە دەستی بە ئەژنۆیەوە ناو چەمییەوەو یەکێ لە حەڵقە زیوەکانم داپێی کە بەهای خواردنەوەو ناوکەشووتییە برژاوەکە هەڵبگرێ و دوای لێ دەرکردن چەند حەڵقە مسێکی دامەوەو یەکێ لە مسەکانم بە بەخشیش دایە ئەو بەندەیەی شەرابی بۆ هێنایین و ئاوی بەدەستدا کردین.
کە ویستمان بێینە دەرەوە مەی فرۆشەکە داچەمییەوە و وتی: ئەگەر حەزتان لە ئاوازی کچە سریانییەکانە من ئامادەم بتانبەمە ئەو گەڕەکانە، یان ناو و نیشانی گەڕەکی کۆچکەرەکانتان بدەمێ بە مەرجێ پارەی گۆزەیەک خواردنەوەم بدەنێ.
من وتم: مۆسیقای سریانیم حەز لێیە و ئەگەر بمانبەی، ئەو مەرجەت جێ بە جێ دەکەم...
بەڵام توتمس وتی: من لەو کچە گۆرانی بێژە سریانییانە کە زۆربەیان وەکو دایکی من پیر و ناشیرین بوونە بێزارم و وابزانم ئەوانە ئەوەن کە باوکم کاتی گەنجێتی لەگەڵیاندا رایدەبوارد.
دوکاندارەکە وتی: حەز دەکەن ماڵی ئەوانەتان نیشان دەدەم کە مۆسیقا و ئاوازەکانیان دەنگێکی دڵگیریان هەیەو کە دڵتان پڕ لە شادی دەکات و ئەوان بە خۆشییەوە پێشوازی و مێوانداریتان لێ دەکەن و دەبنە خوشکتان.
بەڵام توتمس رازی نەبوو و منی لە دوکانەکە بردە دەرەوە و بە سەر شەقامەکانی شاردا کەوتینەڕێ.
شاری تەبەس شەو و ڕۆژی بۆ نەبوو و لەشەویشدا وەک ڕۆژ خەڵکی لە شەقام و کۆڵانەکانی شاردا هاتوچۆیان دەکرد. دەوڵەمەندە هەوەسبازەکان بە

سواری کەژاوەوە تێدەپەڕین و لەبەردەم ماڵە سۆزانییەکان و لەسەر چوار ڕێیەکان مەشخەڵیان هەڵکردبوو. لە هەندێ لەو گەڕەکانەدا دەنگی مۆسیقای سریانی (مۆسیقای سووریا) دەهات و لە هەندێ خانووی تر دەنگی تەپڵی ڕەش پێستەکان ئەبیستراو دەمانزانی ژنەکانی ئەو ماڵە ڕەش پێستن و توتمس لەو باوەڕەدابوو کە هەندێ لە ژنە ڕەش پێستەکان جوانن و مرۆڤ ئەگەر بیانکاتە خوشکی خۆی بەختەوەر دەبێ[٤].
من چەندەها جار شەوان لەگەڵ باوکمدا بۆ چوونە ماڵی نەخۆشەکان بە شەقامەکانی شاردا دەڕۆیشتین، بەڵام تا ئەو شەوە چۆنیەتیی باری ناوەوەی ئەو ماڵانەم نەدەزانی. توتمس منی بردە ناو خانوویەکی بچووک لەو ماڵانە کە ناوی خانووی (پشیلەی ترێ) بوو و لەوێدا فەرشی نەرمیان ڕاخستبوو و لەبان چراکان سەرچرای زەردیان لێ دانابوو.
ژنە جحێڵەکانی ئەو جێگایە لە ڕۆشنایی ئەو تیشکە زەردانە جوانتر دەهاتنە بەرچاو و هەندێکیان خەریکی شمشاڵ لێدان بوون و هەندێکی تر سەرگەرمی عوود لێدان بوون. یەکێ لە کچەکان کاتێ کە منی بینی شمشاڵەکەی داناو هەڵسا هاتە لام و دەستی خستە سەر دەستم و کچێکی تر لە توتمس نزیک بووەوە و ئەویش دەستی خستە سەر دەستی توتمس و کچەکەی لای من دەستی بەرزکردمەوەو سەیری کرد، لە پاشان ڕوانییە سەرە تاشراوەکەم و وتی: لە قوتابخانەی پزیشکی دەخوێنی یان ماف، یان بازرگانی و ئەستێرەناسی. دوایی سەیری توتمسی کردو چونکە دەستی توتمس لە دەستەکانی من دڕتر بوو هەمان کچ پێی وت: تۆ قوتابی هونەرە جوانەکانی چونکە دەستی پەیکەرتاشان لە دەستی قوتابییەکانی پزیشکی و قوتابیانیی شوێنەکانی تر زبرترە.
دواجار بە هۆی زیادەنۆشی تەواو لە بیرم نییە چی ڕوویدا و وا هەست دەکەم کە لەگەڵ ڕەش پێستێ دەستە و یەخەبووم و کاتێ هاتمەوە هۆش خۆم لە دەرەوەی ماڵەکەدا لە نێو جۆگەیەکی ئاو دیبەوەو حەڵقە زیو و مسەکانم پێ نەمابوو و

بیرم لە وتەکانی باوکم کردەوە کە دەیوت مرۆڤ کە زۆری خواردەوە ئاکامەکەی ئەوە دەبێت کە خۆی لە جۆگەلە ئاوێکدا دەبینێتەوە. توتمس بردمیە کەناری رووبارەکە بۆ ئەوەی لەوێ دەست و سەر و چاوە قوڕاویەکەم بشۆم.

کاتێ کە گەڕامەوە خانەی ژیان هەتاو هەڵهاتبوو، هەرچەندە لە بەر خواردنەوەی زۆر، نەهاتبوومەوە سەرخۆ، بەڵام خۆم گەیاندە بەشی نەخۆشییەکانی گوێ، چونکە لەو رۆژەدا دەبووایە لەوێ ئیشم بکردایە.

لە رێڕەوەکەدا مامۆستاکەم کە پزیشکی پاشایەتی و پسپۆری تایبەتی نەخۆشییەکانی گوێ بوو تووشم بوو و روانییە جلە دڕاوەکەم و ئاوساوییەکەی سەرم و وتی: ئایا دوێنێ شەو بەشەڕ هاتووی؟

من سەرم دانەواند و ئەو وتی: چاوەکانتم نیشان بدە. کە سەیری چاومی کرد دوایی زمانیشمی بینی و مەچەکی دەستی گرتم و هەستی لە لێدانی دڵم راگرت و وتی: تو دوێنێ شەو زۆرت خواردۆتەوە و بۆ قوتابیی خانەی ژیان زیادەنۆشی خراپە، چونکە ناهێڵێ کارەکانی ئەنجام بدات و ئەگەر خۆت چارەسەرنەکەی تا سبەینێ بێ حاڵ و شەکەت دەبی و ناتوانی بە ئاگاوە کار بکەیت، وەرە با هەندێ (مسهل)ت[٥] بدەمێ کە ناو سکت خاوێن بکاتەوە و ئاسەواری سەرخۆشیت پێوە نەمێنێ، بەمەرجێ چی دی نەڵێی (بۆچی؟) چونکە لە خانەی ژیان چوون بۆ ماڵەکانی رابواردن و خواردنەوە نا بەجێ نییە، بەڵام پرسیاری (بۆچی؟) عەیبێکی گەورەیە.

من تا ئەو شەوە هەرگیز لە نزیکەوە لەگەڵ ژنێکدا گفتوگۆم نەکردبوو و نەمدەزانی هاونشینی کردن لەگەڵ ژناندا تا ئەو رادەیە دەبێتە هۆی ئارامی و هێور بوونەوەی مرۆڤ. دوای ئەوە کەڵکم لە کاتەکان وەردەگرت و هەر زیو و مسێکم دەست بکەوتایە ئەچووم لەو ماڵانەدا سەرفم دەکردو لەبەرئەوەی، چونکە هەندێ لە نەخۆشەکان مس و ئەگەر رێ بکەوتایە زیویان دەداپێیان، پەیدا کردنی کانزا بۆ ئێمە زەحمەت نەبوو.

لەوە بەدواوە هەستم کرد مامۆستاکانی ئەوێ کە لە رابردوودا خراپ دەیان روانییە من، هەڵوێستیان گۆڕابوو، ئەگەرچی دەیانزانی بەمەبەستی ڕابواردن و خۆشگوزەرانی هاتوچۆی ئەو ماڵانە دەکەم و تێگەیشتبوون کە وەها خووم پێوە گرتووە کە ئیتر بیرم لە رەخنەگرتن نەدەکردەوە.

لە ماوەی ئەم بارودۆخانەدا فیرعەون کە ناوی (ئامن هوتپ) بوو بەسەختی نەخۆش بوو و پزیشکە تایبەتییەکانی کۆشک چارەسەریان پێ نەدەکرا. هەر چەندە لە پەرستگای ئامووندا رۆژانە قوربانییەکیان بۆ دەکرد، بەڵام ئاسەواری چاکبوونەوە لە جەستەی دەرنەدەکەوت. ئەیانوت پاشا لەگەڵ ئەوەشدا کە کوڕی خوایە لە خوا (ئاموون) تووڕە بووە چونکە چارەسەری ناکات .

فیرعەون دەستەیەک خەڵکی ناردە نەینەوا کە کەوتۆتە نێوان (دوو ڕووبار)، بۆ ئەوەی لە خوای نەینەوا کە ناوی (عەشتار)ە داوای یارمەتی بکەن بۆ چاک بوونەوەی. ئەوەندە ئەم بابەتە لە رووی نەتەوایەتییەوە سەر شۆڕی بوو، کە کەس نەیدەوێرا بە دەنگی بەرز بڵێ فیرعەون بۆ چارەسەر کردنی خۆی داوای یارمەتیی لە خوای نەینەوا کردووە و بەردەوام و بە هێواشی ئەم بابەتە باس دەکرا.

رۆژێ پەیکەری خوای نەینەوا هاتە (تەبەس)ەوە و بینیم هەندێ پیاوی ئاییینی کە ریشی درێژ و لوولیان هەبوو دەورەی بتەکەیان دابوو.

لەگەڵ ئەوەشدا کە من خۆم بە قوتابییەکی رووناکبیر دەزانی، هاتنی خوای بیانیم لە لا گران بوو و زانیم کە هەموو قوتابییانی خانەی ژیان وەک من پێیان ناخۆشە.

خوای بێگانە ماوەی هەفتەیەک تا بەر لە بەرزبوونەوەی ئاوی نیل لە تەبەس-دا مایەوە، بەڵام ئەویش نەیتوانی هیچ شتێکی بەسوود بکات و چارەسەری پێ نەبوو و ئێمە هەموومان لەم سەرنەکەوتنەی خوای نەینەوا دڵخۆش بووین.

پاتوور سەر قڵیشێنی کۆشک، وەک پزیشکەکانی تری تایبەت بە پاشایەتی

دەهاتە خانەی ژیان. ئەگەرچی ئەویش تا ماوەیەک وەک ئەوانی تر رووی لێم نەبوو، بەڵام کاتێ کە زانیی ئیتر چەند و چۆنیان لەگەڵ ناکەم و وازم لە (بۆچی؟)یەکان هێناوە لە گەڵمدا رووی کرایەوە و رۆژێک وتی: سینۆهە باوکت پیاوێکی گەورە و شەریفە، بەڵام وەک هەموو گەورە پیاوانی راستەقینە هەژارە و من بە پێزانینی دۆستایەتیی باوکت و ئەو رێز لێنانەی بۆ ئابڕوومەندی و گەورەیی ئەو دەیگرم دەمەوێ چاکەیەکت لەگەڵدا بکەم و یارمەتیت بدەم.

من نەمدەزانی (پاتوور) ئەیەوێ چ یارمەتییەکی من بدات تا ئەوەی رۆژێکیان بیستم وتیان پاتوور بۆ قڵیشاندنی سەری فیرعەون دەچێتە کۆشکی پاشایەتی..

***

١ – خوێنەران دەبێ ئاگایان لە هەموو ئەو خاڵە گرینگانە هەبێ کە ئەیخوێننەوە و بزانن کە ئەمانە هەمووی راستییەکی مێژوویییەو گرنگی و بەهای ئەم کتێبە کە وەرگێڕدراوەتەوە سەر هەموو زمانێکی زیندووی جیهان، لەوەدایە کە هەمووی واقیعییەو رووداوێکی مێژووییە . هەر بەم بۆنەیەشەوە لێرەدا باوکێکی پیر کە لەسەرە مەرگدایە لە کوڕەکەی دەپرسێ (چ بیرێکت لە مردن کردۆتەوە) چونکە لە میسری کۆن لەکاتی گەیشتنە تەمەنی روشد تا کاتی مردن هەر بیریان لە ئامادەکردنی کەل و پەلی ژیانی دوای مردن دەکردەوە و ئەهرامەکان (قووچەکەکانی) میسریش هەر بۆ ئەو مەبەستەیە – وەرگێڕ .

٢ – خاکی ڕۆس : گڵی سوور

٣ – خوێنەران دەبێ تێبینیی ئەوە بکەن ، ئەم شتانەی کە نووسراوە راستییەکی مێژووییە و لە میسری کۆن خەڵکی سینگ و سکی خۆیان دانەپۆشیوە. –وەرگێڕ .

٤ – چوار هەزار ساڵ لەمەو بەر لە وڵاتی میسر ژن و مێردایەتیی خوشک و برا شتێکی ئاسایی و باو بووە و هەر لەبەر ئەوەش ژنەکانی خۆیان بە خوشک ناو دەبرد – وەرگێڕ.

٥ – مسهل : دەرمانێکە مرۆڤ ئارام دەکاتەوە و گەدە و ریخۆڵەکان خاوێن دەکاتەوە – وەرگێڕی

کوردی.

بەشی شەشەم

چووین سەری فیرعەون بقڵیشێنین

هەموو پزیشکەکان لە چارەسەری فیرعەون نائومێدبووبوون و تەنها رێگایەک مابوو، ئەویش ئەوەبوو کە پارچەیەک لە کاسەی سەری هەڵبگرن و تێی بڕوانن کە ئایا مێشکی عەیبی هەیە یان نا. هەر چۆنێ بێت ئەم کارە سوودمەند بوو چونکە ئەگەر عەیبەکە لە مێشکیدا بووایە چارەسەر دەکراو ئەگەر ئەویش عەیبی نەبووایە هەڵمە کوشندەکانی ناوسەری دەردەچوو و سەری سووکتر دەبوو.

لەو رۆژەی کە بڕیاربوو (پاتوور) بچێتە کۆشکی فیرعەون و سەری بقڵیشێنێ، سەرلەبەیانییەکەی هاتە خانەی ژیان و منی بانگکرد و سندووقێکی رەشی دایە دەستم و وتی: شتومەکی نەشتەرگەریی من کە بە ئاگر داخ کراوە یان کوڵێنراوە لەم سندووقەدایە و دەمەوێ پێش چوونە کۆشک لێرەدا سەری دوو کەس نەشتەرگەری بکەم بۆ ئەوەی دەستەکانم رابێن و ئەمەوێ تۆ ئەو شتومەکە بدەیتە دەستم.

تێگەیشتم یارمەتی دانەکەی کە دەیەوێ لە گەڵمدا بیکات ئەمەیە ، کاتێ قوتابییەک لە لایەن پزیشکی تایبەتییەوە دەستنیشان دەکرێ کە پێداویستییەکانی نەشتەرگەری بداتە دەستی، مانای ئەوەیە ئەو قوتابییە لێیەوە نزیکە و شایانی ئەوەی هەیە ببێتە یاریدەدەری پزیشکیی ئەو.

پاتوور لە پێشەوە و من لە دوایەوە چووینە بەشێ کە نەخۆشە بێ عیلاجەکان و ئیفلیجەکان و سەر شکاوەکان لەوێدا خەوتبوون.

(پاتوور) دوای چوونە ژوورەوە سەری هەندێکی پشکنی و دوو کەسی بۆ

قڵیشاندنی کاسەسەر هەڵبژارد. یەکێکیان پیرەمێردێک بوو کە چارەسەری نەبوو و مردن بۆ ئەو بەختەوەری بوو و، ئەوی تریان بەندەیەکی رەشی کەڵەگەتی بەهێزبوو کە بەردێکیان بە سەریدا کێشابوو و نەیدەتوانی قسە بکات و ئەندامەکانی لەشی بجووڵێنێتەوە.

هەردووکیان بردە قاوشی نەشتەرگەری و بێ وەستان یەکسەر شیرەی (ترياک)یان کردە دەمارییانەوە بۆ ئەوەی هەست بە ئازار نەکەن.

من بەدەستوبردی سەری هەردووکیانم تاشی و تێکەڵەی (شنجرف)[1]و (کەڕوو)م پیاکرد، چونکە لە کتێبدا نووسرابوو پێش هەر نەشتەرگەرییەک دەبێ جێگای نەشتەرگەرییەکە بەم دەرمانانە خاوێن بکرێتەوە.

پاتوور کێردەکەی خۆی گرتە دەست و پێستی سەری بڕی و لە هەردوولاوە نوشتاندییەوە، لەم کاتەدا خوێن لە هەردوو قەراغی پێستەکە دەهاتەخوار، بەڵام پاتوور سەرنجی نەدەدایە. پاشان کەرەستەی سەر قڵیشێنەکەی گرتە دەست و بەسەریا کرد و هەر ئەوەندە کەمێ چووە ناوەوە سووڕاندی، بەشێوەیەک کە کەرتە ئێسکێکی بازنەیی لەسەری جیابووەوەو مێشکی دەرکەوت. پاتوور سەیرێکی مێشکی کرد و وتی هیچ عەیبێکی لێ نابینم و، ئێسکەکەی خستە شوێنی خۆی و پێستە قەدکراوەکەی هێنایەوە یەک و سەری پێچایەوە.

بەڵام لەو کاتەی کە خەریکی بەستنەوەی سەری بوو رەنگی نەخۆشەکە وەک وەنەوشەی لێهات و گیانی دەرچوو. کاتێ لاشەی ئەو پیاوەیان بردە دەرەوە بەرپرسی خانەی ژیان و هەندێ لە قوتابییان لەوێ بوون و (پاتوور) رووی کردە قوتابییان و وتی: یەکێکتان کەلە هەمووتان گەنجترە بچێت پیاڵەیەک خواردنەوەم بۆ بهێنێت، چونکە کەمێ دەستم دەلەرزێ. یەکێکیان رۆیشت و پیاڵەیەک خواردنەوەی بۆ هێنا و دوای نۆشینی شەرابەکە لەرزینی دەستی نەما و ئەوسا فەرمانی دا بەندەکە بهێنن و بۆ نەشتەرگەری بیبەستنەوە و بە هێواشیش وتی: کەلوپەلی لە قاڵب دانی ئێسکی سەر ئامادە بکەن.

جارێکی تر من پێداویستییەکانی نەشتەرگەریم دایە دەستی و ئەو سەرەتا پێستی سەری هەڵدڕی و ئەمجارەیان بە فەرمانی ئەو دوو کەس لە راست و لە چەپ پێش خوێن بەربوونەکەیان دەگرت، چونکە نەیدەویست خۆی بەم کارە ساکارەوە خەریک بکات و لە ئیشە سەرەکییەکەی مەشغوولی بکات.

لە خانەی ژیان پیاوێکی نەخوێندەوار هەبوو کە کاتێ دەهاتە دیار سەری نەخۆش خوێنی برینەکەی دەوەستا، بەڵام لەو کاتەدا پاتوور نەیدەویست ئەو پیاوە بۆ ئەو ئیشە بەکاربێنێ و هەڵی گرتبوو بۆ کاتی سەر قڵیشاندنی فیرعەون.

کاتێ سەری بەندەکەی کون کرد، (پاتوور) ئێسکی سەری نیشانی ئێمە و قوتابییەکانی تر دا کە بەشێ لە ئێسکەکە بەهۆی پیاکێشانی بەردەکە بەناوا چووبوو.

ئینجا بە کێردە تایبەتییەکەو مشار ئەو بەشە ئێسکەو دەوروبەرەکەی لەسەری هەڵگرت، کەبە قەدەر لەپی دەستێکی بێ پەنجە دەبوو و مێشکی سپی رەش پێستەکە دەرکەوت، کە ئەجوولایەوە و نیشانی هەموومانی دا.

کە سەیرمان کرد کەمێ خوێن رژابووە سەر مێشکی و لەوێدا مەیبوو. (پاتوور) وتی: ئەم خوێنە مەییوەی سەرمێشکی بووەتە هۆی لەکارکەوتنی زوبانی و ئەندامەکانی تری لەشی. ئینجا خوێنە مەییوەکەی بەوردی کەرت کەرت کردو لەسەر مێشکی هەڵیگرت، لەگەڵ ئێسکێکی بچووکیش کە کەوتبووە سەر مێشکی.

لەو کاتەی ئەو خەریکی ئەم کارانە بوو ئەوانی تر بەپەلە لەسەر ئێسکەکەی سەری کە لێ کرابۆوە قالبیان دروست کرد، بە شێوەیەک کە ئێسکە قووپاوەکەیان بە چەکوشێکی دار راست کردەوە و دایانە دەست پاتوور و ئەویش ئەو زیوە، کە بە قەبارە و شێوە وەک کەرتە ئێسکە بڕاوەکە بوو خستییە سەر کونە گەورەکەی سەری و بە گیرەی بچووکی زیو بە قەراغەکەیەوە نووساند و

پێستی سەری دایەوە بەسەر زیوەکەو دوورییەوە پاشان برینەکەی پێچایەوەو وتی: ئێستا ئەم پیاوە هەڵسێنن، بەڵام نابێ تا سێ رۆژ بجووڵێتەوە. نەخۆشەکەیان هەڵساندەوەو ئەو قوڵەڕەشە کە پێش نەشتەرگەرییەکە نەیدەتوانی قسە بکات و لەشی بجووڵێنێ هەم قسەی کرد و هەمیش دەست و قاچی جووڵاندو پاتوور پێی وت نابێ تا سێ رۆژ سەرت بجووڵێنی.

کاتێ کە بەندەکەیان گواستەوە ژوورەکەی تر کە بنوێت پاتوور پێمانی وت: ئەگەر تا سێ رۆژی تر ئەم پیاوە نەمرێ چاک دەبێتەوە و دەتوانێ لە خانەی ژیان بچێتە دەرەوە و تۆڵەی خۆی لەو کەسە بکاتەوە کە سەری شکاندووە. دواییی قوتابییەکانی روخسەت دا و بە منی وت: ئێستا کاتی ئەوە هاتووە شتومەکەکانی من بخەنە ئاگرەوە و بیکوڵێنن، بۆ ئەوەی بچینەلای فیرعەون و تۆش لەگەڵ مندا دێیت.

من بە پەلە پێداویستییەکانی نەشتەرگەریم شۆری و نامە ئاگرەوە و کوڵاندم و لە خانەی ژیان هاتینە دەرەوە و من سندووقەکەی پاتوورم هەڵگرتبوو و سواری کەژاوەکەی بەردەم خانەی ژیان بووین کە چاوەڕوانی ئێمەی دەکرد و، لەگەڵ ئەو پیاوەی کە بوونی دەبووە هۆی وەستانی خوێن، بەرەو کۆشک بەڕێ کەوتین.

بەندەکان بەشێوەیەک کەژاوەکەیان هەڵگرتبوو و دەیانبرد، کە نەدەجوولایەوە و من لە خۆما هەستم بە شکۆمەندی دەکرد، چونکە دەمزانی بەزوویی دەچینە کۆشکی پاشایەتی و فیرعەون لە نزیکەوە دەبینین.

پاش ئەوەی بەکەژاوەکە هەندێ رۆیشتین، گەیشتینە کەناری نیل و دابەزینە ناو بەلەمی تایبەتی کۆشک و بەرەو (خانووی زێڕ) واتە کۆشکی فیرعەون کەوتینە رێ. کاتێک لەوێ نزیک بووینەوە بەلەم و کەڵەکێکی زۆرمان تووش بوو و ئەوەندە زۆربوون ئاوی نیلیان داپۆشیبوو و ئەو بەلەمانە گرانبەهابوون و لە داری بەنرخ دروست کرابوون ، هەروەها بەلەمی تریشی لێ بوو.

خەڵکی دەم بە دەم دەیانوت (سەرقڵیشێنی پاشایەتی هات)و هەموو

دەستیان بە نیشانەی ماتەم بەرزدەکردەوەو دەگریان، چونکە دەیانزانی تا ئێستا رووی نەداوە سەری فیرعەونێ کون بکەن و بتوانێ بە زیندوویی بمێنێ.

ئێمە بەرامبەر بە کۆشک لە بەلەمەکە دابەزین و لە دەروازەی کۆشک کە (زەنبەق)یان پێ دەوت، ئێمەیان کردە ژوورەوە. گەورەکان و پیاوانی دەسەڵاتدارێتی بەرامبەر ئێمە دەستیان بەئەژنۆیانەوە دەناو سەریان دائەنەواند، لەبەر ئەوەی دەیانزانی ئێمە هەڵگری مەرگین.

ئێمەیان بەرەو تەختی فیرعەون رێنومایی کرد و بینیم کە فیرعەون لەسەر قەرەوێڵەکەی راکشاوە، کە قەدیفەی بریقەداری پێوەبوو و قاچەکانی قەرەوێڵەکە بتی خوایەکان بوون.

لەوکاتەدا هیچ ئاسەوارێکی پاشایەتیی پێوە دیار نەبوو و دەموچاوی ئاوسابوو و ئەندامەکانی رووت دەهاتە بەرچاو و سەری بەلایەکدا سووڕاندبوو و لەگۆشەی دەمیەوە لیک دەهاتە خوارەوە. کاتێ فیرعەونم لەم وەزعەدا دی، زانیم دەسەڵاتی ئەم دنیایە ئەوەندە ناپایەدارە کە فیرعەون لە بەستەری نەخۆشی و مردن لەگەڵ هەژارترین نەخۆشەکانی خانەی ژیان کە چارەسەردەکران و دەمردن جیاوازی نەبوو، بەڵام جوانکارییەکانی ژوورەکەی شکۆمەند بوو و قەدی دیوارەکەی بەوێنەی گالیسکەی پاشایەتی نەخشێنرابوو کە فیرعەون لە ناو ئەو گالیسکانەدا تیری بۆ شێرەکان دەهاویشت. رەنگی ئاڵتوونی و شین و سووری سەردیوارەکان ئەدرەوشانەوەو، زەویی هۆدەکەیان لە شێوەی کانیاوێکی گەورە رازاندبۆوە کە ماسییەکان هاتوچۆیان تیادەکردو مراوی و قازەکان بەسەر کانیاوەکەدا دەفڕین.

ئێمە هەردوو دەستمان خستە سەر ئەژنۆمان و لەبەرامبەر فێرعەوندا سەرمان دانەواندەوە. من و (پاتوور) دەمانزانی کە هەڵدڕینی سەری فیرعەون هیچ سوودێکی نییە و وەزعەکەی وا دەردەکەوت کە دەمرێ، بەڵام داب و نەریت وابوو کە دەبووایە پێش مردنی، سەریان کون بکردایە کە هەڵمەکانی سەری

دەرچێ و نەڵێن کەس و کارەکەی ئەم دوا چارەسەرییەیان بۆ نەکرد.

من سندووقە رەشەکەی پاتوور کە لە داری (ئەبەنووس) دروست کرابوو، کردمەوە، بۆ ئەوەی پێداویستییەکانی بدەمە دەست. پێش هاتنەژوورەوەی ئێمە پزیشکەکانی پاشایەتی سەری فیرعەونیان تاشیبوو کە بۆ نەشتەرگەری ئامادەبێ.

پاتوور فەرمانی دا بەو پیاوەی کە لەدیار سەربوونی دەبووە هۆی وەستانی خوێن، کە بێتە دیار سەری فیرعەون و سەری بخاتە سەر لەپی هەردوو دەستی. بەڵام لەم کاتەدا شاژنی میسر کە ناوی (تی تی) بوو هاتە پێشەوە و وتی: نا...

تائەو کاتە بەبۆنەی گرنگیی جێگاکە و گەورەیی شوێنەکە نەمتوانیبوو شاژنی میسر و جێنشینەکەی فیرعەون و خوشکەکەی ببینم کە هەموویان بە رەسمی ماتەم دەستیان هەڵبڕی بوو.

من و جێنشینی فیرعەون هەروەکو لە پێشتریش باسم کرد، هەردووکمان لەیەک ساڵدا لە دایک بووین، بەڵام ئەو لە من باڵابەرزتر بوو و چەناگەی پان و سینگێکی بەناواچووی هەبوو و ئەویش وەک دایک و خوشکی بە بۆنەی ماتەم دەستی بەرز کردبۆوە.

خوشکەکەی یەکێک بوو لە جوانترین کچەکانی میسر، چونکە وێنەکەیم لە پەرستگەی (ئامون)دا بینیبوو و لەم بارەیەوە دەمزانی. لە بارەی (تی تی) شاژنی میسر کە ژنێکی ئەسمەری قەڵەو بوو زۆر قسە دەکرا و دەیانوت ژنێکە لە چینی سادەی خەڵکی و هەر لەبەر ئەوەش ناوی باو و باپیرانی لە بەڵگەنامە رەسمییەکاندا نەنووسرابوو.

ئەو پیاوەی دەبووە هۆی وەستانی خوێن کە شاژن وتی (نا)، دوو هەنگاو چووە دواوەوە ، ئەو کابرایە لادێییەکی سادە و نەخوێندەواربوو و بچووکترین زانیاریی لەبارەی پزیشکییەوە نەبوو و، چونکە وەستانی لەبان سەری نەخۆش

دەبووە هۆی وەستانی خوێن، لە خانەی ژیان دایانمەزراندبوو کە لە کاتی نەشتەرگەری بێتە دیار سەری نەخۆشەکە و ئەو خوێن بەربوونە بوەستێنێ. من وای بۆ دەچم کە هۆی وەستانی خوێن بە نزیک بوونەوەی ئەو پیاوە دەگەڕێتەوە بۆئەوەی ئەو پیاوە بۆنێکی ناخۆش و کارتێکەر و تیژی هەبوو و ئەم بۆنەی ئەوەندە تیژبوو کە هەرچەندە دەیانشوشت بۆنەکەی هەردەما و وەک بزمارێ کە بیکەی بە مێشکی مرۆڤدا ئەوها دەچووە ناو کاسەی سەرەوە و لەبەر ئەوەی کە مێشک و شادەماری مرۆڤ فەرمانڕەوای ئەندامەکانی تری لەشن خوێن هاتنەکە دەوەستا.

من بە دڵنیاییەوە ناڵێم کە بۆنەکەی لەشی دەبووە هۆی وەستانی خوێن، بەڵام چونکە هۆکارێکی ترنییە شایانی گومان لێ کردن بێت ئەوا دەڵێم، لەوەیە هەر ئەو بۆنەی بێت.

ژنەکەی فیرعەون وتی: من ناهێڵم ئەم پیاوە سەری خوابگرێ و بەدەستی خۆم سەری دەگرم.

پاتوور وتی: خانم کردنەوەی سەر دەبێتە هۆی خوێن رژان و بینینی خوێن بۆتۆ باش نییە.

بەڵام ئەو وتی: من لە سەیری خوێن ناترسم و خۆم سەری رادەگرم.

لەبەر ئەوەی پێش هاتنی ئێمە پزیشکەکانی تر فیرعەونیان بێهۆش کردبوو و پاتوور دەیزانی گوێی لە دەنگی ئێمە نابێت و ئەگەریش گوێی لێ بێت توانای بەرپەرچ دانەوەی نابێت، دەستی کرد بە قسەکردن و هاوکات بەکێردەبەردییەکەی خۆی پێستی سەری فیرعەونی هەڵدڕی و وتی: فیرعەون لە خوایەکانە و بەرەو ئاسمان دەچێت و لە بەلەمی زێڕینی (ئاموون)ی باوکی دادەنیشێ، فیرعەون لە خۆرە و بەرەو خۆر دەگەڕێتەوە و ناوی هەتا هەتایە دەمێنێتەوە ... ئەی کابرای بۆگەن... تۆ لە کوێی؟... بۆ نایەی خوێنەکە بوەستێنی.

پاتوور ئەم وشانەی دوایی لەگەڵ کابراکەبوو کە خوێنی دەوەستاند، چونکە

بەخوێن هاتنەکە پاتوور تێگەیشت کە کابرا لەوێ نەماوە ، بۆیە خوێنەکەی سەری فیرعەون ناوەستێ.

دەرکەوت کابرا لەترسی شاژن پاڵی بەدیوارەکە دابۆوە و کاتێ بیستی لەگەڵ ئەویانە لە قەرەوێڵەکە نزیک بووەوە و هاتە دیارسەری فیرعەون و دەستی هەڵبڕی و یەکسەر خوێنەکەی سەری فیرعەون، کە رژابۆوە سەر لەشی خێزانەکەی وەستا، بەڵام بۆنێکی زۆر ناحەز هۆدەکەی پڕ کرد.

پاتوور لە دوای خوێن وەستانەکە دەستی کرد بە بڕینی ئێسکی سەری و لە هەمان کاتدا قسەی دەکرد، بەڵام قسە کردنەکەی بۆئەوەبوو کە شتێکی وتبێ، چونکە دەیزانی پزیشک لەکاتی نەشتەرگەری نەخۆشەکەی دەبێت لەگەڵ کەس و کاری بدوێت ، بۆئەوەی هەستیان پەرت و بڵاو بکات کە ترس و پەرێشانی کاریان تێ نەکات.

پاتوور وتی: خانم خوا لە دوای چوونی بۆ ئاسمان لەلایەن ئاموون بەرەکەتی بەسەردا دەبارێ...

لەوکاتەدا جێنشینەکەی فیرعەون لە پاتوور نزیک بووەوە و وتی : تۆ لە هەڵەدای و (ئاموون) فەڕ و پیرۆزیی بەسەر نارژێنێ، بەڵکو (ئاتوون) پارێزگاری لێ دەکات.

پاتوور وتی: تۆ راست دەکەیت و من هەڵەم، باوکت (ئاتوون)پاڵپشتی لێ دەکات...

پاتوور ناهەقی نەبوو نەزانێ کە فیرعەون کام یەک لە خوایەکانی زیاتر خۆش دەوێت، چونکە جگەلەوەی کەس ناتوانێ هەر لەخۆیەوە بزانێ چ خوایەک زیاتر لە دڵی مرۆڤدا خۆشەویستە، لە میسردا زیاتر لە سەد خوای لێ بوو و تەنانەت کاهینەکان کە کاریان زانینی ناوی خوایەکان بوو ناتوانن بڵێن ناوی هەموو خوایەکان دەزانن.

کوڕەکەی کەوتە گریان و پاتوور لەگەڵ قسەکردنەکەیدا دڵی ئەویشی

دەدایەوە، تا ئێسکەکەی سەری بەتەواوی بڕی و ئێسکێک لەهەردوولایەوە بەقەدەر دوو گرێی پەنجەی لەکاسەی سەری فیرعەون هەڵگرت و هەردووکمان بەوردی سەیری مێشکی فیرعەونمان کرد کە ڕەنگی خۆڵەمێشی بوو و دەجوولایەوە.

پاتوور وتی : سینۆهە چراکە بێنە ئەملاوە بابەباشی سەیری ناوەوەی بکەم و من چراکەم بەشێوەیەک ڕاگرت کە ڕووناکییەکەی بدات لەناوسەری و پاشان پاتوور وتی: زۆر باشە...، زۆر باشە..، کاری من تەواوبوو و ئیتر چی ترم لەدەست نایەت بەڵکو (ئاموون) دەبێ بڕیاربدات، چونکە لێرەبەدواوە ئیشەکە دەچێتە دەستی خوایەکانەوە.

دوای بەستنی برینەکە پاتوور بە شاژنی وت: ئەگەر خوایەکان ڕوخسەت بدەن تاخۆرهەڵاتن زیندوو بمێنێ ئەوا دەژیت ، ئەگەرنا دەمرێ[٢].

لە کۆتاییدا پاتوور دەستی بە نیشانەی ماتەم هەڵبڕی و ئێمەش هەروەها دەستمان بەرزکردەوەو شتومەکی نەشتەرگەریم کۆکردەوەو دوای گەرم کردن و خاوێن کردنەوە کردمە ناو سندووقە ڕەشەکەوە.

شاژن وتی: من دیارییەکی بەرچاوتان دەدەمێ و، ڕوخسەتی ئێمەی داو ئێمە لەو هۆدەیەی فیرعەونی لێ نووستوبوو هاتینە دەرەوە و چووینە ژوورێکی ترەوە و لەوێدا نانیان بۆ هێناین و بەندەیەک ئاوی بەدەستدا کردین.

من پرسیارم لە پاتوور کرد کە بۆچی کوڕەکەی فیرعەون دەیوت باوکی لایەنگری (ئاتوون)ە نەک (ئاموون)؟

پاتوور وتی: ئەم بابەتە بەسەرهاتێکی دوور و درێژی هەیە ئەگەر لەسەرەتاوە دەستی پێ بکەم زۆر دەخایەنێت و هەر ئەوەندەت پێدەڵێم کە (ئامن هوتپ) کە ئێستا سەریمان قڵیشاند، ڕۆژی واهەست دەکات کە خوا (ئاتوون)ی هاتۆتەبەرچاو و بۆ ئەم خوایە پەرستگەیەکی لەم شارەدا دروست کرد کە جگە لە بنەماڵەی پاشایەتی کەس هەنگاوی تێ نانێ و کاهینی ئەم پەرستگەیە (ئامی)

ناوە و ئەم کابرایە و ژنەکەی بەخێوکەری جێنشینی میسرن کە تۆ ئێستا بینیت و شیری ئەو ژنەی خواردووە و (ئامی) کچێکی هەیە ناوی (نەفر تی تی)یە و چونکە بەیەکەوە شیریان خواردووە، ناچار ڕۆژێ دەبێتە خوشکی[٣].

پاتوور پێکێکی خواردەوەو وتی: سینۆهە بۆ پیرەمێردێکی وەک من هیچ شتێ لەوە بەتامتر نییە کە بخوات و بخواتەوەو لە بارەی ئەو ڕووداوانە بدوێت کە پەیوەندیی بەوەوە نییە. چونکە پیرەمێردەکان زۆر حەزیان بەقسە کردنە. من ئەگەر نێوچاوانی خۆم بقلێشێنم ئەبینی نهێنییەکی زۆری تێدا کەڵەکەبووە، ئایا تۆ هەرگیز بیرت لەوەکردۆتەوە کە بۆچی ژنەکانی فیرعەون هەموو جارێ کچیان دەبێ نەک کوڕ؟

وتم: نا .. لەم بارەیەوە بیرم نەکردۆتەوە...

پاتوور وتی: ئەم فیرعەونەی ئێستا لەلای بووین، لە کاتی گەنجێتیی خۆیدا زیاتر لە پێنج سەد شێر و گاکێوی لە خوارووی سوودان ڕاوکردووەو پیاوێکی بەهێز بوو کە لە تەبەسدا هەر ڕۆژەو لەگەڵ کچێکدا جووت دەبوو، لەگەڵ ئەوەشدا لەهەموو ئەو کچانە جگە لە منداڵی کچ، هیچی تری نەبوو و تەنیا لەم شاژنە کوڕێکی بوو کە ئێستا جێنشینەو ئایا تۆ ئەم بابەتە بە فەرمانێکی ئاسایی تێ دەگەی؟

ئەو هۆیەی کەوای کرد فیرعەون جگە لە کچ چیی تری نەبێت ئەوەیە کە شاژن بەهۆی پزیشکەکانی پاشایەتی خۆیان، نەیدەهێشت کە ئەو کوڕانەی لە ژنەکانی تر دەبوون زیندوو بمێنن و هەمووجارێ کە کوڕێ لەدایک دەبوو یەکسەر دوای بوونەکەی دەیانکوشت.

دوایی پاتوور چاوێکی لێ داگرتم و وتی: بەڵام سینۆهە تۆ باوەڕ بەم پڕوپاگەندانە مەکە، لەبەر ئەوەی کە شاژن ژنێکی میهرەبانەو لە باشترین ژنەکانی میسرە.

ئێمە ماوەیەک خەریکی خواردن و خواردنەوە بووین و من لەزەتم لەو

خواردنە پاشایەتییە دەکرد، چونکە چێژی من وای هەست دەکرد کە ئەو چێشتانەیان بە شێوەیەک لێ دەنا کە بەتامتر بوون لە خواردنەکانی خانەی ژیان.

کاتێکمان زانی شەو داهات و پاتوور وتی: سینۆهە دەستم بگرە و لێرە بمبەرە دەرەوە، چونکە خواردنەوە ئەگەر چی دڵمان شاد دەکات، بەڵام ئێمەمانان سەرخۆش دەکات و ئەگەر یارمەتیم نەدەی لەوەیە بکەوم.

من دەستیم گرت و لە کۆشک چووینە دەرەوە و کاتێ گەیشتینە دەرەوە بینیم رۆشناییەکانی شار لە لای رۆژهەڵاتەوە ئاسمانی رووناک کردۆتەوە. لەو رووەوە کە منیش زیادەم نۆشیبوو، لە خۆما هەستم بەتەنیایی و نامۆیی دەکرد و دڵم وەک کۆترێ لە سینەمدا لێی دەدا.

وتم: پاتوور من دەبێ برۆم و لەیەکێ لە خانووەکانی سەریانییەکان گوێ لە ئاوازی کچە گۆرانی بێژەکان رابگرم خەریکی رابواردن بم.

پاتوور وتی: هەموو پیاوێکی گەنج کاتی شەو دوای تەواوبوونی کاری رۆژانەی هەست بە تەنهایی دەکات و بەدوای (خۆشەویستی) عەشقدا دەڕوات، بەڵام هیچ عەشقێ لە کایەدا نییە.

وتم: پاتوور ئینکاری لە بوونی عەشق دەکەیت؟... ئەی ئەمە چییە کە ئێستا رووحی من بۆلای دنیای نامۆی کۆچکەرە سریانییەکان رادەکێشێ.

پاتوور وتی: ئەمەی ئێستا تۆ بۆ گەڕەکی کۆچکەرە سریانییەکان رادەکێشێ پێویستی تۆیە بۆ نەهێشتنی ماندوێتی، چونکە پیاو ئەگەر دوای رۆژی کارکردنی سەخت و گران نەتوانێ ژنێ پەیدا بکات و لەگەڵیدا کۆنەبێتەوە، غەمگین دەبێت، بەڵام دوای ئەوەی شەوەکەی خەریکی سەرگەرمی ئابڕووبەر و سووک بوو واتە ژنەکەی کردە خوشکی خۆی دیسانەوە غەم رووی تێ دەکات.

وتم: بۆچی پیاو ناتوانێ هەست بە بەختەوەری بکات و لە پاش هەر جارێک کە ژنێک دەکاتە خوشکی خۆی زیاتر لە پێشوو خەمبار دەبێت؟

پاتوور وتی: ئەم پرسیارەی تۆ دەیکەی پرسیارێکە خوایەکانیش ناتوانن

وەڵامی بدەنەوە. لەوەتەی دنیا هەیە واهاتووە، لەمەو بەدواش وادەبێت و من وای بۆ دەچم کە پیاو تەنانەت دوای ژن هێنانیش لەگەڵ خۆشەویستە دڵخوازەکەی خۆی و بگرە ئەو ساتانەش کە لە تەکیەوە دادەنیشێ زیاتر لەو ساتانەی کە هێشتا نەبووتە هاوسەری، بەڵام گرفتاری پەژارەیە.

وتم: پاتوور قەت ئەویندار بوویتە ؟

(پاتوور) وتی: ئەگەر بتەوێ لە بارەی عەشق لەگەڵ مندا بدوێیت ناچارم دەکەیت سەری تۆش وەک سەری فیرعەون کون بکەم، بۆ ئەوەی هەڵمەسووتێنەرەکان کەلە مێشکتدایە دەربچێ، چونکە ئەوەی دەبێتە هۆی بیرکردنەوەت لە ئەڤین هەمان ئەو هەڵمانەیە کە لەسەرتدا کۆبۆتەوە. لەبەر ئەوەی ئەڤین بوونی نییە و ئەوەی بە ناوی عەشق ناسراوە نیازێکی رووحییە بۆ ڕاکردن لە تەنیایی و هەمان هەستە کە ژن و مێرد رادەکێشێ بۆ هێنانەکایەی خێزان تاوەکو لە تەنیایی دەربچن.

دوایی پاتوور کە زۆری خواردبووە، ماندووێتی خۆی دەربڕی و وتی: من ببە و لەو ژوورە تایبەتەی کە بۆ من دانراوە بمخەوێنە و تۆش هەر لەوێدا بنووە ، چونکە ئێمە ئەمشەو دەبێ لە کۆشکدا بین، بۆ ئەوەی لەکاتی مەرگی فیرعەون دەرچوونی باڵندەکە لە لووتی ببینین.

وتم: پاتوور لە پیاوێکی وەک تۆ بەدوورە قسەی خۆڕایی بکەی...

وتی: بۆ من قسەی خۆڕایی دەکەم ...

وتم: بەڵێ... چونکە لەکاتی مردندا باڵندە لە لووتی مرۆڤدا نایەتە دەرێ و من پێش هاتنم بۆ خانەی ژیان و دوای هاتنم بۆ ئەم قوتابخانەیە زۆر کەسم بینی کە دەمردن و لە لووتی هیچ یەکێکیان باڵندە دەرنەچوو، سەرەڕای ئەمە زانستی پزیشکی دەڵێ لە لەشی مرۆڤدا تەنیا جێگایەک هەیە کە گیاندارێک بتوانێ ژیانی تێدا بباتەسەر ئەویش سکی ژنە لە کاتی دووگیانیدا و جگە لەوە هیچ جێگایەکی مرۆڤ نییە کە گیانەوەرێک تێیدا بژیت ، ئیتر بەم حاڵە چۆن

باڵندەیەک دەتوانێ لە لەشی مرۆڤدا ژیانی هەبێت و لە دواییدا لە لووتییەوە بێتە دەرێ.

(پاتوور) وتی: (سینۆهە)، هەرچەندە لەسەر ئەم رەخنەگرتنە پێشکەوتنەکانت لە خانەی ژیان بۆ ماوەیەکی زۆر وەستا، بەڵام هێشتا تەمێ نەبوویتە و دەستت لەم کارە هەڵنەگرتووە. فیرعەون چونکە کوڕی خوایە لەگەڵ خەڵکی جیاوازە و لەکاتی مردن باڵندەیەک لە لووتیدا دێتە دەرەوە کە ئەم باڵندەیە رووحی ئەوە کە دوای مردن زیندوو دەبێتەوە.

جارێکی تر پاتوور چاوێکی لێ داگرتم و وتی: ئەگەر دەتەوێ ببیتە پزیشکێک کە بتوانێ چارەسەری خەڵکی بکات و زۆربەی نەخۆشەکانی بمرێنێ و بەم شێوەیە دەوڵەمەندی بێ سنوور و بەندەو کەنیزی زۆرت دەست کەوێت و لە تەبەس ناوبانگت دەربچێ و هەموو شەوێ لە خانووەکەت میوانداری بەرپابکەی، دەبێ بڕوات بەوە هەبێ، لەکاتی مردنی فیرعەوندا باڵندەیەک لە لووتییەوە دەردەچێ. خەڵکیش وەک تۆ باش دەزانن لە نێوان مردنی فیرعەون و کەمترین دەرۆزەکەرەکانی شار لە رووی تایبەتییەکانی لەشیاندا جیاوازی نییە. بەڵام ئەوان زێڕ و پارە و بەندە و کەنیزی جوان و دەغڵ و دان و گۆشتیان دەوێ و دوایی وای دەردەخەن کە بەڕاستی رازین بەوەی کە فیرعەون کوڕی خوایە و پاش مردنی باڵندەیەک لە لووتییەوە دەردەچێ.

بەڵام ئەگەر تۆ سبەینێ لە خانەی ژیان بڵێی پاتوور ئەمشەو ئەم قسانەی پێ وتووم، من ئینکاری لێ دەکەم و دەڵێم بوختانم بۆ هەڵدەبەستێ و دڵنیابە قسەکەی من دەسەلمێنن و تۆ بە تاوانی تاوانبارکردنی پزیشکێکی پاشایەتی و مامۆستای خانەی ژیان لە قوتابخانە دەردەکرێی. لەبەر ئەوەی هەموو کارمەندەکانی پاشایەتی کە لە خانەی ژیان کاردەکەن، وەک من حەزیان بە زێڕ و پارە و خواردن و ژنی جوانە.

وەرە سینۆهە، من لە باوەش بگرە و ببەرە ژوورەکەم، بۆ ئەوەی بنووم و تۆش

بنووە، چونکە سبەینێ بەرەبەیان دەبێ هاتنەدەرەوەی باڵندەکە لە لووتی فیرعەون ببینین و بە دەستوخەتی خۆمان بنووسین کە باڵندەکەمان بینیوە لەکاتی دەرچوونیدا و کەوتە شەقەی باڵ و فڕییە ئاسمان.

من وەک بەندەیەک کە گەورەکەی خۆی لە باوەش دەگرێ و بۆ ئەمبەر و ئەوبەری دەبات ئەو پیرەمێردەم، کە سووکیش بوو، لە باوەش گرت و بردمە کۆشکەوە و لە هۆدەکەی تایبەت بەخۆی خەواندم.

بەڵام خۆم نەمدەتوانی بنووم، چونکە گەنجێتی نەیدەهێشت خەوم لێ بکەوێ و لە کۆشک هاتمە دەرەوە و لە بەرامبەر کۆشک لە نێو گوڵەکاندا وەستام و تەماشای رۆشنایی شاری (تەبەس)م دەکرد و بە بینینی ئەستێرەکانی ئاسمان سەرگەرم بووم و لەکاتێکدا کە بۆنی گوڵەکانم هەڵدەمژی کەوتمە بیری ئەو ژنە جوانەی کە رۆژێ هاتە خانەی ژیان و وتی ناوم (نەفر نەفر نەفر)ە و داوای لێ کردم کە بچم بۆماڵەکەی، بەڵام من نەرۆیشتم، چونکە دەترسام داوای شتێکم لێ بکات کە لە توانای من بەدەربێت.

لەو شەوەدا ئارەزووی ئەو ژنەم لە دڵدا دەپەروەراندو بەخۆم دەوت چەند خۆش دەبوو ئەگەر سبەینێ بهاتبایەتە خانەی ژیان یان، من بمزانیبایە ماڵی لە کوێیە و خۆم بچوومایەتە لای.

***

١ – شنجرف : سولفوری جیوە – ئۆکسیدی سووری قورقوشم – یەکێک، لە جۆرەکانی بەردی کانی جیوە ، بۆ مەبەستی خاوێن کردنەوە بەکاردێت – وەرگێڕی کوردی .

٢ – هەروەکو کە دەبینن پاتوور بە شاژن دەڵێ (فیرعەون دەمرێ) و هیچ تێبینی ئەوە ناکات کە دڵگران دەبێ و بەبێ پێشەکی ئەم قسەیەی پێ دەڵێ، چونکە لەمیسردا خەڵکی بەشێوەیەک شەو و رۆژ لە فکری مردندا بوون کە کەس بە بیستنی فلاّن کەس مردووە یان دەمرێ نەدەلەرزی ، بەڵام پێی تێک دەچوو – وەرگێڕ .

٣ – ئەم ناوانەی ئەیخوێننەوە ناوی مێژووییە و (نەفر تی تی) ئەوەیەکە لە دواییدا دەبێتە شاژنی میسر و مەبەستی پاتوور لە بوونە خوشکی ئەوەیە کە جێنشینی میسر ئەو دەکاتە ژنی خۆی ،

چونکە ژن و مێردایەتی خوشک و برا ئەوسا ئاسایی بووە – وەرگێڕ .

بەشی حەوتەم

جێنشینی میسر و فێدارییەکەی

لە ناکاودا لە نێو گوڵەکاندا گوێم لە دەنگێ بوو و زانیم یەکێ لێم نزیک دەبێتەوە. کە لێم نزیک بووەوە سەیری کردم کە بمناسێت.

من ئەوم ناسی و زانیم جێنشینە و لەو کاتەدا بینینی ئەو پیاوە گەنجەم لەوێدا پێ سەیربوو و ترسام و دەستم بە ئەژنۆمەوە ناو داچەمیمەوە. جێنشین وتی: سەرت هەڵبڕە کەس لێرە ئێمە نابینێت و پێویست ناکات خۆت بچەمێنیتەوە ، ئایا تۆ ئەوە نیت کە ئەمڕۆ لە ژوورەکەی باوکمدا چەقۆ و چەکوشت دەدایە مەیموونە پیرەکە ؟

من کە بە بیستنی ناوی مەیموونی پیر سەرم سوڕمابوو سەرم هەڵبڕی و ئەو وتی: مەبەستم لە مەیموونی پیر ئەم (پاتوور)ـەیە کە ئێمڕۆ سەری باوکمی هەڵدڕی و ئەم ناوە دایکم لێی ناوە و تۆ و ئەو، هەر کاتێ باوکم بمرێ دەکوژرێن.

لەم وتەیەی زۆر ترسام، چونکە نەمدەزانی ئەگەر سەری فیرعەونێک هەڵبدڕن و چارەسەر نەکرێ، ئەو پزیشکەی نەشتەرگەریی دەکات دەکوژرێ.

(پاتوور) ئەم بابەتەی بەمن نەوتبوو و من پێم سەیر بوو بۆچی ئەو پیاوە بێ دەنگی لێ کردبوو و، هەروەها من تاوانم نەبوو کە منیشی لەگەڵدا بکوژن. کەسێ کە لە کاتی نەشتەرگەری کێردو چەکوش دەداتە دەست پزیشکەکە گوناهبار نییە و نابێ بکوژرێ، چونکە چاک بوونەوەی نەخۆش بەدەست ئەو نییە.

جێنشین وتی: من ئەزانم ئێمشەو خوام لێ دەردەکەوێ، بەڵام لە کۆشکدا نایاتە لام، بەڵکو لەدەرەوەی کۆشک خۆی نیشانم دەدات ، دەزانم لەکاتی دەرکەوتنی خوا هەموو لەشم دەلەرزێ و دەنگم دەرناچێ و دەبێ یەکێک هەبێ یارمەتیم بدات و لەبەر ئەوەی تۆم لەسەر رێگاکەم دییەوەو ئەزانم پزیشکی لەگەڵ خۆم دەتبەم... وەرە بڕۆین.

من نەمدەویست لەگەڵ ئەوکوڕە گەنجەدا بڕۆم، چونکە پاتوور پێی وتبووم کە دەبێ لەکاتی مەرگی فیرعەون لە کۆشکدا بین، بەڵام نەمدەتوانی لە فەرمانی جێنشین سەرپێچی بکەم و ناچار بووم لەگەڵیدا بڕۆم.

جێنشین سوخمەیەکی کورتی لەبەر بوو، بە شێوەیەک کە رانەکانی دیار بوو و من سەیرم کرد کە ئەو لە من بالای بەرزترەو هەنگاوەکانی گەورەتر بوو. کاتێ گەیشتینە کەناری نیل جێنشین وتی دەبێ لە رووبار بپەڕینەوەو خۆمان بگەیەنینە رۆژهەڵات و گوریسی بەلەمێکی کردەوە کە لە کەناری رووباربوو و هەردووکمان تیایدا دانیشتین و من بە (سەوڵ) بەلەمەکەم لێخوڕی.

کاتێ گەیشتینە ئەوبەری رووبار جێنشین بەبێ ئەوەی بەلەمەکە ببەستێتەوە بەرەڵلای کرد و ئاو بەلەمەکەی برد و ئێمە بەرەو رۆژهەڵات کەوتینە رێ و، چونکە ئەو بە خێرایی دەڕۆی من ناچاربووم لە دوایەوە رابکەم و لەشم عارەقەی کرد، تا گەیشتینە شوێنێ کە شاری تەبەس و باخەکانی کەوتە پشتمانەوە و سێ شاخی نزم کە لە رۆژهەڵاتدا پاسەوانی (تەبەس) بوون دەرکەوت.

کاتێ گەیشتینە ئەو شوێنەی کە کەسمان لێوە دیار نەبوو و هیچ شتێ نەدەبیسترا، جێنشین لەسەر زەوی دانیشت و وتی : لەم جێگایەدا خوا خۆی ئاشکرا دەکات.

من سەرم سوڕما بوو کە چۆن خوا خۆی بۆ دەردەخات و ئایا منیش ئەیبینم یان نا ؟ تا کاتێ کە هەتاو هەڵهات و جێنشین بانگی کردم: (سینۆهە) وەرە خوا هات... وەرە بمگرە دەستم دەلەرزێ.

من دەستم گرت و هەر چەندە هەتاو بەرزتر دەبووەوە شلەژانی جێنشین زیاتر دەبوو و کەوتە سەرخاک و بەدەوری خۆیدا سووڕایەوەو، ئەو ساکە من، کە لەو تێکچوونەی ترسابووم ئاسوودە بووم، چونکە زانیم کە جێنشین تووشی گەشکە بووە و ئەم جۆرە نەخۆشییەم لە خانەی ژیان بینی بوو.

کاتێ کە یەکێ فێ دەیگرێ لەوەیە زوبانی خۆی بە ددان بقرتێنێ، بۆیە کەرتە دارێ دەخەنە نێوان دوو ریزە ددانەکانی و من لەوێ دارم پێ نەبوو و ناچار بووم کەرتی لەکراسەکەی خۆم بدڕێنم و بیکەمە بەینی ددانەکانی بۆ ئەوەی زمانی نەبڕێ. ئەوسا بەو شێوەیەی کە لە کتێبدا نووسرابوو کەوتمە شێلانی لەشی و لەوکاتەدا کە خەریکی شێلانی بووم هەڵۆیەک وەک ئەوەی لە خۆرەوە بێتە دەرێ دەرکەوت و بە بان سەری ئێمەوە دەفڕی و وەک ئەوە وابوو بیەوێ بنیشێتە بان سەری جێنشین.

من لە دڵی خۆمدا وتم: لەوەیە ئەو خوایەی کە جێنشین چاوەڕوانێتی ئەم هەڵۆیە بێت. بەڵام چەند دەقیقەیەکی تر گەنجێکی جوان کە رمێکی بەدەستەوە بوو و وەک دانیشتووانی شاخەکانی سووریا سینەپۆشێکی لەبەردا بوو دەرکەوت.

ئەوەندە ئەو کوڕە جوان بوو، کە من لەبەرامبەریدا چەمیمەوە، چونکە وام زانی خوای (جێنشینە). گەنجەکە بە زمانی میسری لە منی پرسی ئەمە کێیە؟ ئایا نەخۆشە؟

من وتم: ئەگەر تۆ خوایت ، ئەم کوڕە چاک بکەوەو ئەگەر چەتەی بزانە کە ئێمە هیچمان پێ نییە بتدەینێ.

هەڵۆکە ، کە لە ئاسماندا دەفڕی هاتە خوارەوە و لە سەر شانی کوڕەکە نیشتەوەو دوایی کوڕەکە وتی: من خوانیم و کوڕی ژن و پیاوێکی پەنیر فرۆشم، بەڵام توانیومە نووسین فێربم و ، پێشبینییان کردووە کە من دەبمە فەرمانڕەوای خەڵک و ئێستا هاتوومە بچم بۆ شاری تەبەس بۆ ئەوەی لەلای فیرعەون خزمەت

بکەم، چونکە بیستوومە فیرعەون نەخۆشە و پاشایەکی نەخۆش لە هەمووکات زیاتر پێویستی بە هی وەک من هەیە کە پارێزگاریی لێ بکات.

دوایی سەیرێکی جێنشینی کردو وتی: ئایا ئەمە بەم نەخۆشییە دەمرێ؟

وتم: نا... نەخۆشییەکەی نابێتە هۆی مردن ، بەڵام مرۆڤ لە هۆش خۆی دەبات و ئاگای لە خۆی نامێنێت.

جێنشین هاتەوە هۆش، بەڵام لەبەر سەرمای بەیانی لەشی کەوتە لەرزین و ئەو گەنجەی رمی پێ بوو سوخمەکەی خۆی داکەندو دای بەسەر جێنشینداو وتی: ئێستا چی دەکەی؟

وتم: ئەگەر تۆ یارمەتیم بدەی دەیبەینە شار و لەوێ کەژاوەیەک پەیدا دەکەین و دەیخەینە ناوی و دەیبەینەوە بۆ ماڵی خۆی.

کوڕەکە وتی: زۆر باشە من ئامادەم یارمەتیت بدەم و بیبەینەوە شار.

جێنشین دانیشت، بەڵام دەلەرزی بەشێوەیەک کە کوڕە رم بەدەستەکە یارمەتیی دا تا سوخمەکەمان لەبەر کرد و پێمی وت: ئەم کوڕە لە دەوڵەمەندەکانە چونکە پێستی لەشی سپییە و دەستێکی سپی و ناسکی هەیە. دوایی دەستەکانی منیشی گرت و وتی: تۆش دەستی نەرمت هەیە، ئیشی تۆ چییە؟

وتم: من پزیشکم و لە خانەی ژیان لە ناو پەرستگای ئاموون-دا فێری پزیشکی بوومە.

کوڕە رمدارەکە وتی: وادیارە ئەم کوڕە گەنجەت هێناوە لێرە چاکی بکەیتەوە، بەڵام باش بوو جلێکت لەبەر کرد، چونکە بەیانیان هەوای بیابان ساردە.

جێنشین بەهۆی گەرمیی کراسەکە و بەرزبوونەوەی خۆر لەرزینەکەی نەماو لە ناکاودا کە گەنجەکەی دی، وتی: ئەم کوڕە زۆر جوانە و... لێی پرسی: ئایا تۆ لەلایەن خوا (ئاتوون) هاتوویتەتە لای من؟

کوڕە نەیزەدارەکە وتی: نا...

جێنشین وتی: ئەمڕۆ من توانیم خوا (ئاتوون) ببینم و کاتێ کە خۆر هەڵهات بینیم و وام زانی تۆی ناردۆتە لای من.

کوڕەکە وتی: من لەلایەن خواوە نەهاتوومە بەڵکو دوێنێ شەو کەوتمە ڕێ کە ئیمڕۆ سەرلە بەیانی بگەمە تەبەس و بچمە ژێر دەسەڵاتی فیرعەونەوە و دوای خۆرهەڵاتن بینیم هەڵۆکەم بەرەو پێشەوە فڕی و زانیم لێرەدا شتێک سەرنجی ڕاکێشاوە و کاتێ هاتم ئێوەم بینی.

جێنشین وتی: ئەم ڕمەت بۆ بەدەستەوەیە؟

گەنجەکە وتی: سەری ئەم ڕمە لە (حەوجۆش)ـەو من هاتووم کە بە خوێنی دوژمنانی فیرعەون سووری بکەم.

جێنشین وتی: من لە خوێن ڕشتن بێزارم، لەبەر ئەوەی ڕشتنی خوێن خراپترین شتە.

گەنجەکە وتی: بەڵام من ڕایەکی پێچەوانەی تۆم هەیە و لەو باوەڕەدام ڕشتنی خوێن دەبێتە هۆی پاک کردنەوەی گەلان و بەهێزیان دەکات و خوایەکان خوێنیان خۆش دەوێت، چونکە بە خواردنی خوێن قەڵەو دەبن و تا ئەو ڕۆژەی شەڕ هەیە خوێن ڕشتن بەردەوامە.

جێنشین وتی: من کارێک دەکەم کە ئیتر شەڕ دروست نەبێت.

کوڕەکە سەیرێکی کرد و وتی: وابزانم ئەم کابرایە شێتە، چونکە شەڕ هەردەم هەبووە و بەردەوامیش دەبێت و خەڵکی هەرچییەک بکەن کەلە جەنگ دوورکەونەوە زیاتر لێی نزیک دەبنەوە. جەنگ وەک هەناسەکێشان پێویستە بۆ ژیانی میللەتان.

جێنشین سەیرێکی خۆری کرد و وتی: هەموو گەلان کوڕی ئەون ، چونکە ئەو (ئاتوون)ەو بە پەنجە ئیشارەتی بۆ خۆر کردو وتییەوە: هەموو زەمین و زەمانەکان هی ئەون، من لە تەبەس پەرستگایەکی بۆ دروست دەکەم و شێوەکەی بۆ هەموو پاشاکان دەنێرم و من لەوەوە دروست بوومە و دەگەڕێمەوە لای ئەو.

کوڕە ڕمدارەکە دوای بیستنی ئەم قسانە وتی: گومانم نییە کە ئەو شێتە و تۆ ناهەقت نەبووە هێناوتە بۆ ئەم بیابانە کە چاکی بکەیتەوە.

من وتم: ئەو شێت نییە، بەڵکو لەکاتی گەشکەکەیدا توانیویەتی خوای خۆی ببینێ و ئێمە مافی ئەوەمان نییە دەربارەی ئەوەی بینیویەتی ڕەخنەی لێ بگرین، چونکە هەموو کەسێ دەتوانێ هەر خوایەک کە خۆی حەزی لێیەتی هەڵیبژێرێ و بیپەرستێ و گوێڕایەڵی بێت.

دوایی جێنشینمان هەڵگرت و بەرەو شارمان برد و لەبەرئەوەی کە بەهۆی گەشکە گرتنەکەی لاواز بووبوو لە دوو لاوە قۆڵمان گرت و هەڵۆکەش لە پێش ئێمەدا دەفڕی و لە نزیکی شار بینیم کە کاهینێ بە کەژاوەیەک و هەندێ بەندەوە چاوەڕوانی جێنشینە و، بە گومانی خۆم وتم دەبێ ئەم کاهینە (ئامی) بێت.

یەکەم هەواڵێک کە ئامی بە جێنشینی ڕاگەیاند ئەوەبوو کە باوکی، (ئامن هوتپ)ی سێیەم کۆچی دوایی کردووە، پاشان کراسی کەتانی لەبەر کرد و کڵاوێکی خستە سەری[1].

(ئامی) وتی: سینۆهە ئایا ئەو توانی خوای خۆی ببینێ؟

وتم: خۆی دەڵێ خوام بینیوە، بەڵام من لەبەر ئەوەی ئاگام لێ بوو کە هیچی لێ نەبێت و چارەسەرم دەکرد خوایەکەیم نەبینی. بەڵام تۆ چۆن ناوی منت زانی، چونکە من باوەڕ ناکەم تۆم لە هیچ کاتێ بینیبێ؟

(ئامی) وتی: ئەرکی من ئەوەیە کە ناوی تۆ بزانم و لە ڕووداوەکانی کۆشک بەئاگابم و من زانیم کە جێنشین کە ئێستا فیرعەونە شەوی پێشوو تووشی گەشکە دەبێت و دەبێ تەنها بێت، چونکە هەر کاتێ هەست بکات ئەم نەخۆشییە ڕووی تێ دەکات تەنیایی هەڵدەبژێرێ و ئەگەریش نەیەوێت تەنها بێت ئێمە هەوڵ دەدەین کەسی لەلا نەبێت، لەبەر ئەوەی هیچ کەسێ نابێ گەشکەی جێنشین ببینێ و بڕوانێتە کەف کردنی دەمی. شەو کاتێ بینیم دوای دەرچوونی لە کۆشک گەیشتە تۆ ئیتر دڵنیابووم چونکە دەمزانی تۆ پزیشکی و

به کاهینی پەرستگەش لەقەڵەم دەدرێی، چونکە هەتا یەکێ نەبێتە کاهینی پەرستگە ناهێڵن بێتە خانەی ژیانەوە، من کاهینی پەرستگەی (ئاتوون)م و ئەگەرچی من و تۆ شوێن کەوتووی دوو خوای جیاوازین، بەڵام هێشتم جێنشین شەوی رابردوو لەگەڵ تۆدا بڕواتە دەرەوە بۆ ئەوەی پزیشکێ ئاگاداری لێ بکات و من دڵنیابووم لەوەی کە فێدەیگرێ.

دوایی ئیشارەتی بۆ گەنجە رم بەدەستەکە کرد و وتی: ئەمە کێیە؟

وتم: ئەوە گەنجێکە کە ئیمرۆ بەیانییەکەی تووشی ئێمە بوو و هەڵۆیەک لە بان سەریەوە دەفڕێ و، ئەو باڵندەیەیە کە ئێستا لەسەر شانێتی.

(ئامی) وتی: ئایا کاتی گەشکە گرتنەکەی جێنشین ئەم جەوانە لەوێ بوو و دیمەنی نەخۆشییەکەی ئەوی بینی؟

وتم: بەڵێ

وتی: کەواتە دەبێ ئەم کوڕە بکوژرێت.

وتم: بۆچی؟

وتی: لەبەر ئەوەی جێنشین ئێستا فیرعەونە و ئەگەر خەڵکی بزانن فیرعەون تووشی نەخۆشی گەشکە بووە و جارجار ئەم بارەی تووش دەبێت و دەبووڕێتەوە باوەڕی پێ ناهێنن.

وتم: ئەم گەنجەی دەیبینی ئەمڕۆ لە بیابان سینەپۆشەکەی خۆی داکەندو دای بە جێنشین کە لە سەرمادا نەلەرزێ و خۆی دەڵێ بۆ ئەوە هاتووە کە لەگەڵ دوژمنانی فیرعەوندا شەڕ بکات و جگە لەمانەش کوڕێکی سادەیە و عەقڵی بەوە ناشکێ جێنشین تووشی نەخۆشی گەشکە هاتووە.

(ئامی) بانگی کوڕەکەی کرد و وتی: بیستوومە تۆ ئیمڕۆ خزمەتێکت بە جێنشین کردووە و ئەم حەڵقە زێڕە پاداشتی خزمەتەکەی تۆیە. دوای ئەمە حەڵقە زێڕەکەی بۆ هەڵدا، بەڵام گەنجەکە حەڵقەکەی نەگرتەوە و کەوتە سەر زەوی.

(ئامی) وتی: بۆچی ئەو زێڕەی دەتدەمێ وەری ناگریت؟

کوڕەکە وتی: لەبەر ئەوەی من تەنها لە فیرعەون فەرمان وەردەگرم نەک لەکەسی تر و وابزانم فیرعەون ئەم گەنجەیە کە ئێستا کڵاوی لەسەردایە و، ئەمڕۆ هەڵۆکەی من بەرەو ئەوی هێنام. دوایی بەرەو فیرعەونی تازە ڕۆیی و وتی: من هاتووم کە خۆم بخەمە ژێر خزمەتی فیرعەون، ئایا تۆ کە ئیمڕۆ فیرعەونی ئامادەی من لە خزمەتدا وەربگری؟

فیرعەونی نوێ وتی: بەڵێ تۆ لە خزمەتی مندا دەبی، بەڵام بە مەرجێ رمەکەت بدەیتە دەست یەکێ لەم بەندانەی من، چونکە من لە رم کە وەسیلەی خوێنڕشتنە بێزارم و هەموو گەلان بە یەکسان دەزانم، چونکە هەموو کوڕی (ئاتوون)ن و لەبەر ئەوەش کەسیان نابێ یەکتری بکوژن.

پیاوە گەنجەکە دارە سەربە ئاسنەکەی دایە یەکێ لە بەندەکان و ئینجا فیرعەون سواری کەژاوەبوو و ئێمە بەپێ لە دوایەوە بەڕێ کەوتین تا گەیشتینە نیل و سواری بەلەم بووین و بەرەو کۆشک هەنگاومان نا. کۆشک پڕبوو لە قەرەباڵغی و فیرعەون دوای چوونە ژوورەوە، ئێمەی بەجێهێشت و چووە لای شاژن واتە دایکی.

کوڕە نەیزەدارەکە لە منی پرسی ئێستا من چی بکەم و بۆ کوێ بڕۆم؟

وتم: هەر لێرە بەو مەجووڵێوە، تا فیرعەون لە ڕۆژەکانی داهاتوودا دەتبینێ و جێگایەکت بۆ دیاری دەکات، چونکە فیرعەون خوایە و خوایەکان فەرامۆشکارن و ئەگەر ئەو تۆ نەبینێ قەت بیری ناکەوێتەوە کە تۆی هێناوەتە ژێر رکێفی خزمەتی خۆیەوە.

کوڕەکە وتی: من بۆ ئایندەی میسر زۆر بە پەرۆشم.

من وتم: بۆچی؟

وتی: لەبەر ئەوەی ئەم فیرعەونە نوێیەی ئێمە لە خوێن دەترسێ و حەزناکات خوێن بڕژێت و ئەڵێ هەموو میللەتان دەبێ یەکسان بن و من کە شەرکەرێکم ناتوانم ئەم باوەڕە بسەلمێنم چونکە دەزانم ئەم بیر و باوەڕە بۆ سەربازێکی جەنگی

زۆر زەرەری هەیە و، بەهەرحاڵ من دەچم رمەکەی خۆم لە بەندەکە دەستێنمەوە.

وتم: ناوی من سینۆهەیە و لە خانەی ژیاندام کە لە پەرستگەی (ئاموون)ـە و ئەگەر کارێکت هەبوو وەرەلام. من لێی جیابوومەوە و بەرەو ئەو ژوورەی کە شەوی رابردوو پاتووری تێدا نووستبوو چووم و کەمنێ دی نارەزایی دەربڕی و وتی: سینۆهە تۆ هەڵەیەکی گەورەت کردووە کە لێخوش بوونی نییە.

پرسیم: هەڵەی من چییە؟

پاتوور وتی: شەوی رابردوو کە فیرعەون کۆچی کرد تۆ لە کۆشک چوبوویتە دەرەوەو شەو لە یەکێ لە ماڵەکانی رابواردن بوویت و، بە هۆی لێرە نەبوونت کەس منی خەبەر نەکردەوە و من لە کاتی مەرگی فیرعەون لەوێ نەبووم و دەرچوونی باڵندەکەم نەبینی.

وتم: هۆی لێرە نەبوونم خەتای منی تێدانەبوو، بەڵکو جێنشین فەرمانی دا کە لەگەڵی برۆم و ئەوسا هەموو رووداوەکانم تا کۆتایی بۆگێڕایەوە.

پاتوور کاتێ گوێی لە قسەکانم بوو وتی: پەنا بە (ئاموون)، چونکە فیرعەونە نوێیەکەی ئێمە شێتە..

وتم: ئەو شێت نییە، بەڵکو تووشی نەخۆشیی گەشکە بووە و هەندێ جار ئەم نەخۆشییە دەیگرێ.

(پاتوور) وتی: فێدار و شێت یەک شتە، لەبەر ئەوەی یەکێ کە تووشی فێ دەبێت عەقڵی تەواوی نییە و بە زوویی دەبێتە وەسیلەی دەستی خەڵک و من بۆ گەلی میسر کە دەبێ لە ژێر دەسەڵات و فەرمانی ئەم فیرعەونە فێدارەدا بژین بە پەرۆشم.

لەم کاتەدا لە لایەن دادوەری گەورەوە خەبەریان هێنا کە بچینە لای بۆ ئەوەی بە پێی یاسا سزا بدرێین چونکە یاسا دەڵێ کاتێ فیرعەون بەهۆی کون کردنی سەری دەمرێ دەبێ ئەوانەی دەستیان لەم کارەدا هەبووە بکوژرێن.

من لەم هەواڵە لەشم لەرزی، بەڵام پاتوور دیسانەوە چاوێکی لێ داگرتم کە

نەترسم و بە هێواشی وتی: ئەم یاسایە هەرگیز بەمانا راستەقینەکەی جێبەجێ ناکرێ.

هەندێ سەرباز هاتن و ئێمەیان بردە لای دادوەری گەورە، کە لە کۆشک بوو و بینیم کە چل پێستی لوول دراو، کە یاسای چل دانەیی وڵاتی میسرە، لەبەردەمیدایەو هەریەکە لەم لوول دراوانە (دەفتەرێکی درێژ)بوو کە یاسایان لە سەری نووسیبوو.

(پاتوور) دوای چوونە ژوورەوە، چووە شوێنی دادوەر و لەگەڵیدا دوا. ئێمە سێ کەس بووین کەبە پێی یاسا سزامان مردن بوو:- یەکەم پاتوور، دووەم من و، سێیەم ئەو کابرایەی خوێنی دەوەستاند. دوای ئامادەبوونمان لەبەردەم دادوەر سەربازەکان رێگاکانی چوونە دەرەوەیان گرت کە نەتوانین هەڵ بێین و دوایی (جەلاد) هاتە ژوورەوە.

دادپرسی گەورە وتی: ئێوە لەبەر ئەوەی نەتانتوانی فیرعەون چاک بکەنەوە شیاوی مردنن و دەبێ بمرن. کابرا چارە رەشەکەی خوێنی دەوەستاند لەشی دەلەرزی و پاتوور بە دەمە بێ ددانەکەی خۆی لێی پرسی تۆ دایکت ماوە یان نا؟

کابرا وتی: دایکی من چوار ساڵ لەمەوبەر مردووە.

پاتوور بە دادوەرەکەی وت: کەواتە لە پێشا ئەم پیاوە لە ناو ببەن، چونکە دایکی لەو دنیا ئابگۆشتی[2] نۆک و لۆبیای بۆ لێناوە و چاوەڕوانی رۆیشتنی ئەم دەکات بۆ ئەو دنیا.

کابرای بێچارە کە نەیدەزانی ئەو قسانە گاڵتەیە لەبەردەم جەللادەکە ئەژنۆی خستە سەر زەوی و، جەللاد شمشێرە گەورەو گرانەکەی خۆی، کە رەنگی سوور بوو هەڵیسووڕاندو بە هێواشی خستییە سەر ملی پیاوەکە و هەر چەندە هیچ ئازارێکی پێ نەگەیشت ، بەڵام لە هۆشی خۆی چوو.

جەللاد بەسەربازەکانی وت لای ببەن و دوایی من ئەژنۆم دانەواند و جەللاد بە پێکەنینەوە شمشێرەکەی خستە سەر ملم و من بەبێ هیچ ئازار و برینێ

هەڵسامەوە.

کاتێ نۆرەی (پاتوور) هات، جەللاد هەر ئەوەندە شمشێرەکەی خۆی لە بان سەری جووڵاند. دوایی خەبەریان داپێمان فیرعەونی نوێ دەیەوێ پاداشتی ئێمە بداتەوەو ئێمەیان لە هۆدەی دادپرس دەرکرد، بەڵام هەرچەندە هەوڵیاندا کابرای لە هۆش چوو هەڵبستێنن نەیانتوانی و بەسەرسوڕمانەوە سەیرمان کرد مردووە.

من ناتوانم بڵێم هۆی مردنی ئەو پیاوە چی بووە، چونکە هیچ نەخۆشییەکی نەبوو مەگەر ئەوەی بڵێین لە ترسا مرد و ئەگەرچی کابرایەکی نەزان بوو، من بەمەرگی دڵگران بووم ، چونکە دووەم کەسێ نەبوو کە بتوانێ بە ئامادەبوونی لە دیار سەری نەخۆش خوێنەکەی بوەستێنێ و لە دوای ئەو لە هەموو سەردەمی پزیشکیی خۆمدا نەمدی کەسێ بتوانێ بە لە دیار سەربوونی خۆی خوێنی برین بەند بکات.

فیرعەونی نوێ ملوانکەیەکی زێڕی دایە پاتوور و ملوانکەیەکی زیوی دایە من، کە کردیانە ملمان و، هەردووکمان کراسی کەتانمان لەبەر کراو لە کۆشکی پاشایەتی گەڕامەوە خانەی ژیان. لەوێ هەموو قوتابییان بەرامبەرم داچەمییەوەو مامۆستاکان مەراییان لەبەر دەکردم.

کۆنووسی چۆنیەتیی نەشتەرگەرییەکی فیرعەون لە لایەن پاتوورەوە بە من سپێردرا و ئەو وتی: سینۆهە لەم ناوەرۆکەدا دەبێ هەندێ شت بنووسی، یەکەم ئەوەی کە کاتێ سەری فیرعەونمان کردەوە بۆنی عەترمان لێی کرد و، دووەم لە کاتی مەرگیدا باڵندەیەکمان بینی کە لە لووتییەوە هاتە دەرێ و یەکڕاست بەرەو خۆر چوو.

وتم: (پاتوور) ئەگەر لە هەڵەدانەبم کاتێ فیرعەون مرد هێشتا خۆر هەڵ نەهاتبوو.

پاتوور وتی: گەوجە خۆر هەموو کاتێ هەیە بەڵام هەندێ کات لە خوار ئاسۆوەیەو هەندێ کات لە سەریدایە.

وتم: زۆر باشە ئەمە دەنووسم...

پاتوور وتی: هەروەها بنووسە کە فیرعەون چەند ساتێ پێش مردنی چاوی هەڵهێناو بەخوایەکانی وت ئێستا بۆ لای ئێوە دێمەوە.

من باسێکی تێر و تەسەل و سەرنج ڕاکێشم لە بارەی مردنی فیرعەون نووسی، بەشێوەیەک کاتێ پاتوور خوێندییەوە کەوتە پێکەنین و وتی باشت نووسیوە و، دوایی کۆنووسەکە تا حەفتا ڕۆژ لە پەرستگەکانی (ئامون) و پەرستگاکانی تری شاری گبس خوێندرایەوە. لەو حەفتا ڕۆژەی لاشەی فیرعەون لە (خانەی مەرگ)[3] بۆ ژیانی دنیای تر ئامادە دەکرا و مۆمیاییان دەکرد، هەموو دوکانەکانی خواردنەوە و خانووەکانی خۆشگوزەرانی لە تەبەس داخرابوو، بەڵام لەم بارەیەوەش هەر وەک لە سێدارەدانی پزیشکەکان هەر بە ڕواڵەت یاسایان جێ بەجێ دەکرد، چونکە هەموو دوکانەکانی خواردنەوە و خانووەکانی ڕابواردن دووەدەرگایان هەبوو و خەڵکی لە دەرگای دواوە دەچوونە ئەم جێگایانە و دەیانخواردەوە و کەیف خۆشییان دەکرد.

لەو ڕۆژانەدا کە تەرمی فیرعەون مۆمیایی دەکرا، مزگێنییان داپێم کە ماوەی خوێندنم لە خانەی ژیان تەواو بووە و دەتوانم لە هەر گەڕەکێکی شار کە بمەوێ خەریکی پزیشکی بم. خانەی ژیان چواردە بەشی پسپۆریی تایبەتیی هەبوو کە قوتابی کامیانی بەدڵ بووایە هەڵی دەبژارد و من بە ڕەزامەندییەوە لەم قوتابخانەیە هاتمە دەرێ و بە ملوانکە زیوەکەی فیرعەون دابووی پێم خانوویەکی بچووک و بەندەیەکم کڕی کە ناوی (کاپتا) بوو و یەک چاوی هەبوو و ئەو دوای ئەوەی زانیی من پزیشکم وتی: من لە هەموو شوێنێ دەڵێم هەر دوو چاوم کوێر بوو و گەورەکەم چاوێکمی شیفا داو چاکی کردەوە.

داوام لە (توتمس) دۆستە هونەرمەندەکەم کرد، خانووەکەم بە نەخش بڕازێنێتەوە و، ئەو خوای پزیشکی لە قەد دیواری هۆدەکەی مندا کێشا و وێنەی منیشی لە تەکیدا کێشا کە خوای پزیشکی دەیوت: سینۆهە باشترین قوتابیی

منه و زیرەکترین و سەردەرچووترین پزیشکی (تەبەس)ە و من. چەند رۆژێ لە ماڵەوە دانیشتم، بەڵام کەس بۆ چارەسەر نەهاتە لام.

١- لێرەدا مەبەست لە کڵاو تاجە - وەرگێڕ .

٢ - ئابگۆشت : نۆکاوی بەگۆشت

٣ - خانەی مەرگ : دارالممات

بەشی هەشتەم

بووەمە پزیشکی هەژاران

ڕۆژێکیان لە عەیادەکەی خۆمدا چاوەڕوانی نەخۆشم دەکرد کە بینیم یەکێ لە پاسەوانەکانی کۆشک هاتە ژوورەوەو پرسیی: سینۆهە کێیە؟

وتم: منم

وتی: پاتوور بانگهێشتی جەنابتانی کردووە.

پرسیم: پاتوور لە کوێیە؟

وتی: ئەو لە کۆشکی پاشایەتی چاوەڕێت دەکات.

پرسیمەوە: نازانی چ ئیشێکی بەمنە؟

وتی: وابزانم لە بارەی تەرمەکەی فیرعەونی پێشووە...

هەڵسام چوومە کۆشک و پاتوورم بینییەوەو وتی: سینۆهە وەک دەزانی ئێمە ئاخرین کەس بووین کە فیرعەونمان چارەسەر کرد، لەبەر ئەوەش مۆمیایی کردنی دەبێ لە ژێر چاودێریی ئێمەدا بکرێت.

وتم: ئەم فەرمانە بۆ لەم کاتەدا بە ئێمەی دەسپێرن؟ چونکە وابزانم ماوەیەکە کەسانی تر دەستیان پێ کردووە.

پاتوور وتی: بوونی ئێمە لە ئەنجامدانی مەراسیمی مۆمیایی تەنها بە مەبەستی چاودێرییە، چونکە خۆم ناتوانم بەشداربم، ئەم کارە بە تۆ دەسپێرم.

وتم: ئێستا دەبێ چی بکەم؟

وتی: دەبێ ئێستا بچیتە (خانەی مەرگ)ەوە و وا باشترە خواردن و جل و بەرگی خۆت ببەی، چونکە مانەوەت لەوێدا زیاتر لە پانزە ڕۆژ دەخایەنێ و لەم

ماوەیەدا تۆ چاودێریی کارە کۆتاییەکانی مۆمیایی کردنەکە دەبی.

وتم: ئایا بەندەکەی خۆم ببەم؟

پاتوور وتی: باشتر وایە واز لە بردنی بەندە بهێنی، چونکە ئەو وەک تۆ پزیشک نییە و بە بینینی هەندێ شتی (خانەی مەرگ) دەحەپەسێ.

من کە پزیشکێکم تا ئەو کاتە وام دەزانی لە بارەی مردن ئەوەی پێویست بێت بینیومە و وام دەزانی کە ئیتر هیچ شتێ نییە پەیوەندیی بە مردنەوە هەبێ و من لە نزیکەوە نەمدیبێ.

لە پێشەکیی ئەم بەسەرهاتەدا باسم کرد، ئێمەی پزیشکانی میسر مۆمیایی کردنی مردووەکانمان بە بەشێکی زانستە پزیشکییەکان نەدەزانی، چونکە ئەم کارە کەسانێک کە پسپۆڕیش نەبوونایە دەیانتوانی ئەنجامی بدەن. دوای ئەوەی چوومە (خانەی مەرگ) هەستم کرد من زۆر بەهەڵەداچووم کە وەک هەموو پزیشکەکانی تری میسر پسپۆڕیم بەو کەسانەوە بەستبووەوە کە دەرچووی کۆلێژی خانەی ژیان بوون. ئێمەی پزیشک لە رووی خۆپەسەندییەوە وامان دەزانی تەنها ڕێگای پسپۆڕبوونی پزیشک، تەواو کردنی قوتابخانەی پزیشکی و خانەی ژیانەو ئەگەر کەسێ لەم قوتابخانەیە نەخوێنێ ناتوانێ ببێتە پزیشکێکی کارامە. بەڵام کاتێ چوومە خانەی مەرگ و ئەو کرێکارانەم بینی کە هەرگیز نەهاتبوونە خانەی ژیان و لەگەڵ ئەوەشدا کارامەیی ئەوان لە ئیش و کاری شیکردنەوەی تەرمەکان، لە من کە پزیشکێکی تایبەتی بووم زیاتر بوو[1].

پاش گەڕانەوەم بۆ عەیادەکەی خۆم تا چەند ڕۆژێ خۆم دەشۆری بۆ ئەوەی بۆنی (خانەی مەرگ)م پێوە نەمێنێ و ئەم جارەیان نەخۆشەکان دەهاتنە لام و بۆ دەردە جۆراوجۆرەکان داوای دەرمانیان لێ دەکردم.

لە ماوەیەکی کەمدا لە ناو فەقیرە کەم دەرامەتەکاندا خۆشەویستییەکی زۆرم پەیدا کرد، چونکە هەرچییەکیان لەبری چارەسەر بدایەپێم وەرم دەگرت و وەک پزیشکەکانی پاشایەتی لە خۆبایی نەبووم کە بڵێم دەست هەق، بەس زێڕ یان زیو

وەردەگرم.

شەوان بەبۆنەی ئەوەی کە دڵم گەرمیی گەنجێتیی تێدابوو، دەچوومە دوکانەکە و لەگەڵ توتمسی هاوڕێمدا دەمخواردەوە و لە بارەی بارودۆخی ئەو کاتە قسەمان دەکرد.

(ئامن هوتپ)ی سێیەم فیرعەونی پێشوو کە من چاودێری مومیایی کردنەکەی بووم، قووچەکی نەبوو کە تیایدا بینێژن و لە یەکێ لە گۆڕە ئاساییەکاندا ناشتیان. دوای ناشتنی فیرعەون (جێنشین)ی کوڕی هاتە سەر تەخت و وتی بەتەمایە سەرەتا لای خوایەکان خۆی پاک بکاتەوە و دوایی بەشێوەی رەسمی ببێتە فیرعەونی میسر و لە ماوەی چاوەڕوانیی بوونە فیرعەونی کوڕەکەی، دایکی ریشێکی بە چەناگەوە ناو کلکێکی شێری بەدوایەوە نووساند کەلەکاتی بەڕێ ڕۆیشتندا کلکەکەی بە دەوری پشتییەوە دەبەست و لەسەر تەختی پاشایەتی دانیشت و لە جیاتی کوڕەکەی بەبەڕێوەبردنی کاروباری وڵات خەریک بوو.

یەکەم کارێ کە دایکی (جێنشین) کردی ئەوەبوو کە دادوەری گەورەی لەکارخست و لە جیاتی ئەو (ئامی)ی کە کاهینی پەرستگەی (ئاتوون) بوو کردە حاکم و، ئامی لە شوێن دادڕەسی پێشوو لە بەردەم چل پارچە نووسراوی چەرمی درێژ کە یاسای میسری تێدابوو دانیشت و دەستی بە دادوەری کرد.

بەهۆی ئەم رووداوەوە هەندێ لە خەڵکی خەوی سەیر سەیریان بینی و باری نائاسایی شاری گرتەوە و تادوو رۆژ باران باری و ئەم بارانە هەندێ لە گەنمەکانی کەناری نیل، کە کۆمەڵ کرابوو رزاندی، بەڵام کەس ئەم رووداوانەی پێ سەیر نەبوو، چونکە بەردەوام کاتی تووڕە بوونی کاهینەکانی (ئاموون) ئەم شتانە رووی دەداو لەم کاتەدا کاهینەکانی پەرستگای ئاموون بەبۆنەی گرتنەدەستی پۆستی دادڕەسی گەورە لە لایەن (ئامی)یەوە کە پیاوێکی نەناسراو بوو، تووڕەبوون. لەگەڵ ئەوەشدا کە کاهینەکانی (ئاموون) ناڕازی بوون، بەڵام چونکە

مووچەی سەربازەکان بە رێک و پێکی دەدراو لە رووی خواردن و خواردنەوەوە گرفتیان نەبوو، هیچ کارەساتێکی ناخۆش رووی نەدا.

هەموو پاشاکان بەمردنی فیرعەون دڵگران بوون و لە وڵاتانی دراوسێ ئەلواحی گڵی رۆس (لە کوورە گەرم کراو)یان ناردە میسر کە لەسەری چەند وشەیەک بەبۆنەی دەربڕینی خەم و پەژارەیان نووسرابوو و پاشای (میتانی) کچە شەش ساڵانەکەی خۆی نارد کە ببێتە خوشکی جێنشینی میسر، واتە فیرعەونی نوێ[۲]. وڵاتی میتانی لە سووریایەو نزیک دەریایە و کەوتۆتە نێوان سووریاو وڵاتانی باکوور و کاروانەکانی کە لە وڵاتی دووئاوەوە دەهاتن بە میتانیدا تێدەپەڕین و دەگەیشتنە دەریا.

هەموو شەوێ من و توتمس چەند کاتژمێرێ پێکەوە لەدوکان دادەنیشتین و لەم قسانەمان دەکردو جاری وابوو دوای ئەوەی لە دووکانەکە دەهاتینە دەرەوە کاتژمێرێ بەناوشاردا پیاسەمان دەکرد و دەمانڕوانییە بەلەمەکانی سەر ئاو کە خەڵکە شەونخوونەکانیان پێ دەسووڕاندەوە. هەندێ کاتیش لە سەرداوای توتمس دەچووینە گەڕەکی سریانییەکان و گوێمان لە ئاوازی کچە گۆرانیبێژەکان دەگرت، یان سەیری سەمامان دەکرد ، بەڵام نە سەماو نە ئاوازەکەیانم بەدڵ نەبوو.

لەو رۆژەوەی کە (نەفر نەفر نەفر)م لە خانەی ژیان بینی هیچ دیمەنێکی تر نەدەهاتە بەرچاوم و رۆژ بەرۆژ ئارەزووی بینینی ئەو ژنە لە دڵمدا زیادی دەکرد. شەوان کاتێ دەگەڕامەوە ماڵ لەبەرخواردنەوە یەکسەر خەوم لێ دەکەوت و بەیانیان کە هەڵدەستام مەستییەکە لە گیانم دەچووە دەرێ. (کاپتا) بەندە یەک چاوەکەم ئاوی بە دەست و دەم و چاو و سەرم دا دەکرد و دوایی نان و ماسیی سوێری دەداپێم.

دوای ئەوەی تیکەیەک نانی بەیانیم دەخوارد لە ژووری نووستن دەچوومە ژووری عەیادەکەمەوە و خەڵکی هەژار بۆ چارەسەر دەهاتنە لام و منداڵی هەندێ لەو ژنانە ئەوەندە لاوازبوون کە بەندەکەی خۆم دەناردە بازاڕ بۆ ئەوەی گۆشت و

میوەیان بۆ بکڕێ و بیانداتێ.

ئەگەر ئەم خەرجییە بێ سوودانەم نەکردایە ئەمتوانی دەوڵەمەندبیم، بەڵام هەر چییەکم پەیدا دەکرد یان لە مەیخانەدا سەرفم دەکرد یان لە ماڵەکانی خۆشگوزەرانی، وەیان دەستگیری هەژارانم پێدەکرد. ڕۆژێ توتمس هاتە عەیادەکەم و وتی: سینۆهە ئیمڕۆ لە ماڵی یەکێک لە گەورەکان ئاهەنگ دەگێڕدرێ و چەند هونەرمەندێکیان بانگهێشت کردووە بۆ ئەوێ، کاتێ کە بە منیان وت، وتم باشە لەگەڵ سینۆهەدا بەیەکەوە لەو جەژنە ئامادەدەبین.

پرسیارم کرد: کێیە ئەم میواندارییە دەکات؟

وتی: ژنێکە بەڵام ژنێکی زۆر دەوڵەمەند کە دەتوانێ زێڕ وەک حەڵقەی مس خەرج بکات (حەڵقەی زێڕ و زیو و مس وەک پارەی ئێستا مامەڵەی پێوە دەکرا - وەرگێڕ).

هەردووکمان خۆمان خاوێن کردەوە و بۆنمان لەخۆمان دا و بەرەو ماڵەکەی توتمس دەیوت بەرێ کەوتین و هێشتا تەواو نەگەیشتبووینە ئەوێ بۆنی عەترمان دەکرد و دەنگی مۆسیقا لە دوورەوە دەهاتە بەر گوێ.

چووینە ماڵەکەوە و هەنگاومان نایە تەلارێکی بەرفراوان و، بینیم ژمارەیەکی زۆر لە جوانترین ژنەکانی میسر لەوێ بوون و هەندێکیان مێردیان هەبوو و ئەوانی تر بێوەژن بوون، پیاوی گەنج و پیریشی هەر لێبوو و لەسەر تەلارەکە وێنەی خوای (مراز دان)[٣] کێشرابوو کەسەری لە شێوەی سەری پشیلە بوو. هەندێ لە ژنەکان کە لەو ئارەزووەدا بوون پیاوێکی دەوڵەمەندیان بە نسیب بێت، جامی مەیەکەیان هەڵدەبڕی و بەرەو ئەو خوایە ئیشارەتیان دەکرد و دەیاننۆشییەوە. بەندەکان لە تەلارەکەدا بە گۆزەی پڕ لە خواردنەوە دەسووڕانەوە و پێکەکانیان پڕ دەکرد. ئەوەندە گوڵ ڕژابووە سەر زەوی کە بنی هۆدەکە دیار نەبوو و (توتمس) وتی: سەیرکە ئایا لە هیچ جێگایەک و هیچ کات و سەردەمێکی ژیانت تەلاری وا ڕازاوەو شکۆمەندت بینیوە؟

وتم: نا ...

توتمس وتی: تۆ دەتوانی زێڕ و پارە پەیدا بکەی و بە زوویی خانوویەکی جوان بۆ خۆت بکڕی.

لە ناکاو ژنێک بە ناوەڕاست تەلارەکەدا تێپەڕی و بەرەو ئێمەهات و هەر ئەوەندە چاوم پێی کەوت، دڵم کەوتە لەرزین و وتم: توتمس من وا هەست دەکەم خوایەکانیش دڵیان بەم ژنەوەیە.

سەیرکە چۆن بەرێدا دەڕوات، سەیرکە چ چاو و دەمێکی جوانی پێوەیە...

بەڵام سەرسوڕمانەکەم بەوە زیاتر بوو کە بۆچی کەس سەرنج ناداتە ئەم ژنە کە لە ناو هەموو ژنەکانی ئەوێ لە جوانیدا تاکە. (تۆتمس) وتی: ئەم ژنە خاوەنی خانووەکەیە و ئەم ئاهەنگەی بە بۆنەی خوای مرازدەرەوە بەرپا کردووە، بۆ ئەوەی ئەو ژنانەی مێردیان نییە بتوانن لەم جەژنەدا داوا لە خوا بکەن مێردیان بداتێ و ئەوانەی مێردیشیان هەیە داوا بکەن مێردی دەوڵەمەندتریان بە نسیب بکات.

وتم: توتمس من ئەم ژنەم بینیوەو ئەیناسم، ئایا ئەم ژنە (نەفر نەفر نەفر) نییە؟

توتمس وتی: بەڵێ خۆیەتی

وتم: کاتێ لە خانەی ژیان بووم جارێکیان هاتە لام و قسەی لەگەڵ کردم.

(نەفر نەفر نەفر) لێمان نزیک بووەوە و بەڕووی هەردووکماندا زەردەخەنەیەکی هاتێ و من بە سەرسوڕمانێکەوە بۆم دەرکەوت ئەگەرچی دەمی بەزەردەخەنەیە بەڵام چاوەکانی پێناکەنن.

(نەفر نەفر نەفر) دەستی خستە سەر دەستی توتمس و ئیشارەتی بە یەکێ لە دیوارەکانی هۆڵەکە کرد و وتی: من لە تۆ کە ئەم دیوارانەت نەخشاندووە زۆر ڕازیم، ئایا دەستهەقی تۆیان داوە؟

توتمس وتی: بەڵێ من پاداشتی خۆم وەرگرتووە.

تێگەیشتم من ناناسێتەوەو خۆم پێ ناساند و وتم: من (سینۆهە)ی

پزیشکم.

وتی: من سینۆهە ناوێکم دەناسی کە لە خانەی ژیان دەیخوێند.

وتم: من ئەو سینۆهەیەم

ژنەکە چاوەکانی بڕییە دەم و چاوم و وتی: درۆ دەکەی تۆ (سینۆهە) نیت، چونکە سینۆهە کوڕێکی گەنج بوو کە لۆچ لە دەم و چاویدا نەبوو و ئێستا دەبینم نێوان برۆکانت لۆچی تێکەوتووە، سینۆهە دەم و چاوێکی جوانی هەبوو، بەڵام تۆ شکڵ و شێوەیەکی سیسەوەبووت هەیە.

وتم: (نەفر نەفر نەفر) من هەمان سینۆهەم و ئەگەر باوەڕ ناکەیت من بەڵگەیەکت نیشان دەدەم کە بۆ ناسینەوەی من گومانت نەمێنێ و ئەویش ئەنگوستیلەکەیە کە لە خانەی ژیان پێمت بەخشی.

دوایی ئەنگوستیلەکەی دەستم نیشان داو وتم: هانێ بگرە لەبەر ئەوەی رقت لێمە ئەوە ئەنگوستیلەکەتە، با هیچکە یادگاری تۆ لە لای من نەمێنێ.

(نەفر نەفر نەفر) وتی: هەڵی بگرە، چونکە ئەمە بۆتۆ گرانبەهایە و کەمتر روودەدات من دیاری بە یەکێ بدەم. دوایی وتی: لێرە بمێنەوە و دوای رۆیشتنی میوانەکان قسەت لەگەڵدا دەکەم.

لەوکاتەدا ئیشارەتم بۆ یەکێ لە بەندەکان کرد کە پەیمانەکەم پڕ بکات و ئەوەی بۆی تێکردم بەتامترین خواردنەوەبوو کە لە ژیانمدا خواردبوومەوە، چونکە دەمزانی (نەفر نەفر نەفر) منی خۆش دەوێت و ئەگەر رقی لێم بووایە پێی نەدەوتم تا کۆتایی ئاهەنگەکە لێرە بمێنەوە. هەندێ لە میوانەکان لەبەر زۆر خواردنەوە تووشی رشانەوە بوون و بەندەکان دەفرێکیان دەداپێیان کە تیایدا برشێنەوە، تەنانەت توتمسیش لەبەر زۆر نۆشینەوە دڵی بەیەکا هات و رشایەوە و ئاگای لە خۆی نەما. بەڵام لەو ئاهەنگەدا دووکەس لە خواردنەوەی زۆر خۆیان پاراست، یەکێکیان خاوەن ماڵ و ئەوەی تر من کەبە ئارەزوو بووم قسەی لەگەڵدا بکەم.

کاتێ زەویی هۆدەکە بە گۆزە و پەیمانەی شکاو داپۆشرا و میوانەکانی ناو تەلار، کە تا ئەو کاتە مابوونەوە لە هیلاکیدا خەویان لێ کەوت و کەس نەیدەتوانی قسە بکات و گوێ بگری ، ئیتر مۆسیقا ژەنەکان دەستیان لە مۆسیقا لێدان هەڵگرت و بەندەکان هاتنە ژوورێ کە گەورە سەرخۆشەکانیان ببەنە ماڵەوە. لەو کاتەدا (نەفر نەفر نەفر) هاتە لام و منی لە تەلارەکەوە بردە ژوورێکی تر و لە تەک خویەوە داینیشاندم.

وتم: ئایا ئەم خانووە هی خۆتە؟

وتی: بەڵێ خانووی خۆمە.

وتم: بەو پێیە بێت تۆ زۆر دەوڵەمەندی؟

ژنەکە وتی: لە تەبەس-دا لەناو ئەو ژنە دەوڵەمەندانەی ناوت بیستوون هیچیان لە من دەوڵەمەندتر نین. دوایی دەستی نەوازش کردم و وتی: بۆچی ئەو رۆژەی کە پێتم وت وەرە بۆ ماڵی من نەهاتی؟

وتم: ئەو رۆژە لێت دەترسام چونکە منداڵ بووم.

(نەفر نەفر نەفر) وتی: دیارە لە دوای ئەوەی بووی بە پیاو لەگەڵ زۆر ژن ئاشناییت پەیدا کردووە؟

وتم : من ناڵێم بە درێژایی ئەم ماوەیە زۆر ژنم نەناسیوە، بەڵام تا ئەم ساتەی کە لە تەک تۆوە دانیشتووم هیچ ژنێ سەرنجی رانەکێشاوم .

(نەفر نەفر نەفر) وتی: درۆدەکەی چۆن دەبێت پیاوێکی جوانی وەکو تۆ بۆ هەموو جێگایەکی ئەم شارە چووبێت و هیچ ژنێ سەرنجی رانەکێشابێ؟

وتم : هەرکاتێ ژنێ بەرەو رووم دەهات تۆم بیردەکەوتەوە و کە شێوەت دەهاتەوە یادم بۆم دەردەکەوت کە ئیتر ئەو ژنە لە چاومدا جوانی نەماوە.

(نەفر نەفر نەفر) وتی : ئەگەر یەکتر ناسینەکەمان بەردەوام بێت و تۆ درۆت لەگەڵ کردبێتم رۆژێ هەر تێدەگەم و بۆم دەردەکەوێت تۆ درۆت لەگەڵ مندا کردووە.

وتم: من درۆت لەگەڵدا ناکەم و هەرگیز درۆم نەکردووە.

(نەفر نەفر نەفر) پرسیی : ئێستا ئەتەوێ چی بکەی؟

وتم: تا ئیمرۆ باوەڕم بە خوایەکان نەبوو و بڕواپێکردنی خوایەکانم بە شتێکی لە بنچینەدا نەبوو دەزانی، بەڵام ئێستا دەڕۆم و بە پیزانینی ئەوەی خوایەکان منیان گەیاندۆتە تۆ و تۆم دیتەوە، لە پەرستگاکاندا قوربانی دەکەم و عەتر بە دەرگای ماڵەکەتدا دەڕژێنم، بۆ ئەوەی کاتێ هاتییە دەرەوە بۆنی بکەی و گوڵ لێ دەکەمەوە و لە کاتی هاتنە دەرەوەتدا دەیرێژمە ژێر پێت.

ژنەکە وتی: ئەم کارانە مەکە چونکە بەلای منەوە سەرنج ڕاکێش نین، چونکە خۆم هەم عەترم هەیە و هەم گوڵ و پێویستیم بە گوڵ و بۆنی تۆ نییە و ئەگەر میواندارییەکەی ئەمشەو ماندووی نەکردووی و حەزت بە پشوودان نییە وەرە بچینە باخەکەوە بۆ ئەوەی داستانێکت بۆ بگێڕمەوە.

وتم : (نەفر نەفر نەفر) من تۆم دەوێ نەک داستان...

ژنەکە وتی: ئەگەرمنت دەوێ دەبێ گوێ لە داستانەکەم بگری چونکە لەوەیە ڕۆژێ تۆم خۆش بوێ، حەز دەکەم بەیەکەوە نانێ بخۆین.

دوایی چووینە باخەکەوە و کاتێ بۆنی گوڵەکانی (ئاقاقیا)م کرد شادییەکی زۆرم لە خۆمدا هەست پێکرد کە هەر لە خۆمەوە کەوتمە گۆرانی وتن.

بەڵام (نەفر نەفر نەفر) خۆی لادا و وتی: جارێ گوێ لە داستانەکەی من بگرە. ڕووناکیی مانگ لە حەوزی باخەکەی دەداو گوڵەکانی (نیلوفەری) دەوری حەوزەکە لەبەر تاریکیی شەو، دەمیان هاتەوەیەک و تەیرەکانی شەو کەوتنە خوێندن. بەفەرمانی ژنەکە بەندەیەک مراوییەکی برژاو و خواردنەوەی بۆ هێناین و دەستمان بە خواردن کرد. هەرکاتێ دەمویست لە باوەشی بگرم، یان دەمویست لەبارەی خۆشەویستی ئەوەوە قسەیەک بکەم، دەیوت: بوەستە و جارێ گوێ لە بەسەرهاتەکە بگرە پاشان ئەگەر ئەوەی وتم پەسندت کرد ئەوسا قسە بکە.

بەڵام دیسانەوە پەرۆشی گەنجێتیم وای لێ دەکردم پەلاماری بدەم و نەهێڵم

داستانەکەی بڵێت و وتم: (نەفر نەفر نەفر) دەکرێ ئەمشەو لەژێر ڕووناکیی مانگ سەرە تاشراوەکەت ببینم؟

وتی: با وەختی خۆی بێت ئەوسا ئەم قژە دەستکردە لەسەرم لێ دەکەمەوە و دەهێڵم سەرە تاشراوەکەم نەوازش بکەی[٤].

***

١ – چونکە سینۆهە لە بەشەکانی داهاتوودا بەدرێژی باسی چۆنیەتیی مۆمیایی کردن لە خانەی مەرگ دەکات کە بە هۆی مومیایی کردنی لاشەی دووان لە خۆشەویستەکانی بوو، لێرە باسی چۆنیەتیی مۆمیایی کردنی لاشەی فیرعەون ناکات ، بە شێوەیەکی گشتی مۆمیایی کردنی فیرعەون و گەورەکانی پەرستگە و دەوڵەمەندەکان بەم شێوەیە بوو کە هەرچی لە ناو سک و سینە و کاسەی سەردابوو و هەروەها گلێنەی چاوی، دەردەکرا (چونکە بۆگەن دەبوو) و لاشەکەیان ماوەی چل تا شەست ڕۆژ دەخستە ناو خوێاوی خەست و دوایی دەریان دەکرد و کونەکانی لەشی و چاوەکانی پڕدەکرا لە (نیترۆن) . شارەزایانی مۆمیاکاری ئەمڕۆ هەروەکو وەرگێڕ لە ڕابردوودا لە گۆڤاری گریر (چارەسەر)ی فەرەنسیدا خوێندۆتەوە دەڵێن: میسرییەکان ڕۆنی کەرچەک یان ڕۆنی کونجییان بە نیترۆنەکە زیاد دەکرد و لاشەکەیان دەخستە ژوورێکی گەرمەوە بۆ ئەوەی شێی تەڕێتییەکەی نەمێنێ و دوایی بە پەتی پان کە قیریان پێوە کردبوو هەموو لەشیان دەپێچایەوەو چەند توێیەک لەم تێپی پەڕۆییە پانانەیان لێوە دەئاڵاند و تەرمی فیرعەون و گەورە پیاوان تا حەوت تۆییان لێ دەئاڵاند و دوایی بۆ ناشتن دەیانبردە گۆڕستان – وەرگێڕ

٢ – وڵاتی (میتانی) لە وڵاتە بەناوبانگەکانی دنیای کۆن بووە لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و ئاسەوارناسان دەڵێن ناوەندی وڵاتی میتانی لەبەشی سەروو یان لە سەرچاوەکانی دوو ڕووباری دیجلە و فورات بووە و پاشاکانی میتانی هەندێ کات وڵاتەکەیان لە لای ڕۆژئاواوە تا کەنارەکانی دەریای ناوەڕاست کە ئێستا وشکانیی وڵاتی سووریایە بەرین دەکردەوە و وڵاتی دوو ئاو کە لە ناوەرۆکەکەدا دەیخوێننەوە (بین النهرین)ـە کە دوو ڕووباری دیجلە و فوراتی تێدایە – وەرگێڕ

٣ – مراز دان : خوای بەخشینی ویست و حەز و ئارەزووی دڵ – وەرگێڕی کوردی

٤ – هەر چەندە دووپات کردنەوەی ڕوونکردنەوەکان لە لایەن وەرگێڕەوە لەوەیە خوێنەران بێزار بکات بەڵام دەبێ بڵێم : چوار هەزار ساڵ لەمەو بەر لەوڵاتی میسر ژنی دەوڵەمەندەکان سەریان دەتاشی و قژی دەستکردیان لەسەر دەکرد و یەکێ لە گەورەترین حەزو دەستکەوتەکانی پیاو لە

لای ژن ئەوە بوو سەرە تاشراوەکەی ببینێ و دەستی بەسەردا بێنێ - وەرگێڕ

بەشی نۆیەم

گرینێنەرترین رووداوی جەوانیم

ئەوسا (نەفر نەفر نەفر) وتی: لە کۆنا پیاوێک هەبوو ناوی (ساتنێ) بوو، رۆژێکیان بۆ بینینی کتێبێکی نایاب دەچێتە پەرستگە و لەوێدا ژنێکی کاهینە دەبینێ و بەشێوەیەک لە یەکەم بینیندا دڵی کەوتە سەری، کەلە دوای گەڕانەوەی بۆ ماڵەوە بەندەکەی خۆی ناردەلای ئەو ژنە و داوای لێ کرد کە بێت بۆ ماڵی و یەک کاتژمێر ببێتە خوشکی و لە بری ئەوە حەڵقەیەکی زێڕی قورس وەربگرێ.

ژنەکە وتی: من نایەم بۆ ماڵی (ساتنێ)، چونکە هەموو دەمبینن و وادەزانن من ژنێکی ئابڕوو تکاوم و، بە گەورەکەی خۆت بڵێ با ئەو بێت بۆ ماڵی من و لەوێدا بەئاسانی دەتوانێ لەگەڵمدا بدوێت.

(ساتنێ) چووە ماڵی ژنەکەو حەڵقەیەکی زێڕیشی برد کە بیداتێ. ژنەکە کە دەیزانی ساتنێ بۆچی وتی: تۆ دەزانی من (کاهینە)م و ناتوانی ژنێکی کاهینە بکڕی.

(ساتنێ) وتی: ئەگەر تۆ کەنیز بوویتایە من تۆم دەکڕییەوەو ئێستا کە کەنیزنیت داواکارییەکم هەیە کە کاتێک ژنێک ئەو شتە بەپیاوێ دەسپێرێ، هیچ شتێکی لێ کەم نابێتەوەو بۆیە نرخی ئەو شتە لە هەموو شوێنێ هەرزانە.

ژنەکاهینەکە وتی: ئەم داواکارییەی تۆ لە دیدی مندا بێ بایەخترین شتە، بەڵام لەهەمان کاتدا بەگرنگترین شتیش لەقەڵەم دەدەن. ئەم داوایە بۆ ئەو کەسانەی بایەخی پێ نەدەن بێ بەهاترین کارە، بەڵام هەر ئەوەندە پیاوێ یان ژنێ بایەخی پێ بدات دەبێتە گرانبەهاترین شت و ئەوکەسەی بەڕاستی داواکاری

پێکەوە ژیان لەگەڵ یەکێکی ترە، دەبێت بەهایەکی گران بدات. ئێستا پێم بڵێ ئەگەر داواکارییەکەت جێبەجێ بکەم چی دەدەیت بە من؟

(ساتنێ) وتی: من ئامادەم هەرچی زێڕم هەیە بیدەمە تۆ بۆئەوەی داواکەم قەبووڵ بکەی.

ژنەکە وتی: ئەمە شایانی ژنێکی وەکو من نییە و تۆ دەبێ هەرچییەکت هەیە بیدەی بە من.

پیاوەکە لەبەرئەوەی لە ئارەزووی ژنەکەدابوو وتی : هەرچییەکم هەیە دەیدەم بەتۆ و، هەر ئەوکاتە نووسەرێکیان هێنا و پیاوەکە هەرچییەکی هەبوو لە خانوو و کێڵگەو بەندە و زێڕ و پارە و مس، هەمووی کردبە ناوی ژنەکەوە. ئینجا دەستی برد بۆ سەری کە قژەدەستکردەکەی لابدات و سەری ببینێ، ژنەکە نەیهێشت و وتی: دەترسم لەدوای ئەوەی منت هێنا پەشیمان ببیتەوە و بگەڕێیتەوە لای خێزانەکەت، لەبەر ئەوە ئەگەر دەتەوێ ببمە هاوسەرت دەبێ ئێستا بڕۆی ژنەکەت لە ماڵ دەربکەی.

پیاوەکە کە ئیتر چیی دی بەندەی نەمابوو، یەکێک لە بەندەکانی (کاهینە)کەی ناردو ژنەکەی دەرکرد، ئەوساکە ویستی دەست بۆ سەری ببات و ژنەکە دیسانەوە وتی: تۆ لەم ژنەی کە دەرت کرد سێ منداڵت هەیە و دەترسم رۆژێ خۆشەویستیی باوکایەتی بەرەومنداڵەکانت ببات و من فەرامۆش بکەیت و بۆ ئەوەی بێ خەم بم دەبێ منداڵەکانت بهێنی بۆ ئێرە بۆئەوەی من بیانکوژم و گۆشتەکەیان بدەمە سەگ و پشیلەکانم.

(ساتنێ) یەکسەر بەندەکانی ژنەکەی بەشوێن منداڵەکانی نارد و دوایی دایە دەست ژنەکەو ئەویش هەر سێکیانی بەکێردە بەردییەکەی خۆی سەربڕی و لەو کاتەی کابرا سەرقاڵی خواردنەوەبوو ژنەکە گۆشتی منداڵەکانی دایە سەگ و پشیلەکانی و، پاشان (کاهینە)کە وتی : ئێستا بڕۆ گۆزەیەک پەیدابکە و بیهێنە کەبەیەکەوە گۆزە بشکێنین[1] و دڵنیابە بەدڵسۆزییەوە دەبمە هاوسەرت،

چونکە ژن کاتێ ئامادە دەبێ بەخۆشەویستییەوە ببێتە هاوسەری پیاو، کە بزانێ خۆی بەکەم دانەناوە و لە بەهاکەی دانەبەزیوە. تاکە جیاوازیی نێوان ژنە ئاساییەکان لەگەڵ ژنانی تری وەک من ئابڕوومەند ئەوەیە کە، ئەوان، بۆ شوو پێکردنیان داوای هیچ لە هاوسەری داهاتوویان ناکەن، بەڵام ژنە بەشەرەفەکانی وەک من داوای شتی گرانبەها دەکەن.

وتم: (نەفر نەفر نەفر) من ئەم داستانەم بیستووە و ئەزانم هەموو ئەم رووداوانە لە خەودا رووی داوەو لە کۆتایی داستانەکە (ساتنێ) کە نووستبوو بەخەبەر دێت و سوپاسی خوایەکان دەکات کە منداڵەکانی ماون.

(نەفر نەفر نەفر) وتی: وانییەو هەر پیاوێ دڵبەستەی ژنێ بێت وەک (ساتنێ) وایە و بۆئەوەی بتوانێ دڵی بەدەست بهێنێ ئامادەیە ژن و ماڵ و منداڵی لە پێناویدا بەخت بکات و لەکاتی دروست کردنی قووچەکی گەورەوە تا ئێستا وابووە و تا کاتێ کە باو باران و خۆر بەیەکجاری لە ناوی دەبات هەر وادەبێت. ئایا تۆ دەزانی بۆچی سەری ئەو خوایەی کە لە خۆشەویستیدا مراز دەدات وەک سەری پشیلە دروستی دەکەن و ئەیکێشن؟

وتم: نا ...

وتی: لەبەرئەوەی بڵێن ژن وەک پەنجەکانی پشیلە وایە، چونکە کاتێ پشیلە دەیەوێت نێچیرەکەی خۆی فریو بدات پەنجە نەرمەکانی خۆی بەسەر لەشیدا دەهێنێ و ئەویش نەرمییەکەی لەلا خۆش دەبێت، بەڵام لە ناکاودا نووکە تیژەکانی چڕنووکی لە ژێر پێستە نەرمەکەوە دەردێنێ و لە لەشی نێچیرەکە دەیچەقێنی. من چونکە نامەوێ لەمنەوە زیانت پێ بگات، کە دوایی بەخراپە ناوم بهێنی، هەر لە ئێستاوە پێت دەڵێم، سینۆهە لێرە برۆ و ئیتر بە ئێرەدا مەیەوە.

وتم: (نەفر نەفر نەفر) تۆ خۆت ئەمرۆ وتت بمێنەوە و لەلام مەرۆ بۆئەوەی قسەت لەگەڵ بکەم.

ژنەکە وتی: بەڵێ وام وت و ئێستا پێت دەڵێم برۆ، چونکە هەر کاتێ بتەوێ کەڵک لەمن وەرگری گران لەسەرت دەوەستێ و دوایی نزای خراپم لێ دەکەی کە بوومەتە هۆی زیان پێ گەیشتنت.

وتم: من هەرگیز گلەیی لە گیرۆدەیی و زیانەکانم ناکەم و ئەگەر مەبەستت زێڕ و زیو و مسە، هەرچییەکم هەیە ئەیدەم بە تۆ بۆ ئەوەی داواکارییەکەم قەبووڵ بکەی.

(نەفر نەفر نەفر) وتی: هەروەکو بینیت ئەمرۆ ئاهەنگێکی گەورەمان هەبوو و ئەم میوانداریییە منی ماندوو کردووە و ئەمەوێ بنووم و تۆ برۆ و رۆژێکی تر وەرەوە.

هەرچەندە هەوڵم دا سەعاتێکی تر لەلای بمێنمەوە، نەیهێشت و، ناچار لەماڵەکەی هاتمە دەرەوەو گەڕامەوە ماڵ، بەڵام تا سبەینێ خەوم لێ نەکەوت.

رۆژی دوایی، سبەینێ زوو بە بەندەکەی خوم (کاپتا)م سپارد کە وەڵامی هەموو نەخۆشەکان بداتەوە و پێیان بڵێ ئەمرۆ توانای دانیشتنم نییە و، دوایی چوومە سەرتاشخانە و خۆم خاوێن کردەوە و، بۆنم لە خۆم داو بەرەو ماڵی (نەفر نەفر نەفر) کەوتمەڕێ.

بەندەیەک لەوێ منی بردە ژوورەکەی و سەیرم کرد خەریکی خۆڕازاندنەوەیە و من کە پشتم بە دۆستایەتییەکەی دوێنێ شەوێ بەستبوو لێی نزیک بوومەوە، بەڵام ئەو خۆی لێ دوورگرتم و وتی: سینۆهە، بۆچی هاتووی بۆ ئێرە؟ ...بۆکاتم لێ دەگری؟

وتم: (نەفر نەفر نەفر) من تۆم خۆش دەوێت و ئەمرۆ لەسەر قسەی خۆت هاتوومەتە ئێرە کە گوێم لێ بگری.

ژنەکە وتی: سینۆهە من ئەمرۆ زۆر سەرقاڵم، چونکە بازرگانێ لە سووریاوە هاتووە چاوپێکەوتنم لەگەڵ بکات و لەبارەی کارێکی گرنگ گفتوگۆ دەکەین. دوایی لەسەر قەرەوێڵەکەی راکشاو بەکەنیزەکەی وت: (تانی) ئەمەوێ پشوو

بدەم و لەگەڵ ئەم بچۆرە دەرەوە.

من کە نەمدەویست بڕۆم، پێی وتم سینۆهە بۆ سەرم دەیەشێنی و ناڕۆیتە دەرەوە؟

وتم: لەبەرئەوەی من خۆشم دەوێیت و، دەمەوێت تۆ ئەوکەسەبیت کە دەبێتە هاوسەری من.

(نەفرنەفرنەفر) وتی: جارێکی تر وەک دوێنێ شەو پێت دەڵێم کە نامەوێ ئازارت بدەم و پێت دڵێم بڕۆ بەدوای ئیشی خۆتەوە و واز لە من بێنە.

وتم: (نەفرنەفرنەفر) هەرچیت دەوێ دەتدەمێ بۆ ئەوەی تەنها ئەمڕۆ لەم ماڵەدا بمێنمەوە.

وتی: تۆ چیت هەیە؟

وتم: هەندێ حەڵقەی زیو و مسم هەیە کە لەبری چارەسەر لە نەخۆشەکانم وەرگرتووە و خانوویەکیشم هەیە کە عەیادەکەمی تێدایەو ئەم خانووە قوتابییە دەرچووەکانی خانەی ژیان بەنرخێکی باش دەیکڕن.

(نەفرنەفرنەفر) کەلەسەر قەرەوێڵەکەی درێژ بوو بوو و کەنیزێک بە رۆنی بۆن خۆش لەشی چەور دەکرد لەگەڵ بیرکردنەوەدا یاری بە پەنجەکانی دەکرد، وتی: باشە.. بڕۆ و نووسەرێک بهێنە کە ئەم بابەتە بنووسێ و نووسراوەکە لای دادڕەسی گەورە دابندرێت بۆ ئەوەی گواستنەوەی شتەکانت بۆ من یاسایی بێت و لە داهاتوودا نەتوانی لێمی بسەنیتەوە.

من کە (نەفر نەفر نەفر)م بە لەشولارێکی لە مەڕمەڕ سپیترو خاوێنتر دەبینی، وەها گیرۆدەی بووبووم کە نەمدەتوانی بەسەرخومدا زاڵ بم و وام دەزانی بەخشینی هەموو دارایییەکەم لە بری بینینێکی ئەو شتێکی بێ بەهایە و وتم: (نەفرنەفرنەفر) ئێستا دەڕۆم و نووسەر دەهێنم.

ژنەکە وتی: هەرچۆنێ بێت وەک پێم وتی ئەمڕۆ ناتوانم لەگەڵتدا بم، بەڵام تۆ نووسەرەکە بهێنە و شتەکان بکە بە ناوی منەوە، ڕۆژێکی تر دەهێڵم لەلام

بمێنیتەوە.

من بەزوویی نووسەرێکم هێناو هەرچییەکم لە پارەو مس و خانوو، تەنانەت بەندەکەشم بەناوی (نەفرنەفرنەفر)ەوە کرد، ئەویش بەڵگەنامەکەی، کە بە دوو وێنە نووسرابوو وەری گرت و یەکێکی هێشتەوە و ئەوەی تری دایە نووسەرەکە کەلەلای دادڕەسی گەورە دایبنێت و بینیم بەڵگەنامەکەی خۆی خستە ناو سندووقێکی بچووکەوە و وتی: زۆر باشە من ئێستا دەڕۆم و تۆ سبەینێ وەرەوە چاوم پێت دەکەوێت.

ویستم بڵێم ئەمەوێ لەلای تۆ بمێنمەوە، بەڵام بە دەنگێکی بەرز وتی: لێم دوورکەوە چونکە میوانم هەیە و تۆ ڕێگام لێ دەگری. دوایی سواری کەژاوەیەک بوو و لەگەڵ بەندەکانی ڕۆیشت و منیش گەڕامەوە بۆ ماڵی خۆم و شتەکانم کۆکردەوە بۆئەوەی کاتێ خاوەن خانووی نوێ دێت بتوانێ بێتەناوی.

کاپتا کاتێ بینی من خەریکی کۆکردنەوەی کەل و پەلی خۆمم وتی: مەگەر دەتەوێ بچی بۆ سەفەر.

وتم: نا.. من هەموو شتێکی خۆم داوە بە یەکێکی تر کە تۆش دەگرێتەوە و بەزوویی یەکێک دێت و ئەم خانووە و تۆش دەبنە هی ئەو و هەوڵ بدە کاتێ لەلای ئەو کاردەکەی کەمتر دزیی لێ بکەی، چونکە لەوەیە ئەو لەمن بێ بەزەییتر بێت و دارکارییەکی باشت بکات.

کاپتا بەرامبەر بەمن سەری نایە سەرزەوی و وتی: گەورەی من دڵە بەساڵاچووەکەی من تۆی خۆش دەوێت و من لەخۆت دوور مەخەرەوە، لەبەرئەوەی ناتوانم لەلای گەورەیەکی تر کاربکەم. ڕاستە من هەندێ دزیم لێ کردووی، بەڵام هیچ کات دزییەکانم نەدەگەیاندە ڕادەی بێ ویژدانی و لە کاتە گەرمەکانی ڕۆژ کەتۆ لەماڵەوە پشووت دەدا، من دەچوومە کۆڵانەکانی تەبەس و مەدحی تۆم دەکرد و دەموت (سینۆهە) گەورەکەی من باشترین پزیشکی میسرە، تۆ دەزانی بەندەکانی تر بەردەوام جنێو بە گەورەکەی خۆیان دەدەن و لای خوایەکان نزای

مردنیان لێ دەکەن.

ئەم قسانەی کاپتا دڵتەنگی کردم و دەستم خستە سەر شانی و وتم: (کاپتا) هەستەوە.... کەمتر ڕێک دەکەوت کە بەندەکەی خۆم بەناوی (کاپتا) بانگ بکەم، چونکە دەترسام واهەست بکات کە لە ریزی مندایەو زۆربەی کات بە تیمساح یان دز، یان نەفام بانگم دەکرد.

کاتێ کە ناوی خۆی بیست کەوتە گریان و قاچەکانی منی خستە سەرسەری و وتی: گەورە جوامێرەکەم من دەرمەکە و رازی مەبە خەڵکی تر ئەم بەندە پیرەت دارکاری بکەن و بەردبکێشن بەسەریدا و خواردنی بۆگەنی دەرخوارد بدەن کە تەنها بۆ فڕێدان باشە.

هەرچەندە بەزەییم پێدا دەهاتەوە، بەڵام گۆچانەکەی خۆم (بەهێواشی) دا بە پشتیداو وتم: ئەی تیمساح هەڵسەوە، ئەوەندە مەگری، ئەگەر ئەبینی لە خۆمت دوور دەکەمەوە لەبەرئەوەیە کە ناتوانم خواردنت بدەمێ، چونکە هەموو شتێکی خۆمم بەخشیوە و گریانەکەت بێ سوودە.

کاپتا هەڵسایەوەو دەستی بە نیشانەی ماتەم بەرزکردەوە و وتی: ئەمڕۆ یەکێکە لە ڕۆژە شوومەکانی میسر. دوایی کەمێ بیری کردەوە و وتی: سینۆهە هەرچەندە تۆ گەنجی بەڵام یەکێکی لە پزیشکە گەورەکانی میسر و من پێشنیار دەکەم هەرچەندە زیو و مست هەیە هەڵیگرەو ئەمشەو سواری بەلەم دەبین و لێرە دەڕۆین و تۆ لە یەکێک لە شارەکانی میسر کە لە خوارووی رووبارەوەیە دەرمانگەکەت بکەرەوە و ئەگەریش وازیان لێ نەهێنا ئەتوانین بڕۆین بۆ وڵاتی سوور و لەو وڵاتە پزیشکە میسرییەکان ڕێزێکی زۆریان هەیە (مەبەست لە وڵاتی سوور عەرەبستانی ئێستایە کە لە ڕۆژهەڵاتی دەریای سوورەوەیە- وەرگێڕ) ئەگەریش ناتەوێ لەوێ بژین دەتوانین بۆ میتانی یان وڵاتی دووئاو بچین و من بیستوومە لە وڵاتی دووئاو دوو رووباری لێیە کە رەوت (ئاراستەی)ی ئاوەکەی بە پێچەوانەوەیە و لە باتی باکوور بەرەو باشوور

دەڕوات.

وتم: کاپتا من ناتوانم لە تەبەس رابکەم، لەبەرئەوەی ئەو (کەمەند)انەی دڵی منی بە ئێرەوە بەستووە لە لوول دراوی مس ئەستوورترە.

دوایی کاپتا لەسەر زەوی دانیشت و وەک ماتەم گێڕێ سەری تەکان دەداو وتی: خوا (ئاموون) ئێمەی بەجێ هێشتووە و خۆشی ناوێین، چونکە ماوەیەکە دیاریت بۆ پەرستگەکەی نەبردووە... من لەو باوەڕەدام ئەمڕۆ دیارییەک بۆ خوایەکی تر ببەین تابتوانین لە خوای نوێ بەهرەمەندبین.

وتم: کاپتا تۆ لەبیرت چووە کە من هیچم نییە پێشکەش بە خوایەکی تری بکەم و تەنانەت تۆش کە بەندەی من بووی ئێستا هی کەسێکی تری.

وتی: ئەم کەسە کێیە؟ ئایا ژنە یان پیاو؟

وتم: ژنە...

هەرئەوەندە کاپتا زانیی خاوەنەکەی ژنە کەوتە ناڵەناڵ و من ناچاربووم بۆ بێدەنگ کردنی هەڕەشەی گۆچانەکەمی لێ بکەم. دوایی وتی: ئەی دایە بۆ ڕۆژی لە دایک بوونەکەم بە ریخۆڵەی ناوکم نەتخنکاندم؟ بۆئەوەی نەمێنم و ئەم ناخۆشییانە نەچێژم. بۆچی من بە بەندەیی دروست کرام کە ئێستا گرفتاری ژن بم؟ چونکە هەمیشە ژنەکان لە پیاوان بێ بەزەییترن، ئەویش ژنێ وەک ئەم ژنەی هەموو شتێکی لە دەستت سەندووە، ئەو ژنە ڕۆژ تائێوارە راکەڕاکەم پێ دەکات و ناهێڵێ ساتێ ئاسوودەبم و هەرگیز خواردنێکی ڕێک و پێکم ناداتێ، ئەویش ئەگەر لای خۆی رامبگرێ، ئەگەرنا دەمفرۆشێ بەخاوەن (کانگە)یەک کە لە کانەکەیدا ئیشم پێ بکات و دوای چەند ڕۆژ بەهۆی کاری کانگەوە بەسەختی دەمرم و کەس لاشەکەم مومیایی ناکات و گۆڕێکم نابێت کە تیایدا بنوم.[٢]

من دەمزانی کاپتا راست دەکات و لە ماڵی (نەفرنەفرنەفر) جێگای مانەوەی پیرەمێردێکی وەک ئەو کەتەنها چاوێکی هەیە نییە و ئەو ژنە دەیفرۆشێتە یەکێکی تر و بەدڕەفتاری لەگەڵ دەکەن و لە ماوەیەکی کەمدا لەبەر سەختی ژیان

گیانی دەردەچێ و، گریانی ئەو منیشی هینایە گریان، بەڵام نەمدەزانی بۆئەو دەگریم یان بۆخوم کە هەموو شتێکم لە کیس چووبوو.

کاتێ کاپتا بینیی من دەگریم ئارام بووەوە و هەڵسا و دەستی خستە سەرسەرم و وتی: هەموو ئەمانە تاوانی منە کە نەمدەزانی گەورەکەی من وەک پارچە قوماشێکی ئاو نەدیدە سادەیە و لە چونێتیی ژیان ئاگادارنییە و نازانێ پیاوێکی گەنج کاتێ شەوان دەگەڕێتەوە بۆ ماڵ پێویستی بە هاوسەرێکی میهرەبانە کە پارێزگاریی لێ بکات. من هەرگیز پیاوێکی گەنجی وەک تۆم نەدیوە لەبارەی ژنانەوە ئەوەندە کەمتەرخەم بێت. هیچ کاتێ رووی نەدا تۆ داوا لەمن بکەی ژنێکی جوانت بۆ داخوازی بکەم کەلەم شارەدا زۆرە. پیاوێکی گەنج کەلەبارەی کاروباری پەیوەست بە ژنانەوە ئەزموونی نەدیتبێت وەک مشتێ گیای وشک وایە و یەکەم ژنێ کە پێی دەگات وەک تەنوورەو چۆن کاتێ گیایەکی وشکت خستە تەنوورەکەوە یەکسەر ئاگر دەگرێت پیاوی جەوانی کەم ئەزموونیش هەرئەوەندە گەیشتە ژنێکی گەنج ئاگری تێ بەردەبێت و بۆئەوەی کەڵکی لێ وەرگرێ هەموو شتێکی خۆی لە پێناویدا بەخت دەکات و ئاگای لێ نییە چ زیانێ لە خۆی دەدات و من لام سەیرە بۆچی لەبارەی ژنانەوە پرسیارت لەمن نەکرد کە رێنماییم بکردیتایە و پێتم بگوتایە لە دنیادا کاتێ ژن پیاوێکی خۆش دەوێت کە بزانێ نان و گۆشتی هەیە و، هەرئەوەندە کە بینی پیاوەکە هیچی نەماوە ئیتر بەرەڵای دەکات و دوای پیاوێک دەکەوێ کە نان و گۆشتی هەبێ. بۆ راوێژت لەگەڵ نەکردم کە پێت بڵێم پیاو کاتێ کە دەچێتە لای ژنێک دەبێ دارێ لەگەڵ خۆی ببات و لەگەڵ چوونە ژوورەوەدا بەر لە هەموو شتێ دارەکە بکوتێ بە تەوقی سەریا و ئەگەر ئەم دووربینییە نەکات هەمان رۆژ ژنەکە دەست و پێی بەپەت دەبەستێتەوە و ئیتر ئەو پیاوە لە دەست ئەو ژنە رزگاری نابێت، مەگەر کاتێ کە ببێتە گەدا (دەرۆزەکەر)، ئەوسا ئیتر ژنەکە بەرەڵڵای دەکات. هەرچەندە پیاو رووگرتووتر و شەرمنتر بێت زووتر گیرۆدەی ژن دەبێ و

زیاتر رەنج دەدات و تووشی زیان دەبێ. ئەگەر تۆ لە جیاتی ئەوەی بچیتە ماڵی ئەو ژنە، ئەو شەوە لەماڵەوە بوویتایە یان بۆکات بردنەسەر جێگایەکی ترت هەڵبژاردایە ئێمە ئەمڕۆ گرفتاری ئەم بەدبەختییە نەدەبووین.

بەندەکەم ماوەیەک قسەی کرد، بەڵام من گوێم نەدەدا بەقسەکانی، چونکە نەمدەتوانی بیرم لە (نەفرنەفرنەفر) دووربخەمەوە و هەرچییەکی پێ دەوتم لە گوێیەکم ئەچووە ژوورەوەو لەوەی تر دەردەچوو.ئەوشەوە تا سبەینێ زیاتر لە دە جار خەبەرم بووەوەو هەموو جارێ کەبەئاگا دەهاتم دەکەوتمەوە یادی (نەفرنەفرنەفر) و خۆشحاڵ بووم کە سبەینێ دەیبینم.

بۆ بینینی ئەو ژنە ئەوەندە بەپەلەبووم کە رۆژی دوایی کاتێ چوومە ماڵیان هێشتا لە خەو هەڵنەستابوو و وەک گەدا لە بەردەم دەرگاکەیان دانیشتم تا کاتی هەڵسانیان. کاتێ کە چوومە ژوورەکەیەوە کەنیزەکەیم بینی خەریکی باوەشێن کردنی بوو، کە منی بینی وتی: سینۆهە بۆچی لێم ناگەڕێی و بێ تاقەتم دەکەی؟

وتم: من ئەمڕۆ هاتووم لەلای تۆ بمێنمەوە و لەگەڵ تۆدا نان بخۆم، دوێنێ خۆت بەڵێنت دا ئەمڕۆ لەگەڵ مندا بەسەربەریت.

(نەفرنەفرنەفر) باوێشکێکی دایەوە و وتی: تۆ دوێنێ درۆت لەگەڵ کردم...

وتم: چۆن درۆم لەگەڵ کردووی؟

وتی: دوێنێ تۆ وتت جگەلە خانوو و بەندەکەت هیچی ترت نییە، بەڵام من لێکۆڵینەوەم کرد و زانیم باوکت کە ئێستا نابینابووە و ناتوانێ بنووسێت مۆری خۆی داوە بەتۆ و وتوویەتی تۆ دەبێ خانووەکەم بۆ بفرۆشی.

(نەفرنەفرنەفر) راستی دەکرد، باوکم کە چاوی کوێر بووبوو و نەیدەتوانی بنووسێ، مۆرەکەی دابوو بەمن کە خانووەکەی بۆ بفرۆشم، چونکە دایک و باوکم دەیانویست لەشاری تەبەس بچنەدەرێ و کێڵگەیەک لەدەرەوەی شار بکڕن و لەوێ بەسەر ببەن و، دایکم لەو کێڵگەیەدا کشتوکاڵ بکات و هەر لەوێدا بمێننەوە تاکۆتایی ژیانیان کە دەچنە ئارامگەکەیان.

وتم: مەبەستت چییە؟

وتی: تۆ تاکە کوڕی باوکتی و خوشکت نییە کە لەدوای مردنی باوکت بەشی زۆری میراتەکەی بەرکەوێت و تۆ دەبیتە خاوەن هەموو میراتییەکەی. کەواتە مافی ئەوەت هەیە لەکاتی زیندوویێتی باوکت خانووەکەی بگوازیتەوە بۆمن، لەبەرئەوەی ئەو مۆرەکەی خۆی داوە بەتۆ و بۆ فرۆشتنی خانووەکە تۆی سەرپشک کردووە.

کاتێ کە ئەم وتەیەم لێی بیست لەشم کەوتە لەرزین، چونکە من دەسەڵاتی خانووی خۆمم هەبوو، بەڵام نەمدەتوانی خانووی باوک و دایکم بدەم بە (نەفرنەفرنەفر) و وتم: ئەم داوایەت زۆر سەیرە، لەبەرئەوەی ئەگەر خانووەکەی ئەوان بدەم بە تۆ ئیتر کێڵگەیان نابێت کە ئەم ماوەیەی کۆتایی تەمەنیان تیایدا بژین.

(نەفرنەفرنەفر) بە کەنیزەکەی خۆی وت بچێتە دەرەوە و منی بانگ کرد بۆلای خۆی و وتی: سینۆهە وەرە سەیری سەرم بکە و من هەڵسام و دەستم بە تەماشاکردنی سەری کرد.

ژنەکە وتی: تۆ دەبێ بزانی من ژنێک نیم کە خۆم بەکەم بزانم و خانووەکەی تۆ کە دوێنێ داتپێم شایانی منی نییە و ئەگەر مەیلت لێیە ببیتە هاوسەری من دەبێ خانووەکەی باوکیشتم بدەیتێ بۆئەوەی بزانم بەڕاستی دڵت بەمنەوەیە.

وتم: (نەفرنەفرنەفر) دوێنێ کاتێ بەڵێنی ئەمڕۆت داپێم باسی خانووی باوکمی تێدانەبوو.

ژنەکە وتی: لەبەرئەوەی دوێنێ من نەمدەزانی تۆ دەسەڵاتی فرۆشتن یا گواستنەوەی خانووی باوکیشت هەیە و، دوێنێ، دوێنی بوو و ئەمڕۆ ڕۆژێکی نوێیە، ئەگەر خانووەکەی باوکیشت بگوازیتەوە سەرناوی من ئەوا تا خۆرئاوا لەماڵی مندا دەبیت، بەمەرجێ لە پێشا بچی نووسەرێک بهێنی و بەڵگەنامەی گواستنەوەی خانووەکە بدەی بەمن، تا بتوانی لێرە بمێنیتەوە و قسەم لەگەڵدا

بکەی، چونکە باوەڕم بە پیاو نییە، لەبەرئەوەی دەزانم درۆزنن.

وتم: (نەفرنەفرنەفر) هەرچییەک تۆ بلێیی من وادەکەم...

ئەوسا منی لەخۆی دوورکردەوە و وتی: کەواتە لە پێشا برۆ نووسەرێک بهێنە و کاری گواستنەوەکە تەواوبکە، پاشان وەرە لام و ئەگەر شتێکت هەیە بیلێ.

من لە ماڵەکەی هاتمە دەرەوە و جارێکی تر نووسەرم هێناو ئەم جارەیان خانووەکەی باوکم، کە دشمزانی جگە لە گۆڕەکەیان تاکە دارایی ئەوانە گواستمەوە بۆ سەرناوی (نەفرنەفرنەفر).

کاتێ نووسەرەکە ویستی بڕوات من زیوم پێ نەبوو بیدەمێ و ژنەکە حەڵقەیەکی باریکی زیوی داپێی و وتی: ئەمە هەق دەستی تۆیەو، نووسەرەکە ڕۆیشت.

(نەفرنەفرنەفر) فەرمانیدا بەندەکان نانی بەیانیمان بۆ بهێنن و ئەوان ماسیی شۆرو ئاوی جۆیان هێناو دوایی وتی: تۆ ئەمڕۆ تا خۆرئاوا لەم ماڵەدا میوانی و دەخۆیت و دەنۆشی و لەگەڵ مندا دەردەدڵ دەکەی. لەو کاتەوە تا پێش خۆرئاوابوون (نەفرنەفرنەفر) لەماڵەکەیدا لەگەڵ من بە خۆشەویستییەوە هەڵسوکەوتی دەکرد و هێشتی بڕوانمە سەری و، دەیوت: ئەمڕۆ دەبێ هەندێ شت بەتۆ بڵێم کە زانینی بۆتۆ پێویستە، چونکە تۆ گەنجێکی سادە و خۆش باوەڕی و لەم سەردەمەدا کە هەرکەس لە فکری خۆیەتی ئەو خۆش باوەڕییە بۆ مرۆڤ دەبێتە مایەی دەردەسەری و ناخۆشی، چونکە لەبەر ئەم جۆرە ئاکارانە گیرۆدەی داوی فێڵبازان دەبێ و ژیانی لەناودەچێت.

کاتێ کە خۆر گەیشتە جێگەیەک کە دیاربوو شەو نزیک بووەتەوە، ژنەکە پێمی وت: سینۆهە ئێستا کاتی ئەوە هاتووە بەجێم بهێڵی و بڕۆی، چونکە ماندوو بوومە و دەبێ پشوو بدەم و لەبیری ئارایشتی سبەینێ بم، مووەکانی سەرم ڕواوەتەوە و زیادی کردووە، دەبێ ئەمشەو بۆمی بتاشن کە بۆ سبەینێ

لووس بێت.

من لەگەڵ خەم و پەژارەی لێ جیابوونەوەی بەڕێ کەوتم و دوای ساتێ سووڕانەوەم لەناوشاردا ڕێگای ماڵەوەم گرتەبەر، هەرچەندە دەمزانی ئەو خانووە مافی بەسەر منەوە نەماوە. کە گەیشتمە ماڵەوە شەو داهاتبوو. شەرمەزاری و پەشیمانی زۆر هەندێ جار وەک تریاک خەوهێنەرە و من لەو شەوەدا لە شەرمەندەیی فرۆشتنی خانووەکەی باوکم یەکسەر خەوم لێ کەوت و چونکە بەرلەوە زۆرم خواردبۆوە تا سبەینێ بەئاگا نەهاتم.

بەرەبەیان کاتێ چاوم هەڵهێنا کەوتمەوە یادی (نەفرنەفرنەفر)و سەری و هەستم کرد ناتوانم لەماڵەوەدا بمێنمەوە ئەویش ماڵێک کە ئیتر هی من نییە. پاشان هاتمە دەرەوە و بەرەوماڵی ئەو ژنە کەوتمە ڕێ. من وام زانی نووستووە، بەڵام دوایی دەرکەوت بەخەبەرە و لە باخچەکەدایە، کاتێ منی بینی وتی: سینۆهە بۆ هاتووی و چیت لەمن دەوێت؟

وتم: هاتوومە لەتەک تۆوە بم و وەک دوێنێ سەیری سەرت بکەم و داوات لێ بکەم قسەم لەگەڵدا بکەی.

وتی: ئایا شتێکت هەیە بیدەی بەمن کە لەبری ئەوە ئەمڕۆ کاتەکانم بۆتۆ تەرخان بکەم؟

وتم: خانووەکەی خۆم و خانووی باوکیشم داوە بەتۆ و ئیتر هیچم نییە، بەڵام من چونکە پزیشکم و دەرچووی خانەی ژیانم لە ئایندەدا کە زەنگین بووم دەتوانم دیاریی ئەمڕۆت بدەمێ.

(نەفرنەفرنەفر) پێکەنی و وتی: باوەڕ بە بەڵێنی پیاو ناکەم، چونکە تا کاتێ لەسەر بەڵێن و پەیمانی خۆیانن کە سروشتیان ئارەزوو بکات ژنێ ببینن و سەرنجی ڕاکێشن و هەرئەوەندە توانییان بۆلای خۆیانی ڕاکێشن وەها فەرامۆشی دەکەن کە تاکۆتایی تەمەنیان ناکەونەوە یادی. بەڵام لەبەرئەوەی دوێنێ شوێن ڕێنماییەکانی من کەوتی و داواکارییەکانمت جێبەجێ کرد، لەوەیە ئەمڕۆش بەوێ

قسەت لەگەڵ بکەم و ڕێگاچارەیەک بۆ دیارییەکەی ئەمڕۆ بدۆزینەوە.

من بەوپەڕی سادەییەوە لە تەنیشتی دانیشتم و بانگی کرد خواردن و خواردنەوەیان بۆ هێناین و وتی: لەوەیە ئەمڕۆ لای من بمێنیتەوە بۆیە لە ئێستاوە دەست بەخواردن و نۆشینەوە دەکەم.

پاش ئەوەی هەندێکمان نۆشییەوە (نەفرنەفرنەفر) وتی: سینۆهە بیستوومە دایک و باوکت گۆڕێکیان هەیە کە دروستیان کردووە و ڕازاندوویانەتەوەو تۆش دەسەڵاتی دەست بەسەراگرتنی داراییەکانی باوکت هەیە و دەتوانی ئەویشم بدەیتێ.

وتم: (نەفرنەفرنەفر) ئەم قسەیەی تۆ دەیکەی من گرفتاری تووڕەیی خوا (ئاموون) دەکات، چۆن دەتوانم گۆڕی دایک و باوکم بدەم بەتۆ و ببمە هۆی بەدبەختیی ئەو ژن و پیاوە لە دنیای تردا، کە بێ جێگا بمێننەوە و لاشەکەیان وەک تاوانباران و بەندەکان فڕێ دەنە ڕووباری نیلەوە.

(نەفرنەفرنەفر) وتی: چۆن ڕازی نابی دایک و باوکت بێ جێگا بمێننەوە، بەڵام ڕازی دەبی من خۆم سووک بکەم.

وتم: من دوێنێ دوو دیاریم دا پێت، ئایا بایی ئەوەندە نابێ کە ئەمڕۆ بەبێ دیاری لەگەڵ مندا ببەیتەسەر؟

ژنەکە وتی: ئەم دوو دیارییەت بایی نیوڕۆژ لە جوانییەکەی من نابێت، ئێستا پیاوێ کە خەڵکی وڵاتی دووئاوە هاتووەو ئامادەیە بۆ هێنانی یەکێ لە خزمەتکارەکانم (کەنیز) سەد (دبێن)[٣] زێڕی تەواو بدات. دوایی جامێکی تر خواردنەوەی داپێم و دووپاتی کردەوە کە تۆ دەبێ بزانی من ژنێکی هەژار نیم، ئەگەر حەزدەکەی لەلای من بەڕێزبیت و بمکەیتە هاوسەری خۆت، دەبێ گۆڕی دایک و باوکیشتم بدەیتێ.

وتم: باشەو، هەرئەوەندە زانیی ڕازی بوومە بە بەناوکردنی گۆڕکەی دایک و باوکم، خێرا ناردی بەشوێن نووسەرێکدا و بەڵگەنامەکە ڕێکخراو خۆشی هەق

دەستی نووسینەکەی داپێی، چونکە من هیچم نەبوو بیدەمێ. ئینجا پێمی وت با هەڵسین و، لە باخەکەدا هەڵساین و چووینە ژوورەوە، چونکە هەوای باخەکە گەرم بوو وتی لەوێدا ناتوانین پشوو بدەین.

دوای ئەوەی چووینە ژوورەکەی وتی: من ژنێکم کە بەڵێنی خۆم دەبەمەسەر و تۆ لە ئایندەدا ناڵێی هەڵی خەڵەتاندووم، لەبەرئەوەی ئەمڕۆ دیارییەکت داوەپێم تاخۆرئاوابوون لەلات دەمێنمەوەو، دوایی یەکێک لە خزمەتکارەکانی خۆی کە کچێکی جوان بوو بانگ کرد و وتی: (ساز)مان بۆ لێ بدات و هەر ئاوازێ خۆی حەزی لێیە بۆمان بڵێت.

بەندەکانی پێنج جۆرە گۆشتیان بۆ هێناین، بەڵام هەستم دەکرد هەموو جارێ لەپشت سەرمەوە گاڵتەم پێ دەکەن، چونکە هەموو دەیانزانی من تەنانەت گۆڕی دایک و باوکیشم داوە بە (نەفرنەفرنەفر) بۆئەوەی بتوانم ڕۆژێ لەگەڵی بم.

نازانم بۆچی ئەو ڕۆژە ئەوەندە بەزوویی تێپەڕی و بۆچی ئەو خۆشییانەی مرۆڤ بەپارەیەکی زۆر دەیکڕی لەچەند ساتێکدا کۆتایی پێ دێت، بەڵام ڕوژە ڕەشەکان تەواوبوونیان نییە و کاتێکم زانی ڕۆژ کۆتایی پێهات و شەوداهات و (نەفرنەفرنەفر) وتی: ئێستا کاتی ئەوەیە لێرە بڕۆیتە دەرەوە چونکە دەبێتە شەو و من ماندووم و دەبێ خۆم بۆ سبەینێ ئارایش بکەم.

وتم: (نەفرنەفرنەفر) من حەزدەکەم ئیمشەویش لێرە لەلات بمێنمەوە و سبەینێ بەیانییەکەی لێرە دەڕۆم.

وتی: بۆئەوەی ئەمشەو لەلام بیت چیم دەدەیتێ؟

وتم: من هیچ شتێکم نەماوە پێشکەشتی بکەم و، لەبەرخاتری تۆ دایک و باوکم لەو دنیا بێجێگاو ڕێگا کرد و ئێستا گرفتاری تووڕەیی ئاموون بوومە.

ژنەکە وتی: جانەهاتیتایە بۆئێرە، ئایا من ناردوومە بەشوێنتدا کە بێی و لێرە سەرم بیەشێنی؟

زۆر هەوڵمدا شەو لەلای بمێنمەوە، بەڵام (نەفرنەفرنەفر) وتی: ئەمشەو

بازرگانێ کە خەڵکی دووئاوە دێت بۆئێرە و سەد (دێبن) زێڕ دەدات و من ناتوانم لەو هەموو زێڕە چاوپۆشی بکەم. هێشتا ئەگەر تۆ شتێکت هەبووایە و بتدایە بەمن لەوەیە هەندێ لە زەرەرەکەم ببژاردایە، بەڵام چونکە هیچت نییە دەبێ بڕۆی.

پاشان لە تەنیشت منەوە هەڵسا بڕوات، بەڵام من دەستەکانیم گرت کە نەهێڵم بڕوات و لەو کاتەدا بەهۆی ئەوخواردنەوانەی پێی نوشیبوومەوە نەمدەزانی چی دەڵێم و کە بینیی دەستەکانیم بەتوندی گرتووەو ڕێم لە ڕۆیشتنی گرتووە بانگی بەندەکانی کرد و وتی: کێ پێی وتوون ئەم پیاوە سواڵکەرە بکەنە ژوورەوە؟ زوو لێرە بیبەنە دەرەوە و ئەگەر بەرگری کرد ئەوەندە بەدار لێی بدەن کە نەتوانێ بجووڵێتەوە.

بەندەکانی شاڵاویان بۆهێنام و من ئەگەرچی سەرخۆش بووم ویستم بەرگری بکەم و نەچمە دەرەوە و ئەوان ئەوەندە داریان بەسەر و گوێلاکمدا کێشا کە خوێن لەسەر و دەم و چاو و سینە و سکمەوە هاتە خوارێ و دوایی منیان گرت و فڕێیان دامە دەرەوە. کاتێ خەڵک لەسەرم کۆبوونەوە و پرسییان بۆچی ئەم کابرایەتان وا لێ کردووە، وتیان: لەبەرئەوەی بێ ڕێزیی بە خانمەکەمان کردووە و هەرچەند پێمان وت تۆ پیاوێکی سووک و بێنەوای و خانمەکەی ئێمە ژنێ نییە ببێتە هاوسەری تۆ، مێشکی وەری نەگرت و ئەیەویست بەزۆر بچێتە ژوورەکەیەوە و ئێمەش دەرمان کردە دەرەوە.

من ئەم قسانەم لەکاتی نیوە بێهۆشیدا گوێ لێ بوو و ئەوەندەم لێدان خواردبوو کە نەمدەتوانی لەوێ بڕۆم و هەر بەو لەشە خوێناوییەوە خەوم لێ کەوت.سبەینێ زوو لە دەنگی پێی ڕێبواران و دەنگی گالیسکەکان بەئاگاهاتمەوە. هەموو لەشم ژانی دەکرد و مەستیی شەرابەکە لە گیانم دەرچووبوو، بەڵام ئەوەندەی لەشەرمەزاری و پەشیمانی ڕەنجم دەبرد لە ژانەکەی لەشم هەستم بەئازار نەدەکرد.

بەرێ کەوتم و خۆم گەیاندە کەناری نیل و خوێنەکانی لەشم شوشت و دوایی بەرەو دەرەوەی شار کەوتمەڕێ، چونکە ئەوەندە شەرم و تەریقی دایگرتبووم کە نەمدەتوانی بگەڕێمەوە بۆماڵ. ماوەی سێ ڕۆژ لە قامیشەڵانەکانی کەناری نیل مامەوە و لەم ماوەیەدا جگەلە ئاو و هەندێ گیا هیچی ترم نەخوارد. دوای ئەو سێ ڕۆژە گەڕامەوە ماڵ و بینیم ناوی پزیشکێکی تر لەسەر خانووەکەم نووسراوە و دیاربوو فرۆشرابوو.

کاپتا لەخانووەکە هاتە دەرەوە و کە منی بینی کەوتەگریان و وتی: گەورە بەدبەختەکەی من، پزیشکێکی گەنج خانووەکەتی داگیرکردووە و ئێستا من بەندەی ئەوم و کاری بۆ دەکەم. دوایی وتی ئەگەر بمتوانیبایە تاکە چاوەکەی خومم دەداپێی کە لەم چارەڕەشییە ڕزگارت بکەم، چونکە دایک و باوکیشت ماڵئاواییان لێ کردین.

دەستەکانم بەرزکردەوە و وتم: پەنابە (ئاموون)، دایک و باوکم چۆن مردن؟

کاپتا وتی: لەبەرئەوەی تۆ خانووەکەیانت فرۆشتبوو، ئەم بەیانییە لەلایەن دادوەری گەورەوە چوونە سەریان کە دەریان بکەن و بیدەنە خاوەنەکەی کە دەستی بەسەردا بگرێ، بەڵام دایک و باوکەکەت لەسەر زەوی کەوتبوون و نەدەجووڵانەوە و هێشتا نەزانراوە خۆیان مردوون یان دوای ئەوەی زانیویانە لەو خانووە دەردەکرێن خۆیان ژەهرخواردوو کردووە و کۆتاییان بە ژیانیان هێناوە، بەڵام دەتوانی بچی و تەرمەکانیان کە هێشتا لە خانووەکەدا ماوەتەوە ببینی و دوایی بیبەی بۆ (خانەی مەرگ).

وتم: ئایا تۆ دایک و باوکمت نەبینی؟

کاپتا وتی: دوێنێ کاتێ گەورە تازەکەم هاتبوو ئێرە ببینێ و دایکیشی ئیشی پێ دەکردم، بینیم کە باوکت هاتە ئێرە و لەبەرئەوەی نابینابوو دایکت دەستی گرتبوو و هەردووکیان هاتبوون تۆ ببینن و، من بینیم دایکیشت لەبەر بەساڵاچوویی نەیدەتوانی بەباشی بەڕێدا بڕوات. ئەوان وتیان پێم

فەرمانبەرەکانی دادڕەسی گەورە هاتوونە و مۆریان لەهەموو شتێ داوە و وتوویانە بەزووترین کات دەبێ خانووەکە بەجێ بهێڵن ئەگەرنا دەتانکەینە دەرەوە. باوکیشت وتبووی بۆچی دەتانەوێ لە خانووەکەدا دەرمان بکەن . ئەوان لە وەڵامدا وتبوویان سینۆهەی کوڕتان هەڵخەڵەتاوە و ئەم خانووەی داوە بە ژنێکی بەدناو و ئێستا ئەو ژنە خاوەنیەتی.

باوکت داوای لێ کردم کە پێت ڕابگەیەنم کە بچیتە لایان، بەڵام من نەمدەزانی لە کوێی. لەو کاتەدا باوکت کە کوێربوو دەیویست شتێ بنووسێ، بەمنی وت کەرتە مسێکی باریکم بدەرێ کە بتوانم بەهۆی نووسەرەوە نامەیەک بنووسم کە لە دوای مردنم نامەکە بدەنە کوڕەکەم، دانیشتم و وتم: کاپتا هەرچییەک مس و زیوت پاشەکەوت کردووە بیهێنە و بیدە بەمن، چونکە دایک و باوکم مردوونە و بۆ مۆمیایی کردنیان هیچ کانزایەکم نییە. ئەگەر بمێنم مس و زیوەکەت دەدەمەوە و ئەگەریش مردم ئاموون پاداشتی تۆ دەداتەوە.

کاپتا دەستی کرد بەگریان و وتی: ئەگەر تاکە چاوەکانمت دەوێ ئامادەم بیدەم بەتۆ، بەڵام زیو و مسم نییە.

من ئەوەندە لێی پاڕامەوە هەتاکو ڕۆیشت و دوای ئەوەی بەوردی ڕوانییە دەوروبەری خۆی کە کەس نەیبینێ، بەردێکی لە باخچەکە هەڵگرت و لە ژێریەوە پەڕۆ کۆنەیەکی هێنایە دەرەوە کە چەند کەرتە زیو و مسێکی تێدابوو و بەمنی وت: ئەی گەورەی بەڕێزم ئەم زیو و مسە پاشەکەوتی هەموو تەمەنمە و جگەلەمە لەم دنیایەدا هیچی ترم نییە.

وتم: کاپتا من لەبەرئەوەی پزیشکم ئەگەر بمێنم دە ئەوەندەی ئەمەت دەدەمەوە... من دەمتوانی بڕۆم لەو کاتە نائاساییەدا لە پاتوور پزیشکی پاشایەتی، یان توتمسی هاوڕێم هەندێ کانزا قەرزبکەم، بەڵام لەبەرئەوەی گەنج و بێ ئەزموون بووم وام بیردەکردەوە ئەگەر داوای قەرزیان لێ بکەم کەسایەتی و ئابڕووم لەلایان کەم دەکات.

کاتێ گەیشتمە ماڵی دایک و باوکم، جیرانەکانم بینی کۆبوونەتەوە و دەم و چاوی دایک و باوکم رەش ببوو و لە ناوەڕاستی هۆدەکەدا ئاگردانێکی لە خشت دروست کراوی گەورەی لێ بوو کە هێشتا ئاگری تێدابوو. زانیم کە دایک و باوکم بە خەڵووز خۆکوژییان کردبوو و ئاگردانە گەورەکەیان پڕکردووە لە خەڵووز و ئاگریان داوە و لەبەرئەوەی دەرگای هۆدەکە داخرابوو خنکابوون. پارچەیەکم هەڵگرت و دایک و باوکم پێچایە ناویەوە و خاوەن گوێ درێژێکم بانگ کردو کەرتە مسێکم داپێی کە دایک و باوکم بۆ بگەیەنێتە خانەی مەرگ، لەوێ ئامادەنەبوون دایک و باوکم وەربگرن و وتیان لە پێشادەبێ پارەی مۆمیاکردنەکەی هەردووکیان بدەی، بۆئەوەی بیانکەینە ئاو و خوێوە.

من وتم: تائێوە مۆمیایی دەکەن من پارەکەی پەیدا دەکەم، بەڵام کرێکارەکانی خانەی مەرگ رازی نەبوون. هەتا یەکێک لەوان کە بەساڵاچووبوو و لە کاتی مۆمیایی کردنی لاشەی فیرعەون ببووبە هاوڕێم و لەناویاندا دەستی دەڕۆیشت، کەفیلی منی کرد کە هەقدەستەکەیان لە ماوەی مۆمیاکردنەکە بەیەکجاری یان بەش بەش بدەم.

دوایی گوریسێکیان بەپێی دایکم و یەکێکی تریشیان بە پێی باوکمەوە گرێدا کەلەگەڵ مردووەکانی تر نەگۆڕێن و خستیانە حەوزی خوێواوی تایبەت بەڕاگرتنی تەرمی هەژاران. کاتێ کە دڵنیابووم لاشەکان لە خوێواودا جێی خۆیان گرتووە، گەڕامەوە ماڵ بۆئەوەی ئەو پارچەیەی لەوێ هەڵم گرتبوو بۆئەو خانووەی بگەڕێنمەوە، چونکە ئەو پارچەیە مافی بەئێمەوە نەمابوو و هی خاوەنە تازەکەی خانووەکەبوو و، ئەگەر نەمدایەتەوە دەیکردە دزی.

کاتێ ویستم لە ماڵەکە دەرچم و بگەڕێمەوە خانەی مەرگ پیاوێک کە لەسووچی کۆڵانەکە لەنزیک دووکانی نانەواخانەکە دادەنیشت و کاغەزنووسی دەکرد، هەڵساو بانگی کردم سینۆهە... سینۆهە... من لێی نزیک بوومەوە و ئەو پاپیروسێکی (کاغەزی میسری) داپێم و وتی ئەم نامەیە باوکت بۆ تۆی

نووسیوە و رایسپاردم کاتێ کەتۆ هاتی بیدەمە دەستت.

من نامەکەم کردەوە و وام خوێندەوە:-

(سینۆهە.. کوڕە ئازیزەکەمان.. لەوەی گۆڕەکەی ئێمەت فرۆشتووە خەمبارمەبە، چونکە هەرئەوە باشترە کە ئێمە گۆڕمان نەبێت و بەیەکجاری لە ناو بچین، بۆئەوەی لە دنیای تردا تووشی ئازار و مەینەتی سەفەرە دوورو درێژەکەی ئەو جیهانە نەبین. تۆ کاتێ هاتییە ماڵی ئێمە هەردووکمان پیربووین و هاتنی تۆ بۆ ماڵی ئێمە، ساڵەکانی دوایی تەمەنمانی پڕ کرد لەشادی و، ئێمە لەخوایەکانی میسر داواکارین بەئەندازەی ئەوەندەی کەتۆ بوویتە هۆی خۆشی و بەختەوەریی ئێمە، منداڵەکانت ئەوەندە ببنە مایەی بەختەوەری و خۆشیت. ئێمەبەئاسوودەیی و دڵنیاییەوە ئەم دنیایە بەجێ دەهێڵین و بەبێ گۆڕ بەرەو نەمانێکی رەها دەچین، بەڵام دەزانین کە تۆ خۆت نەتدەویست ئێمە بێ گۆڕ بمێنینەوە، بەڵکو ئەو رووداوانەی کە جڵەوی لە دەسەڵاتی تۆ دەرچووبوو، بووە هۆی ئەم پێشهاتە[٤].

کاتێ ئەم نامەیەم خوێندەوە، ماوەیەک گریام و هەرچەندە نووسەرەکە دڵی دەدامەوە ئارامم نەدەگرت و کاتێ فرمێسکەکانی چاوم تەواوبوو، بەنووسەری نامەکەم وت: من دراوێکم نییە کە پاداشتی گەیاندنی ئەم نامەیەت بدەمەوە، بەڵام ئامادەم لەبری ئەوە سوخمەکەی خۆمت بدەمێ. سوخمەکەم لەبەرم داکەند و ئەو بەسەرسوڕمانەوە کراسەکەی لێ وەرگرتم و هەندێ سەیری کرد کە بزانێ گرانبەها و نوێیە یان نا و لە ناکاو شادمان بوو و، وتی: سینۆهە ئەگەرچی خەڵکی بەخراپە باست دەکەن و دەڵێن خانووی دایک و باوکت و تەنانەت گۆڕەکەشیانت فرۆشتووەو ئەوانت بێ جێگاو رێگا کردووە، بەڵام بەخشندەیی تۆ گەلێک زۆرەو لەمەو بەدوا هەرکەسێک بیەوێ بە خراپە باست بکات لەسەرت دەکەمەوە، بەڵام ئێستا کە سوخمەکەت داوە بەمن خۆت بێ کراس ماویتەوە و گەرمی خۆر شانەکانت و لەشت دەسووتێنێ و دەیکاتە برین و کێم و خوێنی لێ

دێت.

وتم: تۆ نازانی بەگەیاندنی ئەم نامەیە چ خزمەتێکی گەورەت بەمن کردووە و چەند منت شادمان کرد، هەڵی بگرە و خەمی منت نەبێ.

کاتێ پیاوەکە ڕۆیشت، من کەلە سینەپۆشێک زیاترم لەبەردا نەبوو، بەرەو خانەی مەرگ کەوتمەڕێ بۆئەوەی لەوێ وەک کرێکارێکی ئاسایی کاربکەم تا مۆمیایی کردنی لاشەی دایک و باوکم تەواو دەبێت. وەستا بەساڵاچووەکەی خانەی مەرگ کەلە رابردوودا منی بینی بوو و سەرنجی دابووم، ناوی (راموز) بوو و پێم وت: دەمەوێ ببمە شاگردی تۆ و لەلای تۆ کاربکەم.

ئەو وتی: من بەخۆشحاڵییەوە ئامادەم تۆ ببیتە شاگردی من، بەڵام تۆ دەرچووی خانەی ژیانی و پزیشکی، چۆن خۆت رازی دەکەی کە بێیت و لێرە شاگردیی من بکەی؟

وتم: مەیلی ژنێک منی هەژار کردو هەرچی هەم بوو لێی سەندم و ئێستا دەرمانگەم نییە کە پزیشکی تێدابکەم و کەسیش نییە بتوانم زێڕ و پارەی لێ قەرز بکەم و خانووی پێ بکڕم.

(راموز) بە تێڕامانێکەوە سەری جووڵاند و وتی: هەرکاتێ دەبیستم پیاوێ تووشی بەدبەختی بووە دەزانم کە ژنێک ئەوی وا لێکردووە.

من ماوەی چل شەو و ڕۆژ لە خانەی مەرگ مامەوەو، لەم ماوەیەدا وەک کەمترین کرێکارەکانی ئەو دامەزراوە خەریکی مۆمیایی کردنی لاشەکان بووم، کرێکارەکان کە دەیانزانی من لە چینی ئەوان نیم و بێ شانسی منی هێناوەتە (خانەی مەرگ) پیسترین کارەکانیان بە من دەکرد، تا بەم شێوەیە تۆڵە لەمن بکەنەوە کە خوێندەواری و بڕوانامەم هەبوو و لەوان بەرزتر بووم.

منیش بەناچاری فەرمانەکانیانم جێبەجێ دەکرد بۆئەوەی بتوانم دایک و باوکم مۆمیایی بکەم و تەنها دڵخۆشی من ئەوەبوو کە دەمتوانی وەکو یەکێ لە دەوڵەمەندەکان تەرمی هەردووکیان مۆمیایی بکەم.

بەدەستی خۆم بە خۆشەویستی و دڵپاکییەوە سک و سینەی باوک و دایکە شیردەرەکەم هەڵدڕی و گەدە و ریخۆڵەکان و دڵ و سی و جگەریان و ئەندامەکانی تری ناوەوەیانم دەرکردو ناو سک و سینەیانم پڕ کرد لە قامیشی پڕ لە رۆن، بەشێوەیەک کە لە خانەی مەرگ کاتی مۆمیایی کردنی لاشەی فیرعەون فێری بووبووم. پاشان وەک شێوەی کاری (راموز) کە جاری پێشوو لە خانەی مەرگ بینی بووم، مێشکی هەردووکیانم لە رێگای کونە لووتیانەوە دەرکرد و ناو کاسەی سەریانم پڕ کرد لە رۆنی مۆمیایی (رۆنی مۆمیایی ئەوەیە کە ئێمە قیر - زفت -ی پێ دەڵێین - وەرگێڕ) دایک و باوکم ددانی دەستکردیان نەبوو، هێشتا خۆشم ددانی دەست کردم دروست نەکردبوو. ئەگەر زووتر هەستم بەم داهێنانە بکردایە، ددانی دەستکردم بۆ هەردووکیان دروست دەکرد، کەلەو دنیا بە ئاسوودەییەوە خواردنی پێ بخۆن[٥].

ئەی خوایەکان ئاگاداربن کە من بۆ مۆمیایی کردنی تەرمی دایک و باوکم رۆن و دەرمان و پارچەکانی خانەی مەرگم نەدزیوە، بەڵکو وەک کرێکارێکی سووک... وەک بەندەیەک... لەوێدا کارم کردو خواردنی باشم نەخوارد و شەرابم نەنۆشییەوەو بەو مسەی لەبری کارکردن دەیاندا پێم، رۆن و دەرمان و پارچەم پێ دەکڕی تاوەکو مۆمیاییەکەیان تەواوبوو.

لە (گەرم خانە) هەموو رۆنەکانی ناو کاسەی سەر و سینەو سکی تەرمی دایک و باوکم چووە گۆشتەکەیانەوە و دوایی ئەو گۆشتە وشک بووەوە و، هەموو ئاوی ناو گۆشتەکەیان بوو بە هەڵم.

کاتێ قۆناغی دوایی کۆتایی پێ هات و دەبووایە تەرمەکانم ببردایەتە دەرەوە، بینیم کێشی جەستەی دایک و باوکم بووەتە یەک لە سێی کێشی پێشوویان (واتە ئەو کاتەی کە تازە هێنابوومە خانەی مەرگەوە). لەو چل شەو و ڕۆژە کە من لە خانەی مەرگ بووم هەڵسوکەوتی کرێکارە بێ تەربێت و تووڕەکان لەگەڵمدا گۆڕا و باشتربوون، ئەگەرچی هێشتا هەر جنێویان دەدا و سووکایەتییان

پێ دەکردم، بەڵام تووڕەییان نەما و ئەوان خوویان بەو بێ ڕێزییەوە گرتبوو و نەیاندەتوانی ڕەفتاری خۆیان بگۆڕن. کاتێ زانییان دەمەوێ تەرمی بەخێوکەرەکانم لەوێ ببەمەدەرەوە، یارمەتییان دام و پێستێکی مانگای باشیان بەپارەی خۆم بۆ کڕیم و لاشەی دایک و باوکمم خستە ناویەوە و بە سیرمە دووریمەوە.

ئەو ڕۆژەی ویستم لە خانەی مەرگ بڕۆم (ڕاموز) وتی: لێرە مەڕۆ و تاکۆتایی تەمەنت لێرەبە، چونکە دەرامەتی کرێکارانی ئێرە لە پزیشکێکی پاشایەتی کەمتر نییە و ئەگەر تۆ نیوەی دەرامەتەکەت پاشەکەوت بکەی لەهی کاتی پیریدا دەتوانی وەکو کاهینێک ژیان بەسەر ببەیت و بەندە و کەنیزت هەبێ و. خەڵکی چونکە لەکار کردنی ئێرە بێزارن پێشبڕکێی ئێمە ناکەن.

بەڵام من نەمدەتوانی لەوێ بمێنمەوە، لەبەرئەوەی وام بیر دەکردەوە پیاوێ کە بتوانێ کارێکی گەورەتر بکات نابێ بەکارێکی بچووکەوە خەریک بێت. لە نێوان قسەی ناشیرین و پێکەنین و گاڵتەی کرێکاران خواحافیزیم لە (ڕاموز) کرد و پێستی مانگاکە، کە لاشەی دایک و باوکمی تێدابوو کردمە سەرشانم و لەوێ هاتمە دەرەوە. خەڵکی لە کۆڵانەکاندا لێم دوور دەکەوتنەوە و لووتی خۆیان دەگرت کە بۆنی من نەکەن، چونکە وەها بۆنی خانەی مەرگم لێ دەهات کە هەموو کەسێکی بێزار دەکردو دەیترساندن.

تەبەس دوو شاری گەورەی هەبوو، کە یەکێکیان شاری زیندووەکان بوو و ئەوەی تر شاری مردووەکان. شاری مردووەکان کەوتبووە ئەوبەری نیل و لەکاتی شەودا شاری مردووەکان کە دەکاتە چەقی گۆڕەکان باشتر لە شاری زیندووەکان پارێزگاریی لێ دەکرا. من دەمزانی کە بە هیچ شێوەیەک ناتوانم بچمە شاری مردووەکانەوە، لەبەرئەوەی پاسەوانەکان یەکسەر دەیانکوشتم، بەڵام دەکرا بچم بۆ (دۆڵی دەسەڵاتداران)[٦] و ئەو دۆڵەش لەوبەر نیلەوە بوو، بەڵام لەسەرووتری شاری مردووەکان و لەلای باشوور بوو و هەموو فیرعەونەکانی میسر لە سەرەتای

جیهانەوە تا ئەمڕۆ لە دۆڵی دەسەڵاتداران نێژرابوون.

کاتی شەو دۆڵی دەسەڵاتداران وەک شاری مردووەکان پاسەوانی لێ نەدەکرا، لەبەر ئەوەی پاسەوانەکان و خەڵکیش دەزانن کە کاهینەکان کاتێک فیرعەونێک دەخەنە ناو گۆڕەکەوە، بەشێوەیەک ئارامگاکەی تەلەسم دەکەن کە هەر کەسێک بیەوێت بچێتە ناویەوە، دەمرێت، من باوەڕم بەتەلەسم نییەو لەو باوەڕەدانیم بتوانێ مرۆڤ بکوژێ، بەڵام واهەست دەکەم کاهینەکانی میسر پاش ناشتنی فیرعەون دەرگا و دیوار و هەموو کەل و پەلەکانی ئارامگەکە تەنانەت دارە تەرمەکەی فیرعەونیش جۆرە ژەهرێکی بەهێزی لێ دەدەن کە بە درێژایی کات کاریگەرێتییەکەی دەمێنێ و ئەگەر کەسێ بەمەبەستی دزی بچێتە ناویەوە و بیەوێ کەل و پەلە گرانبەهاکانی ببات بەهۆی ئەو ژەهرەوە دەمرێ. من داواکاری مردن بووم و پێشوازیم لێ دەکردو بە خۆمم دەوت ئەگەر بتوانم گۆڕێک بۆ دایک و باوکم پەیدا بکەم مردنی من گرنگ نییە، گرنگ ئەوەیە ئەو دووانە لە ناو نەچن و لەو دنیا زیندوو ببنەوە و ڕێڕەوییە دوور و درێژەکەیان دەست پێ بکەن و بۆئەوەی لە ناونەچن دەبێ لاشەکەیان لە گۆڕێکدا بشاردرێتەوە ئەگەرنا ئەو تەرمە مۆمیایی کراوانە لەبەر گەرمیی هەوا تێک دەچوون.

لەکاتی ڕۆژدا لاشەکانم خستە سەرشانم و بردمە بیابان تا لە دیدی خەڵکی بەدووربم. کاتێ شەو داهات وەستام کە کەمێکی پێ بچێ تاوەکو چەقەڵ و کەمتیارەکان بکەونە دەنگە دەنگ، ئەوسا گەڕامەوە شار و قوڵینگێکم بۆ هەڵکەندنی زەوی کڕی. کاتێ گەیشتمە دۆڵی دەسەڵاتداران نیوەشەو بوو و هەرچەندە دەمبینی مارەکان بەبەینی بنچکە گیایەکاندا هاتوچۆیان دەکرد، بەڵام لێیان نەدەترسام و لە هەندێ شوێندا دووپشکی گەورەم دەبینی کە لەوانیش مەترسیم نەبوو، چونکە ئارەزووی مردنم لە خوایەکان دەکرد و بنچینەی گشتی ئەوەیە کە کاتێ مروڤ خوازیاری مردن بێت، مەرگ بەلایەوە نایەت.

من لە شوێنی بازگەکانی چاودێری ئەوێ ئاگادارنەبووم و نەمدەتوانی

خۆمیانی لێ دووربخەمەوە، بەڵام هیچ کامێکیان منیان نەبینی و ڕێگایان لێ نەگرتم ، لەوەشە منیان بینیبێ و وایان زانیبێ یەکێک لە مردووەکانم کە خواردنەکەی خۆی بە کۆڵەوەیە و بەناوگۆڕی فیرعەونەکاندا هاتوچۆدەکەم. ماوەیەک لە نێوان گۆڕی فیرعەونەکاندا سووڕامەوەو بەدوای ئارامگەیەک دەگەڕام کە بتوانم دەرگاکەی بکەمەوەو تەرمی دایک و باوکم بکەمەناوی، بەڵام زانیم کە هەموو دەرگاکان داخراون و کردنەوەیان گومان دروست دەکات و پاسەوانەکان یەکسەر هەستی پێ دەکەن کە مردوویەکیان لە گۆڕی فیرعەوندا ناشتووە. من لە مردن نەدەترسام و لەو شتەی تەلەسمی[٧] فیرعەونیان پێ دەوت بێ باک بووم و ئەگەر بمتوانیایە گۆڕێکیان بۆ پەیدا بکەم خەیاڵم ئاسوودە دەبوو، ئەگەرچی دوایی یەکسەر بمردمایە.

کاتێ تێگەیشتم کە ناتوانم دەرگای هیچ گۆڕێکیان بکەمەوە لەبەردەم یەکێک لە ئارامگەکاندا لە دەرەوەی گۆڕەکە بەوپاچەی لەگەڵ خۆمدا هێنابووم گۆڕێکم لە سەر زەوییە لمییەکە هەڵکەند و بۆلابردنی خاکەکە جگەلە هەردوو دەستم هیچی ترم پێ نەبوو و بەهۆی لێ خشاندن و لابردنی وردە بەردەکانەوە دەستم بریندار‌بوو، بەڵام گوێم نەدەدایە.

ئەوەندە زەوییەکەم هەڵکەند تا بووە چاڵێکی گەورە بەئەندازەی قەبارەی هەردوو تەرمەکە و دوایی پێستی مانگاکەم کردە چاڵەکەوە و خۆڵم بەسەردا کرد و لەبەرئەوەی بەردەم گۆڕی فیرعەون زیخ (چەو)بوو لە ناوبردنی ئاسەواری هەڵکەندن ئاسان بوو. ئەوسا هەناسەیەکی ئاسوودەم هەڵکێشا، چونکە دڵنیابووم کە دایک و باوکم لەبەرئەوەی لە نزیک فیرعەونەوەن لەو دنیا لە ڕووی خواردنەوە سەغڵەت نابن، چونکە بەردەوام لەگەڵ فیرعەوندا بەسەردەبەن و نان و گۆشت و شەرابی ئەو دەخۆن.

کاتێ کە خەریکی خۆڵ بەسەردا کردنی تەرمەکان بووم دەستم بەر شتێکی ڕەق کەوت و کاتێ هەڵم گرتەوە زانیم گۆیەکی بچووکی گرانبەهایەو کە وردە

بەردی بەنرخیان بە بانیەوە نووساندبوو و زانیم لەو کەل و پەلانەیە کە لە کاتی ناشتنی فیرعەون بۆ ناو گۆڕەکەیان هێناوەو لەوێ کەوتووەو دوایی بەهۆی دروستکردنی ئارامگەکەیەوە کەوتۆتە ژێرخاک.

گۆیەکەم هەڵگرتەوەو دەستم هەڵبڕی و خواحافیزیم لە دایک و باوکم کرد و وتم ئومێدەوارم لاشەکەتان بۆ هەمیشە بمێنێتەوە.

کاتێ لە دۆڵی دەسەڵاتداران هاتمە دەرەوە و خۆم گەیاندە کەناری نیل سپێدەی دابوو و قوڵێنگەکەم فڕێ دایە ئاوی ڕووبارەکەوەو لە کەناری ئاوەکە ڕاکشام، بەڵام بەهۆی ماندوێتییەوە لەشم زۆر بەئازاربوو و نەمدەتوانی بنووم، تائەو کاتەی لەبەر هیلاکی زۆر ئاگام لە خۆم نەماو نووستم و کاتێ دەنگی مراوییەکان هات بەخەبەر هاتمەوە و بینیم هەتاو بەرزبۆتەوە و کەشتیوانەکان لە ڕووباردا خەریکی هاتوچوون و ژنە جل شۆرەکان لە کەناری ڕووبارەکەدا قسەیان دەکرد و خەریکی کاربوون. بەیانییەکی ڕووناک و ئومێدبەخش بوو، بەڵام دڵی من پەژارەی هەبوو و ئەوەندە خەمبار بووم کە هەستم بەلەش و لاری خۆم نەدەکرد، کراسەکەم تەنیا بریتی بوو لە سینەپۆشێک و گەرمای هەتاو پشتمی سووتاندبوو، کەرتە مسێکیشم نەبوو کەنان و ئاوی جۆی پێ بکڕم. لەشم بۆنی بۆگەنی خانەی مردووەکانی لێ دەهات چونکە هێشتا لە نیلدا خۆم نەشۆربیوو.من بەو بارە بەزەیی هێنەرەوە نەمدەتوانی ڕوو لە دۆستەکانم بکەم و داوای یارمەتییان لێ بکەم، چونکە ئەگەر منیان ببینیایە دەیانزانی من گرفتاری تووڕەیی خوایەک بوومە و هەروەها هەموو دەیانزانی من خانووی خۆم و خانووی باوک و دایکم و تەنانەت ئارامگەکەشیانم بە ژنێک فروشتووە و نەمدەتوانی بەم بەدناوییەوە خۆمیان لێ نزیک بکەمەوە.

لەو بیرەدابووم کە چی بکەم و چۆن سکی خۆم تێربکەم کە لەناکاو هەستم کرد مرۆڤێ لە نزیک منەوە دەجوولایەوە، ئەوەندە چارەی ئەو پیاوە ترسناک بوو کە سەرەتا تێ نەگەیشتم کە مرۆڤە، چونکە لە جیاتی لووتی کونێکی بەرین لە

ناوەڕاست دەم و چاویدا دەبینرا و گوێچکەی نەبوو و دیاربوو کە گوێچکەکانیان بڕیوەتەوە. ئەو کابرایە لاواز دەهاتەبەرچاو و دەستی گەورە و گرێ گرێی هەبوو و کاتێ زانیی من هەستم بەوکردووە، پرسیی: چی لە ناو مشتە بەستراوەکەت دایە؟

من پەنجەکانم کردەوە و ئەو گۆیەکەی فیرعەونی بینی و ناسیی و وتی: ئەمە بدە بەمن بۆئەوەی بەختم بکرێتەوە، چونکە زۆر پێویستیم بە شانس هەیە و بیستوومە هەرکەسێ گۆی وەهای هەبێت بەختەوەر دەبێ.

وتم: من پیاوێکی هەژارم و جگە لەمە هیچم نییە و دەمەوێ هەڵی بگرم بۆئەوەی ببێتە هۆی بەختەوەریم.

پیاوەکە وتی: ئەگەرچی من هەژارم، بەڵام لەبەرئەوەی دەبینم تۆش نەبووی ئامادەم لە جیاتی ئەوگۆیە حەڵقەیەکی زیوت بدەمێ.

دوایی حەڵقەیەکی زیوی لە ژێر پشتێنەکەیەوە دەرهێناو بۆمنی درێژکرد و من وتم: گۆیەکەم نافرۆشم.

وتی: تۆ لە بیرت چوو کەمن دەمتوانی بەبێ بەرامبەر ئەم گۆیە لە تۆ بستێنم. چونکە تۆ لە خەودابووی و دەمتوانی بتکوژم و گۆیەکە بفڕێنم.

وتم: بە گوێ و لووتە بڕاوەکانتدا وادەردەکەوێ کە پیاوێکی تاوانبار بوویتە و دوای بڕینەوەی گوێ و لووتت بۆ کارکردن ناردرابێتی بۆ (کانگە) و ئێستا لەوێ هەڵهاتووی، دەبێ بەزوویی لێرە بڕۆی، چونکە ئەگەر ئێشکچی بێت و لێرە بتبینێ دەستگیرت دەکات و دەتگەڕێنێتەوە بۆ (کانگە) و ئەگەر منت بکوشتایە، بەقاچ هەڵیان دەواسیی تاکو دەمردی.

کابرا وتی: تۆ خەڵکی کوێیت و لە کوێوە دێیت کە هێشتا نەتزانیوە هەموو ئەو بەندانەی کە لە کانگەکاندا کاریان دەکرد ئازادکراون.

وتم: چۆن شتی وادەبێت، بەندەکان چۆن لە کانگەکان ئازاددەکرێن؟

پیاوەکە وتی: فیرعەونی نوێ کە تازە لەسەر تەخت دانیشتووەو پێشتر

جێنشین بوو، دوای هاتنە سەرتەخت هەموو بەندەکانی لە کانگەکان ئازادکرد و لەمەوبەدوا تەنیا ئەو کەسانەی کە ئازادن لە کانگە کاردەکەن و پاداشت وەردەگرن.

بە فکری خۆم بۆی چووم کە ئەو پیاوە ڕاست دەکات، چونکە من چل شەو و چل ڕۆژ لە خانەی مەرگدا بووم و لە هیچ جێگایەک هەواڵم نەبیستبوو و، نەمدەزانی فیرعەونی جەوان و نوێ ئەوانی لە کانگەکان ئازاد کردووە.

پیاوەکە وتی: ئەگەرچی من بەندەبووم و لە کانگە کارم دەکرد، بەڵام لە خوایەکان دەترسێم و هەر لەبەر ئەوەش کاتێ خەوتبووی تۆم نەکوشت و ئێستا ئەتوانی گۆیەکەت رابگری و بۆ دەستکەوتنی خۆشبەختی کەڵکی لێ وەربگری.

بەڵام من لام سەیربوو کە فیرعەونی نوێ واتە (ئامن هوتب)ی چوارەم چۆن بەندەکانی لە کانگەکان ئازاد کردووە، ئایا نازانێ کە هەرگیز پیاوێکی ئازاد ناچێت لە کانگە کاربکات. مرۆڤ ئەگەر شێت نەبێت ئەو بەندانەی کەلە ناو کانگەکاندا کاردەکەن ئازاد ناکات، چونکە لەناکاودا ئیش و کاری کانەکان دەوەستێ. هەروەها زۆربەی بەندەکان کەلەوێدا کاردەکەن لە تاوانبارەکانن و ئازادییان دەبێتە هۆی پەیدابوونی ئاژاوەی گەورە.

پیاوە گوێ و لووت بڕاوەکە وەک بلێیی لە بیرکردنەوەکەم تێ گەیشتبێ وتی: من وادەزانم کە خوای فیرعەونە نوێیەکەمان خوایەکی شێتە..

وتم: بۆچی؟!

وتی: لەبەرئەوەی خوا، فیرعەونی نوێی ناچارکردووە کە هەموو تاوانباران ئازاد بکات و ئێستا ئەوان بە ئازادییەوە لەناو شار و بیابانی میسردا دەسووڕێنەوە و ئیتر لە کانەکان یەک (دێبن) کانزا دەرناکرێ و میسر تووشی هەژاری و نەبوونی دەبێت. ئەگەرچی من بێگوناح بووم و بەناهەق منیان حوکم داو لە کانگەکاندا کاریان پێ کردم، بەڵام لە جیاتی هەر بێ تاوانێ هەزار تاوانباری ڕاستەقینە لەو کانگانەدا کاریان دەکرد کە ئێستا ئازادبوونە.

لەو کاتەی ئەو پیاوە قسەی دەکرد دەیڕوانییە ئەندامەکانی لەشم و هەستم کرد کە بۆنی خانەی مەرگ کە لەمنەوە دەهات لەلای ناخۆش نەبوو و وتی: هەتاو پێستی لەشی سووتاندوویتە، بەڵام من ڕۆنم هەیە و دەتوانم لەشتی پێ چەور بکەم.

کاتێ کە لەشی منی بە ڕۆنەکە دەشێلا وتی: من پێم سەیرە بۆچی پارێزگاری لەتۆ دەکەم، چونکە کاتێ کە لە منیان دەداو لەشم برینداردەبوو و جنێوم بە خوایەکان دەدا کە بۆچی منیان دروست کردووە و گرفتاری ستەمی خەڵکیان کردووم، هیچ کەسێ پارێزگاریی لێ نەدەکردم.

من دەمزانی هەموو تاوانبارکراوەکان و بەندەکان خۆیان بە بێ گوناح دەزانن و ئەو پیاوەشم وەک ئەوان دەهاتە بەرچاو، بەڵام چونکە ئەو چاکەی لەگەڵ کردبووم و لەشمی بەڕۆن چەور کردبوو سەرەڕای ئەوە لەوکاتەدا تەنیابووم، لێم پرسی: ئەو زۆرداریيەی لەگەڵ تۆدا کردیان چی بوو و ئەم جەورەم بۆ باس بکە بۆئەوەی منیش هاوبەشی خەمەکەت بم.

پیاوەکە وتی: من کە ئێستا بەرامبەربەتۆ لەسەر زەوی دانیشتووم و لووت و گوێم نییە ڕۆژگارێ بوو خانوو و کێڵگە و مانگام هەبوو و لە ماڵمدا نان و گۆزەی ئاوی جۆم هەبوو، بەڵام لەبەر چارەڕەشی لە تەک خانووەکەی مندا پیاوێکی لێ دەژیا کە ناوی (ئانوکیس) بوو، ئەم پیاوە ئەوەندە زەوی و زارو کێڵگەی هەبوو کە چاو بڕی نەدەکرد کۆتاییەکەی ببینێ و مانگای زۆری هەبوو و ژمارەی بەندە و خزمەتکارەکانی ئەو لە زیخی بیابانەکان زۆرتربوو، بەڵام من لە خوایەکان داواکارم لاشەی بڕزێن و هەرگیز سەفەرەکەی دوای مەرگی دەست پێ نەکات. ئەو کابرایە بەو هەمووکێڵگەو مانگایەی کە هەیبوو، چاوی لە کێڵگە بچووکەکەی من بڕیبوو و بۆئەوەی لەژێر دەستم دەری بهێنێ بەهانەی پێدەگرتم و هەموو ساڵێ لەوەرزی پاییز دوای هەڵچوونی ئاوی نیل کاتێ کە ئەندازیارەکان دەهاتن زەوییە کشتوکاڵییەکانیان دەپێوا من بەسەرسوڕمانەوە دەمڕوانی

کێڵگەکەم بچووک بۆتەوە و ئەندازیارەکان کە (ئانوکیس) دیاری دەدا پێیان لە زەوییەکەی منیان دەخستەسەر زەوی (ئانوکیس) و لەگەڵ ئەوەشدا من بەرگریم دەکرد و ئامادەنەبووم زەوییەکەی خۆم بەرامبەر بە چەند حەڵقە زێڕ و زیوێ بدەم بەو.

لەو سەردەمەدا خوایەکان پێنج کوڕ و سێ کچیان داپێم و کچە بچووکەکەم لە هەموویان جوانتربوو و هەرئەوەندە (ئانوکیس) کچە بچووکەکەی منی بینی، شەیدای بوو و یەکێ لە بەندەکانی خۆی ناردە لای من و وتی کچە بچووکەکەت بدە بەمن، ئیتر وازت لێ دەهێنم. من کە دەمویست جوانترین کچەکەم بدەم بە مێردێ کە لەکاتی پیریمدا یارمەتیم بدات، کچەکەم نەدا بە ئانوکیس. تا ئەوەی ڕۆژێکیان (ئانوکیس) هەرلەخۆیەوە وتی (من لە ساڵێکدا کە دانەوێڵە کەم بوو دەغڵ و دانم داوە بەتۆ و، تۆ هێشتا قەرزەکەت نەداوەتەوە بەمن). من سوێندم بە خوایەکان خوارد کە وانییە، بەڵام ئەو هەموو بەندەکانی خۆی شایەتی بۆدان و لە هەمان ڕۆژدا بەندەکانی لە کێڵگەکەدا دایان بەسەر منداو ویستیان بمکوژن و منیش جگەلە دارێک هیچ شتێکی ترم پێ نەبوو کە پارێزگاری لە خۆم بکەم و دارەکەم دا بەتەوقی سەری یەکێک لەو بەندانە و مرد.

دوایی منیان گرت و گوێ و لووتیان بڕیم و منیان ناردە (کانگە)و ئەو پیاوە خانوو و زەوییەکەی منی لە بری قەرزە خەیاڵییەکەی خۆی داگیرکرد و ژن و منداڵەکانمی فرۆشت، بەڵام کچە بچووکەکە (ئانوکیس)ی کڕییەوە و دوای ئەوەی ماوەیەک وەک کەنیز خزمەتی خۆی پێ کرد، کردییە ژنی یەکێک لە بەندەکانی. من دەساڵ لە کانگە کارم کرد، تائەوکاتەی بە فەرمانی فیرعەونی نوێ منیان ئازادکرد و کاتێک کە گەڕامەوە خانوو و کێڵگەکەی خۆم، هیچ ئاسەوارێکی لێ نەمابوو و کچە بچووکەکەم کە خوشکی (ئانوکیس) بوو دیارنەمابوو و دەڵێن لە تەبەس لە ماڵێکدا وەک خزمەتکار کاردەکات. ئەو کاتەی لە کانگەدا کارم دەکرد (ئانوکیس) مرد و لە شاری مردووەکان ناشتیان، بەڵام من زۆر حەزدەکەم

بڕۆم و بزانم لەسەر گۆڕەکەی چی نووسراوە، چونکە بێ گومان تاوانکارییەکانی ئەو پیاوەلەسەر گۆڕەکەی نووسراوە، بەڵام لەبەرئەوەی خوێندەواریم نییە ناتوانم نووسینەکانی سەرگۆڕەکەی بخوێنمەوە.

وتم: من خوێندەواریم هەیە و ئەتوانم نووسینەکانی سەر گۆڕەکەی (ئانوکیس) بخوێنمەوە و ئەگەر حەزت لێیە دەتوانم لەگەڵتدا بێم بۆشاری مردووەکان و هەرچییەک لەسەر گۆڕەکەی نووسراوە بۆتی ئەگێڕمەوە.

پیاوەکە وتی: ئومێدەوارم تەرمەکەت هەمیشە بمێنێ و ئەگەر ئەم چاکەیەم لەگەڵدا بکەی خۆشحاڵم دەکەی.

وتم: بە خۆشحاڵییەوە ئامادەم لەگەڵتدا بێم بۆشاری مردووەکان و نووسراوەکەت بۆ بخوێنمەوە، بەڵام مەگەر نازانی بەم وەزعە ناهێڵن بچینە شاری مردووەکانەوە.

پیاوە لووت بڕاوەکە وتی: من تێگەیشتم کە تۆ ئاگات لە هیچ شتێ نییە، چونکە ئەگەر ئاگاداربوویتایە دەتزانی فیرعەونی نوێ دوای ئازادکردنی بەندەکان بڕیاری داوە لەبەرئەوەی چەند ساڵێکە لە دیداری مردووەکانی خۆیان بێ بەش بوونە مافیان هەیە بچنە ئەو شارەو مردووەکانی خۆیان بەسەربکەنەوە.

من و ئەو بەرێ کەوتین تاگەیشتینە شاری مردووەکان و ئەو پیاوە کە نیشانەی گۆڕەکەی وەرگرتبوو، منی بردەسەری و بینیم لەبەردەم گورەکەی هەندی گۆشتی کولاو و میوەو گۆزەیەک شەراب داندرابوو، پیاوە لووت بڕاوەکە هەندێ شەرابی خواردەوە و بە منیشی داو داوای کرد نووسینەکەی بۆ بخوێنمەوە و من وام خوێندەوە:

((من کە " ئانوکیس "م گەنمم تۆوکرد و نەمامم چاند و بەروبوومی زەوی و باخەکەم فراوان بوو، چونکە لە خوایەکان دەترسام و (پێنج یەکی)[٨] دەرامەتەکەم دەدایە خوایەکان و رووباری نیل یارمەتیی دام و بەردەوام ئاوی دەگەیاندە زەوییەکانم و کەس لە کێڵگەکانی مندا برسی نەبوو و هیچ یەکێک لە

جیرانەکانی زەوییەکانیشم تووشی برسێتی نەدەهاتن، چونکە لەو ساڵانەی بەروبووم باش نەبوو یارمەتیی هەموویانم دەداو دانەوێڵەم دەدا پێیان... من فرمێسکی چاوی هەتیوانم دەسڕییەوەو هەوڵم نەدەدا قەرزەکانم لەو بێوەژنانە بستێنمەوە کە مێردەکانیان لێیان قەرزکردبووم و هەرکاتێ پیاوێک دەمرد بۆئەوەی ئازاری ژن و منداڵەکانی نەدەم داوای قەرزەکەم لێیان نەدەکردەوە و لەبەرئەمەش لە سەرتاسەری وڵاتدا خەڵکی بە چاکە ناویان دەهێنام و لە من رازی بوون. ئەگەر مانگای یەکێ دیارنەبووایە من مانگایەکی ساغ و قەڵەوم لە جیاتی ئەوەی خۆیان پێ دەبەخشی و نەمدەهێشت ئەندازیاران زەوییە کشتوکاڵییەکان بە ناهەق بپێون و زەویی یەکێکی تر بخەنەسەر ئەوەیتر... ئەمەیە کارەکانی من (ئانوکیس) کە ئەنجامم داوە، بۆ ئەوەی خوایەکان لێم رازی بن و لەسەفەرە دوور و درێژەکەی دوای مردن یارمەتیم بدەن...))

کاتێ کە گەیشتمە کۆتایی خوێندنەوەی ئەم نووسراوە، کابرا لووت بڕاوەکە دەستی بەگریان کردو، من پرسیم: بۆچی دەگریت؟

وتی: لەبەرئەوەی دەزانم لەبارەی (ئانوکیس)ەوە هەڵەبوومە، چونکە ئەگەر ئەم پیاوە کابرایەکی چاکەکار نەبووبێ لەسەر گۆڕەکەی وا نەدەنووسراو، ئێستاش هەرچییەک لێرە نووسرابێ راست و دروستەو تادنیا بمێنێ خەڵک ئەم نووسراوە لەسەر گۆڕەکەی دەخوێننەوەو لەبەرئەوەی تەرمی پیاوچاکێکە هەرگیز لەناوناچێت و زیندوو دەمێنێتەوە، بەڵام من دوای مردن نامێنمەوە، چونکە لاشەی خراپەکاران دەخەنە ناو نیلەوە و ئاو دەیانباتە ناو دەریاوە و دەبمە خۆراکی گیانەوەرانی دەریا.

من لەم قسەیەی پیاوە لووت بڕاوەکە سەرم سوڕما و ئەو کاتە تێگەیشتم کە چۆن نەفامیی جۆری مرۆڤ هەرگیز لەناو ناچێت و لەهەموو سەردەمێکدا دەتواندرێ کەڵک لە نەزانی و پڕوپووچ پەرستی خەڵکی وەربگیردرێ. هەزارەها ساڵە کاهینەکانی میسر بەهۆی نووسینەکانی کتێبی مردووەکان کە خۆیان

نووسیویانە و دەڵێن لە لایەن خوایەکانەوە هاتووە، خەڵکیان کردۆتە بەندەی خۆیان و هەموو سوودەکانی میسر هی ئەوانەو، بۆئەوەی نەهێڵن نەفامی خەڵکی چاک ببێتەوە دەڵێن هەر وشەیەک لە کتێبی مردووەکان، جگەلەوەی لەسەر زەوی نووسراوەتەوە لە ئاسمانیش لەلای خوایەکان هەیە و پارێزراوەو هەرگیز لەناو ناچێت.

هەروەها بۆئەوەی باوەڕی خەڵکی بەکتێبی مردووەکان نەگۆڕێ وای دەردەخەن کە هەر نووسراوێک، لەبەرئەوەی نووسراوە، راستەو بە شێوەیەک ئەم باوەڕەیان لە مێشکی خەڵکیدا بەهێزکردووە کە پیاوێکی وەک ئەو بوونەوەرە بەدبەختە کە گوێ و لووتی نییە، لەگەڵ ئەوەشدا کە بەهۆی دوژمنایەتی و ویستی خراپی (ئانوکیس) کردوویانەتە بەندە و دەساڵ لە کانگە بووە، کاتێ دەبینێ لەسەر گۆڕەکەی (ئانوکیس) ئەم شتانە نووسراوە، وادەزانێ راستەو لە هەڵەدا بووە کە ئانوکیسی بە پیاوێکی بێ بەزەیی و ستەمکار لە قەڵەم دابوو.

پیاوە گوێ بڕاوەکە فرمێسکەکانی سڕییەوە و گۆشت و میوەکەی ئەوێی هێنایە پێشەوە و وتی: بخۆو .. سکی خۆت تێر بکە، چونکە ئەمڕۆ کە رۆژی ئازادیی بەندەکانی کانگەیە و رێگامان پێ دەدەن بێینەئێرە دەتوانین لەم خواردنانە بخۆین.

دوای ئەوەی بەهۆی خواردنی گۆشت و میوە و شەراب هاتەوە سەرکەیف، رووی کردە گۆڕەکەی (ئانوکیس) و وتی: هەروەکو لە سەر گۆڕەکەت نووسراوە، تۆ پیاوێکی باش بوویت و شیاوە کە هەندێ لە کاسە زێڕینەکان و کاسە زیو و مسییەکانی ناو گۆڕەکەت بدەی بە من و ئەمشەو دێم و لێتی وەردەگرم.

من لە ترسا هاوارم کرد: ئەتەوێ چی بکەی!؟ ئایا دەتەوێ ئەمشەو بێیت و دزی لەم ئارامگەیە بکەی؟ مەگەر نازانی هیچ تاوانێ لەوە گوناهتر نییە دزی لە گۆڕی خەڵکی بکەی؟ ئەم تاوانە لە لایەن خوایەکانەوە لێ خۆش بوونی نییە.

پیاوە لووت بڕاوەکە وتی: بۆچی قسەی بەلاش دەکەی، مەگەر تۆ لەسەر

گۆڕەکەی نەتخوێندەوە کە ئانوکیس چەند پیاوێکی چاکەکار بووەو ئەم پیاوە کە بە پێی فەرمانی خوایەکان هەڵسوکەوتی کردووە هیچ رازی نابێت قەرزاری من بێت و ئەگەر زیندوو بووایە خۆی قەرزەکەی منی دەهێنایەوە، چونکە گومانی تێدانییە ئەو خانوو و زەوی و ماڵ و منداڵی منی کردە هی خۆی و ماڵ و ژن و منداڵەکەمی فرۆشت و کچە بچووکەکەمی وەک کەنیزێ لە خزمەت خۆیدا راگرت، کەواتە ئانوکیس کە قەرزاری منە بەخۆشحاڵییەوە قەرزەکەی خۆی دەداتەوە بە من و ئەمشەو بۆ وەرگرتنەوەی داواکارییەکەم دێم و تۆش دەتوانی لەگەڵ مندا بێیت و بەشێکت بەرکەوێت، چونکە ئەو دەبێت قەرزەکەم بداتەوە و ئەوەی لێی دەستێنم بۆمن حەڵاڵەو دەتوانم دوای ئەوەی لێم سەند هەندێ لەو داراییانەم بدەم بەتۆ و خۆت لە ئارامگەکەدا دەری بهێنی.

ئازادیی بەندەکانی کانگەو رێگاپێدانیان بۆ شاری مردووەکان بەتەواوی رووخسارو ئارامی شاری مردووەکانی شێواندبوو و ئەو شارەی، کە لە جێگای زیندووەکان زیاتر پارێزگاری لێ دەکرا، لەو شەوەدا کەوتە بەر تاڵان کردن. من و بەندەکە پێکەوە چووینە ناو ئارامگاکەی ئانوکیسەوە و هەرچەندەی توانیمان لەو قاپ و کەل و پەلە زێڕین و مسی و شتە بەنرخەکانی ئارامگەکەمان هەڵگرت. بەندە ئازادکراوەکە دەیوت ئەوەی من دەیبەم مافی خۆمە و کارەکەی من دزی نییە. کاتێ کە زێڕ و مسەکانمان دەگواستەوە بینیم هەموو پاسەوانەکان کە ئەرکیان گرتنی دز و گومان لێکراوەکان بوو وەک بەندەکان دەستیان کردبوو بە تاڵان و کاتێ گەیشتینە وشکانیی نیل هێشتا لەشاری مردووەکان دزی و تاڵان بەردەوام بوو.

کاتێ خۆرهەڵاتن، ئێمەگەیشتینە وشکایی کەناری نیل و لەوکاتەدا هەندێ لە مامەڵەچییەکانی سووریا لەوبەر رووبارەوە چاوەڕێ بوون کەل و پەلە تاڵان کراوەکان لە دزەکان بکڕنەوە. ئەوەی ئێمە هێنابوومان لە لایەن کڕیارێکی سووریاوە بە چوارسەد (دێبن) کڕدرایەوە. لەم زێڕە دووسەد (دێبن) بەرمن کەوت

و ئەوەی مابوو بەربەندە لووت بڕاوەکە کەوت و وتی: بۆ بەدەست هێنانی زێڕ و پارە ڕێگایەکی ئاسانمان پەیدا کرد چونکە ئەگەر پەنجا ساڵ لەم دارە رایانەی کەناری نیل حەماڵیمان بکردایە نەماندەتوانی ئەم هەموو زێڕە بەدەست بهێنین.

دوای ئەوەی زێڕەکانمان بەش کرد لە یەکتر جیابووینەوە و ئەو بەرەو لایەک چوو و منیش بەرەو لایەکی تر ڕۆیشتم. بۆ ئەوەی بۆنەکەی لەشم نەهێڵم هەندێ کافور و بیخەکەم (بیخەک جۆرە گیایەکە کە دوای ئەوەی دەیکوتن بەکاری دەهێنن و، وەک سابوون کەف دەکات و مرۆڤ پاک دەکاتەوە - وەرگێڕ) کڕی و لە کەناری نیل خۆم پێ شۆری و بەتەواوی بۆنی خانەی مەرگم لێ ڕۆیشت و ئیتر خەڵکی خۆیان لێ دوور نەدەخستمەوە. دوایی کراسێکم پێ کڕی و چوومە خواردنگەیەک نان بخۆم، کاتێ کە خەریکی خواردن بووم گوێم لە دەنگە دەنگی شاری مردووەکان بوو و سەیرم کرد نەفیرِ لێ دەدەن و گالیسکە جەنگییەکان کەوتنەڕێ. لەوانەی ئاگادارتربوون پرسیم: دەنگ و باس چییە؟

وتیان: رمدارەکانی تایبەت کە پاسەوانی فیرعەونن پێیان سپێردراوە کە بەندە ئازادکراوەکان سەرکوت بکەن کەلەوە زیاتر شاری مردووەکان تالآن نەکەن.

ئەو رۆژە پێش ئەوەی خۆرئاوابێت زیاتر لە سەد کەس لە بەندە ئازادکراوەکان کە پێشتر لە کانگە کاریان دەکرد سەرەوخوار لە دیوارەکانی شاری گبس هەڵواسران و مردن و لە دوای ئەوە ئاژاوە و تالآنی شاری مردووەکان دامرکایەوە. ئەو شەوە لەخانوویەکی گشتیدا مامەوە و مەبەستم ئەوەبوو کە خۆم سەرگەرم بکەم، بەڵام لەو ماتەم خانەیەدا تەنیا خەمەکانم زیادی دەکرد.

دوای هاتنە دەرەوەم لە خانە گشتییەکەدا چوومە میوانخانەیەک و نووستم و بەیانی رۆژی دواتر بەرەو خانووەکەی پێشووی خۆم کەوتمەڕێ کە قەرزەکەی (کاپتا) بدەمەوە و سوپاسی بکەم، چونکە ئەگەر ئەو پاشەکەوتە کەمەکەی خۆی نەدەداپێم نەمدەتوانی تەرمی دایک و باوکم ببەمە خانەی مەرگ.

کاپتا کاتێ کە منی بینی کەوتە گریان و وتی: گەورەم.. وام زانی مردوویتە،

چونکەلە دڵی خۆمدا دەموت ئەگەر زیندوو بووایە دەهات بۆئەوەی دیسانەوە پارەو مسم لێ بستێنێ، لەبەرئەوەی تۆ جارێ پارەت و مست لێ سەندووم و ئەو کەسەی جارێک کانزا بداتە یەکێک دەبێ هەتا ماوە هەر پارەی بداتێ. من ئەگەرچی وام دەزانی مردوویتە، بەڵام دووربین بووم و بۆ یارمەتیی تۆ لە گەورە نوێیەکەم و دایکی (کە خوایەکان لاشەکەی پەرش و بڵاوبکەن) دزیم دەکرد و دایکی ئەو بەردەوام دارکاریی دەکردم و بەم زووانە هەڕەشەی ئەوەی لێ کردم کە دەمفرۆشێ و لەبەرئەوەی ئێستا تۆ هاتووی واباشە کە بەیەکەوە خۆمان لێرە قوتاربکەین و بڕۆینە جێگایەک کە لەم تیمساحە بەدووربین.

من لە وەڵام دانەوەی دوودڵ بووم و ئەو وتیەوە: گەورەم ئەگەر بۆ خەرجی ژیانت تەنگاوی من هەندێ پارەم هەیە و دەتوانین سەرفی بکەین و کاتێ کە پارەکە تەواوبوو من کاردەکەم و ناهێڵم تۆ برسی بیت، بەمەرجێ تۆ لەدەست ئەم ژنە (کەوەک تیمساحە) و کوڕە گەوجەکەی رزگارم بکەی.

وتم: کاپتا من ئەمڕۆ بۆئەوە هاتوومەتە ئێرە کە قەرزەکەت بدەمەوە، چونکە دەزانم ئەوەی تۆ دات بەمن سەرجەمی پاشەکەوتی چەند ساڵەی تۆ بوو.

دوایی هەندێ پارەی زۆر لەوەی خۆی زیاترم پێدا لە بری قەرزەکەی و، ئەو لە خۆشیا کەوتە سەماکردن و دوایی تێگەیشت کە هەڵپەڕکێ بۆ یەکێکی وەک ئەو بەساڵاچوو جوان نییەو، وەستایەوە و وتی: گەورەی من دوای ئەوەی کانزاکانم دا بەتۆ دەستم کرد بە گریان چونکە وامدەزانی جارێکی تر چاوم پێیان ناکەوێتەوە، بەڵام گلەیی لە من مەکە لەبەرئەوەی کەسێ کە هەموو تەمەنی بەندە بووبێ دڵێکی بەهێزی نییە و ناتوانێ کانزاکانی خۆی بداتە یەکێکی تر و ئاسوودە بێت، ئەگەرچی ئەوکەسە پێشتر گەورەی بووبێ.

وتم: کاپتا جگەلەوەی قەرزەکەتم دایەوە لە جیاتی ئەو چاکەیەی لەگەڵ من کردت دەمەوێت تۆ لە خاوەنەکەت بکڕمەوە و ئازادت بکەم.

کاپتا وتی: تۆ ئەگەر من بکڕیتەوە و ئازادم بکەی من هیچ جێگایەکەم نییە

بۆی بچم و کەسێ کە هەموو تەمەنی بەندە بووبێ ناتوانێ بە ئازادی بژیت، من بەندەیەکی یەک چاوم کە دەبێ بەردەوام (گەورە)م هەبێت و بە بێ خاوەن لە مەڕێکی یەک چاوی بێ شوان دەچم، من ئامۆژگاریت دەکەم کە کانزاکانت بۆ کڕینی من بەخۆڕایی بەفیڕۆ مەدە، چونکە من هی تۆم و دەتوانی من لەگەڵ خۆتدا ببەی. دوایی تاکە چاوەکەی لێ داگرتم و وتی: گەورە بەخشندەکەم، من چونکە دووربین بووم هەموو ڕۆژێ لە بارەی بەرێکەوتنی کەشتییەکان لێرە زانیاریم بەدەست هێناو دەزانم لەم کاتەدا کەشتییەک لێرەوە بەرەو (ئەزمیر) دەڕوات و ئێمە دەتوانین سواری ئەم کەشتییە ببین و خۆمان بگەیەنینە ئەزمیرو تاکە گرفتێ کە دەمێنێتەوە ئەوەیە کە بەر لە ڕۆیشتنمان دەبێ دیارییەک بە خوایەکان بدەین بۆئەوەی بە ساغی بگەینە شوێنی مەبەست و، من دوای ئەوەی باوەڕم بە (ئاموون) نەما هێشتا خوایەکی ترم نەدۆزیوەتەوە کە دیاری بدەمێ و لە خەڵکیشم دەپرسی ئایا دەکرێ ڕێنومایییم بکەن و خوایەکم نیشان بدەن کە بتوانم بیپەرستم و دیاریی بدەمێ؟ ئەوان وتیان(خوای فیرعەون بپەرستە کە ناوی ئاتوونە...) پرسیم: ئەم خوایە (ئاتوون) بەچی دەژیت و خواوەندی دەکات؟ وتیان(خوای ئاتوون بەهۆی ڕاستییەوە دەژیت و خواوەندی دەکات...) من تێگەیشتم کە ئەم خوایە بەکەڵکی من نایەت، چونکە خوایەک کە بیەوێ بە ڕاستەقینە حەقیقەت بژیت و خوایەتی بکات بێ گومان خوایەکی سادەو بێ ئاگایە، ئەگەر نا دەیزانی کە ڕاستی شتێکە کە هەرگیز جێبەجێ نابێت. ئێستا گەورەم تۆ دەتوانی پێم بڵێی چ خوایەک بپەرستم.

من گوێیەکەی خۆم کە لە بەردەم ئارامگەی فیرعەون و لەکاتی ناشتنی بەخێوکەرەکانم دۆزیبوومەوە دام پێی و وتم: ئەم خوایە بپەرستە.

کاپتا وتی: ئەمە چییە..؟

وتم: فیرعەون باوەڕی بەم خوایە بوو و وای هەست دەکرد کە مایەی بەختەوەرییە و منیش لەو ڕۆژەی دەستم کەوتووە هەست دەکەم بەرەو بەختەوەری

دەچم، چونکە بوومەتە خاوەن زێڕ و ئەگەر تۆش ئەم گوێیە لەلای خۆت ڕابگری لەوانەیە بەختەوەری ڕووت تێ بکات و منیش لەو بەختیارییەت کەڵک وەربگرم. کەواتە ئێستا کە ئەم گوێیەت هەیە خۆت بگۆڕە و کراسێ وەک دانیشتووانی سووریا لەبەر بکە کەبەو کەشتییەی، دەڵێی ئامادەی بەڕێ کەوتنە بڕۆین و من وابیردەکەمەوە کە قسەکەت ڕاستە کە دەڵێی نابێ پارەکەت بە کڕینی من بەفیڕۆبدەی، چونکە لێرەوە تا ئەزمیر خەرجیمان دەوێت و دوای گەیشتنمان بۆ ئەو شارە دەبێ هەندێ کانزامان هەبێت کە خەرجی بکەین تاکو من دەست بە پزیشکی دەکەم. دەبێ پێت بڵێم منیش بەپەلەم کە هەرچی زووتر لەم شارە بڕۆم، چونکە کاتێ لە کۆڵانەکانی تەبەس هەنگاو دەنێم واهەست دەکەم هەرکەسێ دەمبینێ جنێوم پێ دەدات و دوای ئەوەی لەم شارە ڕۆیشتم هەرگیز ناگەڕێمەوە.

(کاپتا) وتی: گەورەم، هیچ کات لە بارەی داهاتوو بڕیاری یەکجاری مەدە، چونکە تۆ نازانی کە لە ئایندەدا چی دەبێ و چی ڕوودەدات و لەبەرئەوە لە ئەمڕۆوە بڕیاری نەگەڕانەوە بۆ تەبەس مەدە، چونکە لەوەیە ڕۆژێ بێت گەڕانەوەت قازانجی فراوانی تێدابێت. سەرەڕای ئەوەش هەرکەسێ بە ئاوی نیل تینوێتی خۆی بشکێنێ ناتوانێ بەردەوام لە ئاوەکانی تر خۆی تێرئاو بکات و نیل بەرەو خۆی ڕایدەکێشێتەوە. من نازانم تۆ لێرە تووشی چ کردەوەیەک بوویتە کە بەم شێوەیە (تەبەس)ت لەبەر چاو کەوتووە، بەڵام بڕیاری لێرە ڕۆیشتنەکەت بەشتێکی ژیرانە دادەنێم. سینۆهە من دڵنیات دەکەم کە ئەم کردەوەیەت هەرچییەک بێت فەرامۆشی دەکەی، چونکە گەنجەکان دوای چەندین ساڵ ڕووداوەکانی ڕابردوو لە بیردەکەن و کەسانی پیریش ئەگەر وەک گەنجەکان تەمەنی درێژیان هەبوایە ڕووداوەکانی ڕابردوویان لەبیر دەکردەوە، بەڵام چونکە تەمەنیان درێژ نابێت مەجالی بەیاد سپاردنی ڕووداوەکانی ڕابردوویان دەست ناکەوێت. هەر کردەوەیەک کەلە مرۆڤ ڕوویدات وەک بەردێک وایە کە فڕێی

بدەنە ناو دەریاوە، ئەم بەردە دوای ئەوەی کەوتە دەریاوە دەنگێکی گەورە دروست دەکات و ئاوەکە دەشڵەقێنێ و مرۆڤ وابیردەکاتەوە کە هەرگیز ئاوسەواری ئەو پەشۆکان و شڵەقاندنە لەناو ناچێت، بەڵام دوای چەند ساتێک ئاوەکە ئارام دەبێتەوە بەشێوەیەک کە مرۆڤ بەخۆی دەڵێ بەهیچ شێوەیەک ئەم ئاوە بەردی تێ نەکەوتووە ئەگەر نا ئەوها هێمن نەدەبوو. تۆش دوای چەند ساڵ بەتەواوەتی ئەم ڕووداوەی کەلەم شارە بەسەرتدا هاتووە لە بیردەکەی و بە دەوڵەمەندی و دەسەڵاتەوە دەگەڕێیتەوە تەبەس و ئەگەر تائەو کاتە ناوی من لە لیستی بەندە هەڵهاتووەکان بوو تۆ دەتوانی پارێزگاریم لێ بکەیت و نەهێڵێ ئازارم بدەن.

وتم: هەرکاتێ دەسەڵات و دەوڵەمەندیم هەبێ ئامادەم کە پشتگیریت لێ بکەم، بەڵام من بۆئەوە لێرە دەڕۆم کە هیچ کات نەگەڕێمە.

لەم کاتەدا دایکی گەورەکەی کاپتا بانگی کرد و ئەویش پێش ئەوەی بڕوات پێی وتم: لە پێچی کۆڵانەکەدا چاوەڕێم بکە کەمێکی تردێم.

من لە بەرامبەر قاپییەکە دوورکەوتمەوەو لە پێچی کۆڵانەکەدا لە چاوەڕوانی ئەودا وەستام. ئەوەندەی پێ نەچوو کاپتا هات و سەبەتەیەکی بەدەستەوە بوو و کڵاوێکی گەورەی بارانی لەبان سەری دانابوو و بینیم لە دەستەکەی تری چەند حەڵقە مسێکی پێ بوو و نیشانی منی داو وتی: ئەم ژنە کە دایکی هەموو تیمساحەکانە من بۆ شت کڕین دەنێرێتە بازاڕ، بەڵام من هیچی بۆ ناکڕم چونکە کەل و پەلی تایبەتی و پێویستی خۆم کە بۆم هەڵدەگیردرێ هێناومە و کردوومەتە ئەم سەبەتەیەوە کە لێرە بڕۆین و، ئەم حەڵقە مسانە سەرمایەکەمان بۆ دابین کردنی خەرجی سەفەر زیاد دەکات.

سەیرم کرد لە سەبەتەکەیدا کراسێک و قژێکی دەستکردیشی پێ بوو. کەلەخانووەکە دوورکەوتینەوە و گەیشتینە کەناری نیل جلەکانی گۆڕی و قژەکەی کردە سەری. منیش دارێکی تاشراوم بۆ کڕی، چونکە بینیبووم خزمەتکاری پیاوە

بەرزەکان داربەدەستەوە دەگرن، دوایی لە دارەڕای کەشتییەکانی سووریا نزیک بووینەوە و سەیرم کرد کەشتییەک ئامادەیە و خەریکە بەڕێ دەکەوێ.

کەشتیوانەکە خەڵکی سووریا بوو و کاتێ زانیی من پزیشکم و دەچمە ئەزمیر بە خوشحاڵییەوە من و کاپتای وەرگرت، لەبەرئەوەی لە کەشتییەکەیدا هەندێ لە مەلەوانەکان نەخۆش بوون و بەئومێد بوو من لە ڕێگا چارەسەریان بکەم. دەرکەوت کە گۆیەکەی باسمان کرد بەختەوەری بۆ هێنابووین، چونکە کارەکانمان ئاسان بوو و دەمانتوانی بەئاسانی سەفەربکەین و کاپتا کە کاریگەرێتی گۆیەکەی بینی وەک خوایەکی راستەقینە کەوتە پەرستنی.

***

١- مەبەست لە گۆزەشکاندن مەراسیمی ژن هێنانە کە ئەوسا وا باوبووە - وەرگێڕی کوردی .

٢- لەکۆن کرێکارەکان ئامادەنەبوون لە کانگە کاربکەن و کانزا دەربهێنن ، لەبەرئەوە بەندەکانیان بەزۆر دەخستە سەرئەم کارە قورسە -وەرگێڕ.

٣ - دێین : پێوانەی میسری - نزیکەی یەک غرام - وەرگێڕ .

٤- کە گەیشتمە ئەم بەشە لە بیرەوەرییەکانی سینۆهە بە پێنووسی (میکا ڤالتاری) گریانم هات و هۆی گریانەکەم ئەوەبوو کە لە بنەماڵەیەک کە من یەکێک بووم لەئەندامەکانی گەنجێکی وەکو سینۆهە هەموو شتێکی خۆی لە پێناوی هەواو هەوەس داناو هەژارکەوتەوە- وەرگێڕ .

٥- سینۆهە پزیشکی میسری هەروەکو خۆی لە پەرتووکەکەیدا دەڵێ داهێنەری ددانی دەستکردەو بێگومان ئەو یەکەم کەسە کە توانیویەتی ددانی دەستکرد لە ماددەیەک جگەلە شفرەی فیل دروست بکات و، ئەگەر پێش ئەویش ددانی دەستکرد هەبووبێ بەس بە شفرە فیل دروست کراوە و لەبەرئەوەش هەژاران نەیاندەتوانی لە تەمەنی پیریدا تاقمی ددان بکەن، چونکە پارەی شفرەیان پێ نەدەدرا- وەرگێڕ.

٦- وادی السلاطین .

٧- تەلەسم : جادوو

بەشی دەیەم

نەخۆشییەکی پەرەسێن و نەناسراو

کەشتییەکە کەوتەڕێ و ئێمە ماوەی بیست و چوار ڕۆژ بەسەر ئاوی نیلەوە ڕۆیشتین تا گەیشتینە دەریا. لەم بیست و چوار ڕۆژەدا بە بەردەم شارو پەرستگە و کێڵگە و مێگەلی زۆردا تێپەڕین. بەڵام من لە بینینی دیمەنی ئەو دەوڵەمەندییانەی میسر چێژم وەرنەدەگرت، چونکە بە پەلەبووم هەرچی زووتر لەو وڵاتە بڕۆم و خۆم بگەیەنمە جێگایەک کە لەوێ نەمناسنەوە. کاتێ لە نیل چووینە دەرەوەو کەشتی کەوتە دەریاوە، ئیتر کاپتا نەیدەتوانی وشکاوییەکانی نیل ببینێ و پەرێشان بوو و بەمنی وت: ئایا باشتر نییە لەکەشتی دابەزین و بە وشکاییدا بڕۆین بۆ ئەزمیر؟

وتم: ڕێگای وشکانی چەتەی لێیە و هەرچییەکمان هەبێ لێمانی دەستێنن و لەوەیە بمانکوژن.

مەلەوانەکانی کەشتییەکە کاتێ دەریایان بینی وەک خووی پێشوویان دەم و چاوی خۆیان بە بەردی تیژ ڕنییەوە تاکو خوایەکان بکەنە دۆستی خۆیان و بەسەلامەتی بگەنە جێی مەبەست. ڕێبوارەکانی کەشتییەکە کە زیاتر خەڵکی سووریا بوون بە دیتنی ئەم دیمەنە کەوتنە مەترسی و میسرییەکانیش کە لەو کەشتییەدا بوون ترسان. میسرییەکان لە خوای خۆیان (ئاموون) داوای یارمەتییان دەکردو سریانییەکان هاواریان بو (بەعل) دەکرد و کاپتاش خوایەکەی خۆی دەرهێنابوو و لەبەردەمیدا دەگریا و بۆ ئەوەی دەریا بکاتە دۆستی خۆی حەڵقەیەکی مسی خستە ئاوەکەوە، بەڵام دوایی بۆ لە دەست چوونی

مسەکەی زۆر دڵگران بوو.

ئەم ڕووداوانە ماوەیەکی خایاند تاکو سەوڵ لێدەرەکان کە تا ئەو کاتە لە نیل و لە دەریادا سەوڵیان لێ دەدا دەستیان هەڵگرت و مەلەوانەکانی کەشتی بۆ بەردەوامی بەرەو پێش چوونی کەشتییەکە چارۆگەکانیان هەڵکرد. لەو کاتەدا هەموو شتێ ئارام بوو و ئیتر مەلەوانەکان دەموچاوی خۆیان بریندا نەدەکرد و ڕێبوارەکانی دەریا بانگی خوایەکانیان نەدەکرد. دوای ئەوەی چارۆگەکان هەڵکران کەشتییەکە خێراتربوو و گرفتاری جووڵەی شەپۆلەکانی دەریابوو. کاپتا کاتێ کە بینی کەشتییەکە بەو شێوەیە تەکانی دەدا ترساو یەکێ لە گوریسەکانی کەشتییەکەی بەقایم گرت و دوای چەند ساتێ بەناڵەوە بەمنی وت: بەشێوەیەک گەدەم بەرزدەبێتەوە کە خەریکە لە دەممەوە دێتە دەرێ و بێ گومان دەمرم.

کاپتا وای دەزانی دەمرێ و بە منی وت: گەورەم لە تۆ دڵڕەنجاو نیم، چونکە تۆ منت بۆ ئێرە نەهێناوە، بەڵکو خۆم بووم کە بەتۆم وت دەبێ لە تەبەس دەربچین و بڕۆینە شارێکی تر. کاتێ کە مردم لاشەکەم فرێ دەرە ناو دەریاوە، چونکە ئاوی دەریا شۆرەو وەک حەوزەکانی خانەی مەرگ وایەو ناهێڵێت لەشم پەرت و بڵاوبێت.

مەلەوانەکانی کەشتییەکە کە لە زمانی میسری تێ دەگەیشتن کاتێ ئەم قسانەیان گوێ لێ بوو، کەوتنە پێکەنین و پێیان وت: ئەی کابرای یەک چاو لەم دەریایەدا گیانەوەری وەها هەیە کە ددانەکانی لە ددانی تیمساح گەورەتر و تیژترەو پێش ئەوەی لاشەکەت بگاتە بنی دەریاوە کەرت کەرتت دەکەن و قووتت دەدەن.

کاپتا کە تێگەیشت تەرمەکەی لە ئاوە سوێرەکەی دەریادا نامێنێتەوە و دەبێتە خۆراکی گیانەوەران، دوای بیستنی قسەکەیان دەستی بەگریان کرد. دوایی پاش کەمێکی ترکەوتە ڕشانەوەو لە دوای ئەو ڕێبوارانی کەشتییەکە چ میسری و چ سریانی هەموویان گرفتاری ڕشانەوەبوون و هەرچییەک لە گەدەیان

دابوو هاتە دەرەوەو ڕەنگیان ڕەش هەڵهات و دوایی سەوز هەڵگەڕا.

من بە بینینی نەخۆشییە بە کۆمەڵەکەیان سەرم سوڕما، چونکە لەخانەی ژیان مامۆستاکانمان ئەم نەخۆشییەیان بە ئێمە نەوتبوو و نەمدەزانی ئەو نەخۆشییە چییەو نەخۆشییە هەمەگیرەکان کە لە ناکاودا کومەڵێ زۆر تووشی دەبوون ناسراوبوون و هەموو پزیشکەکانی دەرچووی خانەی ژیان لێی بەئاگابوون. هەزارەها ساڵ بوو کە ئەم نەخۆشییانە ناسراوبوون و دەرمانیشی هەبوو و نیشانەکانی ئەو نەخۆشییانە دیاربوون و دەناسرانەوە، بەڵام ئەم نەخۆشییە لە هیچ یەک لەو نەخۆشییانە نەدەچوو و من وام هەست کرد کە ئەگەر هەموو پزیشکەکانی پاشایەتی کۆببنەوە ناتوانن ئەو نەخۆشیە هەمەگیرە بناسنەوە کە لە ناکاو هەموو گەشتیارانی گرتەوە.

ئەو نەخۆشییە نە پەتای سک چوون و ڕشانەوە بوو و، نە تاعوون و نە ئاوڵە، چونکە لە هەریەکە لەم سێ نەخۆشییە نەخۆشەکە تای لێ دێت، بەڵام ئەو کەسانەی دەڕشانەوە تاو ژانەسەریشیان نەبوو. من بۆنی دەمیانم کرد کە بزانم ئایا وەک نەخۆشیی پەتا دەمیان بۆنی ناخۆشی لێ دێت، بەڵام هیچ بۆنێک لە دەمیان نەدەهات و، نەرماوی ڕانیانم پشکنی کە بزانم ئایا وەک نەخۆشیی تاعوون لەتەک ڕانیانەوە غودەیەک هاتۆتەدەرێ، بەڵام غودەشم نەدی و لەسەر ڕووی لەشیانیش تلۆقی تایبەت بە ئاوڵە بەدی نەدەکراو تەنانەت لە ناو هەموو ئەوانەی دەڕشانەوە یەکێکیان نێوچاوانی گەرم نەبوو.

پێم سەیربوو کەئەمە چ نەخۆشییەکە کە نیشانەکانی لە هیچ کام لە کتێبە کۆنەکاندا نەنووسرابوو و، بەترسەوە چوومە لای کەشتیوانەکە و وتم: لە کەشتییەکەتدا نەخۆشییەکی ترسناک پەیدابووە کە تا ئەمڕۆ نموونەی نەبووە، چونکە من کە پزیشکێکی میسری و دەرچووی خانەی ژیانم لەم نەخۆشییە بێ ئاگام و پێت دەڵێم کە بە زووترین کات بەرەو وشکانی بڕۆ بۆئەوەی نەخۆشەکان بگەیەنینە وشکانی.

کەشتیوانەکە وتی: مەگەر تۆ تا ئێستا لە دەریادا سەفەرت نەکردووە؟

من وتم: نا ...

وتی: ئەم نەخۆشییە کە پزیشکێکی میسری وەکو تۆ لێی بێ ئاگایە بیماری دەریایەو هۆی دروستبوونی ئەم نەخۆشییە زۆر خۆرییەو، لەم کەشتییەدا ئەو ڕێبوارانەی کە حەزیان لێ بێت لەسەر خەرجی نووسینگەی سریانی کە خاوەنی ئەم کەشتییەیە خواردن دەخۆن و خەرجی خواردنەکەیان لەگەڵ کرێی سواربوونی کەشتییەکەی پێکەوە داوە، بەڵام تۆ (سینۆهە) کاتێ هاتییە کەشتییەکەوە وتت لەسەر حسابی خۆم خواردن دەخۆم و هەر لەبەر ئەوەش لە خواردنی زۆر خۆت پاراستووەو ئێستا کە هەموو نەخۆشن تۆ ساغی، بەڵام ئەمانە کە دەزانن خواردنەکەیان لەسەر حسابی نووسینگەکەیە تا بتوانن سکی خۆیان پڕ لە خواردن دەکەن تا گوایە هەڵنەخەڵەتابن. تا کاتێ کە بەسەر نیلەوەبووین زۆرخواردنیان زیانی نەبوو، چونکە نیل ڕووبارەو شەپۆلی نییە، بەڵام ئێستا کە هاتووینەتە دەریاوە ئەمانە دوای هەر ژەمێ خواردنی زۆر تووشی ئەم نەخۆشییە دەبنەوەو ئەوەی کردوویانەتە گەدەیانەوە بەهۆی ڕشانەوە دێتە دەرەوە کە هۆیەکەی تەکانەکانی کەشتییەکەیە کە ئەویش بەهۆی شەپۆلەکانی دەریاوەیە.

وتم بۆچی لەم هەوا ناخۆشە تۆفانییەدا کەشتی لێ دەخوڕێ کە ڕێبواران تووشی ئەم نەخۆشییە بن؟

وتی: ئەم هەوایە تۆفاناوی نییە، بەڵکو باشترین هەوایە بۆ کەشتیوانی، چونکە تا با هەڵنەکات ناتوانی کەڵک لە چارۆگەکان وەربگری.

دوایی وتی: سینۆهە، ئەگەرچی تۆ پزیشکێکی میسری بەڵام ئەم زانستە لە من فێربە کە چارەسەری نەخۆشی دەریا تەنیا کەم خواردنەو ئەگەر ڕێبوارانی کەشتی خواردن کەم بخۆن دووچاری ئەم نەخۆشییە نابن.

وتم: ئایا ئەمانەی نەخۆش دەکەون دەمرن؟

کەشتیوانەکە وتی: کاتێ گەیشتینە وشکانی و ئەمانە دابەزین لەهەموو ئەو

کەسانەی لە وشکانیدان ساغتر دەبن، چونکە قورسایی گەدەیان بەهۆی رشانەوە یەک لە دوای یەکەکانەوە نامێنێ و نەخۆشیی دەریا بەس ئەو کاتانە هەیە کە کەشتی لەسەر دەریا دەڕوات و، کە گەیشتە وشکانی نامێنێ.

لەم قسانەدا بووین کە شەوداهات. لە کاتێکدا کەلەهیچ لایەکەوە وشکانی دیارنەبوو، بە کەشتیوانەکەم وت: لەم شەوە تاریکەدا چۆن رێگاکەت ون ناکەیت و لە جیاتی ئەوەی بۆ ئەزمیر بچی بۆ سەرزەمینی مرۆڤ خۆرەکان ناچی؟[١]

وتی: من یارمەتی لە خوایەکان وەردەگرم و رێگا ون ناکەم. تا کاتێ کە رۆژە خوای خۆر یارمەتیم دەدات و کاتی شەو خوای مانگ و خوای ئەستێرەکان یارمەتیم دەدەن و ناهێڵن بەرەوشوێنی زەلام خۆرەکان بڕۆم.

پاشان کەشتیوانەکەم بەجێ هێشت و چوومە گۆشەیەکەوە کە بنووم، بەڵام تا بەیانی بەهۆی رۆیشتنی کەشتییەکەو دەنگی چارۆگەکان و شەپۆلەکانی دەریا خەوم لێ نەکەوت. رۆژی دوایی هەندێ خواردنم بۆ کاپتا برد و ئەو نەیخوارد و ئەوسا دڵنیابووم کە دەمرێ، چونکە هەرگیز رووی نەدابوو کە کاپتا هۆو دەرفەتێکی بۆ خواردن دەست بکەوتایەو کەڵکی لێ وەرنەگرتبێ. حەوت شەو و حەوت رۆژ ئێمە لە دەریادا بووین و لە رۆژی هەشتەم ئەزمیر دەرکەوت. کاتێ گەیشتینە ناو بەندەرەکە چارۆگەکانیان هێنایەخوارەوە و مەلەوانەکانی کەشتییەکە سەوڵیان بەدەستەوە گرت کە کەشتییەکە بگەیەننە پەراوێز و، من بە سەرسوڕمانەوە سەیرم کرد بەندەکەم و هەموو رێبواران کە بێ هێزبوون، هەرئەوەندە کەشتییەکە گەیشتە بەندەر هەڵسان و بەرێ کەوتن و هەموویان دەیانوت برسیمانە و داوای خواردنیان دەکرد.

من هیچ کاتێ نەم بینیبوو کە کومەڵێ نەخۆش کە وات دەزانی دەمرن لە ناکاو بەوشێوەیە ساغ ببنەوە و بکەونەرێ و قسەبکەن و پێ بکەنن. ئەوساکە زانیم کە زانست کۆتایی نییەو مرۆڤ هەرچەندە شت فێربێت هێشتا داماوە و پێویستی بە فێربوونی ترە، چونکە ئەگەرچی ئێمەی پزیشکی میسری باشترین

پزیشکەکانی جیهانین، بەڵام هێشتا بەقەدەر کەشتیوانێکی نەخوێندەوار زانیاریمان نییە و هاوکارەکانی من لە تەبەس لە بوونی نەخۆشییەکی ئەوتۆ کە لەناکاودا چارەسەر دەبێ بێ ئاگابوون[٢].

سووریا بە وڵاتی سوور ناسراوەو میسر بە وڵاتی رەش (بەهۆی رەنگی خاکەکەیان) و هەروەکو رەنگی خاکیان جیاوازە، هەموو شتێکی سریانییەکان لەگەڵ میسرییەکان جیاوازە.

میسر وڵاتێکی تەختەو چیای نییە، بەڵام سووریا وڵاتێکی شاخاوییە و لە نێوان دوو چیادا دەشتێک هەیە و لەهەر دەشتێک لەو دەشتانە گەلێک ژیان بەسەر دەبەن و، پاشایەکیان هەیەو هەموو ئەم پاشایانە خەراج (سەرانە)یان دەدایە فیرعەون.

لە کەنارەکانی سووریا خەڵکی بەهۆی ماسیگرتن و دەریاوانی دەژیان و لە ناو زەوییەکان هۆی ژیان کشتوکاڵ و چەتەیی (رێگری)بوو و لەشکرەکەی فیرعەون هەرگیز نەیتوانیبوو رێگرەکانی سووریا سەرکوت وبن بڕبکات.

لە میسر خەڵکی زیاتر رووت بوون، بەڵام لە سووریا خەڵکی سەرتاپا پۆشتە بوون و جل و بەرگی خۆیان لە خوری دەچنی، بەڵام هەمان خەڵکی کە سەرتاپا پۆشرابوون کاتێ کە دەیانویست پێویستییە سروشتییەکانی خۆیان جێبەجێ بکەن بەبێ ئەوەی بڕۆنە جێگایەکی تایبەت و ئەم کارەیان لەوێ بکردایە لە هەموو جێگایەکدا بێ رەچاوکردنی دید و بینینی خەڵکی کارەکەیان دەکرد و گوێیان نەدەدایە.

پیاوەکانی سووریا ریش و قژی درێژیان هەیە و هەر شارێ لە وڵاتەکەیان خوایەکی تایبەتی هەبوو و مرۆڤیان بۆ خوایەکان قوربانی دەکرد. هەندێ لە کردەوەکان کە لە میسردا ناشیرینە ، لە سووریا رێگای پێ دراوە و لەوانە دۆستایەتی و هەڵسوکەوتی ژن و پیاوە و، لە هەندێ لە جەژنەکان پیاوەکان و ژنەکان بە شێوەیەکی ئاشکرا تێکەڵی یەکتر دەکەن.

هەر جارێ فیرعەون کاربەدەستێکی دەنارد کە لە پاشاکانی سووریا سەرانە وەربگرێ، ئەو کاربەدەستە ئەم فەرماندەی بە دوورخستنەوە دەزانی، چونکە میسرییەکان جگە لە کەمێکیان ئەوانی تر نەیان دەتوانی لەگەڵ وەزعی ژیانی دانیشتوانی سووریا بسازێن. لەگەڵ ئەوەشدا لە ئەزمیر پەرستگایەکی لێ بوو بەناوی (ئاموون) و میسرییەکانی دانیشتووی ئەو شارە دیارییان بۆ ئەم پەرستگەیە دەبرد.

ماوەی دووساڵ من لە ئەزمیر مامەوە و لەم ماوەیەدا زمان و خەتی بابلی فێربووم، چونکە پێیان گوتم یەکێ کە زمان و نووسینی بابلی بزانێ دەتوانێ بۆ هەموو وڵاتە بەناوبانگەکانی دنیا سەفەربکات و لە هەموو شوێنێ لەگەڵ خەڵکی خوێندەوار قسەبکات. خەتی بابلییان لەسەر لەوحەی خاکی (ڕۆس) کە لە شێوەی هەویرە دەنووسی، پاشان لەوحەکان کە بە پەیکان (شتێکی نووک تیژ) لەسەری نووسرابوو دەیانکردە ئاگرەوە و وەک خشت ڕەق دەبوو. من لە پێشا پێم سەیربوو بۆچی خەتی بابلییان وەک خەتی میسری لەسەر پاپیروس نەدەنووسی، بەڵام دوایی تێگەیشتم کە کاغەز لەناودەچێت ، بەڵام لەوحەی لەکوورە گەرم کراو دەمایەوە و ئەمە نیشانی دەدا کە پاشاکان و دەسەڵاتداران بە چ خێراییەک پەیمان و بەڵێنەکانیان فەراموش دەکەن.

یەکێک لەو شتانەی لە سووریا هەیە و لە میسر نییە ئەوەیەکە لە سووریا پزیشک دەبێ بچێ بۆ ماڵی نەخۆش و هەرگیز نەخۆش نانێرێ بەشوێن پزیشکدا. کاتێ پزیشک دەچێتە ماڵی نەخۆش وا تێدەگەن کە خوایەکان ئەویان ناردووە و دەست هەقی پزیشکەکە پێش چارەسەرکردن دەدەن و ئەم بابەتە بەقازانجی پزیشکە، چونکە نەخۆش کاتێ کە چارەسەرکرا کرێ پزیشکەکە لەبیردەکات.

هەریەکە لە دەوڵەمەندەکانی سووریا پزیشکی تایبەت بەخۆیان هەبوو و تا کاتێ کە ساغ بن دیاری دەدەنێ، بەڵام دوای ئەوەی نەخۆش کەوتن دیارییەکەی

کە دەبێ بیدەنێ نامێنێ تائەوکاتەی دووبارە چاک دەبێتەوە. بەندەکەی من لەو ڕۆژەی کە هاتینە ناو ئەزمیرەوە منی ناچار کرد هەندێ لە هەقدەستەکەم بدەم بەو کەسانەی بۆ شوێنە جیاجیاکانی شاردەڕۆن، بۆئەوەی بلیمەتیی من لە پزیشکیدا بە خەڵکی ڕابگەیەنن.

کاپتا دەیگوت: ئەگەر لەم شارەدا ناوبانگت هەبێ مەجبوور نابی بۆ چارەسەری نەخۆشەکان بچی بۆ ماڵیان، بەڵکو ئەوان خۆیان دێن بۆلای تۆ.

هەرچەندە من دەمگوت لە سووریا نەخۆش ناچێتە ماڵی پزیشک بەڵکو پزیشک دەبێ بچێتە لایان، نەیدەسەلماند و دەیگوت: لەسەرەتادا وایە، بەڵام پاش ئەوەی خەڵکی لەسەری ڕاهاتن ئیتر ئەوان دێن بۆلای تۆ، لەبەرئەوەی خەڵکی نەزانن و بەزوویی ملکەچی مۆدیلی ڕۆژ دەبن، بەتایبەتی ئەگەر ئەو مۆدیلە لە وڵاتێکی بیانییەوە هاتبێ، ئەوان هەر ئەوەندە بزانن کە ڕۆیشتن بۆ ماڵی پزیشک بووەتە مۆدیلی ڕۆژ، ئیتر واز لە ڕاهاتنەکەی پێشوویان دەهێنن و شێوەی باوی میسری دەگرنەبەر.

یەکێکی تر لە کارەکانی کاپتا کە بەمنی کرد ئەوەبوو کە لە کۆڵان و شەقامەکان بچمە لای پزیشکە سوورییەکان (چونکە ئەو پزیشکانە کە ناچاربوون بچن بۆ ماڵی نەخۆشەکانیان هەمیشە لە کۆڵان و شەقامەکاندا دەبینران) و پێیان بڵێم:

(من .. پزیشکی ناسراوی میسریم کە خوێندنم لە خانەی ژیان تەواو کردووە و لە هەموو دنیادا ناوبانگم هەیە و ئەوەندە زانستم هەیە کە ئەگەر خوایەکان بهێڵن مردوو زیندوو دەکەمەوە و کوێر بینا دەکەم، بەڵام زانست لەهەموو جێگایەک وەک یەک نییە و نەخۆشییەکان لە هەر وڵاتێ جۆرێکی تایبەتیان هەیە. بۆیە هاتوومەتە شاری ئێوە کە نەخۆشییەکانی ئەم شارە بناسم و چارەسەریان بۆ بدۆزمەوەو لە زانستی ئێوە ئاگاداربم. من نامەوێت پێشبڕکێ لەگەڵ ئێوە بکەم، چونکە بۆ پەیدا کردنی زێڕ و پارە نەهاتووم و زێڕ و زیو لەلای

من وەک ئەم خاکەی ژێر پێم وایە. کەواتە هەرکاتێ ئێوە بینیتان خوایەکان لەیەکێک تووڕەن و تووشی نەخۆشییەکی بێ عیلاجیان کردووە بینێرنە لای من بەڵکو بەکێردەکەی خۆم بتوانم چارەسەری بکەم، چونکە دەزانم ئێوە هەرگیز بۆ چارەسەری نەخۆشەکانتان کێرد بەکارناهێنن. ئەگەر توانیم ئەو نەخۆشانەی کە ئێوە ڕەوانەی لای منی دەکەن بەکێرد چاکیان بکەمەوە، هەرچییەک زێڕ و پارەم وەرگرت لەگەڵتاندا نیوەی دەکەم و ئەگەر نەمتوانی چارەسەریان بکەم دەیان نێرمەوە لای خۆتان و ئەگەر شتێکیشم بدەنێ هەمووی دەدەمەوە بە خۆتان).

کاتێ بەم شێوەیە لەگەڵ پزیشکێکی سووری قسەم دەکرد ئەو ریشی خۆی دەخوراند و دەیوت: گومانی تێدانییە کە خوایەکان زانستیان داوە بەتۆ، چونکە وتەکانت بەتایبەتی ئەو بەشەی لەمەڕ نیوەکردنی زێڕ و پارەکانە دڵخوشکەرەو لەبەرئەوەی تۆ بە کێرد چارەسەری نەخۆش دەکەی، ئەگەر بشتەوێ ناتوانی لەگەڵ ئێمەدا کە نەخۆش بەدەرمان چارەدەکەین پێشبڕکێ بکەی. ئێمە لەو باوەڕەداین نەخۆش بەکێرد چارەسەرناکرێ، بەڵکو دەمرێ و تەنها. ڕاسپاردەیەکت پێ دەڵێین و ئەویش ئەوەیە کە هەرگیز بەهۆی جادووگەرییەوە کەس چارەسەرمەکە، چونکە ئەگەر بتەوێ بەهۆی جادووەوە خەڵکی چاک بکەیتەوە لەو کەسانەی کە لە تۆ فێڵبازترن دوادەکەوی.

من باوەڕم بەم قسەیە دەکرد و دەمزانی لە سووریا جادووگەرەکان لەشەقام و کۆڵانەکاندا وەک پزیشک ئەسووڕێنەوەو بەو پیشەیە خەڵکی ساکار و خۆش باوەڕ چارەسەر دەکەن . ئەوانیش یان دەمردن یان بەهۆی بەسەراچوونی کات چاک دەبوونەوە.

لەمیسری ئێمەش جادووگەری هەیە، بەڵام لە لای ئێمە جادووگەری هونەرێکە تایبەتە بە کاهینەکان و تەنها کاهینەکان، ئەویش لەناو پەرستگاکاندا جادوو دەکەن و ئەگەر یەکێک لە دەرەوەی پەرستگا جادووبکات سزایەکی سەخت دەدرێ.

ئاکامەکانی شێوەی چارەسەرکردنەکەم لە ئەزمیر زۆر سەنج ڕاکێش بوو و ئەوەندەی پێ نەچوو ناوبانگم کەوتە ناوەوە و دەرەوەی شار. من لەگەڵ ئەو پزیشکانەی کە نەخۆشە بێ چارەسەرەکانیان دەنارده لام بەدروستی ڕەفتارم دەکرد و ئەوەی لێیانم دەستاند نیوەم دەدایە ئەو پزیشکە سریانییەی کە نەخۆشەکەی دەناردەلام و بە نەخۆشەکەشم دەگوت بچێتەلای پزیشکەکە و پێی بڵێ چەندت پارە داوە بەمن.

کەرەستەی چارەسەرکردنەکەی من کێردبوو و هەموو جارێ پێش بەکارهێنان لەئاگردا خاوێنم دەکردەوەو هەرلەسەر شێوەی کاری خانەی ژیان خۆشم خاوێن ڕادەگرت.

ڕۆژێکیان پیاوێکی کوێر هاتەلام و دیاربوو کە ماوەیەک بوو لای پزیشکە سوورییەکان چارەسەردەکرا، بەڵام خراپتربوو بوو. ئەوەی کە ئەوان بۆ چارەسەری چاوی بەکاریان هێنابوو تف و خۆڵ بوو کە تێکەڵیان دەکرد و دەیانخستە بان چاویەوە. بەڵام من بۆ چاک کردنەوەی ئەو پیاوە دەرزیم بەکارهێنا و لە پێشا دەرزییەکەم کردە ئاگرەوە و دوای خاوێن بوونەوە بەو دەرزییە چاویم چاک کردەوە و بینایی هاتەوە. بەڕادەیەک ئەم بابەتە یارمەتیی ناو دەرکردنی دام کە لە تەواوی شاری ئەزمیر منیان بەنوێنەری خوایەکان دەزانی و دەیانگوت (چۆن خوایەکان دەتوانن چاو بە نابینا ببەخشن، سینۆهەش ئەوها دەتوانێ چاویان پێببەخشێ).

بازرگانەکان و دەوڵەمەندەکانی سووریا لە بازرگان و دەوڵەمەندەکانی لای ئێمە زۆرخۆرتر بوون و ڕۆژانە چەند ژەم خواردنی کولاویان دەخوارد و ئەو خواردنە کولاوە لەشیانی قەڵەوکردبوو و گرفتاری نەخۆشیی گەدەو تەنگەنەفەسی کردبوون.

ئەمانە لەدوای ناودەرکردنی من بەبێ ئەوەی لە پێشا بچنە لای پزیشکەکانی تر، یەکڕاست دەهاتنە لای خۆم و من، بەکێرد چاکم دەکردنەوە و خوێنەکەیانم

وەک خوێنی بەراز کەسەری دەبڕی دەڕژانده خوارەوە. من دەرمانەکانم بەگوێرەی توانای نەخۆش دەفرۆشت و ئەگەر بمزانیبایە نەخۆشێک زەنگینە دەرمانەکەم بەگران پێ دەفرۆشت و ئەگەر بمبینیایە دەرامەتی نییە و فەقیرە زۆر بەهەرزان دەرمانەکەم دەدا پێی و لەو باوەڕەدابووم کە دەبێ لە دەوڵەمەند بسەنی و بیدەی بەهەژار، بەتایبەتی ئەگەر لە چینی بەندەکان و کرێکارەکان بووایە.

بەندەکەی منیش (کاپتا)، دیاریی لە نەخۆشەکان وەردەگرت و زۆر لە نەخۆشەکان پێش ئەوەی بێنە لای من دەچوونەلای کاپتا کە بەهۆی ئەوەوە زیاتر وردبینی و یارمەتیدانی من بۆ خۆیان بەدەست بهێنن. کاپتا هەموو رۆژێ هەندێ لە دەرۆزەکەرەکانی لەماڵی مندا میوانداری دەکرد و خواردنی دەدا پێیان کە برۆن لە دەوروبەری شار باسی چارەسەرە موعجیزەئاساکانی من بکەن و بڵاوی بکەنەوە کە ئەم پزیشکە میسرییە لە جیهاندا هاوتای نییە.

من زێڕ و پارەیەکی زۆرم دەست کەوت و زیادەی ئەو زێڕ و کانزایانەم لە کۆمپانیاکانی کەشتیوانی دەخستەگەڕ. لە سووریا کۆمپانیای زۆر هەبوو کە سەرمایەکەی بۆ بەشی بچووک دابەش کرابوو و ئەم بەشە بچووکانە لەلایەن خەڵکییەوە دەکڕدرایەوە. بەشە بچووکەکانیش دیسانەوە بۆ چەند بەشێکی بچووکتر دابەش دەبوون و ناوی یەک لە دەو.. یەک لە سەدو.. یەک لە هەزاریان لێ نابوو. هەموو دانیشتووانی ئەزمیر تەنانەت سواڵکەرەکانیش ئەم بەشە بچووکانەیان دەکڕی و لە ئاکامدا شەریکی سەرمایەی کۆمپانیاکانی کەشتیوانی دەبوون. هەندێ جار کەشتی دوای چوونە دەریاوە نوقوم دەبوو و نەدەگەڕایەوە، بەڵام کاتێ دەگەڕایەوە قازانجێکی بەرچاو بەر خاوەن سەرمایەکان دەکەوت. من تا لە توانامدابوو لەم بەشانەم کڕیبیەوە کە لە سوودەکەی بەشدار بم.

لە میسردا ئەم شێوەیە باونەبوو و هەر لەبەرئەوەش کەشتیی گەورەی وەک کەشتییەکانی سووریای لێ نەبوو. لە وڵاتەکەی ئێمەدا لەگەڵ مردنی خاوەن کەشتییەکە، کەشتییەکەی لەناودەچوو، بەڵام لە سووریا لەبەرئەوەی کەشتییەکە

هی کۆمپانیابوو و خەڵکی لە سەرمایەکەیدا بەشدارن، مردنی یەک یا چەند کەسێک کار لە بارودۆخی کەشتیوانییەکە ناکات و لە ئەزمیر من کۆمپانیای وەهام دەبینی کە پێنج سەد ساڵ بەسەر تەمەنیدا تێدەپەڕی. یەکێک لە سوودەکانی بەکارخستنی سەرمایەکەم لە کۆمپانیاکاندا ئەوەبوو کە هیچ کاتێ زێڕ و کانزای زۆرم لە ماڵەوە نەدەهێشتەوە کە دزەکان تەماحی تێدا بکەن و بە مەبەستی دزینی بێن و بمکوژن.

لە کاتێکدا کە من دەوڵەمەند دەبووم کاپتاش قەڵەو دەبوو و جل و بەرگی جوانی لەبەردەکرد و لەشی بە رۆنی بۆن خۆش عەتراوی دەکرد و لەگەڵ ئەوەشدا کە بەساڵاچوو بوو بەڵام ژنی گەنجی لەباوەش خۆیدا دەخەواند و زیادی دەخوارد و جاری وا دەبوو وەها لەخۆبایی دەبوو کە تەنانەت بەرامبەر بە منیش خۆی بەشت دەزانی و لەو کاتانەدا دەستم دەدایە گۆچانەکەم و چەند دارێکی بەهێزم دەکێشا بە شان و ملیدا.

ئەوەندە زێڕ و پارەم دەست کەوت کە هەندێ کات بۆ بەکارخستنی تووشی گرفت دەبووم و نەمدەزانی چی لەو هەموو کانزایانە بکەم. هۆی سەرکەوتنی من دوو شت بوو، یەکەم ئەوەی کە لەگەڵ پزیشکە سوورییەکاندا پێشبڕکێم نەدەکرد، چونکە بەشێوەیەکی گشتی ئەو نەخۆشانەم چارەسەردەکرد کە ئەوان روخسەتیان دابوون. دووەم ئەوەی کە لە بەکارهێنانی کێردا نەترس بووم ، چونکە کاتێ پزیشکێکی سووری نەخۆشێکی ئیزن دەداو دەیگوت دەمرێ، خەڵکی ئەو نەخۆشەیان بە مردوو لەقەڵەم دەداو، ئەگەر من دوای بەکاربردنی کێرد سەرکەوتنم بەدەست بهێنایە و چاک ببوایەتەوە هەموو زانستەکەمیان بەرز دەنرخاند و ئەگەریش نەخۆشەکە بمردایە کەس بە خراپە باسی منی نەدەکرد، چونکە دەیانزانی نەخۆشەکە لە مردندایە.

لەبەرئەوە بەبێ خەم و بێ ترس لە مردنی نەخۆشەکە، کێردەکەم لە لەشیاندا بەکاردەهێنا. هەندێ کاتیش لە زانستی پزیشکەکانی سووریا سوودم وەردەگرت،

چونکە هەندێ لە زانینەکانیان بەتایبەتی لەبارەی بەکارهێنانی کانزاکان کە توانای گەرم بوونیان هەیە بۆ چاک کردنەوەی برینەکان، کەڵکی لێ وەردەگیرا.

کاتێ کە ئەوەندە زێرم دەست کەوت کە ئیتر هەستم کرد پێویستیم پێی نەماوە، زێڕ لەبەر چاوم کەوت و لەوە بەدوا هەندێ جار نەخۆشە هەژارەکانم تەنها لەبەر ئەوە چارەسەردەکرد کە زانیاریی خۆمی پێ زیاد بکەم. لەماوەی ئەم دوو ساڵەدا کەلە ئەزمیر بووم لە تەنیایی ئازارم دەچێشت، چونکە ژنێکم دەست نەکەوت لەگەڵ سروشتمدا کۆک بووایەو لە ژنەکانی هەموو شوێنێ بیزاربووم، چونکە (نەفرنەفرنەفر) بەجورێک منی لەو ژنانە، کە بۆ زێڕ و زیو و مس بە حیلە و فێڵ چاوپێکەوتنیان لەگەڵ پیاودادەکرد رق ئەستور کردبوو، کە تەنانەت بەبیستنی ناوی ئەو جۆرە بوونەوەرانە رقم لێیان هەڵدەستا. لە ئەزمیر پیاوێ کە بیویستایە ژنێک بۆ ماوەیەکی کاتی بهێنێت دەچووە پەرستگە، بەڵام من کاتێ کە لە پەرستگەشدا بووم سەیری ژنەکانم نەدەکرد.

سووریا خوای زۆری هەبووکە ناسراوترینیان ناوی (بەعل) بوو. (بەعل) خوایەکی خوێن مژ بوو کە پێویستی بە قوربانی هەبوو و ئەم خوایە دزی کردنی ئاسایی قەدەغە کردبوو و لە جیاتی ئەوە دزییەک کە فرت و فێڵی تێدا بەکارهاتبێ ئازاد کردبوو. لە ئەزمیر ئەگەر یەکێک بۆ تێرکردنی سکی ژن و منداڵی خۆی ماسییەکی بدزیبایە دەیانبردە پەرستگای (بەعل)و لەبەردەم ئەو خوایە (بەعل) کەرت کەرتیان دەکرد، بەڵام ئەگەر یەکێک زیوی تێکەڵی زێڕ بکردایە و دوایی ئەو حەڵقە کانزاییەی بە زێڕی پەتی بدایە بە خەڵکی، کەس رەخنەی لێ نەدەگرت، چونکە فێڵی تێدا بەکارهێناوە و لەسووریا هەڵخەڵەتاندن و فێڵ لێکردن هونەرێکی دەستخۆشی لێکەر بوو. هەرلەبەر ئەوەش لەم وڵاتەدا هەموو لە ناسینەوەی زێڕ و کانزا وەستابوون و کە حەڵقەی زێڕ، یان کانزای تریان بەدەستەوە بگرتایە یەکسەر دەیانزانی پەتییە یان شتێکی تێکەڵ کراوە.

خوایە مێیەکەی دانیشتووانی ئەزمیر خوایەکە ناوی (عەشتار)ە کە هەموو

رۆژێ کراسەکەیان دەگۆڕێ. ئەو خوایە لە پەرستگەیەکی گەورەدا نیشتەجێ بوو و لەو پەرستگەیەدا سەدان کیژۆڵەی جوان پێسپێردراوی ئەرکی خزمەتگوزاری ئەوبوون. بەڵام ئەمانە تەنها بەشێوەیەکی رەسمی خزمتگوزاری (عەشتار) بوون و بە پێچەوانەی ناوەکەیان ئەرکی ئەوان ئەوەبوو کە لە شێوەی رێ و رەسمی خۆیان میوانداریيان لەو کەسانە دەکرد کە دەهاتنە پەرستگەکە.

لە ئەزمیر پەرستگای (عەشتار) وەک خانووەکانی رابواردنی تەبەس بوو و ژنەکان لەوێدا میوانداریيان لە پیاوەکان دەکرد و هەر چییەک پیاوەکان بیاندایە بەوان لە پارێزگاری کردنی (عەشتار)دا سەرف دەکرا. لە میسر ئەگەر پیاوێ لەناو پەرستگادا لەگەڵ ژنێک کۆببووایەتەوە، پیاوەکەیان بۆ کارکردن دەنادرە کانگە و ژنەکەیان لەپەرستگە دەردەکرد، بەڵام لە ئەزمیر ئەم جۆرە پەیوەندییە لە ناو پەرستگەی عەشتاردا ئازادە و سریانییەکان دەڵێن لەبەرئەوە (عەشتار) ئەم کردەوەیەی لە پەرستگاکەیدا ئازادکردووە کە بەم شێوەیە دەرامەتێکی زۆری دەست کەوێت و ئەگەر پیاوێ نەیەوێت بچێتە پەرستگای (عەشتار)، تەنها دەمایەوە یان دەبووایە ژنی بهێنایە یان کەنیزێکی بکڕیبایە.

لەوەیە لە هیچ جێگایەکی جیهان بەئەندازەی سووریا کەنیز و بەندەی فرۆشتنی لێ نەبێت، چونکە هەموو رۆژێ کەشتیوانەکان لە شوێنە دوورەکانەوە دەهاتن و ئەو بەندە و کەنیزانەی کە لەگەڵ خۆیاندا دەیان هێنان، بۆ فرۆشتن دەیان ناردنە بازاڕ. لە نێوان ژنە کەنیزەکاندا بەپێی ئارەزووی هەرپیاوێک هەموو جۆرە ژنێک هەبوون و بەهاکەیان گران نەبوو و هەموو کەسێ دەیتوانی کەنیزێ بەدڵی خۆی بکڕێ و بیباتەماڵەوە.

بەندە و کەنیزە کەم ئەندامەکان لەلایەن حکومەتی ئەزمیرەوە دەکڕدرایەوە. ئەم کۆیلانە بە بەهایەکی زۆرکەم دەکڕدران و میری ئەوانی بۆ کارکردن یان جوانی نەدەویست، بەڵکو مەبەستی ئەوەبوو بیانبات بۆ پەرستگەی (بەعل) و لەوێدا لەبەردەم ئەو خوایە بیانکەن بە قوربانی. ئەو حکومەتە لەو باوەڕەدابوو کە

(بەعل) ناتوانێ تێبگات کە ئەوان فریوی دەدەن و ژن یان پیاوێکی کەم ئەندامی بۆ قوربانی دەکەن. هەندێ کات کە کەنیزەکان یان بەندەکان زۆر پیربوونایە و ددان لە دەمیاندا نەبووایە، کاتێ کە دەیانویست لەو پەرستگەیەدا قوربانیان بکەن پارچەیەکیان بەدەم و چاوی (بەعل)دا دەدا بۆ ئەوەی قوربانییەکانی خۆی نەبینێت. منیش لەبەر ئەوەی دانیشتووانی ئەزمیر ڕێزم لێ بگرن قوربانیم بۆ خوای (بەعل) دەکرد، بەڵام من لە جیاتی کوشتنی بەندە یان کەنیز، بەهای قوربانییەکانم بەپارە دەدا بەپەرستگەکەو، ئەو زێڕ و پارەیەی من پێشکەشی پەرستگەکەم دەکرد زیاتر لە قوربانی کردنی ئەو بەندەو کەنیزانە لەبەرچاو بوو.

ئەو ژنانەی لە پەرستگای (عەشتار)دابوون جوانییەکی بێ وێنەیان هەبوو، چونکە رێ و رەسم وابوو کە جوانترین کچەکانی سووریا بۆ خزمەتگوزاری لەو پەرستگایەدا هەڵدەبژێردران و کاتێ کە دەگەیشتنە تەمەنی پێ گەیشتن هەندێ هونەری دڵڕفاندنیان فێردەکردن کە بزانن چۆن سەرنجی ئەو پیاوانە رادەکێشن کە دێنە ئەوێ، بۆ ئەوەی زێڕ و زیوێکی زیاتریان بۆ پەرستگاکە لێ بسەنن. هەرکاتێ دەڕۆیشتمە پەرستگای (عەشتار) لەگەڵ یەکێ لە کچەکانی پەرستگا دەمبردە سەر. من ئیتر ئەو سینۆهە سادە و شەرمنە نەبووم کەشەوان بۆ جێگاکانی رابواردنی تەبەس دەچووم، بەڵکو شارەزاییەکی تەواوم لە چێژ وەرگرتن لە ژنان پەیا کردبوو و دەمزانی کە کاتێک پیاوێک دەیەوێت لەگەڵ ژنێکدا رابوێری چۆنی سوودی لێ وەربگرێ.

دوای ئەوەی چەند جارێ چوومە پەرستگەی عەشتار بینیم ژنەکانی ئەوێ هەریەکەیان بە جۆرێکی تایبەتی خزمەتی میوانەکان دەکەن و ئەمەش یەکێک بوو لە سوودەکانی ئەو رێ و رەسمە بۆ دەستکەوتنی دەرامەتی زیاتر. ئەو کەسانەی دەچوونە پەرستگەکە هەر جارەو بەرەورووی سەرگەرمییەکی تازە دەبوونەوە و هەر ئەمەش وای کردبوو کە دیسانەوە بۆ کات بردنەسەر بچنە ئەوێ.

من لە ژنەکانی ئەوێ زۆرشت فێربووم و وردە وردە لە هەڵسوکەوت کردن لەگەڵ خەڵکیدا شارەزاییم پەیداکرد. لەگەڵ ئەوەشدا کە هەر جارێ دەچووم بۆ پەرستگە هەستم بەئاسوودەیی دەکرد، بەڵام لە دڵمدا لە ژنەکانی ئەوێ بێزاربووم، چونکە دەمزانی کە لەگەڵ ژنە ئاساییەکانی تەبەسدا جیاوازن.

کاپتا رۆژێکیان بە وردی روانییە من و وتی: ئەی گەورەم ئەگەر چی لاوی، بەڵام لە دەم و چاوت چرچ و لۆچی بەدی دەکرێ.

وتم: وانییە...

وتی: با وایە.. و هۆیەکەشی ئەوەیەکە تۆ لەگەڵ ئەو ژنانەدا رادەبوێری کە لە دڵتدا خۆشت ناوێن و ئەگەر یەکێ هاودەمەکەی خۆی خۆش بوێت لە هاونشینی کردن لەگەڵیدا پیر نابێت. من لە دوو شت دەترسم، یەکێکیان ئەوەی کە تۆ بەهۆی هەڵسوکەوت کردنی ئەوانەی لەگەڵیاندا بێگانەی پیر ببی، چونکە دەزانی کە دۆستی تۆ نین، دووەم ئەوەی کە رووداوی (نەفر نەفر نەفر) دووبارە ببێتەوەو فریودەرێکی بێ بەزەیی ئەسیری خۆیت بکات و دیسانەوە تێک بشکێین.

وتم: دڵنیابە کە جارێکی تر من ناکەومە داوی (نەفر نەفر نەفر)و نموونەی تری وەک ئەو.

کاپتا وتی: تا ئەو رۆژەی کە پیاوێک وزەی پیاوەتییەکەی بمێنێ دوورنییە بکەوێتە داوی ژنێکی بێ ویژدان و تەماحکار و هەموو شتێکی خۆی لە کیس بدات. من بەتەمام بۆ ئەوەی تۆ لە مەترسیی ژنە دنیا پەرستەکان دووربخەمەوە کەنیزێکت بۆ بکڕم.

پێنج رۆژ دوای ئەوە، شەو کە چوومە ژوورەکەی خۆمەوە، روانیم کاپتا لەگەڵ ژنێکی گەنجدا هاتە ژوورەوە. ژنەکە نە میسری بوو، نە خەڵکی سووریاش بوو و، زیاتر لە هۆزە زەلام خۆرەکان دەچوو، چونکە قژی زەرد و دەموچاوی سپی و چاوەکانی شین بوون. هەروەها نە باڵابەرز و نە لاوازیش بوو و سینگی بچووک

بوو و من وام بیرکردەوە کە ئەگەر هەموو ژنەکانی زەلام خۆرەکان وەک ئەو ژنە بوونایە، سەرزەمینی ئادەم خۆرەکان لە خانەی خوایەکانیش خۆشتر دەبوو.

کاپتا کاتێ کە هێنایە ژوورەکەی منەوە کراسەکەی لەبەر داکەند کە وەکو خۆمان (وەک میسرییەکان) بێت و دوایی دەستی کرد بە باسکردنی جوانییەکانی و وتی : ئەم ژنە کەنیزێکە کە دەریاوانەکانی ئێمە لە کەنارەکانی گەلە ئادەمخۆرەکانەوە رفاندوویانەو من ئەمڕۆ لەبازاڕی کۆیلە فرۆشەکان لەمە جوانتر هیچ کەنیزێکم نەدی.

هیچ نیشانەیەکی ترس لەژنەکەدا بەدی نەدەکرا و پێ دەکەنی و ددانە سپی و بریقەدارەکانی نیشان دەدام و هەندێ لە ئەندامەکانی تری لەشی، کە ئاماژە پێ کردنی جوان نییە ئەو ئیشارەتی بۆ دەکرد و من بۆم دەرکەوت کە هەتا ژنێ لەو گەلە کێوی و زەلام خۆرانە نەبێت بەو شێوەیە بێ شەرم نابێت.

ئەم ژنە بەزوویی بەشێوەیەک خووی بەمنەوە گرت کە بوونی ئەو ببووە زەحمەتێکی بەردەوام بۆمن، چونکە ئەو دەیەویست هەمیشە بۆ هەر شوێنێ دەڕۆم لەگەڵمدا بێت، بەڵام من کە لە دەست و پێگیرییەکەی بێزاربووم ئەوم بەکاپتا بەخشی. بەڵام ژنەکە لەگەڵیدا هەڵی نەدەکرد و لە (کاپتا)ی دەداو لەلای ئەو هەڵدەهات و دەهاتە لای من. کاتێ کە من لێم دەدایەوە خۆشحاڵ دەبوو و دەیوت : لەبەرئەوەی تۆ بەهێزتری باشتر دەتوانی لەگەڵمدا رابوێری.

پەیوەندییەکانی ئێمە و ئەم ژنە بەم شێوەیە بەردەوام بوو تاوەکو رۆژێ یەکێ لە پاشاکانی سووریا، کە باسم کرد ژمارەیان زۆرە، گەیشتە ئەزمیر و بۆ چارەسەر هاتە لای من و کە چاوی بە کەنیزەکەم کەوت حەپەسا، من وا تێگەیشتم کە رەنگە سپییەکەی پێستی و قژە ئاڵتوونییەکەی بوو کە زیاتر سەرنجی راکێشا، چونکە کەنیزەکەی من لە دیدی ئەو پاشایە کە هەرگیز ژنێکی بیانیی نەدیبوو بوونەوەرێکی سەیر دەهاتە بەرچاو.

من کە بینیم چاو لە ژنەکە هەڵناگرێ بەئەوم ناساند و بە کەنیزەکەم وت

خواردنەوەی بۆ بهێنێ و دوای ئەوەی پاشا زانیی کەنیزی منە وتی: سینۆهە دەمەوێ ئەم کەنیزە لە تۆ بکڕمەوەو هەر چەندت بوێ لە باتی ئەو زێڕ و کانزات دەدەمێ.

هەتا ئەو رۆژە لە دەست و پێ گیری کەنیزەکەم بێزاربووم کە وەک سێبەر بەردەوام بەدوامەوە بوو. بەڵام هەر ئەوەندە کە زانیم ئەو پاشایە داوای دەکات لام حەیف بوو ئەو کەنیزە جوانەی خۆمی بدەمێ، چونکە دەمزانی هەر چۆنێ بێت هەندێ شەو پێویستم پێی دەبوو و ئەگەر ئەوم لەلا نەبوایە، ناچار دەبووم بۆ پەرستگای عەشتار بڕۆم و لەگەڵ ژنەکانی ئەوێدا جووتبم. جگەلەوەش هەر ئەوەندە ئەو پاشایە داوای کەنیزەکەی کردم ئیتر رێزو بەهاکەی لەلام زیادی کرد، چونکە تاکاتێ کە شتومەکی مرۆڤ کڕیاری نەبێت لە بەرچاویدا بێ بەهایە، بەڵام هەرئەوەندە کڕیارێکی بۆ پەیدابوو ئیتر دێتەوە بەرچاوی.

ئێستا کاتی ئەوە هاتووە کە دەبێ چەند وشەیەک لە بارەی داهێنانەکەی خۆم بڵێم : من ئەوکاتەی لە خانەی مەرگ کارم دەکرد هەستم بەوەکرد کە ئەگەر بکرێ ددانەکان بە رووکەشێک داپۆشرێت، لە تێکچوون و رزین پارێزراو دەبێت. کاتێک کە لە خانەی مەرگ مردووە دەوڵەمەندەکانیان مۆمیایی دەکرد ددانەکانیان بە رووکەشێکی تەنکی زێڕ دادەپوشی و ئەم رووکەشە زێڕە بەگۆشتی پووکەوە دەنووسا. لە ئەنجامی ئەوە لە دوارۆژدا کاتێک کە ئاسەواری رزین لە مۆمیایی کردنەکەدا دەردەکەوت ددانەکان لە پووکی ناودەم جیانەدەبوونەوە و دوای هەزارەها ساڵ ریزی ددانەکان وەک دۆخی یەکەم جاری دەمایەوە. ددانەکانی مردوو دوای مۆمیایی کردن خراپ نابن، چونکە ددان دوای مردن نارزێت، بەڵام لەپووک جیادەبێتەوە و لەبەرئەوە بە زێڕ بە پووکی ناودەمەوە دەیانلکاند کە لێک جیانەبێتەوە.

من وام بیردەکردەوە کە ئەگەر ددانی مرۆڤێکی زیندوو بە رووکەشێکی زێڕ داپۆشرێت، لە رەشبوونەوە و کلۆربوون پارێزراو دەبێت.

تا کاتێ کە لە تەبەس بووم دەرامەتم ڕێگای پێ نەدەدام دەست لەم ئارایشتە وەربدەم و تاقی بکەمەوە، بەڵام دوای ئەوەی ڕۆیشتم بۆ ئەزمیر و لەوێ زێڕ و پارە لەلام بێ بایەخ بوو، بڕیارم دا ئەم بابەتە تاقی بکەمەوە و دوایی بۆم دەرکەوت کە پۆشاندنی ددانەکان بەو رووکەشە زێڕە ددان لە تێکچوون دەپارێزێت. ئەو پاشایەش کە باسم کرد بۆ چارەسەرکردن هاتبووە لام، دەیویست ددانەکانی چاک بکەمەوەو رازی بوو کە بەو رووکەشە ئاڵتوونییە ددانەکانی داپپۆشم بۆ ئەوەی لە داهاتوودا نەڕزن.

دوای ئەوەی ددانەکانیم بەو رووکەشە جوانکاری کرد، بەشێوەیەک کە یەکێک بەسەر ددانەکانی سەرەوە و ئەوەی تر بەسەر ددانەکانی خوارەوەدا، وتی: سینۆهە تۆ زۆر بەمنەوە ماندوو بوویت و ددانەکانمت لە تێکچوون پاراست و ئەو دەست هەقەی من داومە بەتۆ ئەگەرچی زۆرە بەڵام بەقەدەر زانستەکەی تۆ نابێت. سینۆهە ، ئەگەر چی مافت بەسەرمەوە هەیە، بەڵام من لەبەر ئەوەی پیاوێکی راستگۆم پێت دەڵێم داواکاری کەنیزەکەتم و ئەگەر ئەم کەنیزەم پێ بفرۆشی نرخێکی باشت دەدەمێ و ئەگەریش پێمی نەفرۆشی لێتی دەڕفێنم و ئەگەریش بتەوێ بەرگری بکەی دەتکوژم، من تا ئێستا کەنیزێکم نەبینیوە لە گەلە زەلام خۆرەکان بێت و تۆ دەبێ پێمی بفرۆشی بۆ ئەوەی بیکەمە هاوسەری خۆم و بزانم کە ئایا لەزەتی رابواردن لەگەڵ ژەنە چاوڕەش و پرچ رەشەکان خۆشترە، یان کۆبوونەوە لەگەڵ ژنێک کە لەهۆزە زەلامخۆرەکان بێت و پرچی زەرد بێت.

کاتێ کە پاشا ئەم قسانەی دەکرد، (کاپتا) کە لە دوای هاتنی بۆ سووریا لە مامەڵەچییەکانی ئەوێ فێری بازاڕ گەرم کردن بوو بوو، بۆ ئەوەی بازاڕی مامەڵەکەمان گەرم بکات و هانی پاشاکە بدات کە بەهایەکی زیاتر بەو کەنیزە بدات، کەوتە شیوەن کردن و وتی : ئەمڕۆ شوومترین رۆژی ژیانی گەورەکەمە. خۆزگە لە سکی دایکم دەرنەدەچووم و ئەم رۆژەم نەدەبینی، چونکە لەم رۆژەدا تۆ دەتەوێ کۆتایی بە ژیانی گەورەکەم بهێنی و لە تاقە یارمەتیدەر و

بەردەستیکەرەکەی بێ بەشی بکەی و ئەو کەنیزەی کەهەموو شەوێ لەباوەشی خۆیدا دەیخەوێنێت لێی بستێنی و من دەزانم کە هەرگیز هیچ ژنێکی تر ناتوانێت وەکو ئەم ژنە دڵی گەورەکەم رازی بکات، چونکە ژنی وەها جوان لەهیچ جێگایەکدا نییە. سەیرکە و بڕوانە دەمووچاوی لەمانگی بازنەیی شەوی بەدر جوانترەو دوو گۆیەکەی سەر سینگی لەنارنجەکانی ئەزمیر بچووکترە. ئایا سکە سافەکەیت بینیوە کەهیچ هەڵاوساوییەکی تیادا بەدی ناکرێت و ئایا لەناوەڕاستی سکیدا چاڵاییەکەی ناوکی دەبینی، بڕوانە لەهەموو لەشی ئەم ژنەدا تەڵە موویەک نادۆزیتەوەو لەشولاری ئەم ژنە لەشیری مانگا سپیتر و لەپاقلەی کوڵاو نەرمترەو من دڵنیام کە خوایەکان هەموو رەنگە قەشەنگەکانیان کۆکردۆتەوەو لەدەموچاوو لەشی ئەم ئافرەتەدا بەکاریان هێناوە. چونکە قژی ئاڵتونی و چاوەکانی شین و لێوی سوور و نینۆکەکانی خەنەیی و لەشی سپی و نووکی گۆیەکانی سەر سینگی ئەرخەوانییە.

کاتێ کە بەندەکەم بەو شێوەیە کەوتە بازاڕ گەرمی، پاشا بەڕادەیەک بۆ ئەو کەنیزە شپرزە بوو کە لە تاو دڵگرتنەکەی هەناسەبڕکێی پێ کەوتبوو و وتی: سینۆهە من دەزانم کەنیزەکەت زۆر جوانە، بەڵام من هەر چەندێکت بوێت دەتدەمێ و ئەگەر بە فرۆشتنیشی رازی نەبی ناچارم بتکوژم.

من دەستم بەرزکردەوە کە بەندەکەم وا لێ بکەم بێدەنگ بێت و دوای ئەوەی دەستی لە شیوەن کردن هەڵگرت، رووم کردە پاشا ، کە لەوکاتەدا دەسەڵاتداری وڵاتی (ئامورۆ) بوو لە سووریاو وتم: ئەم ژنە بەلای منەوە زۆر ئازیزە و ئەگەر لە بری زێڕ پێتی بفرۆشم خیانەتم لەخۆم کردووە و هەر لەبەر ئەوەش حەز ناکەم ناوی فرۆشتنی لێ بنێم، بەڵام ئامادەم بەبێ بەرامبەر پێشکەشتی بکەم بۆ ئەوەی بتوانی بیکەی بە هاوسەری خۆت و وەکو خۆت دەڵێی بەختەوەر ببێت.

پاشای (ئامورۆ) کە زانی من ئامادەم کەنیزەکەی خۆمی بدەمێ بەڕادەیەک خۆشحاڵ بوو کە هاواری کرد: (سینۆهە) ، من لەو باوەڕەدا نەبووم کە خەڵکی

میسر بەخشندەیەکی تێدابێت، چونکە لە منداڵییەوە تا ئەمڕۆ هەر میسرییێکم بینیبێ، فەرمانبەری فیرعەون بوونە کە دەهاتن بۆ سەندنی سەرانەو بەردەوام دەستیان بۆ وەرگرتن درێژدەکرد و هەرگیز دەستیان نەدەبرد شتێ بدەن بە کەس. بەڵام تۆ یەکەم میسریت بە منت سەلماند کە لەوەیە لە میسردا کەسانێ هەبن سەخی بن و ئەگەر رۆژێک بێیت بۆ وڵاتی (ئامورۆ) من پەیمانت دەدەمێ کە تۆلە لای راستی خۆمەوە دادەنیشێنم.

دوایی بەندەکەم کراسی بۆ کەنیزەکە هێنا و ئەویش لەبەری کرد و لەگەڵ پاشای (ئامورۆ)دا کە پیاوێکی گەنجی بەهێزو کەڵەگەت بوو و ریشێکی درێژی هەبوو چووە دەرەوەو کاتێ کە دەڕۆیشتن هەستم کرد کەنیزەکەم بە بینینی ئەو پیاوە بەهێزە کەیف خۆش بوو کە لەمەودوا دەبێتە گەورەی نوێی ئەو.

دوای رۆیشتنی پاشا، (کاپتا) سەرزەنشتی کردم و وتی: بۆچی هیچت لە پاشای (ئامورۆ) نەسەند لە کاتێکدا کە ئەو ئامادەبوو هەرچییەکت بویستایە بیدایە پێت.

وتم: من لەو رووەوە کەنیزەکەم بەبێ بەرامبەر دایێی کە هیچ کەسێ ئاگاداری دوارۆژ نییە و نازانێ ئەم دنیایە چی لێ دێت و بوونی دۆستی گەورە بۆ رۆژی تەنگانە سوودمەندە و لەوەیە رۆژێک دابێت بۆ دڵنیابوون لە مەترسی دوژمنان بچم بۆ وڵاتی ئەوان و ئەگەرچی ئەو پیاوە وڵاتێکی بچووکی هەیە و لە سنوورەکەیاندا جگە لە مەڕو گوێدرێژ هیچ شتێکی تر دەست ناکەوێت، بەڵام دۆستایەتی ئەو بۆ من لەکاتی بەرەوڕووبوونەوەی مەترسیدا دەستکەوتێکی بە بایەخە.

پاشای ئامورۆ تا سێ رۆژی تر لە ئەزمیر مایەوە و کاتێ کە ویستی لەوێ بڕوات بۆ خواحافیزی هاتەلای من و وتی : سینۆهە ئەگەر تۆ هەموو زێڕ و زیوی میسرت بدایە بەمن بەئەندازەی ئەم کەنیزەی داوتە پێم دڵخۆشت نەدەکردم، چونکە ئەم کەنیزە خوشەویستترین ژنێکە کە من تا ئێستا بینیومە و دڵنیام کە

هەرگیز لێی جیانابمەوە، ئەگەر تۆش رۆژێ بێیت بۆ وڵاتی من هەر چییەکت بوێ دەتدەمێ جگە لە دوو شت، یەکێکیان ئەم کەنیزەیە و ئەوی تریان ئەسپە، چونکە لە وڵاتی مندا ئەسپ زۆرکەمە و ئەو ژمارەکەمەی کە لەوێدا هەیە بۆ گالیسکە جەنگییەکانی من پێویستن. لەم دووانە بەولاوە هەر چییەکت بوێ من ئامادەم و هەر کەسێکت بوێ بۆتی دەکوژم و ئەگەر کەسانێک هەن کە لە ئەزمیردا دوژمنایەتیت دەکەن پێم بڵێ کە بەدەستی بەکرێگیراوەکانی خۆم لەم شارەدا بیانکوژم و دڵنیابە کەس ناوی تۆ ناهێنێ.

دوای ئەم قسانە منی ماچ کرد و رۆیشت، بەڵام من دوای چەند رۆژێ لە دووری کەنیزەکەم خەمباربووم، چونکە هەندێ شتم فێرکردبوو و لە زۆربەی کاتەکان بەتایبەتی کاتی هاتنی نەخۆشەکان یارمەتیدەری من بوو و هەرچەندە زۆرجار رێی لێ دەگرتم و زۆر بڵێییەکانی تووڕەی دەکردم، بەڵام هاودەمێتییەکەی خۆشحاڵی دەکردم.

بەزوویی هەوا بەرەو گەرمی رۆیشت و کەوتینە نیوەی بەهار و گوڵەکان پشکووتن و پەرەسێلکەکان کەوتنە فڕین و کەشتییەکان لە بەندەری ئەزمیر ئامادەی بەڕێکەوتن بوون بۆ وڵاتانی تر کە لەوێوە بەندەو کەنیز و کەل و پەل بهێنن. لە نیوەی بەهاردا شاری ئەزمیر کەوتە جموجووڵ، چونکە جەژنی دەرهێنانی خوای تەمووز لە ژێرخاکەوە نزیک ببۆوە. قەشەکانی سووریا هەموو ساڵێ لە وەرزی پاییزدا خوای تەموزیان بەخاک دەسپاردو لە نیوەی بەهار، لە رۆژێکی گەرمدا لە ژێرخاک دەریان دەهێنایەوە.

رۆژی دەرهێنانی پەیکەری خوای تەمووز، رۆژی شادمانیی گشتی بوو و لەم رۆژەدا ژن و پیاو لەشار دەچوونە دەرەوە بۆ بیابانەکان و تا خۆرئاوابوون خەریکی خواردن و خواردنەوە و هەڵپەڕکێ و شادی دەبوون.

من لەو رۆژەدا چوومە بیابان بۆ ئەوەی بزانم خەڵکی چی دەکەن و بینیم قەشەکان پەیکەری خوای تەموزیان لەژێر خاک هێنایە دەرەوە و خەڵکی کەوتنە

خۆشی و هەڵپەڕکێ و دەیانگوت : خوای تەمووز زیندوو بۆتەوە و ئەو خوای گەرمایە و هەروەک چۆن زەوی و هەوا گەرم دەکاتەوە گەرمیش دەداتە لەشی مرۆڤ و ئەم گەرمییە ئەو هێزە ژیان بەخشەیە کە ژن و پیاو دەخاتە کەیف خۆشی و شادی.

لەو کاتەی کە خوایەکەیان دەردەهێنا بینیم هەندێ لە ژنەکان گالیسکەیەکیان رادەکێشا و لەسەر گالیسکەکە بتی یەکێک لەئەندامەکانی لەشی پیاو، کە ناوهێنانی جوان نییە، دانرابوو کە ئەم بتەیان لەدار تاشیبوو.

من سەرم سوڕما کە مەبەستیان لەم کارە چییە، تا کاتێک کە لە ناکاودا ژن و پیاوەکان تێک رژان و بەبێ ئەوەی شەرم لە یەکتری بکەن لەگەڵ یەکتریدا جووت بوون و ئەم کردارە ئاژەڵانەیە هەتاوەکو شەو بەردەوام بوو.

وەحشێتی هەندێ لەگەل و هۆزەکان لە ئەم جۆرە ئاکارانەدا دەردەکەوێت ، چونکە لەمیسر کە گەلێکی شارستانی هەیە، لەم جۆرە رەفتارانە روونادات.

هەندێ لەپیرێژنەکان کە نەیانتوانیبوو کەس پەیا بکەن، لەپیاوەکان دەپاڕانەوە کە بێبەشیان نەکەن و لەبەر ئەوەی کە من وەک تەماشاچییەک لەوێ بووم، زیاتر داوایان لەمن دەکرد، بەڵام من بەنەفرەتەوە ئەو ژنە بەساڵاچووانەم لەخۆم دەوور دەخستەوە و پێم دەوتن: خوایەکان سنوورێکیان بۆ ژنان داناوە و کاتێک کە تەمەنی ئەو ژنە لەو قۆناغە تێپەڕی، ئیدی نابێت بیر لەوە بکەنەوە کە لەگەڵ پیاواندا رابوێرن.

چونکە ئەگەر خوایەکان بیانویستایە ژنەکانیش وەکو پیاوان تا کۆتایی تەمەنیان لەگەڵ جنسی تردا کۆببنەوە، سروشتیان سنووردار نەدەکرد.

***

١ - لەچوارهەزار ساڵ لەمەوبەر نەتەوەکانی دانیشتووی باکووری دەریای ناوەڕاست نیوە کێوی بوونە و میسرییەکان وایان زانیوە، زەلام خۆرن - وەرگێڕ .

٢ - دەریا بەردەوام شەپۆلی هەیە و کەشتی تەکان دەدات و تەکانی کەشتی دوو جووڵە دروست دەکات، یەکێکیان لە راستەوە بۆ چەپ و بە پێچەوانەوەو، ئەوی تریشیان لە پێشەوە بۆ دواوە و بە پێچەوانەوە ، ئەم دوو جووڵەیە دەبێتە هۆی رشانەوەی بەردەوامی گەشتیاران و بێ تاقەت دەبن و من خۆم (وەرگێڕی فارسی) دووجار لەسەفەری دەریایی تووشی ئەم رووداوە بوومە کە نەخۆشی دەریای پێ دەڵێن. بەڵام هەرئەوەندە کە کەشتییەکە گەیشتە کەنار یان بەندەر (کە شەپۆلی تێدانییە) هەموو نیشانەکانی نەخۆشییەکە دەڕەوێنەوەو رێبواران هەست بەسەلامەتی دەکەن. لە فڕۆکەکانی ئەمڕۆش لەکاتی بای بەهێز جووڵە دروست دەبێت و ئەوانەی جاری یەکەم و دووەمیانە بە فڕۆکە سەفەر دەکەن تووشی ئەم رووداوە دەبن کە بیماری دەریای ناوەو کەشتیوانەکەی سینۆهە لەهەڵەدابوو کە دەیگوت هۆیەکەی زۆرخۆرییە ، چونکە ئەوەی خواردنیش نەخوات لەوانەیە تووش بێ ، بەڵام کاتی رشانەوە زەرداو لە دەمیان دێتەدەرێ و ، لە ناو کەشتییە گەورەکاندا کە دیواری تێدایە و درێژی دیواری قەدی کەشتییەکە ٣٠٠ مەترە گەشتیار تووشی نەخۆشی دەریا نابێ چونکە یەکێک لە دوو جووڵەکان دروست نابێت کە پێش و پاشەکەیە، بەڵام جووڵەی تر کە راست بۆ چەپ و بە پێچەوانەوەیە دروست دەبێت و بە یەکێک لەو جووڵانە ئەم نەخۆشییە دروست نابێت - وەرگێڕ .

بەشی یانزدەهەم

(هورم هەب) ئاشنای رابردوو

لە دوای ئەم جەژنە لە مەرزی سووریاوە هەواڵ گەیشت کە هۆزەکانی خەبیری دیسانەوە هێرشیان کردۆتەوە. هێرش بردنی ئەم هۆزانە شتێکی تازە نەبوو، چونکە هەموو کاتێ بە گەیشتنی وەرزی بەهار دەستیان بەدەستدرێژی دەکرد بەڵام لەو ساڵەدا توند و تیژییان زیاتر بوو و دەگەیشتنە هەرشوێنێک سەربازانی سەربازگەی میسرییان دەکوشت و، لە هەندێک شوێن تەنانەت سەرۆکی ناوچەکەشیان دەکوشت. لە شارێکی بچووکدا پاشا و تەواوی دانیشتووانی تەنانەت ژن و منداڵیشیان دەکوشت. ئەم هەواڵە کاتێ گەیشتە فیرعەون بۆ بەرەنگاربوونەوەی هۆزەکانی خەبیری لەشکرێکی لە میسرەوە نارده سووریاو، من زانیم کە لە نێوان لەشکری میسر و هۆزەکانی خەبیریدا شەڕێکی خوێناوی روودەدات. من لە هیچ کاتێکدا مەیدانی شەڕم نەدیبوو و لە بارودۆخی بریندارەکانی مەیدانی شەڕ زانیاریم نەبوو و نەمدەزانی گورز و شمشێر و نەیزە چ برینێک لە لەشدا دروست دەکات و پێویستی لێکۆڵینەوە لە بارودۆخی بریندارەکانی جەنگ هانی دام کە ئەو گۆڕەپانە ببینم و هەرلەبەر ئەوەش لە ئەزمیر بەرێکەوتم و لە شارێکی بچووک بەناوی (ئورشەلیم) گەیشتمە لەشکری میسر، کەلە پەراوێزگەی نیلەوە هاتبوون. ئەم لەشکرە بە پێچەوانەی ناوبانگەکەیەوە زۆر بەهێزیش نەبوو و پێکهاتبوون لە دەستەیەک گالیسکەی جەنگی و دوو هەزار تیرهاوێژ و نەیزەدار. ئەو رۆژەی چوومە کومەڵگاکە ویستم فەرماندەی لەشکرەکە ببینم و پرسیم: فەرماندەی ئەم لەشکرە کێیە، بۆ ئەوەی رووخسەتی لێ وەربگرم کە لە مەیدانی جەنگدا پزیشکی و برین پێچی بکەم.

پێیان وتم: فەرماندەی ئەم هێزە پیاوێکی گەنجی جوانە کە ناوی (هورم هەب)ە من داوام لێکردن بمبەنە جێگاکەی ئەو کە لە دوورەوە سەرنجم دا هەستم کرد لەلام نامۆ نییەو کاتێک کە نزیکی کەوتمەوە بیرم هاتەوە (هورم هەب)ە کوڕە گەنجەکەیە کە ئەو رۆژەی من لەگەڵ جێنشینی میسر چوومە بیابان ئەو لەکاتی خۆرهەڵاتن بەخۆی و هەڵۆیەکەی دەرکەوتن، دوایی چووە ریزی لەشکری جێنشین، واتە فیرعەونی نوێی میسر.

(هورم هەب) منی ناسییەوەو وتی: ئای... (سینۆهە).. تۆ چی دەکەی لێرە؟ لەمیسر خەڵکی هەموو دەڵێن تۆ مردوویت و دەڵێن نەفرەتی دایک و باوکت کە گۆڕەکەیانت فرۆشتبوو تۆی لەناوبردووە.

دوایی بەسەرهاتی منی پرسی و منیش تا ئەو شوێنەی پێم کرا بۆم روون کردەوە و وتم: من بووم بە بەڵاوگێڕی ژنێک کە ناوی (نەفر نەفر نەفر) بوو.

(هورم هەب) وتی: منیش لەگەڵ ئەو ژنەدا خەوتم، دەیویست هەرچییەکم هەیە لێمی بستێنێ، بەڵام من بە پێچەوانەی تۆوە خانوو و گۆڕی دایک و باوکم پێ نەفرۆشت و، بەڵکو بەم قامچییەی لە دەستم دایە دارکارییەکی باشم کرد. (سینۆهە) دەبێ پێت بڵێم کە ژن تا ئەو کاتە شایانی رێزە، کە نەبووبێ بە تیمساح و، هەرکاتێ لە چاوچنۆکیدا وەک تیمساحی لێ هات دەبێ وەکو سووکترین بەندەکان رەفتاری لەگەڵدا بکەیت.

دوایی من لە بارودۆخی میسر و تەبەس پرسیارم لێ کرد و (هورم هەب) وتی نازانم گەلی میسر چ گوناحێکیان هەیە کە خوایەکان گرفتاری پاشایەتی ئەم فیرعەونەیان کردووە، چونکە ئەم فیرعەونە بێ عەقڵ و شێتە. ئەو خوایەش کە فیرعەون رێنومایی لێ وەردەگرێ وەک خۆی شێتە و هەندێ شت دەڵێ کە شێتەکانیش نایڵێن. ئایا بیرت ماوە کاتێ کە ئەم فیرعەونە بوو بە پاشا هەموو بەندەکان کەلە کانگەکاندا کاریان دەکرد ئەو ئازادی کردن؟ ئایا بیستت یان بینیت کە ئازادیی بەندەکان چ ئاژاوەیەکی نایەوە و بە چ شێوەیەک بۆ دابین

کردنی ئاسایش لە تەبەس ناچار بووین بیانکوژین؟

وتم: بەڵێ .. کاتێ کە بەندەکانیان ئازاد کرد، من لە تەبەس بووم و بینیم چۆن هەڵمەتیان برد بۆ شاری مردووەکان و هەموو شتێکیان تالاّن کرد.

(هورم هەب) وتی: لەگەڵ ئەوەشدا کە فیرعەون بینیی ئازادکردنی ئەو بەندانەی لە کانگەکاندا کاریان دەکرد چ ئاشووبێکی نایەوە، بەڵام هێشتا لە قسەو بڕیارەکانی خۆی پاشگەز نەبۆتەوەو دەڵێ لە نێوان بەندەیەک و شازادەیەکدا هیچ جیاوازییەک نییە و بەندەکان و گەورەکان لەلای خوای ئەو یەکسانن و نابێت ئەوان ناچار بکرێن لە کانگەکاندا کاربکەن. من دڵنیام کاتێ کە فیرعەونەکانی پێشووی میسر کە لە قووچەکەکاندان ئەم قسانە دەبیستن دێنە لەرزە، چونکە لە سەرەتای جیهان تاوەکو ئەمڕۆ هیچ پاشایەک نەبووە کە بڵێ لە نێوان بەندە و شازادەدا جیاوازی نییە و ئەمە وەک ئەوە وایە کە بڵێین لە نێوان عارەق و هەنگوین جیاوازی نییە. یەکێک لە قسە سەیرەکانی ئەم فیرعەونە ئەوەیە کە بە منی دەوت هۆزەکانی خەبیری بە شێوەیەک دامرکێنەوە کە خوێنی تێدا نەڕژێ. ئایا بەبێ خوێن ڕشتن دڕندەکان مالّی دەبن؟ (سینۆهە) تۆ کە پزیشکی، ئایا دەتوانی بەبێ ڕژانی خوێن سکی یەکێک هەڵبدڕی و ریخۆڵە زیادەکەی تێدا دەربکەی بۆئەوەی نەبێتە هۆی مردنی نەخۆشەکەت؟ فیرعەون دەنگی شەڕی ئەم هۆزانەی نەبیستووە و نازانێ کە لە دەنگی دڕندەکان ترسناکترە هەتا تێ بگات کە لەگەڵ ئەمانەدا ناتوانرێ بە هێمنی ڕەفتار بکرێت.

دوای ئەم قسەیە (هورم هەب) پێکەنی و وتی: بەڵام من گوێ نادەمە وتەی فیرعەون و بە شێوەیەک خوێنیان دەڕژێنم کە هەموویان پەشیمان ببنەوە کە بۆچی لەدایک بوونە. من وام بڕیارداوە کە بە جورێک ڕەگی ئەم هۆزانە بسووتێنم کە لە داهاتوودا هەرگیز نەتوانن لە وەرزی بەهاردا هەڵمەت ببەن. بەڵام، (سینۆهە) تۆ هەقت بەگەردنی منەوە هەیە، چونکە من لە بیری ناکەم ئەو ڕۆژەی لەگەڵ جێنشین لە بیابان گەڕاینەوەو ویستیان من بکوژن تۆ هەندێ قسەت کرد و

نەتهێشت ئەم کارە بکەن و لەو ڕۆژەدا تۆ بە ژیریی خۆت گیانی منت کڕییەوە. لەبەرئەوە ئێستا من لە لەشکرەکەی خۆمدا ڕێز لە تۆ دەگرم و رووخسەتت دەدەم کەلە جەنگدا ئامادە ببی و سەربازەکان چارەسەر بکەی و دەستهەقی تۆش لە گیرفانی فیرعەون دەدەم و هەرکاتێ کە من بێ ئیش بووم تۆ لەگەڵ مندا دەبیت و نان خواردنمان بەیەکەوە دەبێت.

لەو کاتەدا (هورم هەب) جامی شەرابی نۆشییەوە و وتی: کاتێ هەواڵی هێرشی خەبیرییەکان گەیشتە تەبەس فیرعەون ویستی لەشکرێک بنێرێتە سووریا، هیچ یەکێک لەو سەردارانەی لە تەبەس بوون ئامادە نەبوون فەرماندەیی ئەم هێزە بگرنە ئەستۆی خۆیان، چونکە دەیانزانی هۆزەکانی خەبیری خەڵکێکی خوێنمژ و شەڕکەرن و، هەریەکەیان بە بەهانەیەک لەو فەرمانە خۆیان بەدوورگرت. لەبەر ئەوەی جگەلەوەی ترسی کوژرانیان هەبوو دەشیانزانی کە لە زێڕ و مس و کانزاکانیان دووردەکەونەوە، چونکە لە بیابانەکانی سووریادا زێڕ و پارە نییە، بەڵام لە دەوروبەری فیرعەوندا ئەو شتانە بەدی دەکرێت، بۆیە من لەگەڵ ئەوەشدا کە لە هەموو سەردارەکانی فیرعەون گەنجتر بووم، ئەم ئەرکەم گرتە ئەستۆی خۆم بۆئەوەی مەترسیی خەبیرییەکان لە ناو ببەم و کارێک بکەم کە ئیتر نەتوانن هێرش ببەنە سەر سووریا. سەردارەکانی فیرعەون کە زۆر زەنگینن، لەگەڵ کاهینەکاندا هاودەست بوونە و هەوڵدەدەن دەسەڵاتی خوایەکەیان (ئاموون) لە ناو نەچێت. ئەمڕۆ لە میسردا لە نێوان خوای فیرعەون، واتە (ئاتوون) و خوای کۆنی میسر (ئاموون) رکەبەرایەتییەکی زۆر هەیە و هێشتا دیار نییە کە کامیان سەردەکەوێ. هەروەکو من تێی گەیشتووم، (ئامی) دادوەری گەورەی میسر کە کاهینی خوا (ئاتوون)ـە بەتەمایە (ئاموون) لەمیسردا لە ناو ببات و لەم کارەیدا فیرعەون پاڵپشتی لێ دەکات. فیرعەون دەزانێت کە خوا (ئاموون) لە میسردا بەڕادەیەک بەهێزبووە کە کاهینەکانی (ئاموون) گوێ ڕایەڵیی فەرمانی فیرعەون ناکەن و لە هەر کاتێکدا کە

فەرمانەکەی فیرعەون دژی بەرژەوەندی ئەوان بێت فەرمانێک بەناوی (ئاموون)ـەوە دەردەکەن کە فەرمانەکەی فیرعەون هەڵبوەشێنێتەوە.

فیرعەون و دادوەری گەورە کە ناتوانن لەمە زیاتر لە ژێر فەرمانڕەوایی خوای (ئاموون) و کاهینەکانی ئارام بگرن، هەوڵ دەدەن کە خوا (ئاتوون) بەڕادەیەک گەورەبکەنەوە کە (ئاموون) لە ناو بچێت و لەبەر ئەوەش فەرمانیان بەمن داوە کە لەم سەفەرەمدا گەیشتمە هەر شارێک، پەرستگەیەک بۆ خوای (ئاتوون) دروست بکەم و من یەکەم پەرستگەم لەم شاری ئورشەلیمەدا دروست دەکەم. من نە باوەڕم بە (ئاموون)ـە و نە بە (ئاتوون)، بەڵام وابیردەکەمەوە کە فیرعەون لەم بەشەدا هەڵە ناکات و رامیارییەکەی راستە، چونکە لەگەڵ ژێریدا ناگونجێ فیرعەون پاشای میسر بێت و کاهینەکانی (ئاموون) لە جیاتی ئەو فەرمانڕەوایی بکەن. مەبەستم ئەوەیە کە سەردارەکانی میسر لەو رووەوە کە لەگەڵ کاهینەکانی ئاموون دەستیان تێکەڵ کردووە و ئێستا بەرژەوەندییەکانیان لە مەترسی دەبینن نایانەوێت لەم کاتە ناسکەدا لە میسر دوور بکەونەوە و بەرگری لە سوودە تایبەتییەکانیان نەکەن. ئەگەر ئەوان لە گۆڕانکاریی سیاسی لە میسردا مەترسییان نەبووایە لەوەیە یەکێکیان فەرماندەیی ئەم هێزەی بخستایەتە ئەستۆ و لە میسر دەربچووایە و بەرەو سووریا بهاتایە.

وتم: من دژی سیاسەتەکەی فیرعەون نیم و بگرە مافیشی پێ دەدەم کە بیەوێت لە هێزی کاهینەکانی ئاموون کەم بکاتەوە، ئەو شتەی لەگەڵ باوەڕی مندا یەک ناگرێت ئەوەیە کە فیرعەون دەڵێت حەز دەکەم راستەقینە (حەقیقەت) فەرمانڕەوا بێت، من لەم بابەتە مەترسیم هەیە، چونکە (حەقیقەت) وەک شمشێرێکی تیژ وایە کە هەرگیز نابێت بیدەیتە دەست منداڵێک، جا نەخوازە بیدەی بەدەستی پیاوێکی شێتی وەک فیرعەون.

کاتێ کە شەو داهات لە یەکێک لە خێمەکان، نزیک خێمەی (هورم هەب) پشووم داو سەربازەکان کاتێ کە زانییان من پزیشکم هەوڵیان دەدا ببنە هاوڕێم،

لەبەرئەوەی هەموو سەربازێ حەز دەکات کە دۆستایەتیی پزیشکێک بۆلای خۆی رابکێشێ بۆئەوەی لەکاتی برینداریدا چارەسەری برینەکەی بکات.

سبەینێی رۆژی دواتر نەفیرەکان دەنگیان بەرز بووەوە و سەربازەکانی لەخەو هەڵستاند و هەر سەر دەستەیەک بەرامبەر بەشەکەی خۆی راوەستا. کاتێ ریزی سەربازەکان رێکخرا، (هورم هەب) کە قامچییەکەی بەدەستەوە بوو لە خێمەکەی خۆی هاتە دەرەوە و بەندەیەک چەترێکی بەبان سەریەوە راگرتبوو و بەندەیەکی تر باوەشێنی دەکرد کە مێشەکانی لێ دوور بکاتەوە.

(هورم هەب) بەرامبەر بە سەربازەکان بەم شێوەیە دوا:

(ئەی سەربازانی میسر کە لە نێوانتاندا، رەش پێستە پیس و پۆخڵەکان و نەیزەداره تەوەزەلەکانیش هەن و هەمووتان هەر لەشکری میسرن و وەک گایەک دەبۆڕێنن.. من ئەمڕۆ دەمەوێت بتانبەم بۆ مەیدانی جەنگ، بۆئەوەی ببینم لەگەڵ خەبیرییەکاندا شەڕتان پێ دەکرێت یان نا.. ئەگەریش توانای شەڕکردن لەگەڵ ئەوانتان نەبێت هیوادارم تا دوایین کەستان بکوژرێن بۆئەوەی ناچارنەبم لەش و لاره ناقۆڵاکانتان لەگەڵ خۆمدا ببەمەوە بۆ میسر و بە تەنها خۆم بڕۆم و لەگەڵ دەستەیەک لە سەربازانی راستەقینە بگەڕێمەوە...) (هۆو... تۆ، سەرپەلی لووت قلێشاو، شەقێکی قایم لەو سەربازە نەفامە بدە بۆ ئەوەی لەکاتێ کە من قسە دەکەم با دواوەی خۆی نەخورێنێ و لەمەوبەدوا لە کاتی ئاخاوتنی مندا خەریکی خۆخوراندن نەبێت...) (ئەمڕۆ لە کاتێکدا کە هێرش دەکەینە سەر خەبیرییەکان، من لە پێشەوەی هەمووتان دەبم و لەگەڵ ئێوە لەگەڵیاندا دەجەنگم و ئاگام لە هەر هەموتان دەبێت، بۆئەوەی بزانم چ کەسێ لە مەیدانی شەڕدا پاشەکشێ دەکات، یان بە باشی شەڕ ناکات.) (دڵنیاتان دەکەمەوە کە ئەمشەو لەم قامچییەی من خوێن دەتکێتەوە و ئەم خوێنە لە لەشی ئەو کەسانە دێتە دەرەوە کە لە گۆڕەپانی شەڕدا بەباشی ناجەنگن و دڵنیابن قامچییەکەی من لە نەیزەی خەبیرییەکان ترسناکترە، چونکە نەیزەی ئەوان پەیکانی مسی پێوەیە و

زوو دەشکێت.) (خەبیرییەکان لە پشت ئەم چیایەوەن کە دەیبینن و ئەمشەو پێ سپێردراوەکانی پشکنینی من ڕۆیشتن کە بزانن ژمارەیان چەندە، بەڵام ترسان و هەڵهاتن و نەیانتوانی ژمارەیان بە دروستی بزانن...) (خەبیرییەکان تەنها یەک شتی ترسناکیان هەیە، ئەویش دەنگیانە، بەڵام ئەگەر لە دەنگیان دەترسن هەویری گڵی سوور بکەنە گوێتانەوە بۆ ئەوەی دەنگیان نەبیستن، بەڵام لە بەرئەوەی ئەم هەویرە دەبێتە هۆی ئەوەی گوێتان لە دەنگی فەرماندەکانتان نەبێت، هەرواباشترە کە واز لەمەش بهێنن.) (وای بۆ ئەو کەسەی کە لە خۆڕایی و بێ نیشان گرتن تیرهاوێژی بکات...) (لەشەڕدا سەرکەوتن تەنها ئەوە نییە کە سەرباز دلێر بێت، بەڵکو ئەوەشە کە سەربازەکان وەک ئەوەی یەک جەستەبن گوێڕایەڵی فەرمانی بەرپرسەکانیان بن) (ئەگەر ئێوە ئەمڕۆ سەرکەوتن، دەبنە خاوەنی هەموو ماڵ و سامان و مانگاو مەڕی خەبیرییەکان و من نە حەڵقەیەکی زێڕ و زیوم دەوێت و نە مانگاو مەڕوماڵاتیان) (خەبیرییەکان لەم کاتەدا زۆر دەوڵەمەندن، چونکە شار و گوندێکی زۆریان تاڵان کردووە و ئەگەر سەربکەون هەموو سامانی ئەوان بەر ئێوە دەکەوێت..) (هەورەها ئەگەر سەرکەوتوون هەموو ئەندامانی خێزانەکەشیان دەبنە موڵکی ئێوە و دەتوانن دواتر بیانفرۆشن. بەڵام ئەگەر تێک بشکێن قامچییە خوێن مژەکەی من ئەمشەو میوانداریتان لێ دەکات).

سەربازەکان کاتێ ئەم قسانەیان بیست شمشێرو نەیزەکانیان ئەدا بە قەڵغانەکانیاندا و کەوانەکانیان بەرزدەکردەوە و هورە بەرزبیان دەنواند.

(هورم هەب) وتی: دەبینم مەیلی ئەوەتان هەیە هەرچی زووتر لەگەڵ خەبیرییەکاندا بجەنگن، بەڵام ئێمە بەرلەوەی بۆ شەڕ بچین دەبێت لێرە پەرستگەیەک بۆ خوای فیرعەون دروست بکەین. خوای فیرعەون کە ناوی (ئاتوون)ە خوایەکی جەنگی نییە و بە کەڵکی ئێوە نایەت، چونکە یارمەتیتان نادات و لەبەر ئەوە پێویست ناکات بۆ مەراسیمی بیناکردنی ئەم پەرستگەیە

هەمووتان لێرەبن و تەنها پاشڕەوەکانی لەشکر لێرە دەمێننەوە و ئەوانی تر ئێستا دەبێ بەڕێ بکەون. ئێوە ئەمڕۆ دەبێت ڕێگا ببڕن هەتاکو دەگەنە هۆزەکانی خەبیری، بەڵام پێویستە بزانن کاتێک کە ماندوون دەبێ لە گەڵیاندا نەبەرد بکەن، بۆئەوەی کەستان دەرفەتی خۆ قوتارکردنی نەبێت.

دوایی (هورم هەب) قامچییەکەی ڕاتەکاند و سەربازەکان کەوتنەڕێ و هەر دەستەیەک لە دواوەی نیشانەکانی خۆیان دەڕۆیشتن. نیشانەی هەندێ لە دەستەکان کلکی شێربوو و دەستەکانی تر بە دوای سەری تیمساحەوە دەڕۆیشتن. لە پێش و پاشی سەربازەکان، گالیسکە جەنگییەکان دەڕۆیشتن بۆئەوەی ببێت بە قەڵغانی سەربازەکان و نەهێڵێ بەرشالاوی لە ناکاوی دوژمن بکەون.

کاتێ کە سەربازەکان ڕۆیشتن، پاشڕەوەکانی لەشکر لەگەڵ (هورم هەب) و هەندێ لە بەرپرسەکان بەرەو ئەو جێگایەی پەرستگەی (ئاتوون)یان لێ دروست کردبوو بەڕێ کەوتن و منیش لەگەڵیاندا بەڕێ کەوتم و گوێم لێ بوو لێپرسراوەکان بەیەکەوە گفتوگۆیان دەکرد و دەیانگوت: ئەم شێوەی جەنگە نوێیەی ئەمڕۆ (هورم هەب) دایڕشت لەگەڵ ژیری ناگونجێ، چونکە ئەوەندەی ئێمە بزانین لەکاتی جەنگدا گەورە لێپرسراوەکانی لەشکر دەبێت لە دواوەی سوپادا جێگیربن و لە کەژاوەکاندا چاودێری سەربازەکانیان بکەن کە هەڵنەیەن، بەڵام ئێستا (هورم هەب) دەڵێت خۆم لە پێشەوەی سەربازەکان لەگەڵ دوژمندا دەجەنگم و ئێمەش دەبێ چاو لەو بکەین و بچینە پێشەوە، جا بەم شێوەیە چ کەسێ پێش لە هەڵهاتنی سەربازەکان دەگرێت و کێ کردەوەکانیان تۆمار دەکات؟ خۆ سەربازەکان خۆیان خوێندەوارییان نییە کە هەڵسوکەوتی هاوڕێکانی خۆیان بنووسن و تەنها پلەدارەکان خاوەن نووسینن و دەتوانن بنووسن کە کام سەرباز ئازایەتیی زیاتری نواندووە و کامیان ترسنۆک بووە یان رای کردووە.

(هورم هەب) کە لە پێشەوە دەڕۆیشت ئەم دەربڕینانەی گوێ لێ بوو و هەندێ جار قامچییەکەی دەجووڵاندەوە و بزەیەکی دەهات، تا کاتێ کە گەیشتینە

پەرستگەکە.

بەشی دوانزدەهەم

خوایەکی نائاسایی (بۆ میسرییەکان)

پەرستگەکە بچووک بوو و، بەبۆنەی نەبوونی ماوە نەپەرژان سەقفی بۆ دروست بکەن و هەندێ دار و (گڵی سوور)یان بۆ دروستکردنی بیناکە بەکارهێنا. کاتێ گەیشتینە بەردەم پەرستگەکە و چووینە ژوورەوە بینیمان پەیکەری خوایەکی تێدانییە. سەربازەکانی پاشڕەو زیاتر لە ئێمە لە نەبینینی خوا سەریان سوڕما و بە یەکتریان دەگوت: ئەمە چ پەرستگەیەکە، کە خوای نییە؟ منیش وەک سەربازەکان پێم سەیربوو، چونکە تا ئەو ڕۆژە پەرستگەی بێ خوام نەدیبوو و هەموو جارێ کە دەچوومە ئەو شوێنانە بتی خوایەکەم دەدی.

(هورم هەب) کە هەستی بە سەرسوڕمانی هەمووان کرد، وتی: ئەو خوایەی کە فیرعەونی ئێمە دەیپەرستێ خوایەکی سەیرە کە من ناتوانم پێتانی بناسێنم، چونکە خۆشم نازانم کە ئەم خوایە چۆنە. ئەم خوایە سەرسوڕهێنەرە نەچاوی هەیە و نە دەم و نەسک و نە دەست و پێ و نە دەخوات و، شەراب و بیرەش نانۆشێتەوەو فیرعەون دەڵێت خوای ئەو وەک مرۆڤ نییە و نابینرێت، بەڵام ئەگەر ئێوە دەتانەوێت بیناسن دەتوانن شتێکی بازنەیی وەک خۆر بهێننە بەرچاوی خۆتان.

سەربازەکان سوورانەوە و سەیرێکی خۆریان کرد و بەناڕەزاییەکەوە کەوتنە ورتە ورت و ئاگام لێ بوو دەیانگوت: فیرعەون شێت بووە، چونکە ئەگەر یەکێک تووشی شێتی نەبووبێ خوای بێ چاو و دەم و سک و دەست و پێ ناپەرستێ.

(هورم هەب)یش وەک سەربازەکانی بیری دەکردەوە و فیرعەونی بە شێت دەزانی. دوایی کاهینێکی گەنج کە قژی سەری نەتاشیبوو و سوخمەیەکی کەتانی لەبەردا بوو هات و گۆزەیەک شەراب و دەفرێ ڕۆنی زەیتوون و چەپکێ گیای تازەی بەهاریی خستە پەرستگەکەوە و دوایی دەستی بە خوێندنی سروود کرد. دەیانگوت: ئەو سرووده خودی فیرعەون بۆ خوایەکی خۆی هۆنیویەتییەوەو ئێمە لەو سرووده هیچ تێنەگەیشتین و دیارە سەربازەکانیش کە نەخوێندەواربوون هەر تێنەدەگەیشتن. لەم سروودەدا باسی ئەوەی دەکرد کە (ئاتوون) خوایەکە کە نابینرێ، بەڵام لە هەموو شوێنێکدا هەیە و بە رووناکی و گەرمیی خۆی زەوی رووناک و گەرم دەکات و هەموو خۆشییەکان و خەڵاتەکانی سەرزەوی و رووباری نیل هی ئەون.

هەروەها وتی: ئەگەر ئاتوون نەبێت شێر ناتوانێت لە شەودا راوبکات و مار لە کون و جوجک لە هێلکە نایەتە دەرەوە و ئەگەر ئاتوون نەبێت خۆشەویستی نایەتە کایەوەو هیچ پیاوێک ناتوانێ ژنێ بکاتە هاوسەری خۆی و هیچ منداڵێ لە سکی دایکی هەنگاو نانێتە سەر زەوی[1].

کاهینە گەنجەکە لە دوای ئەم وتانە وتی: پاشای میسر کوڕی خوایە و وەک باوکی بە دەسەڵاتە و لە وڵاتی میسر و وڵاتەکانی تر کە لە لایەن میسرەوە بەڕێوە دەبردرێ و پشتگیریی لێ دەکرێ فەرمانڕەوایی دەکات.

کاتێ کە سەربازەکان ئەم وتەیەیان بیست شمشێر و نەیزەکانیان کوتا بە قەڵغانەکانیان و بەم شێوەیە شادیی خۆیان دەربڕی، چونکە ئەوان تەنها لەم بەشە بەباشی تێگەیشتبوون، لەبەرئەوەی دەیانزانی گومانی تێدانییە کە فیرعەونی میسر کوڕی خوایە، چونکە بەردەوام وابووە و لە داهاتووشدا پاشای میسر کوڕی خوا دەبێت.

بەم شێوەیە مەراسیمی کردنەوەی پەرستگە کۆتایی پێهات و دوایی ئێمە بەڕێ کەوتین. مەبەستم لە ئێمە، پاشڕەوەکانی سوپا و پلەدارەکانە کە بە

فەرماندەیی (هورم هەب) بەڕێ کەوتین.

(هورم هەب) بە سواری گالیسکە جەنگییەکەی خۆی لە پێشەوەی هێزەکەدا دەڕۆیشت و لەدوایەوە هەندێ لە بەرپرسەکان و دواتر سەربازەکان و لە دوای ئەوانیشەوە هەندێکی تر لە کەژاوەدابوون. بەڵام من سواری گوێدرێژێک بووم و سندووقی داو و دەرمان و کەرستەکانی نوژداریشم لەگەڵ خۆمدا هەڵگرتبوو.

ئێمە تا کاتێ کە سێبەرەکان درێژ بوونەوە ڕێگامان بڕی و تەنها لە ناوەڕاستی ڕۆژدا کەمی ڕاوەستاین بۆ نان خواردن و، پاقلەی زەردکراومان خوارد کە ڕۆنی زەیتوونیان پێدا کردبوو. هەندێ جار چەند سەربازێکی ماندوو یان پەککەوتە دوادەکەوتن و لە قەراغی ڕێگاکە دادەنیشتن و لەوکاتەدا بەرپرسەکان کە لە دواوە دەهاتن بە قامچی دەکەوتنە گیانیان.

جارێکیان بینیم گالیسکەی جەنگی یەکێک لە لێپرسراوەکان لە بەردەم سەربازێکی ماندوو ڕاوەستا، کە لە قەراغ ڕێگادا لەسەر پشت ڕاکشابوو و ئەو بەرپرسە لە گالیسکەکەی خۆیەوە بەهەردوو پێی بازی دایە سەر سکی سەربازەکە، بەشێوەیک کە لەدوای ئەم بازدانە بەهێزە سەربازەکە یەکسەر گیانی سپارد، بەڵام کەس ڕەخنەی لێ نەگرت، لەبەرئەوەی ئەو سەربازەی کە بۆ شەڕکردنی مەیدانی جەنگ بەکرێ دەگیردرێ نابێ تەمبەڵی بکات.

کاتێ سێبەرەکان درێژ بوونەوە گەیشتینە هەندێ گرد، کە سەرەتای هەرێمێکی شاخاوی بوو و لە ناکاودا بارانی تیر بەسەر سەربازەکاندا باری و دەرکەوت کە هەندێ لە خەبیرییەکان لە پشت گردەکانەوە بۆسەیان بۆ سەربازەکانی ئێمە دانابوو. لەبەر ئەو تیربارانە ئەو سەربازانەی خەریکی گۆرانی وتن بوون، وسکت بوون، بەڵام (هورم هەب) بایەخی بەو تیربارانە نەدەدا لەبەرئەوەی ئێمە بەبەشی گرنگی سوپاکەوە لکابووین و سەربازەکانی پێشەوە و پاشڕەوەکان و ناوەندی لەشکرەکە بەیەکەوە بوون.

(هورم هەب) فەرمانی دا سەربازەکان خێراتر بڕۆن و لەوێ دووربکەونەوە

بۆئەوەی بتوانن هەڵمەت ببەنەسەر بەشی گرنگی هێزی خەبیری و کات و وزەکەیان بە دەستەویەخەبوونی تیرهاوێژەکانی قەراغ ڕێگا بەفیڕۆ نەچێت.

گالیسکە جەنگییەکانی ئێمە بەیەک هەڵمەت تیرهاوێژەکانی لە قەراغ ڕێگا دوورخستەوە و ئێمە بەردەوام بووین لە بەرەوپێش چوون. لە تەنیشت منەوە بەرپرسێکی لێ بوو کە سواری گوێ درێژێک بوو و لێپرسراوی ئازووقەی سوپا بوو و لەبەرئەوەی لە بەیانییەوە تا ئێوارە لە تەنیشت یەکەوە ڕێگامان دەبڕی لەگەڵیدا ببوومە هاوڕێ و داوای لە من کرد کە ئەگەر کوژرا من هەوڵ بدەم لاشەکەی لە ناونەچێت و تەرمەکەی بگەیەنمە کەس و کارەکەی کە مۆمیایی بکەن.

ئەو دەیگوت: خەبیرییەکان خەڵکانێکی ئازاو بێ بەزەیین و تا کاتی تاریک بوونی هەوا هەموومان دەکوژن. هێشتا یەک لەسەر چواری ڕۆژ مابوو کە دەشتێکی فراوان لە ناوەڕاستی گردەکانەوە دەرکەوت و دیاربوو کە ئەوێ خێوەتگەی خەبیرییەکانە و تا چاو بڕی دەکرد خێمەی ڕەشی یەک لە دوای یەکی لێ هەڵدرابوو. لەبەردەم خێمەکاندا خەبیرییەکان بە قەڵغان و نەیزەی بریقەدارەوە هاواریان دەکرد بە شێوەیەک کە نەعرەیان لە بیاباندا دەنگی دەدایەوە و مەترسی دەخستە ناو دڵەوە.

(هورم هەب) سەربازەکانی خۆی ڕێک خست و ڕمدارەکانی کردە ناوەڕاستەوە و تیرهاوێژەکانی لە هەردوولای لەشکرەکەیدا جێگیر کردو دوایی فەرمانی بە گالیسکە جەنگییەکان دا کە لەگەڵ فەرمانی من هەڵمەت ببەن و ئێمە لە دوای ئێوەوە دەگەینە سەریان. چەند گالیسکەیەکی قورسیشی لەگەڵ خۆی هێشتەوە و پێی وتن: بەردەوام لەگەڵم بن و لێم دوور نەکەونەوە.

(هورم هەب) چونکە تێگەیشت سەربازەکانی لە هات و هاواری خەبیرییەکان و بریقەی قەڵغان و نەیزەکانیان ترساون، هاواری کرد: ئەی پیاوانی میسر و سووریا ئێوە ئەی ڕەش پێستەکان ئەی سوپای میسر.. ترستان لە دەنگی

هاواریان نەبێت چونکە هەر چەندە دەنگیان زل بێت هەر بایەکە و ناتوانێ زیانتان پێ بگەیەنێت و بزانن کە ژمارەی سەربازەکانی ئەوان زۆر نییە.. ئەم خێوەتانەی دەیبینن جێگای ژن و منداڵەکانیانە و ئەو دووکەڵانە نیشانەی ئەوەیە چێشت لێ دەنێن و ئەگەر ئێوە ئازایەتی بنوێنن ئەمشەو چێشتەکەیان دەخۆن و ژنەکانیان دەبێتە هی ئێوە، منیش وەک تیمساحێکی برسی وام و حەزدەکەم شەڕ هەرچی زووتر بەسەرکەوتنی ئێمە کۆتایی پێ بێت کە بتوانم شیو بخۆم.

بەرلەوەی (هورم هەب) فەرمانی هێرش بردن بدات سەربازە خەبیرییەکان بە دەنگێکی گوێ کەرکەرەوە هێرشیان کردە سەرمان و من بینیم کە ژمارەی سەربازەکانیان لە سەربازەکانی ئێمە زیاترە. کاتێ کە رمدارەکانی ئێمە ئەو سەربازە ترسناکانەیان دی کە نزیک دەکەونەوە سەیرێکی دواوەیان کرد و منیش وەک ئەوان ئاورێکم بۆ دوای خۆمەوە دایەوە کە بزانم لە چ رێگایەکەوە دەکرێ پیاو خۆی قوتار بکات، بەڵام لە دوامانەوە ئەفسەرەکانی بەش قامچییە ترسناکەکانی خۆیان دەسووڕاندەوە کە بەردیان بە سەرەوە بەستبوو و شمشێرەکانیان ئەدرەوشایەوە و سەربازەکانی ئێمە تێگەیشتن کە رێگای راکردن نەماوە و جگە لەوەش هەموویان ماندوو و برسی بوون و دەیانزانی کە ئەگەر رابکەن سەربازە خەبیرییەکان چالاکانە دەیانگەنێ و هەموویان دەکوژن.ئەوەبوو کە بیرۆکەی راکردنیان گۆڕی و لە یەکتر نزیک بوونەوە کە کەلێنیان نەمێنێ و دوژمن نەتوانێ بە نێوانیاندا تێ پەڕێت.

کاتێ لە ئێمە نزیک بوونەوە تیرهاوێژەکانی ئەوان تیرەکانیان هاویشت و ئەگەرچی دەنگی ووززز...ووززز...ی تیرەکانیان هورە رووخێنەربوو و مردن هەر چرکەیەک هەڕەشەی لە مرۆڤ دەکرد، بەڵام من لەو دەنگانە زیاتر دەخرۆشام لەبەرئەوەی ئەو دیمەنەی دەمبینی و ئەو دەنگانەی دەمبیست تا ئەو کاتە گوێم لێ نەبووبوو و نەمدیبوو.

(هورم هەب) لەم کاتەدا قامچییەکەی خۆی هەڵبڕی و داینەواندەوە و کەڕەنا

لێ دراو یەکسەر دوای ئەوە گالیسکە جەنگییە تیژڕەوەکان کەوتنە رێ و لە دواوەی ئەوان هەموو سەربازەکانمان کەوتنەرێ و بەشێوەیەک نەعرەیان لێ دەدا کە هەستم کرد دەنگی ئەوان لە دەنگی شەرکەرە خەبیرییەکان بەرزتربوو.

من کە دەمزانی سەربازەکانی ئێمە بۆ دوورخستنەوەی مەترسی لە خۆیان، هاواریان دەکرد وەک ئەوان منیش کەوتمە نەعرەلێدان و لە کاتی هاوارکردنمدا هەستم دەکرد کە ناترسێم. سەربازە خەبیرییەکان ئەگەرچی ئازابوون، بەڵام گالیسکەی جەنگیان نەبوو و گالیسکەکانی ئێمە قڵیشێکی لە نێوانیاندا دروست کرد کە رێگای بۆ نەیزەدارەکان خۆش کرد و هەر ئەوەندە نەیزەدارەکان هاتنە ناو کەلەبەرەکەوە ئیتر لە سەر فەرمانی (هورم هەب) تیرهاوێژەکانی ئێمە کەوتنە تیربارانی دوژمن.

لەمە بەدوا سەربازەکانی دووبەرەی شەڕ تێک رژان. لە دوورەوە کڵاوخودەکەی (هورم هەب) دیاربوو کە پەڕی درێژی (حوشتر مورغ)ی[2] پێوە کردبوو و بەردەوام لە پێشی پێشەوەی سەربازەکاندا شەڕی دەکرد. گوێدرێژەکەی من لە هات و هاواری مەیدانی جەنگ تۆقی بوو و خۆی خستبووە ناوەندی گوڕەپانەکە و هەرچەندە ویستم پێشی لێ بگرم نەمتوانی و دەمبینی سەربازەکانی خەبیری بە چەلەنگییەوە دەجەنگان و کاتێ دەکەوتنە سەر زەوی هەوڵیان دەدا بە شمشێر یان نەیزە ئەسپ و سەربازەکانمان بکوژن.

دەمڕوانییە هەر لایەک هەر خوێنم دەدی و ئەوەندە کوژراو و بریندار کەوتبوون کە لە ژمارە نەدەهاتن، لە ناکاودا سەربازەکانی خەبیری هاوارێکیان کرد و پاشەکشەیان کرد و هۆیەکەی ئەوەبوو کە گالیسکەکانی ئێمە توانیبوویان ریزەکانیان تێک بشکێنن و خۆیان بگەیەننە خێمەکان و ئەوێ ئاگر تێ بەربدەن. خەبیرییەکان کاتێ بینییان ژن و منداڵ و مانگا و مەڕەکانیان کەوتوونەتە بەر مەترسی، بۆ رزگارکردنیان بەراکردن بەرەو خێوەتەکانیان دەرۆیشتن و هەر ئەم کارەیان بووە هۆی لە ناوچوونیان، چونکە گالیسکەکانی ئێمە بەرەو ئەوان

گەڕانەوە و سەربازەکانمان کە لە دوای گالیسکەکانەوە بوون گەیشتن و خەبیرییەکان لە نێوان دوو تاقمی هێرش بەر قەتڵوعام کران، بەشێوەیەک کە بەو هەموو ئازایەتییەی کە هەیانبوو شکان و ئەوانەی زیندوو مانەوە لە ترسی گیانیان هەڵهاتن. هەر سەربازێکی خەبیری کاتێ کە دەکوژرا لەلایەن سەربازەکانەوە دەپشکنرا و هەر چییەک کە بە کەڵک با لێیان دەدزی و دەستێکیشیان لێ دەکردەوە بۆئەوەی دوای تەواوبوونی شەڕ لە خێوەتگەی میسرییەکاندا لەبەردەم جێگای فەرماندەی سوپا کەڵەکەی بکەن.

دوای ئەوەی دەرکەوت خەبیرییەکان لەشەڕدا شکاون و توانای بەرگرییان نەماوە دڕندەیی سەربازەکانی داگرتەوە و ئەوەی دەجووڵایەوە دەیانکوشت و تەنانەت مێشکی منداڵیان بە گورز پرژ و بڵاو دەکرد و مانگاو مەڕومالاتەکانیش لەو زیانە بەدوور نەبوون.

ئەو کاتە (هورم هەب) ئەمری کرد کۆتایی بەشەڕ بهێنرێ و لە کوشتنی زیندووەکانی پاشماوەی شەڕ دەست هەڵبگرن و تەنها بەدیل بیانگرن بۆ ئەوەی دوایی بتوانن ئەو گیراوانە بفرۆشن. تا کۆتایی شەڕ، گوێ درێژەکەم هەر بۆ ئەملاو ئەولا راکەڕاکی بوو و جووتەی دەهاویشت و من بە زەحمەت خۆم لەسەر پشتی رادەگرت بۆ ئەوەی نەکەوم، لەو کاتەدا یەکێ لە سەربازەکانی ئێمە بە داری نەیزەکەی خۆی کێشای بە لمۆزی گوێدرێژەکەم و ئارامی کردەوەو من توانیم دابەزم و سەربازەکان کە لەو رۆژەدا بینیبوویان ولاخەکەم منی زۆر ماندوو کردبوو لەوە بەدوا ناوی کوڕی کەریان لێ نام.

لەو کاتەی کە سەربازەکانی دیکە سەرقاڵی کۆکردنەوەی مانگا و مەڕەکان و تالانی سەرو سامانی خەبیرییەکان و دەست بەسەراگرتنی ژنەکانیان بوون، من لە مەیدانی شەڕدا بەهاوکاری چەند سەربازێک بریندارەکانم تیمار دەکرد و کاتێ کە شەو داهات، لە رووناکیی ئاگرە بریسکەدارەکاندا برین پێچیم دەکرد کە ئەو ئاگرانە لە کەنار رێگاکاندا هەڵ کرابوون. نەیزە و شمشێرو گورزی خەبیرییەکان

هەندێ لەسەربازەکانی ئێمەی بەسەختی زامدار کردبوو و من دەبووایە بۆچارەسەر کردنیان هەوڵم بدایە و دەست و بردم بکردایە.

لەو کاتەی بریندارەکانی من لە تینی ئازارەکانیان دەیانناڵاند، گوێ بیستی هاوار و ناڵەی بەرز لەلای خێوەتگاوە بووم کە دەنگی ئەو ژنانە بوو کە سەربازەکانمان لە نێوان خۆیاندا بەشیان دەکرد و سوودیان لێ وەردەگرتن. هەندێ جار من ناچاربووم پێستی سەری بریندارەکە کە کەوتبووە سەر چاوی بەرزی بکەمەوەو بیدوورمەوە و هەندێ جاریش ریخۆڵەی سەربازێکی ترم دەخستەوە ناوسکی و تەقەڵم لە سکی دەدا. کاتێکیش کە دەمزانی یەکێکیان ئومێدی چاک بوونەوەی نییە هەندێ تریاکی زۆرم دەکردە ناو دەماریەوەو ئاوی جۆم دەرخوارد دەدا کە بەبێ هەست کردن بەئازار گیان بدات.

من تەنها سەربازە میسرییەکانم چاک نەدەکردەوە، بەڵکو بریندارە خەبیرییەکانیشم چارەسەردەکرد، لەبەرئەوەی بەزەییم پێیان دەهاتەوە، بەڵام لە دوای ئەوەی چەند بریندارێکی سەختم چارەسەرکرد و برینەکانیانم پێچایەوە، ئەوان دەنگی ئەو ژنانەیان بیست کە کەوتبوونە بەر دەستدرێژیی سەربازەکانی ئێمەو پەڕۆی برینەکانیان لێ دەکردەوە کە لە زامەکەیانم پێچابوو و دوایی بەهۆی خوێن بەربوون گیانیان دەردەچوو.

من لەو رووەوە بەزەییم پێیان دەهاتەوە کە دەمزانی سەرکەوتنی سوپای میسر بەسەر ئەواندا، بۆ لەشکری میسر و فیرعەون مایەی شانازی نەبوو، چونکە خەبیرییەکان چەکداری سەربازی نەبوون، بەڵکو بە عەشایر لە قەڵەم دەدران و برسێتی وای لێ کردبوون بکەونە تاڵان کردن و ئەوانیش وەکو دانیشتووانی تری سووریا لەلایەن فیرعەونی میسرەوە پاڵپشتییان لێ دەکرا. یەکێک لەو شتانەی جێگەی داخ بوو، ئەوەبوو کە بینیم هەموو سەربازەکانی خەبیری چاویان عەیبدارە و من لە نێوانیاندا تەنانەت یەک کەسی چاو ساغم نەبینی و بۆم دەرکەوت کە نەخۆشی چاو لە ناویاندا نەخۆشییەکی گشتییە.

ئەو شەوە سەربازەکان پشوویان داو تەنها پاسەوانەکان بەخەبەرمانەوە، چونکە مەترسی دەکرا ئەو بەشە خەبیرییانەی هەڵهاتبوون بەشەو هێرشمان بکەنە سەر. بەڵام لەو شەوەدا هیچ شتێ رووی نەدا و من تا بەیانی خەریکی برین پێچی بووم و بەیانی زوو (هورم هەب) لە خەو هەڵسا و لەبەرئەوەی زانی تا بەیانی بەخەبەر بوومە منی بانگ کردە لای خۆی و وتی: من دوێنێ بینیم تۆ بەبێ چەک بە چ بێ باکییەکەوە خۆت خستە ناوجەرگەی شەڕەکەوە، بەڵام دەبێ پێت بڵێم ئەرکی پزیشک لە دوای شەڕەوە دەست پێ دەکات و پێویست ناکات پزیشک خۆی گیرۆدەی ئەو تێک بەربوونە بکات و لەمەو بەدوا هەرکاتێ بۆ جەنگ چووین تۆ پشوو بدە تا ئەو کاتەی شەڕ کۆتایی پێ دێت و دوایی خەریکی چارەسەری بریندارەکان بە.

من چونکە ماندوو بووم، (هورم هەب) ملوانکەیەکی زێڕی داپێم و وتی: ئەمە پاداشتی ئازایەتییەکەی دوێنێ و بێدارییەکەی شەوی رابردووتەو ئێستا برۆ بنوو.

من هەرچەندە هیلاک بووم، بەڵام هەستم نەدەکرد بتوانم بنووم، چونکە کاتێ کە رووناکیی رۆژ دەرکەوت مرۆڤ خەو لە چاوی دەزڕێ. وتم: (هورم هەب) من دوێنێ تۆم بینی و سەیرم کرد بەردەوام لە پێشەوەی سەربازەکاندا شەڕ دەکەیت و لەگەڵ ئەوەشدا کە هەموو تیرەکان بەرەوڕووی تۆ بوو، چونکە دەیانزانی تۆ فەرماندەی سوپای میسری، بەڵام هیچ تیرێکت بەرنەکەوت.

(هورم هەب) وتی: لەبەرئەوەی هەڵۆکەم بەردەوام بەبان سەرمەوە لە فڕیندایەو من لە مەترسی دەپارێزێت و هەرگیز تیر بەرمن ناکەوێت و هیچ سەربازێکی دوژمن ناتوانێ تیر یان شمشێر یان گورزێ لەمن بوەشێنێ، چونکە من لەوەی کە لە دیدی خەڵکیدا بە پیاوێکی ئازا دەبینرێم هەست بە لە خۆبایی بوون ناکەم، چونکە دەزانم من ئەو ئازایە نیم کە خەڵکی لێی تێ گەیشتووەو لە باوەڕیاندایە. هەر کەسێکی تریش لە جیاتی من بێت دەتوانێ وەک من ئازایەتی

بنوێنێ. من لەبەرئەوە لە پێشەوەی سەربازەکان دەجەنگم بۆ ئەوەی سەربازە میسرییەکان لەگەڵ شەڕکردندا رابهێنم، چونکە ئێستا نزیکەی چل ساڵە کە میسرییەکان جەنگیان نەکردووەو ئاشتیی درێژخایەن هەڵسوکەوتی شەڕکەرانی لە بیریان بردۆتەوە و من هەرئەوەندە سەربازەکانم راهاتن و خووی جەنگیان گرت کە لە دوژمن نەترسێن، ئیتر وەک سەردارەکانی تری میسر لە کەژاوەدا دادەنیشم و لە دواوەی شەڕگەدا جێگیردەبم و لەوێوە جەنگ بەڕێوە دەبەم.

وتم: (هورم هەب) ئاخر چۆن هەڵۆیەک کە لە بان سەرتەوە لە ئاسماندا دەفڕێ تۆ لە زیانی تیر و شمشێر و گورزەکان دەپارێزێ؟

(هورم هەب) وتی: من باوەڕ ناکەم پارێزەرم ئەم هەڵۆیە بێت، بەڵکو ئەم هەڵۆیە تەنها هێمایەکە کە دەیهێنێتەوە یادم، تا ئەو رۆژەی سەرەم نەهاتووە ناکوژرێم و لەبەر ئەوەش بێ مانایە من بترسێم. من دەزانم مرۆڤ زیاتر لە یەک جار ناکوژرێ و کەس نییە کە دووجار بمرێ و لەسەر ئەم بنچینەیە نابێت بۆ ڕووداوێک کە تەنها یەک جار رووەدات مرۆڤ هەموو تەمەنی لە مەترسیدا بەسەرببات، لەبەر ئەوەی کە لە خۆمدا رێگا بە هەراس نادەم و چونکە ترسم نییە مەرگ بە سۆراغمەوە نایەت تائەو رۆژەی سەرە دەگاتە من و، لەو رۆژەدا چ ئازا بیت و چ ترسنۆک مەرگ یەخەت پێ دەگرێت.

من تێگەیشتم (هورم هەب) راست دەکات و ئەو هۆیە وای کردووە مەرگ دەستی لێی گیر نەبێت، ئەوەیە کە بوێرە و سەربازە بەختەوەرەکان هەمیشە ئەوانەن کە شەهامەتیان هەیە و خۆشبەختییەکەیان ئەو بەغیرەتییەیانە، ئەو سەربازەی ئازایەتی و شەهامەتی نەبێت بەختی نییە و لەشەڕی یەکەمدا دەکوژرێت و ئارەزووی تالانی و ملوانکە و زێڕ و ژنی جوان دەباتە ژێر گڵەوە.

دوایی لە (هورم هەب) جیابوومەوە و رۆیشتم کەمێ نووستم و پێش نیوەڕۆ لە خەو هەڵسام و بینیم سەربازەکان خەریکی نیشان نانەوە و رابواردنن و نیشانەکەیان سەربازە بریندارەکانی خەبیرییەکان بوو، چونکە دەیانزانی ئەو

سەربازانە چاک نابنەوە و بەکەڵکی بەندەیی نایەن و ناتوانن دوایی بیانفرۆشن.

ئەو رۆژە و شەوی دواییش سەربازەکانی ئێمە نەیانهێشت خێزانی خەبیرییەکان ئاسوودە بن و هەندێ لەو ژنانە بۆئەوەی گرفتاری سەربازەکان نەبن بە کەزیە (پرچە) درێژەکەیان خۆیان خنکاندبوو. شەوی سێیەم بۆنی لاشەی سەربازە میسری و خەبیرییەکان کە لە بیاباندا کەوتبوون هەوای بۆگەن کردبوو و بە زەحمەت هەناسە دەدرا و تا بەیانی نەمانتوانی لەبەر دەنگە دەنگی چەقەڵ و کەمتیارەکان بنووین، کە خەریکی لاشەخۆری بوون.

بە (هورم هەب)م وت: ئەگەر لەم بیابانەدا بمێنینەوە هەمووومان بەهۆی بۆنی لاشەی کوژراوەکان نەخۆش دەکەوین. بۆیە ئەویش رازی بوو کە سوپاکەی بکەوێتەرێ و بریندارە سەختەکان بە گالیسکە ببەنە (ئورشەلیم) و وتی: لەبەرئەوەی خەبیرییەکان لە کاتی هەڵهاتن خوایەکەی خۆیان بردووە و پێ سپێردراوەکانی پشکنینی ئێمە دەڵێن ئەوان لەم دەوروبەرەدان، من دەبێ برۆم و خوایەکەیان لێ بسەنم.

رۆژی دوایی دوای ئەوەی بریندارەکانمان رەوانەی ئورشەلیم کرد، (هورم هەب) بە چەندین گالیسکەی تیژرەو کەوتەرێ و منیشی لە گالیسکەکەی خۆی سوارکرد و وتی: دەمەوێت تۆ بکەمە شەریکی خۆم لەم شەڕەدا، کە ببینی چۆن لموزی پاشماوەی خەبیرییەکان لە خاکدا دەگەوزێنم.

کاتێ کە ئێمە پاشماوەی هۆزی خەبیرییەکانمان لەناکاودا دەورەدا، ئەوان خەریکی گۆرانی وتن بوون و مانگاو مەڕەکانیان (کە ئێمە دەمانزانی ئەو مێگەل و رانانەیان لە جووتیارەکانی سووریا بە تالان هێنابوو) پێش خۆیان دابوو و دەڕۆیشتن و ئێمە وەک تۆفان دامان بەسەریاندا و بەرلەوەی بتوانن بەرگری لە خۆیان بکەن گالیسکەکانی ئێمە گەنج و پیری خستە ژێر خۆیەوە و ئێسکەکانیانی تێک شکاند و سەربازەکان هەر کەسێکیان دەست دەکەوت دیانکوشت، بە شێوەیەک کە خەڵکی لە ترسی گیانی خۆیان وازیان لە مەڕ و

ماڵاتەکەیان هێنا و رایان کرد.

(هورم هەب) فەرمانی دا مانگا و مەڕەکانی بیابان کۆبکەنەوە، کە پەرت و بڵاو بوون و دوایی خوای خەبیرییەکانی لەزەوی هەڵگرتەوە و گەڕاینەوە و رێگای ئورشەلیم -مان بە هەمووو هێزەکەوە گرتەبەر. (هورم هەب) لە یەکەمین شوێنی حەسانەوە خوای خەبیرییەکانی لەبەر چاوی سەربازەکان کەرت کەرت کرد و فڕێیدا. سەربازەکان هەستیان بە شادی کرد، چونکە دەیانزانی کە خەبیرییەکان ئیتر خوایان نییە و لەبەرئەوە لە هەموو کاتێ زیاتر هەژاربوونە و تا ئەو شوێنەی بە بیرم بێت خوایەکەیان پەیکەرێکی لە دار دروست کراوبوو کە (یەهود) یان (یەهوە)یان پێ دەگوت.

کاتێ من چوومە ئورشەلیمەوە، سەرم سووڕما کە بۆچی هەندێکی زۆر لەو بریندارانەی کە من تەداویم کردبوون مردبوون، ئەگەرچی دەمزانی برینەکەیان مەترسی لێ نەدەکراو چارەسەردەکران. نهێنیی ئەم بابەتەم دوایی بۆ ئاشکرابوو و ئەویش بەم شێوەیەبوو کە بە پێی فەرمانی (هورم هەب) هەموو دەستکەوتەکانی شەڕیان بردبۆوە ئورشەلیم و لەگەڵ کەنیز و بەندەکاندا فرۆشرابوون و هەرچی زێڕ و زیو و مسێ کە لە فرۆشتنی ئەو دەستکەوتانەدا پەیدا بووبوو بەسەر سەربازەکاندا دابەش کراوە. لێپرسراوی ئازووقەی لەشکرەکە کە لەگەڵ مندا دۆست بوو وتی: لە هەموو شەڕێکدا هەروا دەکرێ و سەربازەکان هاورێ بریندارەکانی خۆیان بە بێ داودەرمان و نان و ئاو جێ دەهێڵن کە بمرن، چونکە دەزانن هەرچەندە ژمارەیان کەمتر بێت زیاتر سوود لە دەستکەوتی شەڕەکە وەردەگرن و کانزایەکی زیاتریان بەردەکەوێت.

کۆمەڵێکی زۆر لە مامەڵەچییەکانی سووریا لە ئورشەلیم کۆبووونەوە و دەستکەوتەکانی شەڕیان دەکڕییەوە و هەر کامێکیان هەندێ ژنی لەگەڵ خۆیدا هێنابوو و، سەربازەکانی ئێمە زێڕ و مسیان لە بری دەدا و هەندێ لەوانیان دەکرد بە هاوسەر و هەندێکی تریان بەکەنیز دەکڕی و ئەم زێڕ و مسە دەبۆوە

دەستکەوتی مامەڵەچییەکان.

لە سبەینێ تا ئێوارەو، لە شەو تا بەیانی لە ئورشەلیم دەنگی تەنبوور و زوڕنا و سنج و تەپڵ و عوود دەهات و شەراب و بیرە لە گۆزەکانەوە دەڕژانە ناو جامەکانەوەو سەربازە میسرییەکان کاتەکانی خۆیان بە خۆشگوزەرانی و خواردنەوە دەبردەسەر.

هەندێ کات لە نێوان سەربازەکاندا شەڕی ترسناک رووی دەدا و کێردەکان بە سینە و سکیاندا دەچوو و گۆزەکان بەر تەوقی سەری هەندێکدا دەکەوت. لەو کاتەدا (هورم هەب) کە فەرماندەیان بوو چەند کەسێکی سەرەو ژێر هەڵواسی و لەبەرئەوەی ناکۆکییەکەیان هەموو رۆژێ دووبارە دەبوونەوە، رۆژنەبوو چەند کەسێ بە دارەوە هەڵنەواسرێن. سەربازەکان لەگەڵ ئەوەشدا کە دەیانبینی هاوڕێ شەڕانییەکانیان هەڵدەواسرێن تەمێ نەدەبوون، چونکە هەتا ئەو کاتەی لە جیهاندا شەراب و زێڕ و پارە و ژن هەبێ و، هەندێ لە سەرخۆشەکان لەسەر ئەو زێڕ و پارە و ژنە دژایەتیی یەکتر بکەن و بەشەڕبێن، کوشتار بەردەوام دەبێت و بکوژەکان لە سێدارە دەدرێن. ئەو شتانەی سەربازەکان لە تالانیدا دەستیان کەوتبوو و کەمیش نەبوو، هەموویان لە جێی کڕینی شەراب یان کەنیز خەرج کرد و بەرپرسە میسرییەکانیش وەک سەربازەکان بەشەکەی خۆیان لە شەراب و ژندا سەرف کرد.

ئەو کەسانەی لە خێزان و ئازیزەکانی خۆیان دوورکەوتبوونەوە و لەو ماوەیەدا سەرگەرمی شەڕبوون لەم رۆژانەدا کە کاتی پشوودان بوو، بۆ بەسەربردنی کاتەکانیان هەوڵیان دەدا سود لە هەموو دەرفەتێک و هەموو هۆیەک وەربگرن بۆئەوەی کەمێ دڵی خۆیان شاد بکەن. لە نێوان لێپرسراوەکانی سوپادا تەنها (هورم هەب)ی فەرماندە سەرنجی نەدەدایە ژنەکان و من لەم خۆڕاگرتنەی ئەو سەرسام بووم، چونکە (هورم هەب) کوڕێکی جوان و گەنج بوو و دەیتوانی حەزی لە هەر ژنێک بێت بیکاتە هاوسەری خۆی، بەڵام ئەو پیاوە لەو خەیاڵەدا نەبوو.

(هورم هەب) لەو دەستکەوت و کۆیلانە هیچی هەڵنەگرت، بەڵام لە جیاتی ئەوە سوودی لە مامەڵەچییەکان وەرگرت. بەم شێوەیەی کە کاتێ مامەڵەکەیان کۆتایی پێ هات و دەیانویست ئەو ماڵ و کۆیلانەی کڕیبوویان هەڵی بگرن و بڕۆن، (هورم هەب) وتی: هەر بازرگانێ دەبێ لەسەدا دەی بەهای گشتی ئەو شتانەی کڕیویەتی لەبری مافی پاراستنی ئاسایشیان بیداتە من. هەروەها وتی: لە هەموو ئەو کاتانەی کە ئێوە سەرگەرمی مامەڵەبوون هیچ کەسێ لە سەرباز و دانیشتووانی ئەم شارە نەیانوێراوە دەستدرێژی بکەنە سەر داراییەکانتان. چونکە من شەوو رۆژ ئاگاداربووم کە کەس سامان و کۆیلە و کانزای ئێوە نەدزێ و ئەگەر من نەبوومایە ئێوە نەک هەر نەتاندەتوانی دارایی و کۆیلە و کانزاکانتان لێرە ببەن، بەڵکو ئەم سەربازە سەرخۆش و خوێنمژانە خودی ئێوەشی دەکوشت.

ئەم وتەیەی (هورم هەب) راست بوو، ئەو بەجۆرێک هێمنیی پاراستبوو کە یەک حەڵقە مسیش لە مامەڵەچییەکان نەدزرابوو. مامەڵەچییەکان کە بینییان ئەگەر بە رەزامەندییەوە (لەسەدا دەی) داراییەکەیان نەدەن لەوەیە هەموو شتێکیان لە کیس بچێ. باجەکەیان دا بە (هورم هەب) و ماڵ و گیانیان بەسەلامەتی لە ئورشەلیم بەدەر برد و منیش کە بەبۆنەی کۆتایی هاتنی شەڕەکە کارم نەمابوو چوومە لای (هورم هەب) کە خواحافیزی لێ بکەم و بگەڕێمەوە بۆ ئەزمیر.

لە کاتی خواحافیزیدا (هورم هەب) بە منی وت: دوێنێ پەیکێ بە کاغەزێک (پاپیروس) لە لایەن فیرعەونەوە هاتووە و، فیرعەون لەم نامەیەدا سەرزەنشتی من دەکات کە بۆچی خوێن ڕێژیم کردووە و خەبیرییەکانم کوشتووە. من دەمەوێت بە فیرعەون بڵێم ئەوەی کە سروود بۆ خوایەکەی خۆی دەڵێت و وادەزانێ کە دەتوانێ میسرو سووریا بە ئاشتیخوازی و خۆشەویستی و سۆزی چونیەکی بەرێوەببات، هێشتا دیمەنی هەڵمەت بردنی هۆزەکانی خەبیری نەبینیوە کە پەلاماری شار و گوندەکان دەدەن و ئەگەر دەیدی چۆن ئەم هۆزانە هێرش دەکەنە

سەر ئەو شارانە و پیاو و ژن و منداڵ دەکوژن و ژنەکانیان بەوپەڕی سووکییەوە بەدیل دەگرن و دوایی دەیانکەنە کەنیز کە بیفرۆشن، ئەوسا دەیزانی کە ناتوانێ زەوی بە ئاشتیخوازی و خۆشەویستی و سۆزەوە بەڕێوەببات. چونکە رووی نەداوە یەکێ هێز و پێویستی کوشتن و تاڵانی هەبووبێ و کەڵکی لێ وەرنەگرتبێ. تەنها لە یەک باردا پیاوێکی بەهێز، کە دەتوانێ خەڵکی بکوژێت و سامان و دارایی و ژنەکانیان داگیربکات، دەسەڵاتەکەی بەکارناهێنێت، ئەویش لەو کاتەدایە کە پێویستی بە دارایی و ژنی جوان نەبێت. من ئێستا سەربازەکانی خۆم دەگەڕێنمەوە بۆ میسر و دڵنیام فیرعەون دەڵێت سەربازەکان روخسەت بدە، بەڵام من ئیزنیان نادەم، چونکە لە سەرتاسەری میسردا تەنها یەک سوپای جەنگ دیدە و تاقی کراوە هەیە، ئەویش لەشکرەکەی منە.

وتم: (هورم هەب) ئایا وابیردەکەیتەوە کە میسر پێویستی بە سوپایە؟ چونکە میسر ئەوەندە بەهێز و دەوڵەمەندە کە دوژمنی نییە کە ناچاربێت سوپایەکی ئەزموون دیدە و کارامەی بۆ رابگرێت.

(هورم هەب) وتی: وڵاتێکی وەکو میسر کە دەیان پاشای سووریا لە ژێر پاراستنی ئەودان، پێویستی بە هێزێک هەیە کە لە نێوان دەسەڵاتدارەکانیدا ئاشتی بچەسپێنێ و من لەم ماوەیەدا بیستوومە پاشای وڵاتی (ئامورۆ) لە سووریا خەیاڵی یاخی بوونی هەیە.

وتم: نا.. من ئەم پاشایە دەناسم، لەبەرئەوەی لە رابردوودا ددانەکانیم چاک کردۆتەوەو ئەو کەنیزە جوانەکەی منی بینی و دڵی کەوتەسەری و منیش پێشکەشم کرد و خۆم بێ ژن مامەوە.

(هورم هەب) وتی: سینۆهە ئایا تۆ ئامادەی هاوکاریم بکەیت، واتە سەفەرێکی گەورەم بۆ بکەی و لە جیاتی ئەوە هەرچەندە زێڕت دەوێ دەتدەمێ.

وتم: بۆچی دەتەوێ سەفەرت بۆ بکەم؟

(هورم هەب) وتی: تۆ پیاوێکی پزیشکی و ئازادی، دەتوانی بۆ هەموو

جێگایەک بچی و لەبەرئەوەی پزیشکی هەموو باوەڕت پێ دەکەن و من دەزانم کە لە وڵاتی هاتی و بابل ڕێزێکی زۆر لە پزیشکە میسرییەکان دەگرن. من لەبەرئەوەی فەرماندەی سوپای میسرم دەبێ بزانم چەکی جەنگی گەلانی تر بەتایبەتی هاتییەکان و بابلییەکان چۆنە. لەمەڕ چەکە جەنگییەکانی هاتی و بابل هەواڵی ترسناکم پێگەیشتووە و لەوانە بیستوومەکە (هاتی)یەکان نەیزە و شمشێرەکانیان لە کانزایەکی رەش دروست دەکەن کە ناوی (ئاسنە) و کەس نازانێت کە ئەوان ئەم کانزایەیان لە کوێ دەست کەوتووە، بەڵام لە شمشێر و نەیزەکانیان ترسێنەرتر گالیسکە جەنگییەکانیانە و بیستوومە کە ئەوان گالیسکە جەنگییەکانیشیان لەم کانزا رەشە دروست دەکەن و ئەوەندە ئەم گالیسکانە بەهێزن کە کاتێ بەر گالیسکە مسییەکانی ئێمە دەکەون وەک دار تێکیان دەشکێنن و بۆ وەرگرتنی زانیاری لەمەڕ ئەم کانزایە و چەکی وڵاتانی تر و گالیسکەکانیان کەسی ترنییە لە تۆ شیاوتربێت. لەبەرئەوەی تۆ پزیشکی و بۆ هەموو جێگەیەک دەچیت و لەو رووەوە کە زمانی نێودەوڵەتی بابلی دەزانی، دەتوانی لەگەڵ هەموو کەسێکدا قسەبکەی و کەس هەست ناکات کە تۆ جاسووسی سەربازیت، چونکە کەس لەو باوەڕەدا نییە کە پزیشکێ لە کاروباری سەربازیدا زانیاریی هەبێت. جگە لەمانەش تۆ پیاوێکی هوشیار و ژیری و دەزانی چ جۆرە زانیارییەک بۆمن سوودمەندە و خەڵکانی تر بێ هەست و نەفامن و کاتێ کە فیرعەون بۆ کۆکردنەوەی زانیاری دەیاننێرێتە شوێنێ تەنها لەمەڕ ریشی پاشای بابل و ژنەکانی ئەو زانیاری بۆ فیرعەون دەنێرن، بەڵام تۆ دەتوانی لە وڵاتانی تر زانیاری کۆبکەیتەوە کە چەند سەربازیان هەیە و چەکی سەربازەکانیان چییە و ئاسن چ شتێکە و چۆن دەست دەکەوێت و ئایا دروست دەکرێت یان وەک مس لە ژێر زەوی دەست دەکەوێت و، تۆ دەتوانی تێبگەی کە توانای جەنگیی ئەو گەلانە چەندەو دوای دەستکەوتنی ئەو زانیارییانە لە میسر بێیتەوە میسر بۆ لای من و ئەوەی دەزانی پێمی بڵێی.

وتم: (هورم هەب) من ئیتر ناگەڕێمەوە بۆ میسر..

(هورم هەب) وتی: تۆ لە هەڵەدایت، ئەو کەسەی کە ئاوی نیل بخواتەوە ناتوانێ دڵ لە میسر هەڵبکەنێ و ئەم وتەیەی تۆ لە گوێی مندا وەک گیزەگیزی مێش بێ بایەخە، چونکە بەدڵنیاییەوە دەزانم کە ڕۆژێ دەگەڕێیتەوە میسر و من وابیردەکەمەوەکە ئەگەر تۆ بە پێشنیارەکەی من رازی بیت و لە بارەی پاشاکان و لەشکر و چەک و مەشقەکانی سەربازی وڵاتانی تر زانیاریم بۆ کۆبکەیتەوە من لەو کارەت کەڵکێکی زۆر وەردەگرم. چونکە من ئومێدەوارم کە لە داهاتوودا بتوانم لەم زانیارییانە بۆ فراوان کردنی وڵاتی میسر و ملکەچ کردنی پاشاکانی تر سوود وەربگرم. ئەمڕۆ میسر بە ئەو پلە و پایەیەی شیاوێتی نەگەیشتووە، لەبەرئەوەی گەلی میسر هەڵبژاردەترینی گەلانی جیهانە و خوایەکان لەبەرئەوە گەلی میسریان لە گەلانی دیکەی جیهان لە پێشتر داناوە کە ببنە فەرمانڕەوای ئەوانی تر. بەڵام میسرییەکان لەبەر تەمبەڵی نایانەوێت لەم تایبەتمەندییە سوود وەربگرن و فیرعەونی ئێمە لە جیاتی ئەوەی بۆ وڵاتانی تر لەشکرکێشی بکات بەهۆی دوودڵی و تەڵقینی خوایەکی نادیار باس لە ئاشتی و خۆشەویستی هاوڕەگەزایەتی دەکات.

کاتێ کە (هورم هەب) ئەم قسانەی دەکرد من بە وردی لێیم دەڕوانی و هەستم کرد لەبەرچاوم گەورە بووە، چونکە هەتا یەکێک خاوەن ئامادەییەکی وا گەورە نەبێت نابێتە خاوەن ئەم بیر و بۆچوونەو هەموو شتێکی ئێمە لە دایکبووی بیروڕامانە و ئەوکەسەی ئەندێشەیەکی گەورەی هەیە و ئامادەبێت هزرەکەی خۆی دابەزێنێتە سەر قۆناغی جێبەجێ کردن، پیاوێکی گەورەیە.

ئەوەبوو کە پێم گوت: (هورم هەب) تا ئەمڕۆ من تۆم تەنها بە پیاوێکی جەنگی لێهاتوو دەزانی و لەو باوەڕەدانەبووم توانای بەڕێوەبردنی وڵاتیشت هەبێت، بەڵام ئێستا توانایەکی وا لە تۆدا دەبینم کە لەوەیە لە فیرعەوندا نەبێت.

(هورم هەب) وتی: ئایا ئامادەی من بەگەورەی خۆت بزانی و پێشهاتەکانی ژیانی خۆت بە پێشهاتەکانی منەوە ببەستیتەوە؟

وتم: بەڵێ ئامادەم...

(هورم هەب) وتی: (سینۆهە) تۆ لە ئێستا بەدواوە لە وڵاتەکانی تر دەبیتە چاو و گوێی من و بەهۆی تۆوە من لە بارودۆخی هەرێمە بیانییەکان ئاگاداردەبم و ئەگەر من سەرکەوتوو بووم و گەیشتمە پلەی بەرزتر تۆ لەو بەختەوەری و سەرکەوتنەی من شەریک دەبیت و ئەگەریش دەستکەوتی گەورەم نەبوو و بە پێچەوانەوە دابەزیم، تۆ هیچ زیانێک ناکەیت. چونکە وەک پێشوو پزیشکیت و دەتوانی بەو پیشەیە زێڕ و پارە پەیدا بکەی و گەورەیی من و بەندەیی تۆ لەوەیە بۆ تۆ قازانجی هەبێت، بەڵام زەرەری نییە.

دوای ئەوە (هورم هەب) زێڕێکی زۆری داپێم کە زۆر لەوە زیاتر بوو کە من چاوەڕوانی بووم و کۆمەڵێ سەربازی راسپارد کە بمبەنەوە بۆ ئەزمیر بۆئەوەی کەس لە ڕێگادا زێڕەکانم بە تاڵان نەبات.

کاتێ گەیشتمە ئەزمیر زێڕەکانم دا بە چەند کۆمپانیایەک و لە جیاتی ئەوە لەوحەی خاکی ڕۆسم (گڵی سوور) وەرگرت کە لە ئاگردا گەرم کرابوو و لەسەر ئەو لەوحانە چەندێتی ئەو زێڕەی لەسەر نووسرابوو کە دابووم بە هەریەکە لەو کۆمپانیایانە و جگە لە خۆم کەسێکی تر نەیدەتوانی ئەو زێڕە لە وڵاتی بابل یان وڵاتی (هاتی)یەکان وەربگرێت و لەبەرئەوە ئەگەر دزەکان لە ڕێگادا ئەو لەوحانەیان لێ بسەندمایە هیچ نرخێکی بۆئەوان نەبوو و منیش زەرەرم نەدەکرد چونکە دەمتوانی بگەڕێمەوە و لەوحەی تر لەو کۆمپانیایانە وەربگرم.

من لەو باوەڕەدام کە یەکێک لە سوودە گەورەکانی ئەم سەردەمەی ئێمە لە چاو سەردەمەکانی وەحشێتی ئەوەیەکە ئێمە دەتوانین زێڕێکی زۆر لەگەڵ خۆماندا هەڵبگرین لە شێوەی لەوحەیەکی گڵی سوورو، ناچار نەبین زێڕەکانمان بە کۆڵەوە بگرین کە مەنجەڵی تەماحی دزەکان بهێنێتە جۆش و ئەوەی هەمانەو بەگشتی بەری ڕەنجی هەموو تەمەنمانە لێمانی بستێنن.

***

١- لێرەدا مەبەست خوای تاک و تەنها و نەبینراوە و مێژوو دەری دەخات کە ئەم فیرعەونە بۆ

یەکەمین جار لە میسردا پەرستنی خوای تاک و تەنهای بە خەڵکی ڕاگەیاندووە – وەرگێڕ.
٢- حوشتر مورغ: نعامە

بەشی سیانزەیەم

سەفەرە درێژخایەنەکەم

ئێستا بەر لەوەی باسی ئەو شتانە بکەم کەلە وڵاتانی دەرەوەدا بینیم، حەزدەکەم ئەوە بزانن کە ماوەی ئەم سەفەرە درێژخایەنەی من بەیەکێک لە خۆشترین ڕۆژگارەکانی تەمەنم لەقەڵەم دەدرێت و دەزانم کە چی تر ئەو ڕۆژگارانە نابینمەوە. چونکە لەو کاتەدا جحێڵ و بەهێزبووم و خۆر لەبەر چاوم ڕۆشناییەکی زیاتری هەبوو و زیاتر هەستم بە فێنکایی نەسیم دەکرد و ژنەکان جوانتر دەهاتنە بەرچاوم. خۆر و نەسیم و ژنەکان ناگۆڕدرێن، بەڵام مرۆڤ لەسەردەمی بەساڵاچووییدا ئەوان بەشێوەیەکی تر دەبینێ.

ئەو کاتەی من دەستم بەسەفەر کرد، دنیا چل ساڵ بوو لە ئاشتیدا دەژیا و لە هەموو شوێنێ کاروانەکان بە ئازادی هاتوچۆیان دەکرد و کەشتییەکان لە ڕووبار و دەریاکان بەبێ مەترسیی چەتە دەریاییەکان، هاتوچۆیان دەکرد. لەو وڵاتانەدا جووتیارەکان بەهۆی بەردەوام بوونی ئارامی، بەروبوومێکی زۆریان لە کێڵگەکاندا دەست دەکەوت و تەسلیمی خاوەن زەوییەکانیان دەکرد و لە هەموو شوێنێ (نیل)ی ئاسمان، لە جیاتی (نیل)ی سەر زەویی میسر، باخ و کێڵگەکانی تێرئاو دەکرد.

مانگاو مەڕەکان لەناو لەوەڕگاکاندا دەلەوەڕان و شوانەکان پاڵیان بە داری بەرزەوە دەدا بۆئەوەی شمشاڵ بۆ مەڕەکانیان بژەنن و ئەوانیش بەوردی گوێیان بۆ دەگرت. لە دارە میوەدارەکان بەروبوومێکی زۆر دەست دەکەوت و ئەو دارانە لە ژێر باری میوەی زۆردا چەمیبوونەوە. لەسەر هەموو پەرستگەکاندا دووکەڵی درێژ

بەرزدەبووەوە، چونکە لە تەواوی پەرستگاکاندا مانگا و مەڕی قوربانییان لێ دەدا.

هەموو شتێ بەردەوامێتی ئاسایی خۆی هەبوو، واتە دەوڵەمەندەکان ساڵ بە ساڵ زەنگینتر و هەژارەکان ساڵ بە ساڵ هەژارتر دەبوون، چونکە خوایەکان وایان دانابوو کە هەموو ساڵێ سامانی دەوڵەمەندەکان زیاد بکات و هەژاران دوای هاتنی هەر ساڵێکی نوێ خۆیان لە ساڵی ڕابردوو کەم دەرامەتتر ببیننەوە.

من لەو باوەڕەدام کە لەو کاتەدا خوایەکانیش وەک زەنگینەکان و کاهینەکان لەش ساغ و قەڵەو بوون و ڕۆژگاریان بەخۆشی دەبردە سەر، چونکە کاتێک ئاشتی باڵی بەسەر زەویدا بکێشێت، کاری خوایەکان کەمتر دەبێت و دەتوانن کاتێکی زیاتر خۆیان بە پشوودان و خۆشییەوە خەریک بکەن.

ئەمڕۆ من خەم بۆ ئەو ڕۆژگارە ناخۆم، چونکە خەم خواردن و خۆزگە خواستن کاری پیاوێکی ژیر و دنیادیتە نییە و بە حەسرەت کێشان مرۆڤ ناتوانێ دۆخی ڕابردوو بگەڕێنێتەوە، بەتایبەت ئەگەر ئەو شتانە توانای بۆ ڕابردوو گەڕانەوەی نەبێت، چونکە کەس ناتوانێت تەمەنی گەنجێتی بگەڕێنێتەوە.

پێش ئەوەی سەفەرەکەم دەست پێ بکەم وەک باسم کرد، گەڕامەوە ئەزمیر و (کاپتا) کە منی بینی بەڕاکردن بەرەولام هات و فرمێسک لە تاکە چاوەکەیەوە هاتە خوارێ و وتی: ئەمڕۆ پیرۆزترین ڕۆژەکانی تەمەنی منە کە دەبینم تۆ گەڕاویتەوە بۆ ماڵ. من وام دەزانی تۆ لە شەڕدا کوژراوی و من جارێکی تر تۆ نابینمەوە و بە پەرۆش بووم کە لاشەی تۆ چی لێ دێت و کێ مۆمیایی دەکات، بەڵام بە خۆم دەگوت لەبەرئەوەی تۆ مردوویت هەموو دەوڵەمەندییەکەی تۆ لە کۆمپانیاکانی کەشتیوانی بە من دەبڕێت. ئەمڕۆ کە گەڕاویتەوە لە هاتنەوەت خۆشحاڵم، چونکە بەبێ تۆ ئەگەرچی دەوڵەمەند دەبووم بەڵام وەک مەڕێک دەبووم کە خاوەنەکەی خۆی ون کردبێ و ئێستا وەک مەڕێکی خاوەندارم لێ هاتووە. لەو کاتەی تۆ لێرە نەبووی، من زیاتر لەو کاتانەی کە خۆت لێرەبووی

دزیم لێ نەدەکردی و زۆر هەوڵمدا ماڵەکەت بێ عەیب بمێنێتەوە و داراییەکەت پەرت و بڵاو نەبێت، بۆیە ئێستا کە گەڕاویتەوە دەبینی وەک پێش ڕۆیشتنت خانووەکەت ڕێک و پێکە.

دوایی ئاوی هێناو قاچی شوشتم و ئاوی بە دەموچاومدا کردو لەگەڵ ئەوەشدا هەر قسەی دەکرد. من پێم گوت: ئەوەندە قسەمەکە و لە جیاتی ئەمانە بڕۆ کەل و پەلی سەفەرم بۆ ئامادە بکە چونکە بەتەمای سەفەرێکی درێژخایەنم.

(کاپتا) کە بیستی بەتەمای سەفەرم کەوتەوە گریان و سەرزەنشتی خوایەکانی کرد کە بۆچی هێناویانەتە سەر ئەم دنیایە و دەیگوت: نازانم بۆ من وا دروست بوومە کە هەرگیز بۆ ماوەیەکی درێژ بەختەوەری بە خۆمەوە نەبینم. ئاخر من زۆر هەوڵم داوە بۆئەوەی خۆم بەم شێوەیە قەڵەو بکەم و ئێستا لەبەرئەوەی تۆ دەتەوێ ئەم ژیانە خۆشە بەجێ بهێڵی و بڕۆی من ناچارم لە گەڵتدا بێم و لە ڕێگا لەڕ و لاواز دەبمەوە.

وتم: تۆ مەجبوور نیت لەگەڵ مندا بێیت و دەتوانی لێرە بمێنیتەوە.

(کاپتا) وتی: ئەگەر سەفەرەکەت یەک دوو مانگی پێ بچوایە لێرە دەمامەوە، بەڵام لەبەرئەوەی سەفەرەکەت درێژە دەکێشێت، ناچارم لەگەڵتدا بەڕێ بکەوم چونکە ئەگەر من نەیەم و ڕێنوماییت نەکەم تۆ وەک گۆلکێک وای کە دز دەست و قاچی بەستبێتەوە و خستبێتییە سەرشانی کە بیبات و گۆلکەکەش توانای بەرگریی نەبێت، یان وەک یەکێک وای کە چاویان بەستبێتەوە و توانای ڕێگای نەبێت و هەر هەنگاوێ بنێت بکەوێت و ئەگەر من لەگەڵ تۆدا نەبم هەموو کەسێ ئەوەندەی بتوانێ زێڕ و پارە و شتی ترت لێ دەدزی، بەڵام ئەگەر بەس من لەگەڵتدا بم بەتەنها من دزیت لێ دەکەم و دزینەکەی من، کە یەک کەسم لە هی دزەکانی تر باشترە لەبەرئەوەی خەڵکی کاتێ کە دزی لە تۆ دەکەن ڕەچاوی هیچ شتێک ناکەن. بەڵام من بە ڕێژەی چەندێتی دەوڵەمەندییەکەت دزیت لێ دەکەم و هەمیشە بەشە زۆرەکەی

داراییەکەت بۆ خۆت بەجێ دەهێڵم. ئایا باشتر نییە لێرە لە ئەزمیر لە ماڵی خۆماندا بمێنینەوەو خواردنی خۆش بخۆین و کەڵک لە زێڕ و پارەکەی خۆمان وەربگرین و خۆمان تووشی زەحمەت و ماندوێتیی سەفەر نەکەین.

کاپتا بەهۆی بەسەرچوونی کاتەوە بەشێوەیەک بێ شەرم ببوو کە وای دەزانی لەگەڵ مندا هاوپشکە و باسی (خانووەکەمان) و (خواردنەکەمان) و (زێڕ و پارەکانمان)ی دەکرد و من بۆئەوەی بە بیری بهێنمەوە کە ئەو بەندەی منە، نەک شەریکەبەشی داراییەکەم و، هەروەها لەبەرئەوەش کە گریانەکەی هۆیەکی راستەقینەی هەبێت، گۆچانەکەم بەرز کردەوە و چەند دارێکی بەهێزم بەپشت و ناوشانیدا کوتاو وتم: (کاپتا)، تۆ لەسەر ئەم چاوچنۆکییەی بۆ دزی کردن هەتە ڕۆژێ دێت لە سێدارەت دەدەن و دەبینم چۆن سەرەو ژێر هەڵتدەواسن.

(کاپتا) هەر چۆنێ بێت رازی بوو کە مل بەم سەفەرە بدات و کەل و پەلی سەفەرمان پێچایەوە و کەوتینە ڕێ.

ئەگەر (کاپتا)م لەگەڵ نەبوایە من لە ڕێگای دەریاوە خۆم دەگەیاندە لوبنان، بەڵام (کاپتا) وتی: ئەگەر بمکوژی لەوە باشترە کە سواری کەشتیم بکەی. خۆم سواری کەژاوەیەک بووم و گوێ درێژێکم بۆ (کاپتا) کڕی، بەڵام لەبەر ئەوەی کاپتا بەشی دواوەی لەشی برینێکی پێوە بوو حەزی بە سواربوون نەبوو و هەندێ لە ڕێگاکەی بە پێ بڕی و دەیوت پیادەڕەوی لە سواربوونی گوێدرێژ باشترە.

کاتێ گەیشتینە لوبنان، لەوێ داری بەرزی (سەدر)م بینی و ئەو دارانە ئەوەندە بەرزبوون کە ئەگەر وەسفی بکەم کەس لە میسردا باوەڕم پێ ناکات و هەر لەبەرئەوەش واز لە باس کردنی دەهێنم. لەو دارستانانە دارە (سەدر)ەکان بۆنێکی خۆشیان لێ دەهات و جۆگەلەی ئاوی زولاڵ بە دارستانەکەدا دەڕۆیشت و من بە خۆمم دەگوت لە ناوچەیەک کە ئەوەندە بۆن خۆش و ڕازاوە بێت کەس بەدبەخت نییە. تا گەیشتینە جێگایەک کە بەندەکان خەریکی بڕینەوەی قەدی دارە (سەدر)ەکان بوون و دەیانخستە سەرشانیان و لە ڕێگا شاخاوییەکانەوە

دەیانهێنایە خوارەوە تا دەگەیشتنە کەناری دەریا، بۆ ئەوەی لەوێوە بە کەشتی باری بکەن.

کاتێک کە ئەندامە بریندارەکانی لەشی بەندەکانم بینی و روانیم مێش تێیداوە، تێگەیشتم کە لەو وڵاتە جوان و سەوزەشدا خەڵکانی چارەڕەش زۆر هەن. دوایی لە لوبنان دەرچووین و ڕێگای وڵاتی (میتانی)مان گرتەبەر. لە میتانی، کاپتا زۆر هەستی بەشادی کرد، چونکە لەو رۆژەوە کە هەنگاومان نایە ئەو وڵاتە، خەڵکەکەی بە گەرمی پێشوازییان لێ کردین و لەبەرئەوەی کە دەیانزانی (کاپتا)بەندەی منە خواردنی خۆشیان دەداپێی و، کاپتا دەیگوت: واباشە هەرگیز لەم وڵاتە نەڕۆین و هەر لێرە بمێنینەوە. بەڵام من کە بۆ کۆکردنەوەی زانیاریی سەربازی هاتبووم نەمدەتوانی لەوێ بمێنمەوە و دەبووایە دوای وەرگرتنی زانیاری، بۆ هەمان مەبەست بەرەو وڵاتی بابل بچوومایە.

لە (میتانی) ئەو شتەی لە هەمووی زیاتر سەرنجی ڕاکێشاین، جوانیی ژنەکانیان بوو و هەموویان باڵابەرز و بەهێز و قەشەنگ بوون و هەر ئەوەندە زانییان کە من پزیشکێکی میسریم، هاتنە لام و گلەییان لە سارد و سڕیی مێردەکانیان دەکرد و دەیانگوت: پیاوەکانمان ناتوانن هەموو شەوێ لەگەڵماندا کۆببنەوە و ئەم بابەتە دەبێتە هۆی دڵڕەنجانی ئێمە.

من بینیم پێستی لەشی ئەو ژنانە ئەوەندە سپییە کە هاتوچۆی خوێنی ناو دەمارەکانیان بە ڕەنگێکی شین لە ژێر پێستیانەوە دیاربوو. پزیشکەکانی میسر لە کۆنەوە بۆ چارەسەرکردنی دیاردەی کەم توانایی جووت بوون بەناوبانگ بوون و لە هیچ وڵاتێک بە ئەندازەی میسر لە چاک کردنەوەی ئەم دیاردەیە شارەزا نەبوون و من هەموو جارێ کە دەرمانێکم بۆ یەکێک لەو ژنانە دەبرییەوە، کە دەرخواردی مێردەکەی بدات. دەمزانی کە ئاکامێکی باشی هەبووە و ژنەکە دوای چەند رۆژێ دەهاتە لام و سوپاسی دەکردم و دەیگوت: ئێستا وەزعی مێردەکەم باشە و هەموو شەوێ دێتەلام . بەڵام ناتوانم بڵێم کە لەدوای ئەوەی دەرمانەکەم

دەدا بەو ژنانە، ئەوان دەرخواردی مێردەکانی خۆیانیان دەدا، یان دەیاندایە خۆشەویستە نهێنییەکەی خۆیان. چونکە لە(میتانی) ژنەکان وا راهاتبوون کە جگە لەمێردەکانی خۆیان، لەگەڵ پیاوێکی تریشدا پەیوەندییان هەبێت.

من سەرنجم دا ئەگەر چی ژنەکانیان کەڵەگەتن، بەڵام بە دەگمەن منداڵیان هەیە و تێگەیشتم کە خوایەکان لە گەلی (میتانی) تووڕەن، چونکە کاتێک منداڵ لە دایک نەبوو بەشێکی زۆری خەڵکی بریتی دەبێت لە پیرەمێرد و پیرەژنەکان و ئەو گەلە لە ناو دەچێت. ئەگەر چی چاککردنەوەی گرفتی سارد و سڕی پیاوەکان بەڕادەیەکی زۆر بووە هۆی دەرکردنی ناوبانگم، بەڵام چارەسەرکردنی یەکێک لە دەوڵەمەندە بەساڵاچووەکانی (میتانی)، سەرکەوتنەکەمی بەتەواوی گەیاندە لوتکە.

ئەو پیاوە پیرەمێردێکی زەنگین بوو کە بە دەست سەرئێشەوە دەیناڵاند و دەیوت بەردەوام لە گوێچکەمدا گوێم لە دەنگێکە کە وەک گرمەی هەورە بروسکە وایە و دەیگوت: چوومەتە لای هەموو پزیشکەکانی (میتانی)، بەڵام نەیانتوانیوە چاکم بکەنەوە.

رۆژێکیان پێم وت کە بێتەماڵەوە بۆئەوەی لەوێ بڕوانمە سەری و دوای هاتنی، دام نیشاند و بە پەنجە دەمدا بەسەر بەشە جیاجیاکانی سەری و دەیگوت هیچ جێگایەکی نایەشێت. دوایی چەکوشم بەدەستەوە گرت و بەهێواشی دەمدا بەسەر بەشەکانی سەری. لە ناکاودا هاوارێکی کرد و بوورایەوە و تێگەیشتم کە عەیبەکەی سەری لەو خاڵە دایە، کە چەکوشەکەی لێ کەوتووە و ئەو جێگایەم نیشانە کرد و دوایی بە پزیشکەکانی (میتانی)م گوت: بەتەمام سەری ئەو پیاوە نەشتەرگەری بکەم.

ئەوان گوتیان: ئەگەر سەری کون بکەی دەمرێت.

وتم: منیش بەڵێن نادەم کە چاکی بکەمەوە من دەڵێم ئەگەر سەری نەشتەرگەری نەکەین و غودەکە لەسەریدا بمێنێتەوە، بێگومان دەمرێت.

پزیشکەکانی ئەوێ بوونی غودەیان لە ناو سەری پیاوەکە نەسەلماند. دوایی لەگەڵ خودی نەخۆشەکە دانیشتم و قسەم کرد و ئەو وتی: بەم ئازارەی سەرمەوە من هەموو رۆژێ دەجار دەمرم و ئەگەر سەرم کون بکەی و بە یەکجاری بمرم رزگارم دەبێت.

رۆژێکمان بۆ نەشتەرگەرییەکە دیاری کرد و بڕیارمان وابوو هەندێ لە پزیشکەکان بێن و نەشتەرگەرییەکە ببینن، بەمەرجێ دەست لە کارەکە وەر نەدەن. خۆم و نەخۆشەکەم خاوێن کردەوەو هەندێ زیوم پەیدا کرد، کە لە دوای هەڵگرتنی ئێسکی سەر لە جێی ئێسکەکە دای بنێم. دوایی تریاکم کردە دەماری نەخۆشەکەوە کە هەست بە ئازار نەکات و ئەو خاڵەی دەمزانی غودەکەی تێدایە ئێسکەکەیم دوای لابردنی پێستی سەری هەڵگرت و، مێشکی دەرکەوت.

نەخۆشەکە هیچ هەستی بەئازار نەدەکرد و تەنانەت چاوەکانیشی کراوەبوون. کە مێشکی دەرکەوت بانگی پزیشکەکانم کرد کە بێنە پێشەوە و هەموو بینیان غودەیەک لەسەر مێشکی پیاوەکەدایە کەبە ئەندازەی هێلکەی پەڕەسێلکەیەک دەبوو.

وتم: ئەم غودەیە کە بۆتە هۆی ژانە سەرەکەی، ئێستا لە سەر مێشکی لای دەبەم و دەری دەکەم.

لەو کاتەی خەریکی لێ کردنەوەی غودەکە بووم (کاپتا) کە هەندێ لە کارەکانی نەشتەرگەری و قاڵب گرتنم فێر کردبوو، لەسەر ئێسکە بڕاوەکە قالبی دروست کرد و زیوی کردە قاڵبەکەوە و کەرتێ زیو بە قەدەر ئێسکە شکاوەکە لە قاڵبەکەی هاتە دەرەوە.

من ئەو زیوەم دوای سارد بوونەوە خستە سەر کونی کاسەی سەری نەخۆشەکە و پێستی ئەم لاو ئەو لای سەریم هێنایەوە یەک و دووریمەوە و مەڵحەمم بەسەردا کرد و پێچامەوە و لە نەخۆشەکەم پرسی: وەزعت چۆنە؟

پیاوەکە هەڵسایەوە و وتی: هیچ هەست بە ئازار ناکەم و چەند ساڵە ئەمە

یەکەمین جارە کە خۆم بە ئاسوودەیی و بێ ئازار دەبینم.

پێم وت: تا کاتێ کە برینی سەرت چاک نەبۆتەوە نابێت شوێنی نەشتەرییەکە بجوولێنیت و باشتر وایە رابکشێی و چەند رۆژێ پشوو بدەیت. ئەو پیاوە برینەکەی چاک بووەوە و بە تەواوی هەڵسایەوە و بڕیاری دا لە جیاتی کاتەکانی رابردوو کە توانای رابواردن و خۆشگوزەرانی نەبووەو ژانەسەر نەیهێشتبوو بەم کارانەوە خەریک بێت، دەست بکاتەوە بەم سەرگەرمییانەو خەریکی خۆشگوزەرانی بێت و شەوێکیان کە بەبۆنەی گەرمیی هەوا لەسەر سەربان دەیخواردەوە، لەبەر سەرخۆشی بەر دەبێتەوە و دەمرێت.

بەڵام هەموو خەڵکی بەتایبەت پزیشکەکانی ئەوێ دانیان بەو راستییەدا نا کە هۆی مردنەکەی مەستی بووە و پەیوەندیی بە منەوە نەبووە، چونکە چاکم کردبۆوە و لە ژانە سەر و مەرگ رزگارم کردبوو و ئەم چارەسەرە بەشێوەیەک لە (میتانی) ناوبانگی دەرکرد کە دەنگ دانەوەکە گەیشتە (بابل)یش. ئەو هەرێمەی لە ژێردەسەڵاتی (بابل)ە چەند ناوێکی هەیە و هەندێ جار (کەلدە)ی پێ دەڵێن و جاری واش هەیە پێی دەڵێن (خوسی)، بەڵام من، بابلی پێ دەڵێم چونکە کاتێک کە ناوی بابل وترا هەموو کەسێ دەزانێت مەبەست کوێیە.

بابل وڵاتێکی بەپیتەو زەوییەکانی تەختەو هەرچەندە لێی بڕوانی هەر زەویی هەموار دەبینرێ و شاخی تێدانییە. لە میسر ژنەکان بۆ گەنم هاڕین، ئەژنۆ لەسەر زەوی دادەنێن و بەردی ئاشەکە (دەستاڕ) دەسووڕێنن، بەڵام لە بابل، ژنەکان لە کاتی گەنم هاڕین بە پێوە دەوەستن و دوو بەردی ئاش لە دوو لای دژ بەیەکەوە دەخولێننەوە و ئەم کارەی ئەوان لەوەی ژنە میسرییەکان سەختترە.

لە بابل ئەوەندە دار کەمە، کە ئەگەر یەکێک دارێک ببڕێتەوە گرفتاری تووڕەیی خوایەکان دەبێت. هەموو دانیشتووانی بابل قەڵەو بوون و خواردنەکانیان چەور بوو و ئاردی گەنمیان تێ دەکرد. لە بابل باڵندەیەکی سەیرم بینی کە نەیدەتوانی بفڕێ و ئەم باڵندەیە لە زۆربەی ماڵەکاندا هەبوو و

(ماکیان)یان پێ دەگوت[1].

ماکیان ئەگەرچی قەبارەی گەورە نەبوو، بەڵام هێلکەکانی بەئەندازەی هێلکەی تیمساح دەبوو و دانیشتووانی بابل هێلکەی ئەم باڵندەیەیان دەخواردو سەیر ئەوەبوو، ماکیان، هەموو ڕۆژێ هێلکەیەکی دەکرد، بەڵام تیمساح یان باڵندەکان لە کاتێکی دیاری کراودا هێلکەیان دەکرد.

دانیشتووانی بابل بە هێلکەی ئەم مریشکە خواردنی جۆراوجۆریان دروست دەکرد، بەڵام من لەو خواردنانەم نەدەخوارد و ئەو چێشتانەم بەس بوو کە خۆم دەمناسین. بابلییەکان دەیانگوت: وڵاتەکەیان کۆنترین و گەورەترین شاری جیهانە، بەڵام من باوەڕم بە ئەم قسەیەیان نەدەکرد، چونکە (تەبەس) لە بابل گەورەتر و کۆنتر بوو، بەڵام دەتوانم بڵێم کە بابل لە تەبەس شکۆمەندتر بوو و ئەو دیوار و باڵاخانانەی کە لە بابل هەبوو لە تەبەس بەدی نەدەکرا.

لە بابل دیوارەکان ئەوەندە بەرزبوون کە لە کێو دەچوون و خانووەکان چوار یان پێنج قات بوون و لە هیچ جێگایەک تەنانەت لە تەبەسیش خانە بازرگانییەکان بە ئەندازەی خانەکانی بازرگانی بابل گەورە نەبوون.

خوای دانیشتووانی بابل ناوی (مەردوک) بوو، بەڵام (عەشتار)یشیان دەپەرست و دەروازەیەکیان بۆ ساز کردبوو کە دەروازەی (عەشتار)یان پێ دەگوت و ئەم دەروازەیە لە دەروازەی پەرستگەی (ئاموون) ی تەبەس بەرزتربوو.

لەئەم دەروازەیەوە شەقامێک هەبوو کە بە بورجی (مەردوک) کۆتایی پێ دەهات و ئەم بورجەیان بە شێوەیەک دروست کردووە کە شەقامێک بەدەوری دا دەسوڕێتەوە هەتا دەگاتە لوتکەی بورجەکە و ئەوەندە ئەم شەقامە پانە کە چەند گالیسکە دەتوانن لە تەنیشت یەکەوە پێیدا بڕۆن. لەبان ئەم بورجە بەرزەدا ئەستێرەناسەکانی لێ بوو و ئەوان جووڵەی ئەستێرەکانیان دەپێوا و ڕۆژەکانی بەخت و ڕۆژە خراپەکانیان دەست نیشان دەکرد و خەڵکی بە پێی ڕۆژ ژمێری ئەوان کاریان دەکرد.

دەڵێن ئەستێرەناسەکان دەتوانن لە سەر ئەستێرەکان ڕووداوەکانی ئایندەی خەڵکی پێشبینی بکەن، بەڵام بە مەرجێ ئەو کەسەی دەیەوێت ئاگاداری ڕووداوەکانی داهاتووی بێت، دەبێ بزانێ کە لە چ ڕۆژ و سەعاتێکدا لە دایک بووە و من لەبەر ئەوەی ڕۆژ و کاتی لە دایک بوونم نەدەزانی نەمدەتوانی بچمەلای ئەوان.لە دوای چوونم بۆ بابل بەهۆی لەوحە گڵە سوورەکانەوە کە لەگەڵ خۆمدا هێنابووم هەرچەندە زێڕم پێویست بوو لە خانە بازرگانییەکانی بابلم وەرگرت. پاشان لە میوانخانەیەکی گەورە و چەند نهۆمی نزیک دەروازەی (عەشتار) نیشتەجێ بووم. ئەم میوانخانەیە جێگای مانەوەی ئەو دەوڵەمەندانەبوو کە لە بابل خانوویان نەبوو، بۆ نموونە سەرۆکی خێڵەکان کاتێ لە وڵاتانی ترەوە دەهاتنە بابل و لەو مێوانخانەیە نیشتەجێ دەبوون بە کەژاوەی گەورەی میوانخانەکە، کە چل کەس هەڵیان دەگرت دەچوونە لای پاشای بابل.

هەموو ژوورەکانی ئەم میوانخانەیە دیواری نەخشێنراوی هەبوو کە وەک شووشە وایە و کاتێ کە دەست بەسەر خشتەکانیدا دەهێنی وەک ئەوە وایە کە دەست بکێشی بە بان ئاوداو هەست بە زبری و ناڕێکی ناکەیت. بنمیچی ئەم میوانخانەیە کە لە ئاستی زەوییەوە زۆر بەرز بوو گوڵی لێ چێندرابوو و ئەگەر یەکێ خۆی نەیبینێ باوەڕ ناکات و وا دەزانێ ئەفسانەی بۆ دەگێڕمەوە.

ئەم میوانخانە چەند قاتە کە ناوی (کۆشکی عەشتار) بوو بە میوانەکان و خزمەتکارەکانییەوە ئەوەندە قەرەباڵغە کە بە قەدەر گەڕەکێکی شاری تەبەس خەڵکی تێدا بوو. کاتێ کە لە تەبەس بووین پێیان دەگوتین بابل کەوتۆتە قەراغ دنیاوە و لەو دیویەوە هیچ جیهانێک نییە. دوای ئەوەی چوومە بابلەوە و لەگەڵ خەڵکی کەوتمە گفتوگۆ، بیستم دەیانگوت: بابل چەقی دنیایە و لە لای ڕۆژهەڵاتی بابل ئەوەندە زەوی و وڵاتانی لێیە کە ئەگەر شەش مانگ بەردەوام شەو و ڕۆژ بە ڕێدا بڕۆی ناگەیتە کۆتایی ئەو زەوییانە.

من باوەڕم بەم قسەیە کرد، چونکە لە بابلدا هەندێ نەتەوەم بینی کە هیچ

یەکێکیان لە میسردا نەدەبینران و تەنانەت هەندێ کەسم بینی کە ڕەنگیان زەرد بوو بەبێ ئەوەی دەم و چاویان ڕەنگ کردبێ و هەموو بازرگان بوون و بارەکەیان جۆرێک پارچەی ناسک بوو کە لە بابلدا دەیانفرۆشت و، من لە بابلییەکانم بیست کە دەیانگوت: ئەو پارچە تەنکانە، نە لە خوریی مەڕ دروست بووەو نەلە پەمۆ، بەڵکو لە تاڵی کرمێکی تایبەت ئەو پارچانە دروست کرابوون و، من لەم وتەیە زۆر سەرم سوڕما، چونکە تا ئەو ڕۆژە نەمبیستبوو کە لە تاڵی کرم پارچە بڕێسرێ.

بابلییەکان گەلێکی بازرگانن و هەموویان سەرگەرمی بازرگانی بوون و تەنانەت خوایەکانی ئەوانیش بە مامەڵەوە خەریک بوون. ئەوان لە جەنگ بێزاربوون، چونکە شەڕ دەبووە هۆی بەستنی ڕێگا بازرگانییەکان و بار و کەل و پەلی کاروانەکانی دەگەڕاندەوە. ئەوان دەیانوت: پێویستە ڕێگاکان بۆ بازرگانی لەگەڵ هەموو جیهاندا کراوە بێت و خەڵکی ئازادانە بۆ هەموو شوێنێک بێن و بچن.

ئەوان بۆ بەرگری کردن لە بابل، سەربازیان بەکرێ گرتبوو و لەسەر بورج و شوورەکانی بابل پاسەوانییان پێ دەکردن. دیمەنی ڕێکردنی سەربازەکان کە خوودەی زێڕ و تەلی کانزاییان بەسەرەوە بوو سەرنجڕاکێش بوو. من لە پێشا وام زانی کڵاو و خوودەکانیان یەکپارچە زێڕ یان تەلە، بەڵام دوایی بۆم دەرکەوت خوودەکان لە (حەوجۆش) دروست کرابوون و دوایی رووکەشی زێڕ، یان تەلیان بەسەرەوە دەکردو سەربازەکان دەسکی شمشێرەکانیان لە زێڕ، یان زیو دروست دەکرد بۆئەوەی وای نیشان بدەن کە زەنگینن.

گالیسکە جەنگییەکانیشیان جوان بوون کە من هاوتای ئەوانەم لە وڵاتانی تر و لە میسریشدا نەدیبوو و بابلییەکان پێیان دەوتم: ئەی میسری... ئایا لە هیچ جێگایەک گالیسکەی وا قەشەنگت دیوە؟

منیش لە وەڵامدا دەمگوت: نا..

پاشای بابل گەنجێک بوو کە هێشتا موو لە دەم و چاوی نەهاتبوو، بۆیە کاتێک کە دەستی بە پاشایەتی کرد ریشێکی دەستکردی بە چەناگەیەوە نووساند، کە وا نیشان بدات پیاوێکی پێگەیشتووە و کاتێ چوومە بابلەوە بیستم کە حەزی بە شتی یاری و داستانی پێکەنیناوییە.

لە وڵاتی میسردا قوتابخانەی پزیشکی لە خانەی ژیاندا بوو و ئەو دامەزراوە خاوەن ناوەندێتی زانستی بوو، بەڵام لە بابل ناوەندی زانستی شار، بورجێکی بەرز (مەردوک) بوو و هەموو پزیشکە گەورەکان و ئەستێرە ناسە پایەبەرزەکان لەوێدا بوون و من هەر زوو لەگەڵ هەندێ لە پزیشکەکان و ئەستێرەناسەکان قسەو باسم کردو بۆم دەرکەوت لە بابلدا ئەوەندەی بایەخ بە ئەستێرەناسی دەدەن ئەوەندە پزیشکی سەرنجی ڕانەکێشاون.

هەروەها لە بابل زانستی پزیشکی تەنها دەخوێندرا و بەعەمەلی کاری لەسەر نەدەکراو من دوای ئەوەی چوومە بورجی (مەردوک)ەوە، بینیم پزیشکەکان لەسەر چارەسەری نەخۆشییەکان خەریکی گفتوگۆ بوون بە بێ ئەوەی لەسەر لاشەکان و نەخۆشەکان کار بکەن و لە خانەی ژیان لێکۆڵینەوە و توێکاری گرنگییەکی تایبەتی هەیە و پزیشک تا ئەو کاتەی بەدەستی خۆی تەرمەکەشی نەکاتەوە فێری زانیاریی زانستی نابێت.

من ویستم لەم بەشەدا چەند تێبینییەک بدەمە پزیشکەکانی بورجی (مەردوک)، بەڵام لەبەرئەوەی تازە هاتبوومە بابلەوە وام بیردەکردەوە کە دەبێتە هۆی دڵڕەنجاندنیان و وا هەست دەکەن کە من دەمەوێت خۆم هەڵبکێشم یان بۆ ئەوە هاتوومە سووکایەتییان پێ بکەم.

***

١- مەبەست لە ماکیان، مریشکە کە وادیارە ئەو باڵندەیە ئەو کات لە میسردا نەبووە- وەرگێڕی